

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

1767-1774 (H. 1181-1188) TARİHLİ
HARPUT ŞER'İYYE SİCİLİ
(METİN DEĞERLENDİRME VARAK 45-83)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. AhmetAKSİN

HAZIRLAYAN
Duygu BACA

ELAZIĞ-2013

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

1767-1774 (H. 1181-1188) TARİHLİ HARPÜT ŞER'İYYE SİCİLİ
(METİN DEĞERLENDİRME VARAK 45-83)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ahmet AKSİN

HAZIRLAYAN
Duygu BACA

Jürimiz 08. 03. 2013 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu Yüksek Lisans Tezini oy birliği/oy çokluğu ile kabul etmiştir.

- 1. Prof.Dr. İbrahim YILMAZÇELİK**
- 2. Prof. Dr. Ahmet AKSİN**
- 3. Doç. Dr. Zahir KIZMAZ**
- 4.**
- 5.**

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve Sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Enver ÇAKAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**1767-1774(H. 1181-1188)Tarihli Harput Şer'iyye Sicili
(Metin Değerlendirme Varak 45-83)**

Duygu BACA

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Yakınçağ Bilim Dalı

Elazığ-2013; Sayfa: VII+203

Giriş bölümünde şer'iyye sicilleri, Harput şer'iyye sicilleri hakkında bilgiler verdik ve tezin tanıtımını yaptık.

Daha sonra tezdeki belgelerin kısa özetlerini verdik. En sonda da tezdeki belgelerin çevirisini verdik.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Şer'iyye Sicilleri, Şer' i Hukuk, Sicil, Harput, Harput Sicilleri.

ABSTRACT

Master Thesis

**Harput CourtRecords Register dated on 1767/1774(h. 1181-1188)
(Text Assessment Pages 45-83)**

Duygu BACA

Firat University

Institute of Social Science

Department of History

Department of the Modern Times

Elazig-2013; Page: VII+203

Firstly, in introductory chapter we have given information about Court Records Register and Harput Court Records Register also promoted the thesis.

Secondly, in main chapter we have given the short summaries of the letters in the thesis. Finally, in conclusion chapter given the translation of the letters in the thesis.

Key Words: Ottoman, Court records register, Register, Harput, Harput Court Records Registers.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR	VI
ÖNSÖZ	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞER'İYYE SİCİLLERİ.....	5
1.1. Şer'iyye Sicillerinin Türk Kültürü Açısından Arzettiği Önem	5
1.2. Şer'iyye Sicillerinin Tarifi	7
1.2.1. Mahdar.....	7
1.2.2. Sicil.....	7
1.2.3. Sakkı-ı Şer'i.....	8
1.3. Şer'iyye Sicillerinin Genel Özellikleri.....	8
1.4. Şer'iyye Sicillerindeki Belge Çeşitleri.....	9
1.4.1. Kadı Tarafından Kaleme Alınan Belgeler	9
1.4.1.1. Hüccetler	9
1.4.1.2. İlâmlar	10
1.4.1.3. Ma'rûzlar	10
1.4.1.4. Müraseleler	10
1.4.1.4.1. Başka Makamlardan Sâdır Olan ve Sicile Kaydedilen Belgeler.....	11
1.4.1.4.1.1. Padişah'tan Gelen Emir ve Fermanlar	11
1.4.1.4.1.2. Sadrazam, Beylerbeyi ve Kazaskerden Gelen Buyrultular	12
1.4.1.4.1.3. Tezkireler, Temessükler ve Diğer Kayıtlar	12
1.5. Şer'iyye Sicillerinin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi	14
1.5.1. Eski Hukukumuz Açısından	14
1.5.2. Yeni Hukukumuz Açısından	16
1.6. Harput Şer'iyye Sicilleri	17
1.7. 1767/1774 Tarihli Harput Şer'iyye Sicilinin Tanıtımı.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

2. BELGE ÖZETLERİ.....	19
-------------------------------	-----------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN TRASKRİPSİYONU.....	42
SONUÇ	195
BİBLİYOGRAFYA	201
ÖZGEÇMİŞ	203

KISALTMALAR

a. g. e.	: Adı Geçen Eser
a. g. m.	: Adı Geçen Makale
A.Ü.D.T.C.F.D.	: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
A.Ü.T.A.D.	: Ankara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Dergisi
b.	: Bin
c.	: Cilt No
Dr	: Doktor
H.	: Hicri
Hız.	: Hazreti
İ.Ü.E.F.T.D.	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi
Krş	: Gurus
M.	: Miladi
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa No
S.	: Sayı
TDV.	: Türkiye Diyanet Vakfı
TTK.	: Türkiye Tarih Kurumu
Vs.	: Ve Saire
Yay.	: Yayınları

ÖN SÖZ

Şer'iyye Sicilleri, XV. asrın yarısından başlayarak XX. Asrın ilk çeyreğine kadarki uzun bir zaman dilimi içinde, en azından 472 yıllık Türk tarihini, Türk iktisadını ve Türk siyasi, sosyal ve hukuki hayatını yakından ilgilendirmekte ve kısaca Türk kültür ve tarihinin temel kaynaklarının başında gelmektedir. Mahkeme kararları genellikle her devirde ve günümüzde ait olduğu devletin kültürünü ve tarihini yakından takip eden ve yansıtan önemli tarih belgeleridir. Hatta ait olduğu devletin tarih aynasıdır. Eski mahkeme kararlarının tutanak defterleri demek olan şer'iyye sicillerinin önemi ve kapsamı günümüzdekilerden daha çoktur. Çünkü Osmanlı Devleti'nde, herhangi bir beylerbeyine, eyalete ve ya sancak ve kazaya devletin yetkili organları tarafından gönderilen ve hüküm denilen emirlerin sadece bazı askeri kararlar dışında tamamı şer'i mahkemeleri temsil eden kadılara yazılırdı. Kadılar hukuki işlere memur oldukları gibi, devletin, bulundukları idare merkezindeki yürütme görevini de üzerlerine almış birer memuru idiler.

Türk kültür ve tarihi açısından böylesine önem arz eden bu tarih hazineleri hakkında, Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri gerekli ilmi araştırmaların ve tasniflerin yapılması gerektiği hususu, bunların değerini takdir eden bütün Türk ilim adamları tarafından ısrarla belirtilmiştir. Ancak sayıları binleri ve sayfaları da yüz binleri bulan bu siciller üzerinde ferdi sayılabilecek bazı istisnai araştırmaların dışında, ciddi ve devletçe desteklenen hacimli bir çalışma yapılmamıştır. Bunların mahiyeti, özellikleri, kapsamı ve ihtiva ettikleri konular tam olarak tespit edilememiştir.

Sicili transkribe esnasında araştırmacılara kolaylık olması açısından tarafımızdan belge numarası verilmiştir. Her belgenin üzerinde belge numarası olup, iki belge olan sayfalar A ve B şeklinde gösterilmiştir. Uzatma ve inceltmeler (^) işareti ile, ayın harfi (°) işareti ile gösterilmiştir. Sicilin bazı kısımları silik olduğundan bu kısımlar (...) ile gösterilmiştir. Örneğin; 137. Belgenin tamamı, 180/A ve 195/A belgelerinin bir kısmı silik olduğundan bu şekilde gösterilmiştir.

Bu çalışmamda bana rehber olan değerli hocalarım, Prof. Dr. İbrahim YILMAZÇELİK ve Prof. Dr. Ahmet AKSIN' a teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Şer'iyye Sicilleri XV. asrın ikinci yarısından başlayarak XX. asrın ilk çeyreğine kadar gelen Türk tarihini, Türk içtimai hayatını, iktisadi ve siyasi hayatını yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle Türk kültür tarihinin temel kaynaklarından birini teşkil eder.

Siyasi tarihin yanı sıra askeri, kültürel, sosyal ve iktisadi yapı hakkında çok kıymetli bilgileri ihtiva " Şer'iyye Sicilleri ", şehir tarihi araştırmalarında çok büyük bir önemi haizdir. Çünkü bunlardan ait oldukları yerde yaşayan halkın; günlük hayatını, giyecek ve yiyecek fiyatlarını, çarşılarını, evlerini, camilerini, çeşitli müesseselerini, mahalle ve köylerini, örf ve adetlerini, o zamanki hukuk ve tatbikatını, vakıflarını, hayat şartlarını, ödedikleri vergileri, devlet görevlileri ile olan münasebetlerini ve benzeri konulardan durumlarını gösteren çok değerli bilgiler elde etmemiz mümkün olmaktadır¹.

Bu durum çok bilgiyi ihtiva eden Şer'iyye Sicilleri, tarih araştırmaları için önemli bir kaynaktır. Şeriye sicilleri ilk islam döneminden tutulması devam eden bir adetti. Şer'iyye sicilleri önemli adli kararların yazıya geçirildiği ve böylece hakların korunduğu tarihi belgedir. Kadıların verdikleri i'lam, hüccet ve cezalarla, görevleri gereği tuttukları çeşitli kayıtları ihtiva eden bu defterler, "Şer'iyye Sicilleri, Kadı Defterleri, Mahkeme Defterleri ve Zapt-ı Vekayi Sicilleri" vb. biçimde isimlendirilmişlerdir".²

Harput şeriye sicilleri konusunda ise genelolarak şunları söylemek mümkündür. En eski tarihli Harput ser'iye sicili 181 numaralı sicil olup M. 1630-1633 (H. 1040-1042) tarihlerine aittir. En yeni tarihli Harput şer'iye sicili de M. 1819-1835 (H. 1235-1250) tarihlerine ait olup 398 numaralıdır. Toplam sicil sayısı 28'dir".

Harput sicillerin bir fotokopisi bugün Diyarbakır Müzesi'nde bulunmakla beraber, asıl nüshalar 1990 yılından itibaren "Ankara Milli Kütüphane, İbni Sina Okuma Blümü" bünyesi altına toplanarak muhafaza altına alınmış olup, tasnif çalışmaları halen devam etmektedir"³

¹ İbrahim Yılmazçelik, **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır**, TTK. Yayınları, Ankara,1995,s. XVIII, XIX.

² Abdülaziz Bayındır. *İslam Muhakeme Hukuku (Osmanlı Devri Uygulaması)*. İstanbul 1986, s. 1.

³ Adı geçen Harput şer'iye sicili, Fırat niversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih B lümü'nde Lisans tezi olarak incelenmiştir. Bakınız, Erdiñç Gökü, A. İhsan özbek. Kenan Akkuş, Mehmet Beşirri, Eyüp

Belgelerle ilgili tasnif çalışması idari', iktisadi ve mall, sosyal, vakıflarla ilgili, askeri' nitelikli ve diğerleri olmak üzere altı başlık altında incelenmiş ve konular kendi aralarında alt başlıklara ayrılmıştır. Vesikalar içinde en fazla oranı satış hüccetleri oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla fuzuli işgal, gasp, rehin, hibe, feragat, cürüm-cinayet, yaralama, dem ve diyet davası, alacak-verecek hüccetleri izlemektedir. Ok genel olan ve tasnif içinde hiçbir guruba girmeyen belgeler "diğerleri" adı altında başka bir grupta incelenmiştir.

Arşiv kaynaklarının en önemlilerinden bir tanesinin, “şer’iyye sicilleri ” olduğu söylenebilir. Çünkü siyasi tarihin yanısıra askeri, kültürel, sosyal ve iktisadi yapı hakkında çok önemli kayıtları ihtiva eden şer’iyye sicillerinden, şehirler hakkında da oldukça teferruatlı bilgiler öğrenmek mümkündür.

Zira şer’iyye sicillerinden ait oldukları yerde yaşayan halkın günlük hayatını, yiyecek ve giyecek fiyatlarını, çarşılarını, camilerini, çeşitli müesseselerini, mahalle ve köylerini, örf ve adetlerini, o zamanki hukuk ve tatbikatını, vakıflarını, hayat şartlarını, ödedikleri vergileri, devlet görevlileri ile olan münasebetlerini ve benzeri pek çok konuda oldukça değerli bilgiler elde etmek mümkün olmaktadır⁴.

Şer’iyye sicilleri, Osmanlı mahkemelerinde verilen kararların ve tutulan kayıtların toplandığı defterler. Kadı sicilleri, kadı divanı, mahkeme kayıtları, sicillât-ı şer’iyye ve yaygın kullanımı ile şer’iyye sicilleri denilen bu defterler kadı yahut naibi tarafından tutulmakta ve çeşitli türden belgeleri içermektedir. Osmanlı Devleti’nde merkezde ve taşrada her tabakadan insanlar arasındaki hukuki ilişkilere dair kayıtları içeren bu defterler Osmanlı hayatının aile, toplum, ekonomi ve hukuk gibi birçok alanının tarihi için en önemli kaynaklardır. Kadıların Osmanlı sistemindeki etkin rolleri sebebiyle şer’iyye sicilleri sosyal ve yerel tarih çalışmalarında da ana kaynak niteliği taşımaktadır⁵.

Kadıların verdikleri ilâm, hüccet ve cezalarla görevleri gereği tuttukları çeşitli kayıtları ihtiva eden defterlere şer’iyye sicilleri, kadı defterleri, mahkeme defterleri ve zabt-ı vekâyı sicilleri adı verilir. Bunların marûzlara, ilâmlara, hüccetlere, aile hukukuna, terekeye, izin nâmeye, emir ve fermanlara, vekâlet ve kefâletlere ayrı ayrı tutulmuş olanları olduğu gibi çeşitli vesikaları bir arada bulunduranları da vardır.

Kütüklü, 385 Numaralı Harput Şer’iye Sicili. Elazığ1990, Basılmamış Lisans Tezi. Sıtkı ULUERLER, Prof. Dr. İbrahim YILMAZ ÇELİK, Danışmanında 71 numaralı şer’iyye sicili.

⁴İbrahim Yılmazçelik, “1840-1850 Yıllarında Harput”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 52, Şubat, 1988, s. 123-124.

⁵ **TDV. İslam Ansiklopedisi**, “Şer’iyye Sicilleri”, c. 39, İstanbul, 2010, s. 8.

Sicillerin çoğu karışık olarak tutulmuştur. Belgelerin isimlerinden anlaşılacağı gibi mahkemeler, bir yandan anlaşmazlıkları çözmeye çalışırken diğer yandan da noterlik işleri ile uğraşırlardı⁶.

Arap coğrafyasında en eski defter Mısır Sâlihiye Mahkemesi'nde bulunmuş olup 1530' lara rastlar. Vâil b. Hallâk 'a göre bu defterler için kadı divanı adlandırması doğrudur ve IX. Yüzyıl İslam hukuku kitaplarında bu tür divanlardan bahsedilmektedir. “ Kitâbü'l-kadı ile 'l-kadı” uygulaması ile kayıtların kadıdan kadıya geçtiğini söyleyen Hâllak, Kudüs'te Memlûklüler dönemine ve Erdebil'de XII. ve XIII. yüzyıllara ait bazı kayıtların varlığını, Northrup- Ebü'l- Hac, Gronke ve Rabie'nin çalışmalarından delil göstererek Osmanlı öncesinde de bu defterlerin bulunduğunu ifade etmektedir. Memlûkler devrine ait Kudüs'te mevcut yirmi altı adet münferit mahkeme kaydı ve pek çok terekenin ayrıntıları bilinmekte, fakat bunlarda sicil ifadesi geçmemektedir. Benzer şekilde de Selçuklu / İlhanlılar dönemine ait Amasya mahkemesinde tutulan bir mahkeme kaydı günümüze ulaşmıştır. Osmanlı Devleti'nde şer'iyeye sicillerini en erken tarihli örneklerine Bursa'da rastlanmaktadır. 1455 tarihli bu defterler, XIX. yüzyılın ikinci yarısında yeni mahkemelerin kurulması sebebiyle içerdiği konular açısından bir daralmaya uğramışsa da XX. yüzyıl başlarına kadar düzenli bir biçimde tutulmuştur.

Kadılık müessesesine Osmanlılar'ın ilk devrinden itibaren mevcudiyeti dikkate alındığında bu tür defterlerin daha erken dönemlerde de varolduğu, ancak bunların günümüze ulaşmadığı ileri sürülebilir. Sicillerin resmen koruma altına alınması ve Kudüs örneğinde görüldüğü üzere listelerin toplanması 1290 (1873) Sicillât'-ı Şer'iyeye ve Zabt-ı Deâvî Cerideleri haklarında Talimat ile olunmuştur⁷.

Toplumların sosyal tarihlerini aydınlatan ana kaynaklardan biri de sicillerdir. Şer'iyeye sicillerinin etnografya ve halk kültürü, iktisadi ve sosyal tarih açısından önemi büyüktür. Sicillerden, bölgede yaşayan halkın çeşitli özelliklerini öğrenebiliriz. İnsanların yaşam şekli, aile yapısı, ekonomik özellikleri vs. hakkında bilgi edinmemiz mümkündür. Osmanlı Devleti' nin ekonomik yapısı, kişi ve yer adları, aşiret ve cemaat adlarını ihtiva eden Şer'iyeye Sicilleri, Osmanlı tarihi araştırmalarında başvurulması gereken kaynaklardır.

Siciller, tüm bu önemlerinden dolayı günümüzde pek çok ilim adamı tarafından çalışmalarında ana kaynak olarak kullanılmaktadır. Türkiye'de Şer'iyeye Sicillerinin

⁶ Abdulaziz Bayındır, “Osmanlı'da Yargının İşleyişi”, **Osmanlı Ansiklopedisi**, c. 6, Ankara, 1999, s. 432.

⁷ **TDV. İslam Ansiklopedisi**, “Şer'iyeye Sicilleri”, c. 39, İstanbul, 2010, s. 9.

önemi üzerinde ilk duran İsmail Hakkı Uzunçarşılı olmuştur. Fuat Köprülü, Hasan Fehmi Turgal ve Halit Ongan bu konuyu eserlerinde incelemişlerdir.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda Şer'iyye Sicillerinin 20. 000 civarında defter olduğu tahmin edilmektedir. Halit Ongan, Osman Ersoy, Yusuf Hallaçoğlu, Mücteba İlgüler Yusuf Oğuzoğlu, Mustafa Öztürk, Mehmet Kayıran, Rıfat Özdemir, Nazmi Sevgen, Fahrettin Kırkızoğlu, Abdülaziz Bayındır ve Ahmet Akgündüz Şer'iyye Sicilleri konusunda katalog hazırlamışlardır. Bu konuda metin-yayın çalışması yapan hocalarımız arasında Halit Ongan, Cahit Cemil Güzelbey, Zahid Aksu, Mustafa Öztürk, Mehmet Karagöz, İbrahim Yılmazçelik ve Ahmet Aksın sayılabilir. Ömer Lütü Barkan, Halil İnalçık, Mustafa Akdağ, Tayyib Gökbişin, Zahid Aksu, Rıfat Özdemir gibi hocalarımız ise Şer'iyye Sicillerinden faydalanarak çeşitli sahalarda kıymetli eserler ortaya koymuşlardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞER'İYYE SİCİLLERİ

1.1. Şer'iyye Sicillerinin Türk Kültürü Açısından Arzettiği Önem

Osmanlı tarihinin kaynakları arasında şer'iyye sicillerinin, birinci derecede önemli bir kaynak olduğunda şüphe yoktur. Kadıların devlet merkeziyle yaptıkları resmî yazışmaları, halkın şikayet ve dileklerini, mahalli idarelere ait hukuki düzenlemeler olarak kabul edilen ferman ve hükümleri, en önemliside ait olduğu mahallenin sosyal ve iktisadi hayatını yansıtan mahkeme kararlarını ihtiva eden bu siciller incelenmeden, Osmanlı Devleti'nin siyasi, idari ve sosyal tarihini hakkıyla ortaya koymak mümkün değildir.

Sicillerin her konuda tarihe temel kaynak olacağında şüphe bulunmamakla beraber özellikle şu konularda başvurulacak tek kaynaktır: Son zamanlarda ortaya çıkan şehir tarihleri ve yurdun muhtelif bölgelerindeki mahalli hayata ait ilmi araştırmaların birinci derecede kaynağı şer'iyye sicilleridir. Özellikle bir bölgenin tarihi ve iktisadi şahsiyetini ve bütünlüğünü meydana çıkarmak gayesiyle kaleme alınan bu çeşit tarihler, geçmişî bütün canlılıklarıyla yeniden yaşatan şer'iyye sicilleri incelenerek ve bu değerle tarih malzemesi tahlil edilerek senteze gidilmedikçe, daima eksik ve kısır kalmaya mahkûmdur⁸.

Üzülerek ifade edelim ki, her konuda olduğu gibi, eski hukukumuz hakkında da birbirini tutmayan çelişkili görüşler mevcuttur. Bu çelişkili görüşler arasından doğruyu tespit edecek olan yine şer'iyye sicilleri olacaktır.

Bu sicillerin tetkikiyle Osmanlı hukukunun kaynakları, şer'i- şerif dedikleri İslam hukukunu ne dereceye kadar uyguladıkları, padişahların ve ülül-emr denilen devlet yetkililerinin yasama yetkilerinin sınırları, Kur'an ve sünnettekesin bir şekilde zikredilmeyen ve içtihat ile zamanın ülül-emrinin içiboş yasama yetkisine terkedilen örfî hukukun uygulama alanları bütün açıklığıyla ortaya çıkacaktır. Bunlar incelenmeden Osmanlı hukuku hakkında verilen hükümler, peşin ve gayr-I ilmîlik vasfından pek kurtulamayacaktır. Zira tatbikat, nazarî bilgileri doğrulayan müşahhas

⁸ Ahmet Akgündüz, **Şer'iyye Sicilleri**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1988, s. 12.

delillerdir. Şer'iyye sicillerinde hukukun bütün dallarıyla alakalı olarak şer'i hükümlere uygun bir şekilde verilmiş mahkeme kararları mevcuttur⁹.

Her şer'iyye sicili, bulunduğu yerin iktisadi hayatına dair birinci elden orjinal tarih vesikalarıdır. XV. ilâ XX. asır aralarında Türk halkının ve özellikle Anadolu halkının hayat ve geçim tarzı, memlekete dışarıdan giren ve yine memleketten dışarı çıkan, yani ithalat ve ihacat konusu olan eşya, Anadolu halkının yetiştirdiği tarım ürünleri, imal ettiği sanayi ma'mulleri, Anadolu'da mevcut olan sanat ve meslek çeşitleri, halktan toplanan vergiler, devletin memurlarına ödedeği tahsisatlar, hukuk ve ceza davalarındaki tazminatların miktarı ve cinsi para arzı ve çeşitleri, para enflasyon ve develüasyonunun gerçek manada tarihi seyri ve kısaca hem makro hem de mikro iktisada dair bütün mevzular, doğru olarak ve yerli yerinde, ancak şer'iyye sicillerindeki kayıtlardan öğrenilebilir. Özellikle narh ve gedikle alakalı yazılı kayıtların, iktisat tarihi açısından birinci derecede rol oynadığını da belirtelim¹⁰.

Şer'i siciller, eski idari teşkilatımızın birçok ünitelerini aydınlatması açısından da tetkike degervesikalardır. Özellikle kaza, sancak ve eyalet taksimatı, beylerbeylik, sancakbeyliği, kethüdalık ve voyvodalık gibi idari; kadılık, naiblik, muhızrılık, mübaşirlik, bostancı başılık, çavuşluk ve subaşılık gibi adli müesseselerin hem idari yapısını hem de ifa ettikleri fonksiyonlarını şer'iyye sicillerindeki kayıtlardan çıkarmak mümkündür. Vakıf, gedik, narh ve benzeri sosyal ve iktisadi müesseselerinde aynı şekilde sicildeki kayıtlardan bütün ayrıntılarıyla öğrenilebileceğini ifade etmek gerekir. Türk halkının aile yapısı, ticari ahlakı ve benzeri sosyal yapıyı ilgilendiren meselelerde de, sicillerin aydınlatıcı rolü büyüktür¹¹.

Şer'iyye sicillerinin bir diğer özelliği de harp tarihi ve askeri konular ile ilgili olarak ihtiva ettiği tafsilatlı kayıtlardır. Osmanlı ordusu sefere çıktığında, hem Anadolu hem de Rumeli'ye ait muhtelif konak yerlerinde, hem asker hem de erzak ve benzeri ihtiyaçların tedariki yoluna gidilmiştir. Savaş yapılmadan önce, sefer hazırlıklarına dair, beylerbeyi ve sancakbeylerine yazılı emirler gönderildiği gibi, ordunun ihtiyacı olan gıda maddeleri, gemi, at, kürekçi, araba, cephan ve benzeri ihtiyaçların karşılanması amacıyla kadılara da yazılı emirler gönderilirdi. Gönderilen bu yazılı emirlerin içinde, savaşın kime ve hangi sebeple açıldığı izah edilir ve konu ile ilgili Şeyhülislam fetvası hatırlatılarak halkın savaşın zaruretiye inanmaları temin edilirdi. Kısaca, 470 küsur

⁹ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 13.

¹⁰ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 15.

¹¹ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 16.

yıllık harp tarihimizi, bütün tafsilatıyla şer’iyye sicillerinin genellikle sonlarında yer alan ve kadılara hitaben yazılan yazılı emirlerde bulmak mümkündür¹².

1.2. Şer’iyye Sicillerinin Tarifi

1.2.1. Mahdar

Şer’iyye sicilleri ile ilgili olarak üç temel mefhumun bilinmesi şarttır. Bunlardan birincisi mahdar kavramıdır. Mahdar sözcük anlamı itibarıyla huzur ve hazır olmak demektir. Terim olarak iki manası mevcuttur. Birincisi; hukuki bir daha ile ilgili kayıtlar; tarafların iddalarını ve delillerini ihtiva eden, ancak hakimin kararına esas teşkil etmeyen yazılı beyanlardır. Kadı, taraflar ile ilgili bilgiyi hatırlamak ve müzakere etmek üzere yazılı hale getirir, fakat vereceği karara bu yazılı kayıtları ihtiva eden dava dosyasındaki bilgiler esas teşkil etmez. Fıkıh kitaplarında mahtar kelimesinin bu manada kullanıldığını görüyoruz. Yine de eserlerde “Kitabü’l – Mehâdir Ve’s- Sicillât ” adı altında mahdar ve sicillere ait her konuda örnekler zikredildiğini, bazen mahdar kelimesinin sicille eş anlamlı olarak kullanıldığını müşahade ediyoruz. İkincisi; Herhangi bir mesele hakkında düzenlenen yazılı belgenin muhtevasının doğruluğunu ilâm için, belgenin altında, meslekte hazır bulunan ve meseleye vâkıf olan başta subaşı , çavuş ve muhızır gibi şahısların yazılı olarak tahrir ettikleri şahâdet beyanlarına ve imzalarına da mahdar denir. Bazen bu yazılı şahitlik beyanlarını ihtiva eden belgeye de mahdar adı verilir ve bu durumda hüccetile eş anlamlı olur. Şer’iyye sicillerinde bu ikinci manada mahdarlar çokça bulunduğu gibi, söz konusu tabirin sicillerde sık sık kullanıldığı da görülmektedir. Bu manadaki mahdarlar, bir çeşit emniyet veya adli soruşturma zabıtları mahiyetindedir¹³.

1.2.2. Sicil

İkinci temel kavramımız sicil tabiridir. Sözlükte okumak, kaydetmek ve karar vermek demek olan bu kelimenin terim olarak ifade ettiği mana şudur:İnsanlarla ilgili bütün hukuki olayları, kadıların verdikler karar suretlerini, hüccetleri ve yargıyı ilgilendiren çeşitli yazılı kayıtları ihtiva eden defterlere şer’iyye sicilleri(sicillât-ı şer’iyye), kadı defterleri, mahkeme defterleri, zabt-ı vakâyi sicilleri ve ya sicillât defteri denmektedir. Şer’i mahkemeler tarafından verilen her çeşit ilâm, hüccet ve şer’i evrak,

¹² Ahmet Akgündüz, a. g. e. ,s. 16.

¹³ Ahmet Akgündüz, a. g. e. ,s. 17.

istisnasız asıllarına uygun olarak bu defterlere kaydedilmektedir. Hakim mahkemede mutlaka bir sicillât defteri bulunduracak ve vereceği ilâm ve hüccetleri, tariften korunacak şekilde muntazam olarak söz konusu deftere kaydedecektir¹⁴.

1.2.3. Sakk-ı Şer'i

Şer'i sicillerdeki her çeşit yazılı kayıtlar belli bir usule göre düzenlenmekte ve sicile kaydedilmektedir ki bu usule sakk-ı şer'i usulu denir. Sakk kavramı, farsça çek kelimesinin Arapçalaştırılmış şeklidir ve sözlükte berat, hüccet, temessük, tapu tezkeresi ve kısaca yazılı belge manalarını ifade eder. Terim olarak ise, şer'i mahkemelerin sicile kaydettiği veya yazılı olarak tarafların eline verdiği her çeşit belgenin düzenlenmesinde ve yazılmasında takip edilen yazım usûlüne veya bu çeşit yazılı belgelere sakk-ı şer'i denmektedir¹⁵.

1.3. Şer'iyeye Sicillerinin Genel Özellikleri

Şer'i mahkemelerde yapılan yazılı muamelelerin hepsi sicile kaydedilmemiştir. Kaydedilmesi gereken şer'iyeye sicilleri de bugünkü mahkeme zabıtlarına pek benzememektedir. Eski tarihli sicil defterlerinde vakıf tescili(vakfiye) dışındaki bütün kayıtların genellikle bir sayfasının yarısını geçmediği, hatta çoğu zaman bir sayfaya beş, altı, bazen yedi, sekiz hukuki muamelenin kaydedildiği müşahade olunmaktadır .Eski defterler, kadının cübbesinin cebine girecek ölçüde küçük, dar ve uzuncadır. İlk dönemlere ait şer'iyeye sicil defterleri genelde pek az farklarla aynı özellikleri haizdirler. Ancak Tanzimat'tan sonraki şer'iyeye mahkemelerine ait sicil defterlerinde, şahitleri tezkiye eden şahısların isim ve adresleri de yazıldığı ve verilen kararların gerekçeleri daha geniş tutulduğu için ilâm ve hüccetler daha çok yer kaplamış ve dolayısıyla bu dönemdeki şer'iyeye sicil defterleride eskilerinden daha büyük ve hacimli olmuştur. Bütün sicil defterlerinin başında genellikle dili Arapça olan dibace yani bir giriş kısmı vardır. Burada şer'i hükümlere ve bunları vaz'eden Allah ve peygamberine saygı arzedilmekte, daha sonra sicili tutan hakimin ismi ve vazife unvanı kaydedilmektedir. Çoğu kere sicil tutan kadının tayin, berat veya buyrultusu da defterin başına yazılmaktadır. Her kadı değişikliğinde bu dibaceninde değiştiğini, ancak debacelerde de muayyen bir üslubun kullanıldığını görmekteyiz. Daha sonra kadının mührü ve Anadolu

¹⁴ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.** ,s. 17.

¹⁵ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.** ,s. 18.

Kazaskeri Abdurrahman Efendi'nin tayin emirleri yer almaktadır. Bütün şer'i sicillerde kadıların kullandığı imza ve mühürlerin de bir birlik arzettiğini ve sakk kitaplarında atılacak imza ve kullanılacak mühürler hakkında da numuneler zikredildiğini hatırlamak icab eder¹⁶.

1.4. Şer'iyye Sicillerindeki Belge Çeşitleri

Şer'iyye sicil defterlerinde mevcut olan yazılı kayıtları önce iki ana gruba ayırabiliriz: Birincisi; kadılar tarafından inşa edilerek yazılan kayıtlardır. Bunlarda kendi aralarında hüccetler, ilâmlar, mârûzlar, müraseleler ve diğer kayıtlar diye beşe ayrılır.

İkincisi; kadıların kendilerinin inşa etmedikleri, belki kendilerine hitaben gönderildiği için sicile kaydedilen fermanlar, tayin beratları, buyrultular ve diğer hüküm çeşitleridir.

1.4.1. Kadı Tarafından Kaleme Alınan Belgeler

Şer'iyye sicillerindeki kayıtların %90'ını bu gruba giren belgeler teşkil etmektedir.

1.4.1.1. Hüccetler

Sözlükte delil ve bir fiilin sabit olduğuna vesile olan şey demektir. Osmanlı hukuk terminolojisinde ise hüccetin iki manası mevcuttur: Birincisi; şahitlik, ikrâr, yemin ve ya yeminden nükûl gibi bir davayı isbat eden hukuki delillere denir. İkincisi; şer'iyye sicillerindeki manasıdır. Kadının hükmünü(kararını) ihtiva etmeyen, taraflardan birinin ikrarını ve diğerinin bu ikrarı tasdikini hâvî bulunan ve üst tarafından bunu düzenleyen kadının mühür ve imzasını taşıyan yazılı belgeye hüccet denir. Tanzimattan sonraki Osmanlı mevzuatında hüccet tabiri yerine senet mefhumuda kullanılmıştır. Şer'i hüccetlere senedât-ı şer'iyye denmiştir. Şer'iyye sicillerindeki yazılı kayıtların çoğunluğunu hüccetler teşkil etmektedir. Hüccetlerin ilâmlardan farkı, hakim'in hüccetlerde herhangi bir kararının bulunmaması ve sadece şer'i mahkemenin günümüzdeki noterler gibi, hukuki durumu olduğu gibi zabt ve rabt altına almalarıdır. Ancak bazen hüccetlerin hüküm sayılabilecek şekilde düzenlendiğini de görüyoruz¹⁷.

¹⁶ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 18-19.

¹⁷ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 20-21

1.4.1.2. İlâmlar

İlâm, sözlükte bildirmek manasını ifade eder. Terim olarak ise, şer'i bir hükmü ve altında kararı veren kadının imza ve mührünü taşıyan yazılı belgeye ilâm denmektedir. İlâm belgelerini diğer şer'iyeye sicil kayıtlarından ayıran en önemli özellik, hakimın verdiği kararı ihtiva etmesidir. Hakimın kararını ihtiva eden her belge ilâmdır; hüccet, mâ'rûz veya bir başka belge çeşidi değildir.

Şer'iyeye mahkemelerinde yargı görevini ifa eden hakim, yargılamayı tamamladıktan sonra mevcut dava dosyasını esas alarak şer'i hükümlere göre kararını verir. Verdiği kararı önce taraflara şifahi olarak tefhim eder. Daha sonra verilen kararın gerekçelerini de ihtiva eden bir ilâm tanzim eder; hem davacıya hem de icap ederse davalıya birer suretini takdim eder. Bir suretini de sicile kaydeder.

İlâmın şu özelliklere sahip olması gerekir:

- Hakimin imza ve mührü, hüccetlerin tam tersine ilâmlarda alt tarafta yer alır.
- Tarafların ve dava yerinin formüle edilmiş ifadelerle tanıtılması.
- Davacının iddiası yani dava konusu da eksiksiz olarak zikredilmelidir.
- Davalının cevabı yani karşı davası, def'i ve itirazları da zikredilecektir.

1.4.1.3. Ma'rûzlar

Şer'iyeye sicillerinde hüccet ve ilâmlardan farklı ve genellikle ifade ve şekli itibariyle ilâmlarla karıştırılabilen bir belge çeşidi de ma'rûzlardır. Ma'rûz kelime anlamı itibariyle arzedilen şey demektir. Terim olarak ise biri asıl diğeri tâli olmak üzere iki manası mevcuttur. Tâli manası şudur: ilâmların birçoğu icra makamına hitaben yazılarak onlara arzedildiğinden ilâmlara da ma'rûz adı verilebilmektedir. Mesela İstanbul Müftülüğü şer'i siciller arşivindeki hususi ma'rûz defterleri birer ilâmat defterleridir. Zaten kataloglarda da ilâmat defteri olarak kayda geçirilmiştir. Ancak bu ma'rûzların içinde asıl anlamıyla ma'rûz olanlar da vardır. Hicri XI. asırdan sonra çoğu ilâmlar ‘‘Ma'rûz-ı Dâi-i Devlet-i Aliyeleridir ki...’’ diye başlamaktadır¹⁸.

1.4.1.4. Müraseleler

Kadılar yukarıda zikredilen yazılı belgeler dışında da bazı resmi yazışmalarda bulunabilirler. Mesela merkezden gelen bir ferman veya buyrultu üzerine, herhangi bir sanığın yakalanması için mahallin voyvodasına veya kethüdasına resmi bir yazı

¹⁸ Ahmet Akgündüz, a. g. e., s. 36-37.

yazabilirler. Yahut tayin edildikleri kadılık görevini yine resmi bir yazı ile herhangi bir naibe devredebilirler.

İşte şer'îye sicillerinde yer alan ve kadının kendisine denk veya daha aşağı rütbedeki şahıs yahut makamlara hitaben kaleme aldığı yazılı belgelere mürasele ve ya çoğulu olan müreselât adı verilmektedir. Müraseleler genellikle ya sanığın mahkemeye celbi isteğini hâvi müraseleleri veya değişik konulara dair müraseleler olabilirler.

1.4.1.4.1. Başka Makamlardan Sâdır Olan ve Sicile Kaydedilen Belgeler

Şer'îye sicillerindeki kayıtlar sadece kadılar tarafından kaleme alınan ve yukarıda zikredilen belgeler değildir. Zira merkezde ve hem de özellikle taşrada herhangi bir beylerbeyine yahut eyalete veyahut sancak ve kazaya merkezi idare tarafından gönderilen ve hüküm denilen yazılı emirlerin çoğunluğu hep kadılara hitaben yazılırdı.

Kadılar şer'i işlere memur oldukları gibi bulundukları yerde yürütme gücünü de üzerlerine almışlardı. Kadı da kendisine padişah tarafından gönderilen fermanları, beratları ve benzeri emirleri, sadrazam, beylerbeyi ve kazaskerlerden gelen buyrultular ve ilgili devlet teşkilatlarından kendisine gelen diğer yazılı belgeleri şer'îye sicillerine kaydederlerdi.

1.4.1.4.1.1. Padişah'tan Gelen Emir ve Fermanlar

Padişah'tan gelen emir ve fermanları iki grupta toplayabiliriz: Birincisi; padişahın kendisine İslam hukuku tarafından tanınan içi boş yasama yetkisine dayanarak ve ya icra kuvvetinin başı olarak kaleme aldığı ve şer'îye sicillerinde "evâmir ve ferâmin" diye zikredilen hükümlerdir. Padişah ya ihtilaflı olan bir şer'i meselede mevcut görüşlerden birini tercih ettiğini kadıya bildirir, ya şer'i hükümlerin icrasını teyid için yazılı emir gönderir veya düzenleme yetkisi bulunan sahalarda bazı düzenleyici kaideleri Divan-ı Hümâyûn'un telhisi üzerine tanzim eder ve durumu kadılara bildirir. Şer'îye sicillerinde bulunan ve İstanbul kadılığında yapıldığı gibi bazen kendileri için hususi defterler tutulan bu kayıtlar, Osmanlı hukukunun da başta gelen kaynaklarından. Müstakil bir defter tutulmadığı zaman, bazen şer'îye sicillerinin başına, bazen ortasına, bazen de diğer kayıtlardan ayrılması için ters olarak sicillere kaydedilir. İkincisi; yine padişah'tan sâdır olan, ancak birinci gruptaki gibi umumu değil hususi şahısları ilgilendiren ve vazife tevcihi, tımar tefvizi, ticaret beratı ve benzeri

konulara ilişkin olarak kaleme alınan ferman, berat ve nişanlardır. Bilindiği gibi Osmanlı Devleti'nde kadılık, imamlık, hatiplik, miri arazi mutasarrıflığı veya benzeri görevler, kazaskerlik ve sadrazamlık gibi makamların inhası ve padişahın ferman ve beratları ile şahıslara tevdi' edilmektedir. İşte bu ferman ve beratların bir sureti ilgili yerdeki şer'iyye sicillerine mutlaka kaydedilmektedir. Ayrıca belli şahıslara verilen muafiyet ve ticaret beratları da bu grubun içinde yüklü bir yer tutmaktadır¹⁹.

1.4.1.4.1.2. Sadrazam, Beylerbeyi ve Kazaskerden Gelen Buyrultular

Osmanlı Devleti'nde padişahтан sonra şer'i ve kanuni hükümleri icra ve takip ile görevli olan makam, padişahın mutlak vekili olan sadrazamlardır. Şer'iyye sicillerinde bulunan kayıtlardan biri de sadrazamların yazılı emirleri demek olan buyrultulardır. Aslında buyrultu, sadrazam, kaptan-ı derya, vezir, beylerbeyi ve kazasker gibi devlet erkânının yazılı emirlerine denir.

1.4.1.4.1.3. Tezkireler, Temessükler ve Diğer Kayıtlar

Tezkireler: Şer'iyye sicillerinde yer alan ve kadıların dışındaki makamlar tarafından kaleme alınan bir diğer belge çeşidi de tezkireler ve temessüklerdir. Osmanlı diplomatikasında, daha ziyade üstten alta ve ya aynı seviyedeki makamlararası yazılan ve resmi bir konuyu ihtiva eden belgelere tezkire denmektedir. Aslında aynı şehir ve kasabada bulunan resmi dairelerin birinden diğerine yazdıkları yazılara tezkire, şehirler arasındaki yazışmalara ise tahrirât denmesi son zamanlarda adet haline gelmiştir. Şer'iyye sicillerinde yer alan birinci manadaki tezkireler, başta sadrazam olmak üzere yüksek devlet memurlarının özel kalem müdürü demek olan tezkireciler tarafından kaleme alınırdı. Mesela Anadolu Defterdarlığına bağlı maliye kalemlerinden olup Anadolu Eyaletindeki mali hükümleri kaleme alan makama Tezkire-i Ahkâm-ı Anadolu Rumeli'ye ait mali işleri kaleme alan makama da Tezkire-i Ahkâm-ı Rumeli denilirdi. Hameyn muhasebeciliği veya Evkaf Muhasebeciliği de evkafa ait mali konularda tezkire verirdi. Bu makamlar, kendilerine berat ile bir cihet tahsis edilen şahısların eline, sözkonusu berata dayanarak tezkire verirlerdi. Bu tezkirelerin bir sureti de, şer'iyye sicillerine, müstenadi olan berat ile beraber mutlaka kaydedilirdi. Zira bu emirleri icra edecek olan makam ilgili mahallin kadılarıydı. İcra için de sicile kayıt şarttı²⁰.

¹⁹ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 39,42.

²⁰ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 46.

Temessükler: Sözlük anlamı, bir işe sıkı tutunmak demektir. Terim anlamı ise birkaç tanedir. Borç için alınan senet, muahede ve sulhnâme gibi şeylerde devlet tarafından verilen mühürlü kağıtlar.

Şer'iyye sicillerindeki manası ise şudur: Miri arazide ve gayr-ı sahîh vakıflarda tasarruf hakkı sahiplerine yetkili makam veya şahıslar tarafından verilen belge. Sonraları tapu tabiri bunun yerine geçmiştir.

Diğer Kayıtlar: Şer'iyye sicillerinde başka kayıtlarda mevcuttur. Ancak önemli olanlar ve şer'iyye sicillerinin %90'ını teşkil eden kayıtlar burada zikredildi.

Belge düzenlenirken nelere uyulacağı, fıkıh kitaplarının 'eş-şurût ve ' el-mehâdır ve 's-sicillat'' bölümlerinde yer alır. Osmanlılar, bunları standart hale getirerek fıkıhın bütün bablarıyla ilgili belge çeşitlerini, Türkçe düzenlemiş, bunlarda kullanılan kelimelere varıncaya kadar üslûp birliği sağlamışlardır. Bu sebeple sicillerden bir belgeyi okuyabilen, aynı türden bütün belgeleri okuyabilir. Türkiye'deki şer'iyye sicilleri ile ilgili tek müstakil arşiv, 1312 h. / 1894 m. tarihinde, Sultan II. Abdulhamid'in emriyle kurulan İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri Arşivi'dir. Bu arşivin dışında kalan siciller Ankara Etnografya Müzesi'ndedir²¹.

Osmanlı Devleti'nin nihayete ermesi ve Cumhuriyet'in kurulup yapılan düzenlemeler ile şer'iyye mahkemeleri ilga edilmiş ve Şer'iyye Sicilleri yerine yeni kayıt sistemleri oluşturulmuştur. Bu defterler bir süre adliye mahkemelerinde arşiv olarak durmuştur.

Milli Eğitim ve Adalet Bakanlıkları arasında yapılan anlaşma neticesinde 3 Kasım 1941'de valiliklere gönderilen 2182/4018 sayılı emir gereğince müzelik eşyaya karıştırılmamak ve ayrı bir yerde muhafaza edilmek kayıt ve şartı ile 1909'dan evvelki zamana ait ve Topkapı Sarayı'ndaki İstanbul ve çevresine ait olanlar hariç Şer'iyye Sicilleri 18 il müzesine nakledilmişlerdir. Bu iller şunlardır:

- 1- Ankara
- 2- Adana
- 3- Afyonkarahisar
- 4- Antalya
- 5- Bergama
- 6- Bursa
- 7- Diyarbakır

²¹ Abdulaziz Bayındır, "Osmanlı'da Yargının İşleri", **Osmanlı Ansiklopedisi**, c. 6, Ankara, 1999, s. 432.

- 8- Hatay
- 9- İzmir
- 10- Kastamonu
- 11- Konya
- 12- Kütahya
- 13- Manisa
- 14- Niğde
- 15- Sinop
- 16- Sivas
- 17- Tokat
- 18- Van

Daha sonra alınan bir kararla Şer'iyye Sicilleri Ankara'da Milli Kütüphane'de koruma altına alınmıştır²².

1.5. Şer'iyye Sicillerinin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi

Şer'iyye sicillerinin hukukî açıdan ne gibi bir değer ifade ettiğini de araştırmak gerekir. Yani şer'iyye sicilleri mahkemelerde yazılı delil olarak itibara alınır mı? Hakim bunlara dayanarak karar verebilir mi? Bu konuyu eski ve yeni hukukumuz açısından ayrı ayrı değerlendirmek gerekir.

1.5.1. Eski Hukukumuz Açısından

Bilindiği gibi eski hukukumuzda yani İslam hukukunda yazılı deliller kesin delil olarak kabul edilmez. Yani temelde yazılı deliller, hükme esas teşkil eden kesin delillerden(esbâb-ı hükümden) sayılmazlar. Mecelle bunu ‘‘yalnız hat ve hâtem ile amel olunmaz’’ şeklinde özetlemiştir. Çünkü yazı yazıya ve mühür de mühüre her zaman benzeyebileceği için, yazılı deliller tahrif ve sahtekârlık şâibesinden uzak değildir.

Ancak bu genel kâidenin önemli bir istisnâsı vardır. Tahrif ve sahtekârlık şüphesi söz konusu olmayacak şekilde sağlam ise hâkimin kararına esas teşkil edebilir. Bu şekilde güvenilir olan yazılı delille sâbit olan bir davanın başka bir cihetle sübûtuna ihtiyaç kalmaz. Mecelle'nin tabiri ile ‘‘fakat şüphe-i tezvîr ve tasnî'den salim ise, ma'mûlûnbih yani medâr-ı hükm olur. Başka vechile sübûta hâcet kalmaz. Bu manada kesin yazılı delillere misal olarak Mecelle iki şeyi zikretmiştir:

²² Sıtkı Uluerler, **71 Numaralı Amasya Şer'iyye Sicili**, Elazığ, 1999, s. 16-17.

Birincisi; Padişah berâtları ve tapu-tahrir defterlerindeki kayıtlar(kuyûd-ı defter-i hâkânî) tahriften uzak oldukları için yazılı ve kesin delil olarak kabul edilirler.

İkincisi; Hile ve fesattan yani tahrif ve sahtekârlıktan sâlim olacak şekilde tutulan şer'iyye sicilleri(sicillât-ı mahâkim) ile dahi amel olunur. Yani bunlarda yazılı ve kesin delil olarak kabul edilir. Kadılar bunlara dayanarak karar verebilirler²³.

Ancak bu konuda iki ayrı görüşün bulunduğunu görüyoruz:

Birinci görüşe göre, şer'iyye sicilleri tahrif ve sahtekârlıktan sâlim olacak şekilde tutulmuşsa, bunlar belli bir zaman dilimi ayrımı yapılmaksızın, kesin ve yazılı delil olarak kabul edilir. Eğer tahrif ve sahtekârlık şüphesi varsa, sicil kayıtlarının muhtevasını isbat için şahit istenir.

Sicilin muhtevasına şahit olan şahıslar, kararın sicilde adı geçen hakim tarafından huzurlarında verildiğine şahitlik etmeleri gerekir. Mecelle'nin konu ile ilgili maddeleri genel mahiyettedir ve bu görüşü desteklemektedir.

İkinci görüş ise Mecelle Cemiyetinin sonradan aldığı bir kararla resmi görüş haline gelmiştir ve özetle şöyledir: 4 Cemâziyelûlâ 1296/1879 tarihli Bilâ Beyyine Mazmûnuyla Amel ve Hüküm Caiz Olabilecek Surette Senedât-ı Şer'iyyenin Tanzimine Dair Ta'limat'tan²⁴ önceki şer'iyye sicilleri ile amel olunmaz.

Ayrıca muhtevasının isbatı için beyyine yani şahit talep edilir. Şahitlerin şer'i yargılamadan sonra hakim tarafından sicildeki şekliyle hükmolunduğuna şahâdet etmelerine söz konusu sicilin "mazmûnuna şahâdet" denilir. İ'lam ve hüccetten kasıt, hak sahibinin kendi hakkını sadece i'lam ve hüccete dayanarak te'minat altında bulundurmak ve tekrar yargılama yapılması külfetinden kurtulmak olduğuna göre, güvenilir şer'iyye sicilleri ile amel edilebilmesi için bunların mazmûnuna şahit talep etmek söz konusu ana maksada aykırıdır. Ancak mülga Mecelle Cemiyeti bu şekilde karar vermiştir.

1296/1879 tarihli talimata göre hazırlanan i'lam ve hüccetlerin, mazmûnuna beyyine yani şahit talep edilmeksizin, kesin delil olarak kabul edileceğinde görüş birliği mevcuttur.

Zaten söz konusu talimatın 25. maddesi de hile ve tahrif hissedilmedikçe, bu talimat çerçevesinde tanzim olunan i'lam ve hüccetlerle bilâ-beyyine amel olunacağını, Mecelle'nin 1738 ve 1821. maddelerine dayanarak hükme bağlamıştır.

²³ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 50-51.

²⁴ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 51.

Kendileriyle amel olunacak olan i'lam ve hüccetlerin, şer'i hükümlere aykırı olmaması gerekir. İ'lam ve hüccetlerin, şer'i hükümlere uygun olup olmadığı önce Fetvâhane-i Ali'de sonra da Meclis-i Tedkikât-ı Şer'îyye'de incelenerek tespit edilir. Bu arada şer'îyye sicillerinde kaydedilen emir ve nizamların da, sonraki hukuki düzenlemelerle ilga edilmedikçe muteber olacağı, 1276/1859 tarihli Bil-Umum Mahâkim-i Şer'îyye Hakkındaki Nizamnâme ile hükme bağlanmıştır. Bu da önemli bir husustur²⁵.

1.5.2. Yeni Hukukumuz Açısından

1926 tarihli Kanun-ı Medeni'nin nasıl uygulanacağına dair çıkarılan Tatbikat Kanunu'na göre Medeni Kanun'un yürürlüğe girme tarihinden önceki, yani 4 Ekim 1926 yılından evvelki olayların hukuki hükümleri, söz konusu olaylar hangi kanun yürürlükteyken meydana gelmişse yine o kanuna tabi olacaktır. Dolayısıyla 1926 yılından önceki yargılamalarda o zamanki hukukun hükümlerine göre verilen kararlar, 1926'dan sonra da kaziye-i muhkeme olarak kabul edilecektir.

Kısaca eski hukukun hükümleri çerçevesinde tanzim olunan hüccet ve i'lamlarla muktesep bir halk meydana gelmişse buna aynen itibar edilecektir. Olaylar ve günümüzdeki davalarla ilgisi çok az da olsa, şer'îyye sicillerindeki kayıtların günümüz hukuku açısından da önem arzettiği ortadadır.

Kayıtların konuları ise çok çeşitlidir. Alelâde vak'alar, cinayetler, nikah ve vergi kayıtları, narh uygulamaları, tayinler, lonca davaları, vakfiye ve vakıf muhasebe verileri en çok göze çarpan örneklerdir. Bu belge ve konu çeşitliliği şer'îyye sicillerini tarih, hukuk, iktisat vb. pek çok disiplinin ana kaynakları arasına katmıştır. Ana hatlarıyla bir i'lam ve hüccet kaydında bulunabilecek bilgiler sırasıyla şöyledir: Şehir/kaza ve mahalle/köy bilgileri, isim, din ve unvan bilgileri, konu ve delil bilgisi, karar ve tarih bilgisi, davada hazır bulunanların isim ve unvanları. Farklı olarak tereke kayıtlarında vârisler ve kişinin mal mülk, borç-alacak ve miras dağılım bilgileri, narh kayıtlarında ürünler ve fiyatları, nikah ve boşanma kayıtlarında mehir ve nafaka bilgileri yer almaktadır²⁶.

Osmanlı şer'îyye sicil arşivleri bugün yoğun olarak Türkiye'de ve Ortadoğu ülkelerinde ve az sayıda eskiden Osmanlı toprağı olan diğer ülkelerde bulunmaktadır.

²⁵ Ahmet Akgündüz, **a. g. e.**, s. 51.

²⁶ TDV. İslam Ansiklopedisi, **a. g. m.**, s. 9.

Türkiye'deki defterlerin kataloğu, hem kapsam(Afyon, Antalya, Bergama, Bor, Denizli, Kütahya, Niğde, Sinop gibi bazı kazaların 550 kadar defteri ve daha sonra ortaya çıkan Üsküdar, Erzincan gibi yerlere ait yeni defterler) hem de verdiği bilgiler açısından bazı eksikleri olmakla birlikte Ahmet Akgündüz'ün Şer'iyye Sicilleri: Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler adlı eserinde yayımlanmıştır. Bu katalogda 9883'ü İstanbul'a ve 6960'ı diğer şehirlere(Milli Kütüphane'deki rakam 8931'dir.) ait olmak üzere yaklaşık 17. 000 deftere ait kayıt mevcuttur. İstanbul'un yirmi yedi mahkemesine ait defterler II. Abdülhamid döneminde kurulan Sicillât-ı Şer'iyye Dairesi'nde (İstanbul Müftülüğü Arşivi) yer almaktadır.

İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi'nde otuz beşi Hanya, doksan yedisi Kandiye, yetmiş ikisi Resmo ve Girit adıyla kayıtlı 215 sicili içeren on bir defter bulunmaktadır. Aynı arşivde Selanik'e kayıtlı otuz kadar sicil vardır. Diğer şehirlere ait defterler ise 1941 yılından beri mevcut oldukları şehir kütüphane ve müzelerinden toplanarak 1991'de Milli Kütüphane'ye nakledilmiş, 2005'te 8934 sicilin orjinalleri Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir. Milli Kütüphane(Ankara) dışında Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi'nde(İstanbul) 10. 369 adet İstanbul sicilinin ve 8693 adet Türkiye'de yer alan defterlerin mikrofilm kopyaları yer almaktadır. Aynı merkezde Türkiye dışında bulunan(Dupniçe-Radomir, Girit, Gastuni, Halep, Humus, Karaferye, Kırım, Köstendil, Livno, Mağlay, Mostar, Manastır, Priyedor, Saraybosna, Şam, Tımişvar, Tırhala, Trablus ve Visoko'ya ait defterler) 1350 defterin kopyası mevcuttur. Ayrıca Türkiye'de pek çok yerel kütüphanede o şehre ait defterlerin kopyaları vardır.

1.6. Harput Şer'iyye Sicilleri

Harput şer'iyye sicilleri, Diyarbakır müzesinde bulunmaktadır. 1942 Yılında Maarif Nezareti'nin kararıyla Elazığ Adliyesi'nde bulunan siciller, Elazığ'ın eski eyalet merkezi olan Diyarbakır'a göndermiştir. Bir müddet sonra bu siciller, Cahit Sıtkı Tarancı'nın müze haline getirilen evine nakledilmiştir. 1985 Yılında ise Diyarbakır'da yeni yapılan müzeye teslim edilmiştir

Harput şer'iyye sicillerinin sayısı ve ait olduğu tarihler hakkında ilk bilgi veren, OsmanErsoy'dur. Diyarbakır müzesinde tespit edilen şer'iyye sicillerinin toplam sayısı

26 tanedir. ²⁷Harpur şer'iyye sicilleri, 1624 tarihinde başlamakta ve 1919 tarihinde sona ermektedir. Ancak bu tarihler arasında sık sık kesiklikler olmuştur, bunun sebebi bazı yıllara ait sicillerin henüz bulunmamış olmasıdır. Vilayet merkezi Elazığ'a taşınmadan önce Harput'ta meydana gelen yangın sonucunda sicillerin bir kısmı yanmış, bir kısmı ise bazı kişilerin ellerine geçmiştir.

1.7. 1767/1774 Tarihli Harput şer'iyye Sicilinin Tanıtımı

1. Tezin Adı:1767/1774(H. 1181-1188)Tarihli Harput şer'iyye Sicili Metin Değerlendirme(Varak:45-83).

2. Tezin Konusu:1767/1774(H. 1181-1188)Tarihli Harput şer'iyye Sicilinin Yayını Hazırlanması ve Değerlendirilmesi.

3. Tezin Amacı ve Yöntemi: 1767/1774(H. 1181-1188)Tarihli Harput şer'iyye Sicilinin aslı Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi Kütüphanesinde 38244/5 Y297. 56/HAR. I numarada kayıtlıdır. Rıka, rıka kırması, sülüs, nes-talik ve talik hurdası hattı ile yazılan sicil yaklaşık 50x17 cm. ebadında olup, 83 sayfadır. Sicil ikiye bölünmüş ve II. bölüm 45-83 sayfalar arası tez olarak verilmiştir.

²⁷ İbrahim Yılmazçelik'in Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

İKİNCİ BÖLÜM

2. BELGE ÖZETLERİ

Belge No:131/A

Kars ordu komutanı altın, gümüş ve kömür madenlerine tecavüz ve saldırı yapan, bu madenlere bir meblağ zarar veren, Çarsancak eşkıyalarının üzerine Palu yöre hakimine 27 Mart 1743 tarihli ferman. Bu emir-nâmede Palu hakiminden bu maden ocaklarının ve yörenin asayişinin sağlanması, eşkıya ile işbirliği yapan ordu personelinin cezalandırılması, eşkıyaların kimlik bilgilerinin kendilerine bildirilmesi ve bu görevi yaparken suça bulaşmayanlara dokunulmaması istenmiştir. Bu görevi tam yerine getirdiği halde rütbe ve terfi edilecektir.

Belge No:131/B

Kars ordu komutanından; Ergani, Keban, Harput, Pertek, Mazgirt, Çemişgezek ve Sağman yöresinde maden ocaklarına yapılan Çarsancak eşkıyalarının talanlarının önlenmesi ve bu beldelerde eşkıyaların yapmış oldukları zulüm ve ev yakmaların önlenmesi Palu hakimi Koç Ali Ağa'dan bu buyrulduyla istenmiştir.

Belge No:132/A

Harput Cami-i Kebir Mahallesi sakinlerinden vefat etmiş ve terekesinin taksimine Harput müftüsü Osman Efendi tayin edilmiştir. Mirasçılardan Mehmet Efendi Harput'ta olmadığından miras dağılımı ancak geldikten sonra yapılmıştır. 17 Haziran 1768 tarihli mirasçılar arasındaki ihtilâfı gösterir hüccet.

Belge No:132/B

Harput'un Ağa mahallesinden olup, İslambol mahkemesinde sakin olan Güllizade

Hacı Veli Ağa bu esnada hizmetle Diyarbakır'a gelmiştir.

Belge No:133/A

1772/1773 senesi menzil ve menzil ücretlerinin ödenmesi hakkındaki ilam.

Belge No:133/B

1772/1773 Senesinin sonuna kadar Harput kazasında olmak üzere Ali Ağa-zâde ve Bey-zâde İbrahim Ağa'nın uhdelerinde olan esnafın taksitleri menzil akçesi olarak zikredilmiştir.

Belge No:134/A

Padişahdan Erzurum valisi, Kars seraskeri ve Harput naibine ferman-ı âlî-şândır. Bu fermanla Harput cizyedârı Hacı Ahmet ve oğlu İbrahim ve iki hizmetkarlarını, Çöteli oğulları ve bir gûruh yandaşları bu ölüm ve talanı gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Harput naibinden Palu hakimi İsmail Bey ve Enderun ağalarından Halil'i de yanına alarak bu eşkıyaların üzerine gidilip cezalandırılmaları istenmiştir. Bunu yaparken olayla ilgisi olmayan ahaliye karışılmaması istenmiştir.

Belge No:134/B

Bu belgede Harput'ta oturan Hacı Ömer Ağa, kölesi Hacı Osman'a vekaleten Kesrik köyünde mahdût olan bağını Hacı Mustafa'ya sattığını ve parasını peşin aldığını bugünden sonra kendisinin tasarrufa hak sahibi olduğunu şahitlerin imzası ile bir satış belgesi ikrarıdır.

Belge No:135/A

Padişahın bu fermanı askeri muvezâf ve devlet erkânından bir gurup eşkıya daha önce Harput cizyedârı, oğlunu ve hizmetçilerini öldürüp merkezî hükümete gönderilmek üzere olan cizye malını gaspedip daha sonra Harput'ta iftâ yetkilisi olan Osman Efendi ve oğlunu ve yeğenini katletmelerinden ötürüdür. Padişah bu eşkıyaların halkın talep ve ricasına binaen Harput naibinden tutuklatılmasını ve uzak bir şehre sürgün edilmelerini ve Harput'a girişlerinin yasaklanmasını istemiş.

Belge No:136/A

Padişahın bu fermanı alaybeyi oğlu Ömer ve keşaf oğlu Ahmet nam askeri muvezafın Harput'da ifta yetkilisi olan Osman Efendi ve oğlunu ve yeğenini katletmelerinden ötürüdür. Padişah bu askeri erkânın halkın talep ve ricasına binaen Harput naibinden bunların tutuklatılmasını ve uzak bir şehre sürgün edilmelerini ve Harput'a girişlerinin yasaklanmasını istemiştir.

Belge No:137

...

Belge No:138/A

Harput dahilinde bulunmuş olan hayratın sahibi Karaçor kazası hanedanından Osman Ağa b. Abdullah' tır.

Belge No:139/A

Bu buyrulduda Harput kadısı Ali Ağa ve Çöteli-zade İsmail Ağa ve serdarlardan maden Keban'ının sene-i mühtâd üzere vergisinin toplanılması ve bu meblağın 5000 Harput kilesi buğday malûm akçelerin tehîr edilmeden yerli yerine ulaştırılması istenmiştir.

Belge No:139/B

Harput menzilini vakıftan icar eden kişinin menzîli yürütemediği Diyarbakır valisinin şikayeti üzerine yeniden kiraya verilmesi ve önceki borcun Harput kazasında mevcut yüz altmış sekiz haneye tevzî edilerek ödeme buyruldu.

Belge No:140/A

Bu buyruldu Harput kadısı Ali Ağa'nın menzîl mekânlarında hizmeti ber-kemâl edip gerekli binek hayvanlarını temin etmesi istenmiştir.

Belge No:141/A

Boşanan bir kadının boşanma şartnâmesinde almış olduğu para ile istediğiyle evlenebilir beratı ve Sarayhatun mahallesinde evini satan Kebapçı-zâde'ye Himmet-zâde şufeası olduğu kaydı.

Belge No:141/B

Bu belgede padişah Diyarbakır valisinden vasıflarını zikrettiği bir ordu komutanının vefat ettiği ve oğlunun olmadığından yerine Ömer isminde Ordu-yu Hümâyûn'dan olan kişinin atama tezkiresi.

Belge No:141/C

Bu belgede Harput kazasından 1770/1771 yılında eda edilmeyen haracı 1771/1772 yılına mahsûben 168, 5 haneye tevzî edilerek ödenmesi istenmiştir.

Belge No:141/D

Bu buyruldu ile Kars divanından Harput kazası Uluâbad nahiyesinden Susi ve Aziz köylerinden Ömer nam kimseye öşür zekatlarının ve örfî olan rusûmeti teslim etmeleri istenmiştir.

Belge No:142/A

Belge; Van ocaklarına bağlı Keban ve Ergani madenlerinin vergilerinin 1769/1770 ile 1772/1773 seneleri arasında maden emini ve Harput ahalisi zimmetinde kaldığı, bunun muhakeme edilmesi ve mahkeme sonucu duyanlar kimin zimmetinde sabit olursa derhal bunların ödenmesi yoksa Harput ahalisine tevzî edilerek ödenmesi hususunda Kars Ordu-yu Hümâyûndan emr-i şerîfi celil'üş-şendir.

Belge No:142/B

Harput'ta Cami-i Kebir vakfı müştemilatı üzerinde tasarruf sahibi imam ve hatibin görevden ayrılmasından vakf-ı mezkûr vakıf sahiplerinin eline geçmiş olup padişahın atama emir ile munhâl olan Cami-i Kebir'e imam ve hatibin atama beratı.

Belge No:143/A

Bu ferman İç Anadolu'nun doğu ve batısında oluşmuş olan şakilerin üstüne bölge valilerinin gidilmesi ve asayiş teminleri hususunda valilere talimattır.

Belge No:143/B

Van kalesimuhafazasına görevli neferâtın iaşe ve levazımatı Harput mukataasından tedarik-i lüzumu olduğundan bu mukataâda bazı maden ve öşür arazileri belirli zevâtlara icra ve iktiraya verildiği ve 1769/1770 senesinde levazım olan husumetin ödenmediği ve bunun ödenmesinin istendiği buyrulmuştur.

Belge No:144/A

Bu belgede Harput kazasında menzîl idaresini elinde tutanın suistimâlinden elinden alıp iki ayrı zata müşterek halinde idare etmeleri hususunda yedlerinde hüccet ve vergi toplama buyrulduğudur

Belge No:145/A

Harput kadısı Efendi-zâde Fadlehû ve halen Keban'da vekilimiz olan Ahmet Efendi ve Palu salihî İsmail Bey'e fasl verilmesi babında fermandır.

Belge No:145/B

Bu belgede vefat eden Harput mutasarrıfı evladı da olmadığından yerine alaybeyi atama fermanı olup Erzurum ve Diyarbakır valilerine bildirilmiştir.

Belge No:146/A

Bir mümin bir emri yapmadan önce bismillahirrahmanirrahim, sonrasında elhamdülillahirabbilalemin demekle mezkur meşru olur mu sorusu ve Hasan b. Sellah b. Humam'ın cevabı.

Belge No:146/B

Belgenin orta bendi vefat eden Harput müftüsünün yerine yeni müftünün ataması ve iftâ izni olup aynı zamanda fetvanın nasıl, nereden ve kimden vereceğini bildiren berattır.

Belge No:146/C

Harput'a bağlı Uluâbad mutasarrıfı vefat etmiş. Alaybeyi bunu padişaha bildiriyor. Bu durum vakî olmuşsa onun yerine Seyyid Mehmet'e berat fermanı gönderdiğini ve bilâizin tasarufta bulunanın tasarufundan el çekmesi ve fazlası aldığı rusumeti hak sahiplerine iade ettirme fermanıdır.

Belge No:147/A

Bu belge Harput'ta bağılık, tağilik ve şekavet eden bi-asayiş kişilerin cezalandırılmasını isteyen padişah fermanıdır.

Belge No:147/B

Bu belgede Harput bölgesinde birbiriyle husumete girip aralarında katl'u-kitâl oluşan iki askeri beyin aralarını sulh etme ve durumlarını mahmeke-i şerî ile halletme hususunda Kars ordu komutanından Palu ordu komutanına buyruludur.

Belge No:147/C

Bu belgede 277 akçe gurus alacağını Halep' ten Hacı Said Efendi'nin, Mehmet Efendi'nin oğlunun zimmetinde olan bu alacağına kefil tayin edip ödenmesini istemiştir.

Belge No:148/A

Bu belgede Harput'tan Kars ordusuna beygir iktizâ edilip levazımatıyla gönderilmesi istenmiştir.

Belge No:148/B

Ferman-ı âli mucibince Hafız Mustafa Paşa Hazretleri'nin buyrulduzu.

Belge No:149/A

Kapusuz eşkıyalarını cezalandırma ve ahalinin can ve mal güvenliğini sağlama fermanıdır.

Belge No:149/B

Kars canibinden taşınması levazım olan zehair ve askeri levazımın bu güzergâh üzerine olan ve kurbune binaen Harput kadısından beygir iktizâ edip, tam takımıyla Kars'a gönderme hususunda padişah fermanıdır. Bu fermanda daha önce Diyarbakır'da devlet işlerinde nakil işi amacıyla her şehre tevzî olmak üzere beygir iktizâ olduğu, ancak bu arada Gürcistan seferinde Harput kadısında sefer yükünü taşıma amacıyla beygirler istenmiştir. Bu seferde kaç beygir gönderilmişse sicillâta belge ile belgelendirilmeli ve ihtiyaca göre beygirlerin iktizâ edilmesi istenmiştir.

Belge No:150/A

Bu belge koyun fermanıdır. Diyarbakır'dan İstanbul'a varıncaya kadar yol emniyeti ve koyun sahiplerinden malûm güzergâhta malûmun dışında herhangi bir

ücretin alınmaması ve koyun sahipleri değeri üzerinden keyfe ma yaşa lahmelerini satabileceklerifermanıdır.

Belge No:150/B

Koyun fermanının devamıdır.

Belge No:151/A

Belge düşük gramaj ve ayarda imal edilen altının bazı şehirlerde satıldığını ve bu hareket tarzında olanların fiilinin cezalandırılması istenmiş olup, altının değer ve gramı sikke-i saâdet darphanesinde basılan geçerli olup sahtesi konusunda ahali uyarılma konusundadır.

Belge No:151/B

Bu alt belgede Hasan b. Mehmet namında biri turunu kaybetmiş, bir sene sonra Ömer isminde birinin yedinde görmüş olup mahkeme oldukları hukuki belgedir.

Belge No:152/A

Harput ve Keban madeni mutasarrıfında ahali arasında oluşan şekavet ve mezalimin üstesinden gelip asayiş sağlaması ve bu asayiş sağlaması için İsmail Bey 700 askerle bu iş için görevlendirildiği kendisine bilgi verilmesi ve asayiş sağlaması istenmiştir.

Belge No:152/B

Bu belge bir satış belgesidir.

Belge No:153/A

Bağdat, Musul ve Diyarbakır civarlarından İstanbul'a mal taşımada Harput menzîli yukarıda isimleri zikredilenlere meblağı ma'lum olmak üzere verildiği ve bu menzîlde hizmetinbi'l-kemâl devam edilmesi için gerekli bineklerin tedarik ettirilmesi ve mazeretin kabul görülmeyeceği hususunda uyarıdır.

Belge No:153/B

dört ay murûrunda ibtida-i taksit olunacağı, ikinci taksitini cem ve tahsil yerli yerinden ahz ve kabz edeler haneleri defterdir ki ber-vech-i âti zikrolunur.

Belge No:154/A

Bu vesikada Nefise isminde bir hatun çevirmesi belli olan bağıni kardeşine mülk-ü müşterâ olarak verdiğini ve parasını aldığının beratıdır. Bu belgede Harput aile hanesinde memur olan mescitin imamı vefat ettiğinden, yerine Hacı Mehmet isminde bir zat imamet beratını uydurup hilaf-i şerî on beş sene burada imamet ettiği tesbit edildiğinden padişah tarafından yeni atanan imamın beratı gönderilmiştir.

Belge No:154/B

Bu belgede babası vefat eden Hamide isminde bir kıza ablasının oğlu yeğeni vasi nasb ve tayin edilmiştir.

Belge No:155/A

Üstteki her iki belge de menzîl vergisinin köy ve beldelerdeki esnaf aileleri üzerine taksimidir.

Belge No:156/A

Defter oldur ki işbu Harput kazasının menzilinde Halil-zâde Ahmet ve Mehmet Paşa'ya deruhte olunup tahsil etmek üzere taksitler.

Belge No:157/A

Bu buyruldu Kars mintikasında malûm derede küfür ordusunun İslam ordusuna saldırmaları üzerine ordu savaşa girip, kefare ordusuna büyük hezimet verip ve büyük ganimetlerle dönmeleri üzerine Erzurum mutasarrıfı bölge mutasarrıf ve kadılarına bu müjdeyi vermek istemiştir. İşte bundan birini Harput kadısına göndermiş ve farz namazlardan sonra Ordu-yu İslam'a Müslümanların dua etmelerini istemiştir.

Belge No:157/B

Bu belgede Perçenç karyesinde Memiş isminde birini altı kişi katletmiş, işkiyet üzeri olay tahkikatı yapılmış, suç müştereken altı kişi üzerine ispat olmuş, bunlardan iki

kişi fırar etmiş, fırar eden bu iki kişiyi yakalamak için Ahmet Ağa ve zabitan köy ahalisinde fırarları yakalamada yardım talep etmişlerdir. Bu yardımda ahaliden herhangi birini öldürölmesi durumunda kan bedellerinin taraflarından ödeneceği bildirilmiştir.

Belge No:158/A

Bu buyruldu Keban ve Ergani yöresinde işletilen zir ve sim madenlerini Ordu-yu Kars'dan gelenneferâtla padişah hazinesine gönderilmesini rica etmiştir.

Belge No:158/B

Bu vesikada Erengil köyünde imam olan Ali ismindeki zevât mesleğini sevmediğinden ve mesleğine aykırı davranışlarından ötürü imametten istifa ettiğini ve bu mesleğe layık Mulla Mustafa'yı layık gördüğünü mahkeme-i şerîye ikrarda bulunup zeyl-i vesikadan isimleri geçen köy ahalisi bundan böyle Mulla Ali imamet beratını getirse dahi köyden imameti kabulümüz değildir muhtevasındadır.

Belge No:158/C

Bu belgede köy ahalisi Deli Hüseyin isminde birisinin akrabasıyla kendilerini rahatsız ettiğinden şikayet etmiş olup bilâhare bu kişinin düzelmesi üzerine şikayetlerini geri almışlardır.

Belge No:159/A

Bu belgede Rusya ile yapılan muharebede askeri azlık ve levazımâtın yokluğundan şikayet olmasından ötürü, padişah tüm memlekete seferberlik fermanı göndermiş ve tüm askeri sürümcülerden ve ağa ve mirlerden bölgelerinden asker toplamalarını bu konuda nemelazım veya vazifeye katılmama durumlarının askeri suç olduğu bildirilmektedir.

Belge No:160/A

Bu belge Diyarbakır ve Harput kadısına gönderilmiş, Harput'ta tımar beratı olmasına rağmen, tımar sahibinin tasarrufundan gayrı başka bir zevât rusumet ve öşür topladığı ve bela sahibi de toplayınca ahaliden iki sefer vergi alındığı hususu bildiriliyor ve haksız kazancın önlenmesi isteniyordu.

Belge No:160/B

Sürümcü Ağa vasıtasıyla gönderilen fermanda, Ordu-yu Hümayun'un harp durumunda nasıl toplanacağı konusunda ilgililerin yapması gerekenler bildirilmektedir.

Belge No:161/A

Moskov ordusuyla devam eden savaşa asker toplama seferberlik fermanıdır.

Belge No:162/A

Bu belgede su munazaâsı söz konusudur. Suyunun eski minvâl üzerinde cereyan olması konusunda bir şahıs dava açmış ve bunun çözülmesini istemiştir.

Belge No:162/B

Bul belge ergenler nahiyesinde vaizlikten istifa edip beratını Mulla Mustafa isminde bir zata verip oda onun beratı üzerine vaizlik yapmakta olduğu sonrada kendi adına berat tanzim edildiği beratıdır.

Belge No:162/C

Harput Kadısı, diyanetten Hacı Osman Efendi, ayan ağaları ve serdarlarının dava hakları.

Belge No:162/D

Bu belge nikah akdidir.

Belge No:163/A

Bu belge minbirlerde padişahın gazi unvanıyla anılması fermanıdır.

Belge No:164/A

Bu belgede değirmen mülk davasıdır.

Belge No:164/B

Padişahın gazi tezkire olunmak babında sadır olan ferman suretidir.

Belge No:165/A

Bu belge vekaleten satış belgesidir.

Belge No:165/B

Bu belgede miras paylaşımı olup, küçük bir çocuğun miras payı ise bakanlar arasında bakıp ücreti alınma babında dava olmuştur.

Belge No:166/A

Bu belge Harput esnafının bir senenin iki taksitinden birinin meblağıdır.

Belge No:166/B

Bu belge Harput çeşmelerinin su menbâları bakım ve onarım yetkisinin kimlerde olduğu ve ücretleri hakkında fermanıdır.

Belge No:166/C

Bu belge vakıfnâme belgesidir.

Belge No:167/A

Bu belge Harput esnafının Keban madeninden üzerlerine düşen vergi yükünün taksimatıdır.

Belge No:167/B

Harput'a malûm vakıf mahsulünden günlük iki akçe öşür görevlisine ödeme buyrulduşudur.

Belge No:167/C

Bu belge kömür madeni vergisini toplatma fermanıdır.

Belge No:168/A

Vefat eden bir kadının terekesinde kocası, kızları ve oğulları arasında şerî kural üzeri mal tahsiri yapılmıştır.

Belge No:168/B

Keban kömür madeninin 1768/1769 senesinden kalan işletme vergisini bu buyruldu ile şevkedâr İbrahim Ağa tahsiline memur kılınmıştır.

Belge No:169/A

Bu belgede yol kesen eşkıyanın tedmiri ve isimlerinin anılmaktan unutulabilmesi için yok edilmeleri talimatı vardır.

Belge No:170/A

Bu belge yol kesen eşkıyanın tedmiri ve isimlerinin anılmaktan unutulabilmesi için yok edilmeleri talimatıdır.

Belge No:171/A

Bu belgede araziye hass-i hûmâyun üzerinde mülkiyet davasında olanın davası red olunmuştur .Tasarruftan mülkiyet davasıdır.

Belge No:171/B

Satış belgesidir.

Belge No:172/A

Bu belgede ev arazisini 6 ay taksitle icare veren Abdurrahman ismindeki zavât icâreverdiği kişi ev malını gasbettiği ve geri iade etmediği için padişaha mektup yazmış, padişahdan kadı ve serdara bu gasbın iadesini konusunda talimat verilmesini istemiştir.

Belge No:172/B

Bu belge tereke olan malda miras hukuk payı, sabit olan düyünün ödenmesi ve bazı payların asaleten ve vekaleten satışları ile ilgilidir.

Belge No:173/A

Bu belgede yeniçeri serdarı görevden alınıp yerine uslub-i sabık üzere askeri muazzaf Mustafa Ağa tayin edildi nasb ve âzl belgesidir .

Belge No:173/B

Bu belge miras taksim hukuk belgesidir.

Belge No:174/A

Vergi toplama taksimatıdır.

Belge No:174/B

Bu belgede Abdullah ismindeki zat Merve ismindeki hatunla munakehe karşısında bir evini, müştemilatını ve bağını mehr-i müeccel olarak kendisine temlik etmişol dahi kabz etmiştir.

Belge No:174/C

Bu belge kalan vergi borcunu tahsil etme defteridir.

Belge No:175/A

Kilise tamir emridir.

Belge No:175/B

Zimmilerin kilise tamir arz-ı halleridir.

Belge No:175/C

Cinayet davasıdır.

Belge No:175/D

Hane-i hamidiye Uluâbad sahra-i hümâyûn.

Belge No:176/A

Bu belge vakıf mallarından elde edilen gelirlerin tamı tamına merkezi hükümete gönderilme emridir.

Belge No:176/B

Tarla satış belgesidir.

Belge No:177/A

Bu belgede hayrat sahibi mülk-ü müşterâsı olan dükkanlarını Harput Cami-i Kebir'e vakfetmiştir.

Belge No:177/B

Bu belge iştirâ olunan bir köle altı yüz elli guruşa bedel azat edildiği;ancak kölenin mu'sir ve fakir durumundan bu meblağı ödeyemediği, azat edenin açtığı dava üzeri hapsinin gerekmediği, borçlunuza mühlet verin nassi şerife istinaden kendisine mühlet verildiği ve hali yesarında bu meblağı ödemesi gerektiği kararlaştırılmıştır.

Belge No:178/A

Bu belge satışla ilgilidir.

Belge No:178/B

Harput'un Sarayhatun Mahallesi sakinlerinden Fatma b. Mirza Hacı Mehmet Ağa tarafından bey-i atiyi'z-zikr-i hüccet.

Belge No:179/A

Satış belgesidir.

Belge No:179/B

Harput sakinlerinden Hüseyin b. Bekir Çelebi hudur-i şer'â gelip Hacı Ali ve Mehmet b. Hüseyin ve tellal Sufi ve Eyyüb Alemdar şahadetleriyle tahrir eylediği babamız Bekir Çelebi fevt oldu.

Belge No:179/C

Dükkan satış belgesidir.

Belge No:180/A

Satış ikrar belgesidir.

Belge No:181/A

Bu belge Harput esnafı başına isabet eden senelik vergi harcırahıdır.

Belge No:181/B

Harput'a vaki tımar arazisi mutasarrıfı İbrahim Paşa Gürcistan seferinde şehit olduğundan; tımarı miri miran Mustafa'ya verildiği ancak şehidin şehit olduğu gün bir buçuk yaşında oğlu olduğuna binaen tımarın oğluna verilme talep mektubu ve buyruldu tezkiresidir.

Belge No:182/A

Azâm umurunda olmakla te'hir ve tesammüh ve ihmal ve tekasül mislu hareket ile tatil meslehate baîs olunmaktan ihtiras eylemek babında ferman-ı âlişanım.

Belge No:182/B

Akçe mutasarrıfı olan Osman ismindeki zevat tımarına rağbet etmeyip, görevli olduğu Gürcistan seferinde kendi alaybeyi bayrağı altına mevcut olmamasından mahlu'l olup yerine sancak mülazimlerinden birine mutasarrıflık tezkiresidir.

Belge No:182/C

İki şahıs arasında olan davada hukuk icra edilemiyorsa Harput kadısına davayı kendilerine acilen gönderme ve havale etme buyrulduşudur.

Belge No:182/D

İki kişi arsında olan arazi anlaşması anlaşmazlığı muhakeme edilmiş;ancak taraflardan biri mahkeme kararını tanımayıp araziye elinde tutmasından ötürü padişaha arz-ı hal mektubudur.

Belge No:183/A

Harput'a bağlı bir nahiye ahalisinde eşkıya dokuz kişiyi tutuklayıp kaçırdıkları için Amed divanında Harput kadısına esirleri biran evvel kurtarmasını ve şakileri cezalandırmasını isteyen emirnamedir.

Belge No:183/B

Belgede Harput'a bağlı Gülüşkür köyünün mutasarrıfı olan Nur Ali'nin ekin ve ziraat ekme kudreti olmadığından geliri Van kalesine giden köy metruk ve muattal

kaldığından, Nur Ali'nin yedinden alınıp Gülüşkür köyü Mustafa ve Osman isminde iki zevata verilip Gülüşkür beraatıdır.

Belge No:183/C

Kömür maddesi ma'âdin-i mezburun fermanı.

Belge No:184/A

Nasb tayin tevkil hakkındadır.

Belge No:184/B

Harput'a bağlı Sarıkamış nahiyesi ve Vartinik Köyü'ndeki tımar arazisinde mutasarrıf olanın askeri vazifesinde mevcut olmadığından kendisi mahlul ve yerine mezkûr tımar arazisine nasb ve tayindir.

Belge No:184/C

Harput'ta yeniçeri serdarı âzl ve refl olunup yerine uslub-i sabik üzere yirmi dokuzuncu bölüğün serdarı zabıt, nasb ve tayin olmuştur. Yeni ta'yin olunan serdara vazife talimatına müstemildir.

Belge No:185/A

Bu bir askeri belgedir. Tüm askeri muvazzaflarının rütbe tayinlerinin tehvil ve tezkereyle geçerli olmayıp berat icap olduğu beratsız hiçbir rütbenin geçerli olmadığı ve beratsız yaptıkları tasarruflarda sorumlu oldukları ve rütbe tartışmalarını hukuken hel ve fasl etme hususunda padişah fermanıdır.

Belge No:186/A

Diyarbakır ve Harput kadısından Keban madenlerinin gelirlerinin noksansız gönderilmesi ve piyasada gramajı düşük altının kullanılmasının önünü almaları hususunda ferman-ı âlişandır.

Belge No:186/B

Harput'da muhteva olanın miras malını oğlu kendi namına asaleten kız kardeşleri ve annelerine vekaleten Veli Hüseyin'e bey ettiği hususunda satış belgesidir.

Belge No:186/C

Encer Kuşoğlu Mehmet Paşa meclis-i şerîde tahrir-i kelâm edip Yokuşbaşı nahiyesinde kayıtlı olundu.

Belge No:187/A

Eşkîya fermanıdır. Malatya havalisinde Ergani ve Maden yöresinde eşkıyanın yer edip ahaliye zarar verdikleri ve buraları kendilerine kamp ettiklerinden ötürü Malatya mutasarrıfı, Keban ve Ergani madenler emini görevlerinde ihmal ve tekasülden ötürü ceza hak ettiklerini ve bu hususta son kez ikaz edildikleri hususunda Padişah fermanıdır.

Belge No:187/B

Altın fermanıdır. Noksan gramajların piyasada kesin yasak olduğu, bütün idarecilerin bu konuda titiz olmaları ve buna müsaade etmemeleri hususunda fermanıdır.

Belge No:188/A

Harput'a bağlı Mürde kentine bitişik bir araziye alan zevat yedinde vesika olmadığından satışı yapan öldükten sonra çocukları tarlayı geri almaya kalkıştıklarından; bu zevat mahkemeden tescilli alım belgesini şahitleri de ibraz ederek istemektedir. Tapu talep ve mülkiyet ispat davasıdır.

Belge No:188/B

Kapusuz şikâyet hakkında maden emini Hacı Hasan Ağa ferman sureti.

Belge No:189/A

Maden vergisinin ödenmediği beyanıdır.

Belge No:189/B

Satın alma belgesidir.

Belge No:189/C

Mal-i mirasta kayyum tayini, nasbi ve miras paylaşımıdır.

Belge No:190/A

Belgenin başı satış izni talebidir. Babası fevt olan Rukiye isminde bir kız için zaruri nafakası için Harput müftüsünden miras payının satılması izni istenmiş olup, şahitlerle ihtiyaç tespitinden sonra bey izni verilmiştir.

Belge No:190/B

Asaleten ve vesayeten satış belgesidir.

Belge No:190/C

Arazi sulama suyunun münazaâsıdır.

Belge No:191/A

Bu belge Hacı İbrahim Mescidi'nde temizlikçi olan Mahmut isminde bir zat vefat ettiğinden feraşlık muattel olmakla yerine padişah tarafından feraşlık beratı Hüseyin halifeye verilmiştir.

Belge No:191/B

Bu fırkada bir hane ve müştemilatı ile satıldığı belgedir.

Belge No:191/C

Bu belge nafaka farziyeti ve miktar tespiti yapıldıktan sonra Sağıranlar için bil vekalet nafakaları için malları şühûd huzurunda bey yapılmıştır.

Belge No:191/D

Müştemilat hezân bağında Sağıran mezbûrenin her birinin hisseleri mubeyyen olup zaruret nafakaları olmak hesabı ile mezkûrden gayr-i ismî mal-i itlâk olunur.

Belge No:192/A

Gasbolunan araziyi geri almak için padişaha arz-ı halıdır.

Belge No:192/B

Belge hamam hissesini satmadır.

Belge No:192/C

Belgede şahitler huzurunda alınan arazinin ihtiyaten, tedbiren ve kadıdan tescili istenmiştir.

Belge No:192/D

Bey ve hibe belgesidir.

Belge No:193/A

Bu fırka vasi nasb ve tayindir.

Belge No:193/B

Bu fırka mehr-i müeccel keyyum nasbı ve arazide ve bir bağın evvelden satın alandan geri alma niza'yı muhakemeye terefû olmuştur.

Belge No:193/C

Katil iddia ve ikrarıdır.

Belge No:194/A

Bu parçada nafaka tespit ve farziyeti ve bu nafaka için satılacak olan malı şufea ile olma yetkisinde satın alma belgesidir.

Belge No:194/B

Bu fırka yeniçeri askerlerinin Harput Ulu Cami'yi karargah edip kale cephanesinden silah levazımatını tedarik ederek hükümete başkaldırdıkları ve bazı idarecilerden destek gördüğü hususunda Divan-ı Amed'den buyruldu ile padişah'tan da ferman ile bunların üstesinden gelinip destur olmayanların isim ve resimlerinin kendilerine gönderilmesi istenmiştir.

Belge No:194/C

Bu fıkrada hibe ve mülk-i müşterâ vardır.

Belge No:195/A

Yeniçeri ağası mektubunun suretidir.

Belge No:195/ B

Belgelerde Harput kazasında kendilerine yeni çeri yakıştırmasını yaparak ihtilale kalkışan şekavet ehli; Harput kalesi cephanesini soyarak emellerini yerine getirmek için ulu cami'i kendilerine karargâh edip Harput naibi de bunlara dıl heval olup destek verdiği hususunu Diyarbakır valisi Ali Paşa'ya bildirilip asayişî sağlaması padişah fermanıyla istenmiştir.

Belge No:196/A

Belge, Ali isminde müteveffanın mirasçıları mal-i mirasını kendi rızalarıyla hisselerini Bayram-zâde adlı kimseye sattıklarının takriridir.

Belge No:196/B

Ahmet Paşa'ya bildirilen berat.

Belge No:197/A

Boyahane işletme iltizam ücreti, kefalet bırakma ve başkasını müdahale etmeyip her halükarda senesi malum üzere ödeme şart ve rabtıdır.

Belge No:197/B

Harput'ta bir hatun oğluna malını hibe ediyor. Hibe geçersiz olduğundan oğlu vefat edince oğlunun kızları ve kendi kızları ile mal- i terekesinde tevarus edip annesi esalaten, vekaleten ve vasiyeten kendilerine vekil tayin etmiştir.

Belge No:198/A

Harput' un Esediyeye mahallesinde mutevevvah olan bir kölenin kızı iaşeye babasından, abisinden ve bacısından kendisine kalan miras evini ve levahiki ile Kasım isminden birisine sattığının kaydıdır.

Belge No:198/B

Belgenin alt fırkasında Hüseyinik karyesi bağlarında ölü bulunan zımmi birisinin ölümünü tespit amacı ile keşif yapan Naib Hacı Mustafa Efendi kimin öldüğünün tespiti olmadığına dair olay tespit raporudur.

Belge No:199/A

İstanbul patriğine bağlı Harput ve yöresinde Ermeni manastır ve kiliselerinin gayr-i ehliyet kişilerce idare edildiği ve ayin dışı işlerle uğraşıldığı müşahade edilmiş ve bunun üzerine padişah beratı patrik Girkur mührü ile Boğoz keşişe verilip Harput'a baş keşiş ta'yin edilmiştir.

Belge No:200/A

Beytü'l-mala irsal için ferman.

Belge No:200/B

Bu fırkada Diyarbakır divanında Harput devlet ricaline kapusuz lundatların cezalandırılması ve asayişin sağlanması istenmiştir.

Belge No:200/C

Selimzâde Mustafa Efendi'nin oğlu Mulla Feyzullah Efendi meclis-i şer'e gelip takrir-i kelâm edip bağımıza muttesilde Ömer Paşa bağıni murat eylemesi kayıt olundu.

Belge No:201/A

Belgede Perçenç Köyü'nde Hacı Ahmet günlüğü bir akçe olmak üzere vakfiyesi camiye imam ve hatip ta'yin ettiğinden bu imam, görevinden ayrıldığından yeri boş kaldığından yerine Seyyid Mustafa'nın atanması için padişah beratıdır.

Belge No:201/B

Belgede tereke olan mal-i mirasta keyyum nasbı ve keyyumun bu malı çocuklarına bey'i ve varislerin vakıf ve hibe etmeleri konusunun hukuki mahkeme zabtıdır.

Belge No:201/C

Harput'lu birinin elinde olan Abdurrahman isminde bir köle, aslen köle olmadığını ve bunu (doğduğu yeri, kütüğü ve şahitlerle) mahkeme kararıyla ispat etmiştir.

Belge No:202/A

Harput rüesa paşaların hazretlerine verdikleri masrafların sayılıp tevzî defter olunmak üzere tehîr olunması.

Belge No:202/B

Harput'a bağlı Kesrik Karyesi'nde bulunan Cami-i Şerif'te hanenin icar mahsulünde olmak üzere dört akçe yevmiyeye vazife yapan imam ve iki akçe yevmiyeye vazife yapan hatip Seyyid Ahmet kendi rızasıyla halifeye feragat etmiştir.

Belge No:203/A

Kozabad nahiyesinde akçe tımarından sorumlu olan mutasarrıf Gürcistan seferinde memur olmasına rağmen sefer alaybeyi bayrağı altında mevcut olmayıp ol vecihle hükmen mehlul olmakla sancak mülazimlerinden Eyyun nam kişiye mutasarrıflık berat tezkiresidir.

Belge No:203/B

Veraset tespit davasıdır.

Belge No:203/C

Harput kasabasının kömür madenine ait mahsulün bulunduğu defter hakkında ferman.

Belge No:203/D

Hüseyinik karyesinin nahiyesi Ali b. Cebrail evde bağlarının içinde ölü bulunmuştur.

Belge No:204/A

Belgede askeri bir firarın zabtı için köy ahalisinden taâhhüt alınmıştır.

Belge No:204/B

Bu belge alacak verecek davasıdır.

Belge No:205/A

Hüseyin karyesi bağlarında maktu bulunan kişinin ölüm tespit raporudur.

Belge No:205/B

Bu belge Menzilci Ağası'ndan devlet gelirini zamanında ulaştırması ve senelik Harput'tan getirmesi gerektiğinin taksimatıdır.

Belge No:206/A

Bu fırka dükkan satış tescilidir.

Belge No:206/B

Mazlum Efendi'nin aldığı bağ hücceti.

Belge No:206/C

Bu belge mülk-i müşterâ belgesidir.

Belge No:207/A

Hacı Mustafa Bekir arz-ı hali ve buyrulduzu.

Belge No:207/B

Ehi Musa mahallesinden Himmet-zâde Mehmet Ağa tarafından, Ebil-zâde Hasan Ağa tayin edilmiştir.

Belge No:207/C

Ağa mahallesi sakinlerinden Fedayi, toplam eşyada hakkım yoktur, eşim Fatma'nındır dediği hüccet.

Belge No:207/D

Ağa mahallesinden fevt olan Ahmet b. Eyyüb'ün Sağiroğlu Bekir'e hücceti.

Belge No:208/A

Harput kasabasından iktizâ eden akçeden nefis-i şehir esnafına isabet eden meblağdır.

Belge No:208/B

Harput Serdarı Hacı Ahmet Ağa yedine verilen defterdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN TRASKRİPSİYONU

Belge No:131/A

Cenab-ı emaret menab-i futuvvet intisab-i saadet iktisab Palu hakimi Mir İsmail zide ûluvvehu tevki-i refî' hümâyuna vasıl olacak ma'lum ola ki mahâliniz mahrusemde vakiî' zir ve sîn madenleri devlet-i âliyemin iradat-i hasbesinden olup kaza ve kurâlârı cem-i mezâlîm ve teaddiyattan ve eşkıya taifesinden mesun ve me'fuz olmâlârı iktiza-i mearibi şahanem iken Çarsancak eşkıyaları bu esnada mucerred şakavetlerini icra kasdi ile Çarsancak ve yudesi olan ümeradan kıdvetü'l-ümerai'l-kiram Mir İsmail zide mecdehû üzerine hücum ve üzerindeki merkus kadimi ğaraz ve melanetlerini izhâr belle Çarsancak kurralarını yağma ve ğarad ve ihrakın bin nar ve ma'deni hümâyunu için kurra-i merkûmeden iddihar olunan zehairi dahi ihrak ve evleri şekavet ve melanetleri işhar olmakdan naşi kömürlerin het'asi sebebi ile canıb-i miriye şimdiye değin işbu altı yüz iki akçe hesaret olunmakla bu mekule şekavet Paşâlârın vucud-i hiyanet âlâylardan sahife-i ruvi erzden ser'an mahv ve izale belle madenleri imal ve idaresi hususlarına irade-i hümâyunum taalluk etmekle siz ki Palu hakimi mir mumu-i ileyhisin. Sen zatında yarar ve şeci' ve bahadır ve bu mekule şekavet Paşâlârın haklarından gelmeye sahib-i iktidar ve liyakat olduğun meczum şehanem olup selefü'l-beyan şekavet edenlerin şer'ân haklarından gelinip tathir-i bilad ve te'min-i madene bezl-i mukadderat birle vücut gelen hizmetin bendide-i hümâyunum olduk da nam ve şanın terfî ve i'la kılınacağıcezm gerid Yakinin olduk da şer'ân ceza-i mayelaklerin icraye haddi mevfur ve sa'yi na mehsur olup te'min-i bilad ve te'mini madeni ve terfiyeyi raiyene ziyade tekayyud ve ihtimam eylemek babında işbu emr-i şer'îfâl-i şan itaat redifim muhafaza- i ordu Karsan istar ve irsal olunmuştur. İnşallâh-u Teâla vûsul unda sen ki mir mumu'i ileyhisin maden topraklarında zûhur eden eşkıyayı merkûmenin şer'ân cezasızlarına mubadelet ve ihtimam olup hal-i Çarsancak ve yulası mir mumi ileyhi ile ittihat habirleşerek vucûh ile kendisine i'anet ve müzaheret ve ittifak ve ittihatbirle nizam ve temşit ve eşkıyayı merkûmundan ahz olanlar hapiste ibka ve keyfiyetleri suret-i sicilliyatı ile der âliyeme i'lam ve ol vecih ile imal ve idare-i madene bezl-i tab ve takat olup ve'lakin şöyle ki; şekavette âlâka ve mudhil olmayan kimselere zulüm ve taâddiyeden ve hilafından bi ğayet ittika ve mücanebet olunmak babında ferman-ı

âlîşanım sadır olmuştur. Buyurdum ki; vûsulbulduk dabu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafta-i sûdur eden ferman-i vacib'ül-ittiba' ve lazim'ül-imtisalının medmun-i itaatmekrunu ve buna amil olup hilafından gayetel ğaye ittika ve munacebet eyleyesin. Şöyle bilesin âlâmet-i şer'ifeme itimadd kılasın. Tahriren fî evaili Sefer'ül-hayr, sene sitte ve hamsin ve mi'eteyn ve elf(1156) (27 Mart 1743) bi muştâ-i muhafaza-i Ordu' yu-Kars

Mucibince mir mumi ileyhi Palu hakimi hazretlerine hitaben buyurdu: hazreti ve'liyyin nia'mi ve bir kıtâ buyruldu. Ve'liyyu nea'mi dahi işbu tahrir kaydolundu.

Belge No:131/B

Kıdvetü'l-emacid ve'l-a'yan halen Ergani madeninde vekilimiz El-Hac Mehmed Sadık Efendi ve Keban madeninde vekilimiz Ahmet Efendi zide mecdehûmave şerai-î' şiar Harput ve Çemişgezek ve Pertek ve Mazgirt ve sağman naipleri Efendiler zide ilmehûm ve mefâhirü'l-emâsilve'l-akran yeniçerileri serdarları ve Çemişgezek ve yudesi ve a'yan-ı vilayet ve sair zabita zide kadrehum enha olunur ki dağı ve bağı ve şer-i şer'if mutahhare ve padişah'ül- müntebih Efendimiz hazretlerinin emri hümâyûn muhibetmeker emirlerine adem-i itaat ve daima isyan-ı mürtekip olup çarsancak beledini harabiyap ve ihrak bin nar ve ma'âdin-i hümâyûnun dahi zehayirini yağma ve tâlân ve hususen vedie-i Hazreti Mennan olan riaya fukarasını ayaklar altında paymal eden malum el islami Çarsancak eşkıyâlârının avn-i inayet hazreti rabbul ğuref ile layık oldukları ceza-i siz ellerimizin şer'iyile tartib ve icrâlâr için sadır olan emri celilimiz mucibince tarafımızdan dahi diger birkita buyruldu tahrir ve irsal olunmakla bi menii teâlâ şerefsûdur olan emri âlisicilatınızda kayıt ve deruni itaat etmek babında zıkr ve Beyan buyrulduğu üzere halen palu hakimi olan kudvet'ül- ümera'ül- kiram ve'l-îzam İsmail Bey zide izzehuye husus-i mezbûrun nizamı ve temşit-i tefviz ve ihale olunmakla bi avn-i subhanehu ve teâlâ baş Ağamız Koç Âli Ağa ve delibaşımız Mahmut Ağa dahi eşkıya-i mezbûrlar üzerine memurlar olup ancak ağa-i merkûmun ol taraflara varıncaya değin tedip ve eşkıya mir mumi ileyhi kemal-i tenbih ve tekil olunduğu malumlarınız olduk da asker ve gerek levazimat ve hadisat-i saireden mezmur ileyhi taranfindan sizlere her ne güne tenbih olunursa emir ve reyine mutabiât def-i mezeret-i eşkıya ve em ve asayış-i fukara ve duaşaya dermiyan ve emli ğayret ve binemi teâlâ ma'âdin-i hümâyûn un kema yen beği ruyet ve imalında vesile olacak haleta sarfbazdı kudret eylemeniz babında tembih ve ittikahı havi hümâyûnu Kars' dan işbu buyruldu tahrir ve

izhâr ve çevkadarlığımız kıdvetü'l-emasilve'l-akrân uzun Ömer Ağa zide kadrehu ile irsal olunmuştur. İnşallah-u teâlâ vûsul unda ber-vechi muharrer âmel ve hareket ve meazallahu teâlâ dan kadr-i hilafına cesaret eylememeniz lazım gelirse bir türlü cevabı kadir olacaklarınızı ehl-i muhakkak bilip işbu emir'il- muham lazım'ül- ihtimamda bi'l- ittifak sayy ve ikdam ve teşmir-i mübaid idmam eyleyip hizmet-i bendiye hâlât-i merdiyye ibrazına ezul ve can-i bezl-i takat ve sarfî nakdiye-i hamiyet eyleyip mucib-i buyruldu ile âmel ve hilafından bi ğayet hazır ve munacebet eyleyesiz. Hümâyun. Fî yedi Sefer sene 1186

Vaselna fî 24 Sefer sene 1186

Belge No:132/A

Sebeb-i tahrir-i küttâb budur ki Harput'ta Cami-i Kebir mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Yari-zade Berber Hâcî Ömer'in oğlu Es-Seyyid Mehmed Efendi diyar-i ahirede olduğu esnâda merkûm Hacı Ömer inhirâf-ı mizah sebebi ile maktûl ve mağfûrlehu müftü El-Hac Osman Efendi hazretlerini vasiy muhtar edip bi emrillahi teâlâ merkûm Hacı Ömer fevt olduk da Efendi mumi ileyhi marifetiyle taraf-i şer'îden terikesi hanesine mühürlenip ba'dehu Mehmed Efendi diyari ahireden geldik de Efendi mumi ileyhi merkûm Hacı Ömer'in hanesine varıp taraf-i şer'î den Katip Çelebi Efendi ile me'ân eşyası tahrir ve defter ve merkûm Mehmed Efendi ve kız kardeşleri muvacehelerinde büyük kızının zevci Ebu Tahir'i Küçük Osman Paşa benim kayınpederim Hacı Ömer zimmetinde dokuz yüz gurus âlâcağım vardır diye dava ve Beyine hibe olduğu şahid ikemet esnasında Müftü Efendi Sâlih Seyyid'ül-ahkam mentuke binaen Küçük Osman'a âtarlar sevkinde oturduğu âtar dükkân-ını iddiası olan meblağ-ı mezkûru mukabelesinde münasib görüp terekeden ba'de'l-ifraz ve'l-ihraç ma âda tereke-i muteveffa mezbûru bil verese tevzi' ve taksim gerek Mehmed Efendi gerek hemşer'ileri her birleri hisselerini ahz ve dükkân-ı mezkûre muteâllik amme-i hukukun davasından Küçük Osman'ın zimmetini ibrâ ve kat'î niza' ve fasli husumet ve sene merkûm Küçük Osman dükkân-ı mezkûr merkûm Mehmed Efendi'nin muvacehesinde mülkiyet üzere mutesarraf olmağla taksim- i terike ve keyfiyet'i dükkân-ı mezkûr bu mirval üzere kat'î niza' olduğu esnada Hacı-zade Hacı Feyzullah diyar-i ahirden gelip dükkân-i mezkûrun nizzfîni yüz on gurusâ mutveffa mezbûr Hacı Ömer'den iştirâ eylediğini natık-i hakim-i şer-i Muharrem-zade Ahmed Efendi imzası ile mumdi ve hatmi ile maktum-i hücceti şer'îyye ibraz ve Küçük Osman'dan iddiaya tasaddi ettikde

kıymeti olan meblağ-ı mezkûruon gurusamerkûm Mehmed Efendi ile kızları Eda Edip Hacı Feyzullah'a teslim ve dükkân-ı mezkûru Efendi mumi ileyhi Müftü Efendi'nin sulhüne binaen Küçük Osman'ın yedinde ifka etmişler iken bi kazaillah teâlâ Müftü Efendi merhum oldukdan sonra merkûm Mehmed Efendi müfti Efendi bana cebr ve kerh etti diye Küçük Osman'dan dükkân-ı mezkûru dava ve ber tekeriyle ancak dükkân-ı mezkûrun bir sulusuna merkûm Mehmed Efendi'nin yedine hüccet verilmişti lakin merkûm Küçük Osman'ıFalcı-zade'nin yedindeHacı Ömer'in vergi hücceti Küçük Osman hinn-i davada yedinde mevcut bulunmayıp ğaib etmekle ba'dehu yedine vasıl olup Mehmed Efendi'ye ibraz ve sulus-i dükkân-ı Mehmed Efendi'ye işbu hüccet mentuku vermem emr-i şer'ini diye deyip medmunu hüccet-i şer'an ispat edip hülâsa mukaddem Mehmed Efendi'ye dükkân-ı mezkûrun bir sulusu için verilen hüccet levğ olmakla Küçük Osman'ın yedine dükkân-ı mezkûr mülki olmak üzere hüccet verilmekle merkûm Mehmed Efendi yedinde olan hücceti imsak edip bir vakîtte Küçük Osman'dan dava ederek âmel ve i'tibar olunmamak için işbu mahalle şerh ve beyan olundu

Fî evaili Safer'ül- Hür 1182 (17 Haziran 1768) mühür Seyyid Bilal El-Molla HâililKüllî-zade El-Hac Abdullah âlemdar.

Belge No:132/B

Medine-i Harput mahallesinden Ağa Mahallesi ahâlisinden olup mahkeme-i İslambol'da sakin Gülli-zade El-Hac Veli Ağa bu esnada hizmetle Diyârbekir'e gelip âvdette meclis-i şer'î şer'if lazım-u teşrifde dayi işbu sahib'ül-küttâb El-HacAbdullah muacehesinde ikrar ve takrir-i kelâm edip Medine-i Harput'ta Ağa mahallesinde vakîî' babamdan bana irsale intikal eden me'lumetul hudut ol evlerin tevabi' ve lavahikiyle ve evin derveninde olan eşyayı kâlil ve kesir ilm-i şer'i' ile münclid me'lumdur. Ve güleli bağ nahiyesinde vakîî' me'lumetul hudut ve hizan bağımı tevabi' levahiki ile daîm merkûm El-Hac Abdullah'a Beyîyat-i sehîh-i şer'î ile me'lum'ul- miktar akçeye Bey' ve temlik ve teslim edip akçeyi bitemam ve'l-kemaldaim merkûm yedinden ahz ve kabz eyledim. Birden bine binden bire bir akçe ve bir habbe âlâcağım kalmayub evlerin derveninde olan eşyada ve hezan bağımda vechen mine'l-vucûh ve sebeben mine'l-esbab âlâka ve mudahâlem kalmadı. Husus-i mezkûre muteâllike-i ame-i hukukun davasından zimmetimi ibra ve iskat eyledim. Sâlifü'z-zikr ev ve tecemmulat ve bağ mülk-i müşterası olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarraf olsun dedik de mavakaa

bi't-talep ketb olundu. Tahriren fî evahir-i muherrem'ül- haram sene; seman ve semanın ve mieteyn ve elf.

Şuhud'ul hal

Fazilet-zade Eyyüb Âlemdar. Recep Ağa-zade Osman karındaşı El-Hac SelmanHacı-zade Hacı EminMolla Şefîk-zade Hacı Ömer Berber Mula'mer Şakir Hasan

Terzi Molla Hasan Yazımcı-zade Molla Ömer Ebu'l-zade Bekir Ağa ve ğeyruhum.

Belge No:133/A

Münezzel umur-i ehimme mutehası lazım eytamda olduğuna binaen Harput kazasının işbu bin yüz seksen altı senesi Muharrem'ül-haramguresinde bir sene temaden uhdesinde gelir ve idaresine kadir zi-kudret kimselerin uhdesinde tefviz ve menzilci nasp olunmak mühim ve muktaza olmağına kaza-i borin kılğikten muharrer el-usami Fahrü'l- emasıl ve'l-akran âyan ve eşrafı meclis-i şer-i şer'if-i enverde halen menzil mezkûre fadlıda olan yine âyandan işbu bais'ül-kitap ÂliAğa-zade Fahrü'l-akran ÂliAğa ve Bey-zade İbrahim Ağa müveccehlerinde ikrar ve tahrir-i kelâm edip bin yüz seksen beş senesi muharrem-i guresinden yerler tamamen diğer menzil mezkûr marifet-i şer-i ve cüml-emizin marifetlerimiz ile yine Ağa-i mumi ileyhimanın uhdelerinde olup bu vecih ile idaresine kadir ve bir kimseye zahmet çektirmeyip cüml-emizin mücriplerimiz olmakla sene-i sabik üzere idi. Bin otuz üç guraşa işbu bin yüz seksen altı senesi muharrem'ül-haramı guresinde yedisine kâmilten varınca menzil-i mezkûr- u idare ve ru'yet etmek üzere kabul etmeleri ile bizler dahi marifet-i şer-i ve cüml-emizin marifetleri ile öteden beri ve menzil-i mezkûre muteâllik olan şurut ve kurut üzere Mevla ileyhimayı menzilci nasip ve tayin edip uhdelerine tefviz eyledik. Şıra vekillerimiz budur ki evve'len devlet-i âliyeden ve Bağdat ve Musul caniplerinden ve ale'l-husus Kars canibi seraskeri devletlü ve ni'em Efendimiz caniblerinden ve ma'âdin-i hümâyûn larından birbirlerine kavarid eden olakları ve umenâ-i maden efendilerimizin çukadarları menzilhaneden bekletilmeyip teVanen barlarlare irkab ve bir saat aktan sevb-i memurlarına irsal eyleyeler. Harput menzilhanesinde cefa ediyorlar diye teşekki ettirmeyeler. Ve şurut-i kadimemizden bir sayı dahi rical-i devletten mir ahır hazreti şehriyârı ve serbevabir şehriyârı ve gedeklü ve zuema ve ocak ağâlârından vakiît olurki yetmiş seksen yarıya belki dahi ziyade ve zûhur ettikte yedlerinde

kazâlârın tekâlifleirne ücretleri takas olundu diye ferman-ı âlîleri dahi olur ise bu makuleleri dahi kendileri bindirip vilayetten bir şey talep etmeleri ancak olmakule kisret bargir bende-i ağavat zûhurunda menzilhanede ol miktar davar bulunmaz ol vakiîte cüml-e ayan ağâlâr marifetleri ile taraf-i şer'iden davar bulunan karyeler de murasil-i şer'iyye ile zabıt adamlar gidip davar ihrac ve götürüp menzilhaneye teslim ve kirâlârını menzilci ağâlâr vermek şartıyla ve şurutumuzdan birisi dahi vefîr-i husus gerek işbu tarihte olan rayiş üzere olsun. Ve maazallahu teâlâ ziyade bahaya çıksın. Bu dahi kendi baklaridir. Hasıl-i şurut- i mezkûrlara murat edeler cüml-e âyan-ı vilâyet ve ahâliyi memleket ve ocaklu marifetleri ile mumi ileyhima ağâlâr mesbolunup miri mustahsin görülmekle meblağ-ı mezkûrede bin otuz üç gurus taraf-i şer-iden yedlerine verilen mehz-i ve mektum defterhane mucibince yüz altmış dokuz hane üzerine iki taksit ile cem ve tahsil edeler. Her bir taksit hanede yirmi buçuk gurus sekiz para isabet etmekle iki taksit farkı bir gurus olan altı para eder. İbtida taksiti dört ay mürûrunda cem-i tahsil edip ikinci taksiti dahi on ay tekmilinde cem ve tahsil edeler. Ve canib-i mîrîden verilegelen dört bargir bahâlârı dahi kendilerine rayiş üzere ağa-i mumi ileyhiminin niyetlerine hüccet-i şer'iyye verilsin. Ve yedüklerinde mumi ileyhima Âli ve İbrahim Ağa dahi ber- vech-i muharrer bir sene tamamına değin menzîl-i mezkûru taharrür ve Beyan şurutlar üzere orada merziyet edip kimseye zahmet çektirmeyüb teVanen bargirler saklayıp tevarüd eden olakları vileyet-i memuriye muteâllik ma'âdin-i hümâyûn larve ale'l-husûs karaçani seraskeri ve'li'ül-ni'em Efendimiz hazretleri taraflarına ve sair mahallere menzil ile adam göndermek iktiza ettikte bila taallul bindirip sevb-i maksut göndermek üzere uhda kabul etmeleri ile ma vakae bi taleb ketb olundu.

Fî gurre-i Muharremü'l-haram sene sitte ve semanin ve mi'eteyn ve elf. (1186)

Fahrü'l-emasil ve'l-akran El-Hac Osman Ağa. Fahrü'l-emasil ve'l-akran El-Hac Mehmed Ağa.

Fahrü'l-emasil ve'l-akran Hasan Ağa Âli Ağa-zade. Fahrü'l-emasil ve'l-akran karındaşı Hasan Ağa

Fahrü' l-emasil ve'l-akran imam-zade Mehmed Ağa. Fahrü'l- emasil ve'l-akran Numan Ağa

Belge No:133/B

Bin yüz seksen altı senesi muharrem'ül-haram gurrende bir sene tamamına değin Harput kazasında menziline sabiki üzere Âli Ağa-zade ve Beyzade İbrahim Ağa'nın uhdelerinde olmakla nefis-i şer esnafında ibtidâ-i taksit isabet eden menzîl akçesidir ki ber- vech-i âti zikrolunur. Fî sene bin yüz seksen altı (1186)

Esnaf atar	5, 58 akçe
Esnaf bakkal	5, 58 akçe
Esnaf kasap	10, 38 akçe
Esnaf debbağ	3, 30 akçe
Esnaf Ağaççı	24 akçe
Esnaf banyocu	24 akçe
Esnaf aşçı	17 akçe
Esnaf berber	7 akçe
Esnaf seraç	5, 5 akçe
Esnaf neccar	5, 5 akçe
Esnaf fâlâncı	5, 5 akçe
Esnaf fırıncı	3 akçe
Esnaf demirci	3 akçe
Esnaf nalbant	9 akçe
Esnaf bakkal	9 akçe
Esnaf âlaf	7 akçe

5, 58

5, 58

10, 38

3, 30

24

24

17

7

5, 5

5, 5

5, 5

3

3

9

7

+-----

135, 34

Belge No:134/A

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümeahhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l- avâtıfı'l-meliki'l-'alâ Erzurum vâlisi ve Kars canibi seraskeri vezirim Hafız Mustafa Paşa adamallahu teâlâ iclâlehu ve kudvet'un- nevvab'ül- müteşerrin Harput naibi Mevlana zide ilmehû tevki-i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki; sen ki vezir müşîr ileyhisin bu defa Ordu-yu Hümâyunuma gönderdikleri tahrir ettikte ve Harput naibi Mevlana Seyyid Bilal zide ilmehûnun ilami ile ahâli-i Harput'un mahdalliğe bundan akdem Harput Müftüsü Seyyid Osman Efendi ve oğlu Abdullah ve yeğeni İbrahim ile dört nefer hazmlerini ve seksen üç senesinde dahi Harput cizyedârı El-Hac Ahmet ve oğlu El-Hac İbrahim ve iki nefer hizmetkârlarını bi ğayr-i hak katl ve kesb ve emvâl ve eşyâlarını ğasp ve ğarat eden Harput sukanından Çöteli oğulları İsmail ve Hacı Ahmet ve Muhammed ve Hacı Ebubekir ve karındaşları ve Mahmut oğlu Mustafa ve eVanelerinden Ve'li Ömer ve karındaşı oğlu ve hizmetkârı nebi ve keşaf oğlu Ahmet ve âlâyBeyi oğlu Ömer ve kurt oğlu Hacı Hasan ve Hamidiyeli El-Hac Hüseyin ve kurt oğlu Âli ve küçük oğlu Tahir ve Günelli Mehmed ve Sakallıoğulları Mehmed ve Abdurrezzak ve İlyas ve hakim oğlu Hasan ve odabaşı Ömer vesair malum el-usami şakilerin şer ve şekavetleri ruz be ruz mutezaid ve belde-i mezkûreden ve rahat meslub olduğu mukaddimen reside-i sami-i melukanım olduk da eşkıya-i mezkûre ahz ve huzur-i şer' iye ihzar ve hizmâlâriyla taraffu' ve zimmetlerinde tahakkuk eden hukuku ibad tahsil ve katlettikleri dahi şerî'le ruyet ve ba'de's-subut ceza-i meşrueleri icra olunmasını havil sana hitaben şerefsûdur bulan emr-i munifîm husus-i mezkûre ocak tarafından mubaşir tayin olunan turnacıbaşı Osman zide mecdehû mubaşşiriyetle tarafına varid ve sen dahi muhitine Palu hakimi İsmail Bey ve Enderun ağâlârından Hâlil-i terfîk ve Harput'a irsal oldu. Olur da zikroluna şekil ferman-ı hümâyunuma adem-i itaat ve muhareBeye ibtidar ve mubaşir mumi ileyhi dahi şuru' ve eşkıya-i

merkûme mukavemete kadir olamayıp firar ve içlerinden altı nefer muteayyin mufsitler ahz ve cezasızları tertip ve eyyad-i tasallutlarından fukara ve duafa tahlis olunduk ve ruusa-yi eşkıyadan Çöteli oğlu İsmail ve El-Hac Ahmet ve Mehmed ve Hacı Ebubekir ve kardeşleri ve Mahmut oğlu Mustafa hayatta olup mezbûrlarına kaza-i mezbûre gelirse tekrar-i Beyin-i ahâlihta-i ihtilal ve katl-ı nüfus ve isal-i hesarete edecekleri ahir ve aşikar olduğuna binaen şekeyyudan mezkûrun bulundukları mahalde ahz ve cezâlârı tertib olunması babında emr-i munifîm sûduru tahrir ve iltimas olunmağın imdi balede mezkûr şakavet paşâlâr bulundukları mahalde âlâ eyyi hâlin ele getirilip izale-i vücut ve hebaset akutleri ile erahe-i ibat ve tasfîye-i ibilad ihtimam ve dikkat ve bu vesile ile cürm ve kabahatte alâkası olmayan mazlumuna taarruzdan muba’adet olunmak babında ferman-ı âlişanım sadır olmuştur

Buyurdum ki; vûsulbulduk da bu babda vehi meşrûh üzere şerefiyafta sûdur olan ferman-ı vacib’ül- ittiba’ ve lazım’ül- imtisâlimin medmune itaat etmek ve buna âmel ve hareket ve hilafımdan hazır ve munacabet eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmat-i şer’ife itimad kılasız. Tahriren fî-evaili şevval’il-mükerrem sene hams ve semanin ve mi’eteyn ve elf 1182 bi-müştay-i kasaba-i semanin.

Belge No:134/B

Cami-i Kebir mahallesi sakinlerinden keşaf-zade fahrü’l-akran Seyyid ÂliBey ibn-i El-Hac Ömer Ağa tarafından Beye’(satış) vekili kul ağâlârından Sadık Paşa ve ibnilmiş oğlu Mehmed Paşa şهادتleri ile köleleri Hacı Osman’a vekaleten meclis-i şer-ide Mıgıklı Hacı Mustafa ibn-i Hacı İsmail mehterinde bu makale ikrar-ı ağnam bu kelâm-i mezbûr ÂliBey’in yedinde mülkü olan Kesrik nam karyeden vakiî bir tarafı amca-zadeleri İsmail Ağa ve bir tarafı Kesrikli Mustafa Ağa ve bir tarafı merkege ve bir tarafı Hacı Ve’li ile mahdud yenicenin bağını Beyi’ Beyi’at-i sahih şer’i ile atmış guruşdan merkûm Hacı Mustafa’ya Beyi’ ve temlik ve teslim olduğu iştira ve temelluk ve tesellül ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûru merkûm Hacı Mustafa yedinde Ağa merkûm ÂliBey tamamen ahz ve kabz eyleyib ba’del yevm bağ-i mahdud mezkûr kati’ âlâkası kalmadı. Hacı Mustafa’nın mülk-ü müşterası olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarrıf olsun ve yedinde ğab-ul kabzdan ma veke’e bi’t-talep ketb olundu. Fî altı Zilhicce sene sitte ve semanin ve mi’eteyn ve elf (1186)

İmza mühür;Cami-i Kebir imamı Âli Efendi pazara giden Hâlil Paşa tâlih-zade Mehmed Bey dellal sofî mehter Muhammed ve ğayruhum.

Belge No:135/A

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümeahhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l- avâtîfû'l-meliki'l-'alâ Kars canibi seraskeri vezirim hafız Mustafa Paşa edamallahu teâlâ iclâlehu ve kudvetu'n-neba'ul-müteşerriin Harput kazası naibi Mevlana zide ilmehû tevk-i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki siz ki müşar ileyhisin Harput kazası sukanından olup yeniçerilerin iddiasında olan bazı erazil ve eşhasın ihtilâlimemlekete baiz olur. Harekat-i nabercalerine binaen madde-i mezbûre dımında bundan akdem sana hitaben sadir olan ferman-ı âlî-şânım dergah'il- mukaddem yeniçerileri ocağı tornacıbaşlarından Osman zide mecdehû mubaşereti ile tarafına bade'l- vûrut Enderun ağalarından mumi ileyhin mahiyetine şereftabınız Hâlil Bey zide kadrehu ile me'an tornacı- başı mumi ileyhi Medine-i Harput mukamesine aralurdi. Mubaşiren mumi ileyhime huzurlarında ard olunan meclis-i şer-i tarafında bi'l-cüml-e ulema ve suleha ve ime' ve huteba ve eşraf-i âyan ve bi'l- cüml-e reaya ve duâfa ve ihtiyarani ehl-i esnaf hazır oldukları halde kaza-i mezbûrde vakîi dört ordudan ibaret altmış yedi cemaat ve alaybeyi cemaat ve yirmi dokuzuncu bölük ve sekinci ağa bölükleri âlemdaranı ve Hasan ve ihtiyarani ve bi'l- cüml-e yoldaşları ile palu hakimi İsmail Bey damı izzehu hazır oldukları halde her bir veresenin Ağa ve âlemdara ve ihtiyaran bi'l- cüml-e yoldaşları takrir-i kelâm ve tabir'il- meram edip kazamız ahâlisinen Çöteli oğulları İsmail ve Hacı Ahmet ve Mehmed ve Hacı Bekir ve karındaşları Mahmut'un oğlu Mustafa ve keşaf oğlu Ahmet ve alaybeyi oğlu Ömer ve Deli Ömer ve karındaşı ve Deli Âli ve hizmetkârı Esbir ve Hâlil oğlu Ahmet ve Ebu Ağa'nın oğlu Osman ve avneli ve kurt oğlu Hacı Hüseyin ve hamidiyeli Hacı Hüseyin ve kurt oğlu Âli ve gödek oğlu Tahir ve tanılımlı Mehmed ve sakallılı oğulları Mehmed ve Abdurrezzak ve İlyas ve hakim oğlu Hasan ve odabaşı oğlu Ömer ve çevtere kölesi Âlive Fırdevs oğlu İbrahim ve Semerci Mahmut ve Uzun İsmail ve âlâkaz oğlu ve necca Hakkı ve baltaoğlu Ömer ve paşa torunu Ahmet ferağın oğlu Âlive elunda oğlu Mustafa nam şakiler bundan akdem kaza-i mezkûrda müftü El-Hac Osman Efendi'nin hanesini basıp kenduyi bi ğayri hak zebh ve oğlu Abdullah ve yeğeni İbrahim Efendi ve dört hizmetçilerini katl ve kitablarını ve emval ve eşyâlârını yağma ve bundan beş ay mukaddem dahi kazamızâyanından Harput cizyedârı Hacı Ahmet Ağa ve oğlu Hacı İbrahim Ağa yedlerinde olan dört bin gurus mal cizyeyi hasbe'l- ihtiza ahir-i mahale

nakl eder iken eşkıya-yı mezbûre hilal-i Tarık da merkûm Hacı Ahmet Ağa'yı ve oğlu mezbûr Hacı İbrahim ve bir hizmetkârını bi ğayrı hak ve mezbûreyi bin gurus yağma etmişleri idi. Mevadi mezkûre suri âliyeminde mesmu olduk da madde-i merhum hâliüzere kalır ise bundan böyle dahi bence fesatlar zûhur yine badi ve madenlere zararı olacağı bedihi olduğuna binaen eşkıya-yı mezbûre bi-eyyi hâlin ahz ve hasmanları ile bade'l- murafîe üzerlerine sabit olan hukuk-u ibad-ı tahsil ve eshabına red ve teslim ve ihkak-ı hak ve katli maddesi sabit olanları hapisteipka ve keyfiyetleri sureti sicillatıyla der âliyeme i'lam ve hüsnî nizama rapt ve tebsik ve şekavat âlâkası olmayan bi cürm kimselere renciden olunmamak babında sadır olup mubaşır olan mumi ileyhime yedlerinde olan emr-i âlî-şânım mucibince eşkıya-yı merkûm hasımları ile murafîe-i şer-i olunmak üzere davet-i şer-i olduklarında adam-i itaatlarından nam birkaç mahalle murafîelerini tahsis ve mubeşşeran mumi ileyhime dahi müsade eylediklerinde andan dahi nekul ve nihayet'ül- emr mahkemeden murafî'e oğlu buyursunlar dediklerinde mubaşıran mumi ileyhime ve mudayi olan ehl-i arz ve müfti-i merhumun ve cizyedârmerkûmun vereseleri ve eşkıya-i mezbûrenin tasallutlarından taşrada huruc eden ibadullah şehre azimetlerinde eşkıya-yı merkûm mahkumdan murafaa oluruz dediklerinden dahi i'raz ve cenge eğaz ve top ve tüfenkler atıp şekavetlerinde ikrar eylediklerinden sonra mulhezim etmeleri ile eşkıya-i merkûmeden Deli Ömer ve halen oğlu Ahmet ve Abu Ağa'nın oğlu Osman ve Çöteli oğullarının akrabâlarından baştornacı Ahmet ve lunet oğlu Mustafa ve zağın Âlinam altı nefer şakiler ehz ve şer-i mücazat lahikeleri icra için i'lam olunmaları ile ahâliyi vilayetten mukaddimen perişan olanlar şehre azimet ve herkesi hanelerine vûsulve meniyet ve selamet üzere devam-i ömür ve devletin ed'iyesine mevazibet üzere alup ancak emniyet ve asayişlerinin devam ve eşkıyaları eşkıya-yı merkûmenin fî ma bad kaza-i mezbûre duhul etmelerine menmud olunmakla eşkıya-i merkûme bazılarının kaza-i mezbûre gelmeğe cesaret eylediklerinde içlerinden revabitlerinin yoldaşlarından bir kimse eşkıya-yı merkûmeye muine olmayıp der ak bi ahz ve Keban madeni umenasına teslim eylemek üzere uhud ve şurutunun olmakla meaalllahu teâlâ hilaf-i şurut herkenefi üzere yoldaşlarında mezbûrete muayyen ve hami olanlara veyahut ahz ve hapislerinde Ağadi eylemek ihtimâli olur ise Keban madeni sermaye olmak üzere her bir örtem yüz beş bin gurus nazarı kabul ve derûhte eyledik. Maazallahu teâlâ tahrir-i mubaşi muhasebeye kayıd olunmak için hüccet-i şer-iye kütüb ve eman olunmak matlablarımızdır diye takrir eyledikleri havi Harput kazası naibi Mevlana Bilal zide ilmehûnun hatm ve imzası ile

mehtum ve mumdi verilen hüccet-i şer-i ye der âliyeme vürût ve başmuhasebe defterlerinde sebt ve kayt olunmakla mucible âmel olunmak iin işbu emri celil-i kadirim istar ve irsal olunmuştur. İmdi vûsul unda sen ki vezir muşar ileyhisin emr-i şer'ifimi Harput muhakemesi sicilatına kaydettirip medmun muniffi tenfiz ve icraya bazl celi himmet eylesesin. Ve sen ki Mevlana mumi ileyhisin sen dahi mucib-i emr-i şer'ifimlile âmel ve hareket babında ferman-ı âlî-şânımsadır olunmuştur. Buyurdum ki hükm-i şer'ifimle vardık da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefîyafta sûdur olan işbu emr-i şer'if celil'üş-şen vacib'ül- ittibah ve lazım'ül- imtisâlimin medmunu itaati merkûm ile amil olasız. Şöyle bilesiz âlâmat-i şer'ife itimat kılasız İstanbul mühür veselna fî 15 muharrem 1186

Belge No:136/A

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânû's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l- avâtıfı'l-meliki'l-'alâ Erzurum vâlisi ve Kars tarafı seraskeri ve Erzurum hafız Mustafa Paşa adamallahu teâlâ iclâlehu ve kudvetu'n-nevvab el-müşerriin Harput naibi Mevlana ide ilmehû tevki-i refi' hümayuna vasıl olacak malum ola ki bundan akdem belde-i Harput'da mezun bi'l- ifta olan Seyyid Osman Efendi'yi ve oğlunu ve yeğenini katl ve enva-i şekavete cesaret eylediklerine binaen haklarında emr-i şer'ifim sūdûr eden eşkıyadan alaybeyi oğlu Ömer ve keşaf oğlu Ahmet ve aVanleri diyar-i ahire nefî ve iclâl olunması hususu Harput ahâlisi rica ve niyaz eyledikleri sizki vezir muşar ileyhisin bu defa Ordu-yu Hümayunuma vürût eden tahriratımda ve Harput naibi Mevlana Seyyid Bilal zide ilmehûnun i'lamından ve ahâli-i mezkûrenin mehterlerinde tahrir olunmağın mezbûru ahz ve bilad-i baideye nefî ile ibadullah şer ve mezeretlerinden tahlis olunup fî mabe'd kaa-i mezbûre uğramalarına cevaz ve ruhsat gösterilmekten mubâdet olunma babında ferman-i âlî-şânım sadır olmuştur. Buyurdum ki; vûsulbulduk da bu babda vech-i mecrûh üzere şerefîyafta sūdûr olan ferman-i vabil'ül- itbah ve lazım-ül imtisâlimin medmune itaat mekrunla amil olup hilafından gayet-el gaye tahaşşa ve munacebet eylesesiz. Şakiler bilesiz âlâmet-i şer'ifime itimat kılasız tahriren fî evail-i şehr-i Şevval'il- mükerrrem sene hams ve semanin ve mieteyn ve elf. (1185)

Mühür imza;

Belge No:136/B

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümeahhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l- avâtufü'l-meliki'l-'alâ Erzurum vâlisi ve Kars canibi seraskeri vezirim hafız Mustafa Bey adamallahu teâlâ iclâlehu ve kudvetu'n-nebun muteşerriin Harput naibi Mevlana zide ilmehû tevki-i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki bundan akdem Harput müftüsü Seyyid Osman ve oğlunu ve yeğenini katl ve enval ve eşyasını gasbe cesaret eden eşkıyanın seraskerleri Çötelioglu İsmail ve aVanesinin diğeri emr-i şer'ifimde tafsil olundu vecihle mubaşir marifeti ile ahz ve tertib-i cezâlârına mudabelet olduk daşaki-i mezkûr İsmail firar ve asitane-i âliyeme azimet eylediği haber verilmekle avdet eder ise ahz ve terdibine mubaşeret edeceğin sen ki vezir-i müşar ileyhimin bu defa Ordu-yu Hümâyunuma gönderdiğin tahriratında teseytur ve enha eylemişsin. Şimdi mubsit merkûm İsmail her ne zaman Harput'a varılsa ahz ve mucazat lahikesini icraya ihtimam ve dikkat eylemek babında ferman-ı âlî-şânım sadır olmuştur. Buyurdum ki vûsulbulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefiyafta sûdur olanferman-ı vacib-i itiba ve lazım'ül- intisanimin mermun ve itaat-i mekruniyle amel olup hilafından hazır ve mucanebet eylesen şöyle bilesin âlâmet-i şer'ifeme itimat kılasın. Taharruren fî evail-i şehr-i şevail-i mükerrrem sene hams ve semanin ve mieteyn ve elf (1885) veselna fî 3 muharrem sene 1186

Belge No:137

...

Belge No:138/A

Bismillahirrahmanirrahim elhamdulillahillezi veffeke ibadehu'l-müminin ve'l-müminat ila e'mâli vucuhu'l-hayrat ve'l-muberrat verefehum biha ila e'let derecat. Vessâlâtu vesselamu âlâ Seyyidina muhammedin afdalu'l- mevcudat ve ekremu'l-mahlukat ve âlâ âlihi ve eshabihi elleine hum husatu'l ümmet-i ila tariki'n- necat amma ba'd;sebeb-i tahrir-i kitab oldur ki zikr-i ati hayrat ve evkafa mufîk bulunan Harput dahilinde bulunmuş olan Karaçor kazası hanedanından sahibu'l- hayrat ve'l-hesnat ve rağibu ile'l-cennet-i derecat Osman Ağa ibni Abdullah Ağa mal ve menabi dünya beni

adem yedinde ariye ve vedaiye ve derecat-i ahireye bakiye ve heyat-i dünya zaiye etti ki hevide olsun gibi düşen ve lamie olduğun tefekkür ve kesb-i fellah ve teshil-i cennat ve derecat-i amal-i hayrın icrasıyla sabit ve vakiî olacağın 'ma'indekum yenfudu ve ma indellahi bak kalinde istifade ve izaat ibni Adem inkateâ âmeluhu inne ne selasin sedeketun cariyetun ve ilmün yen tefû bihi ve ve'ledun sâlihun yed'u ileyhi hadis-i şer'if medmununda istinbat edip eshabı sadakat-ı cariyeye ve erbab-ı hasenat-ı bakiye munselik olmak için etyeb-i emvalından hasbete kezâlike el i'lamu ve hasene li ruhi rasulullah aleyhi sâlât u selam ve rağbeten fî ma kalehullahul teâlâhul kadir''innema ye'muru mesacidillah men amene billah ve'l-yevmi'l-ahir''Medine-i Harput derveninde Han önü demekle maruf mahalde mülk-i arsası üzerinde hulus-i niyeti kaviye ve safa-yi taviyeti't-terbiye ile bir cami-i şer'if ve minare a'ulya ile dört bab hücre ve bir bab deshane bina eyledi. Ba'dehu vekif-i mezbûr fekebbele hesenate ve sayehu'l-meşkur meclis-i şer-i şer'ifmucifleri munif Amediye'de hazır olup ikrar-i sahih-i şer-i ve itiraf-i şer-i mera kılıp işbu tahdit ve tavsifden mustağni olan cami-i şer'if-i yıkamat-i selamat ve ibadat-i ibadat ile islama ve hücreler ve dershanede dahi tâlim ve taallüm olunmak için vakfedip cem-i terayik-i ifraz eyledikten sonra izni tamam ile cami-i şer'if derveninde namaz kılınıp ve hücrelerde dahi talebe ve medrese ve müderris ik'ad olundu. Ve'lazımı muhimmatı ve mesâlihi merakı için meslek-i mülkümde munselik imlaktan yine deruni Harput'a mahle-i mezkûrde cami-i şer'if-i mezkûre havlusu itisalinde birbirine mutasıl olup canibi şimâlive şarkı ve kıblesı terik-nâm ve canibi ğerbiyesi cami-i mezkûr havlusu ile mahdud birbirine mutasıl olan on iki bab bakkal dükkanları ve yine Medine-i mezkûrun şimâlinde ve kenar-i şehirde vakiî mülkünde munselik emlakımdan olup hudud-i erbaası iki bab bakkal dükkanları ve yine Medine-i mezkûrum şimâlisinde kenar-i şehrin vakiî mülk-i mülkümde munselik emlakımdan olup hudud-i erbaası teriki nâm ile mahdud yeni hamam demekle maruf hamamı vakıf edip şöyle şart eyledim ki dekakin-i mezkûre ve hamam-ı merkûmdan bayid müteve'lli icare-i mutade ile hasb-e maceret bilade icareye verilip hasıl olan ğalesinden evve'la dekakin-i mezkûre ve hamam-ı merkûmda ve cami-i şer'if ve medrese-i münifîn tamire

ve termim-i bade'l- ihraç ğâline-i bakiyesinden cami-i şer'ifi mezkûrda imamet hizmetini eda eden zevata senevi yüz yirmi gurus ve müezzin olan zevata senevi altmış gurus ve feraşluda hizmetini eden kimseye senevi kırk gurus ve hitabet hizmetini eden kimseye senevi altmış gurus ve beher hücrede sakin olan talebeye şehirde üçer gurus ve müderris olanlara ma-i evve'l beşer gurus verilip ve cami-i şer'ifte ibka olmak üzere

oniki koyu zeyt alınıp ve müfreveşatı için senevi mukteza mikdarı hasir ahz olunsun. Ve teberruc gurus dahi medresenin ve iâşelerinin bast edicinin meşrut ola ve yine şöyle şart eyledim ki maramını kendi kayıt haize ola. Vakf-î mezbûre kendi ve mütelli olup tasarrur kendi yedinde ola ve bade ve fatil evariz ve meşrutiyeti vecihle Harput e'lemi ulemasından bulunan Mehmed Said Efendi ibni Ahmet ibni Hasan eteşkit-i hazretleri teve'lli olup ve bade ve fati mumi ileyhimin evlad-i zûkuruna ve batnın evve'lde olan evlad-ı zûkur vefat ettik-de evlad-ı zûkurdan olan zûkur-u muteve'lli olup batnın ba'de batnın ve neslin ba'de neslin işbu tertip üzere mutasarrif olup ve'liyazu billah evlad-ı zûkurmunkariz olur ise evlad-ı unasa (kızlara) mutasarrif olup tertib-i mezkûr üzere batnın ba'de batnın ve neslin ba'de neslin muteve'llit olalar. Ve ba'de inkiraz'il- kul tevliyet-i mezkûre mumi ileyhimde anzadelerinde meşrut ola. Ve yine şart eyledim ki vakf-î mezkûrun mesarifîne riayet mutaazzir olur ise menaf-î vakıf mutlaka fukara-i müslimine sarf oluna ve yedi taksimde şurut ve tesmiye kuyud-i birle dekakin-i mezkûre ve hamam-ı merkûmve vakf ve haps ettim diye vakf-ı kerim'il- hisal ve merdi'ül- fîal-i e'la-i küttap olan hükm-i nafi'z'il- ahkam huzurunda yine karar ve itiraf edip bu vasikada mufassal ve şerh ve beyan olunan evkaf ve şerayit-i muharrere ve zevabit-i herze üzerine vakf ve haps ettikten sonra emr-i tescil için müteve'lli nasp eylediği maksun bin İsmail dekakin-i mezkûre ile hamam-ı merkûmu fariğeten ani şevağil bi-esbaha teslim eyledim. Ol dahi teslim edip ma ravuk müteve'llileri muteserrif eyledikleri gibi muteserrif eyledi dedik de mütesellim mezbûr dahi tesellüm ve teserrufe ikrar ve itiraf edip vakiîfe-i mezkûre ve müteve'lli-i merkûm birbirini vechen ve şifahen ikrar ve itiraflarında takaddiye ettiklerinden sonra vakf-ı mezkûr canib-i vifaktan semt-i şikaka netice edip mürûr-i devr ve kuru-i a'vam ve şuhur ile vakfe fetur ve ğilatınavukufa olmakla iştimâliolduğu ecelden imam-ı azam ve bedr-i afham a'lemu ulema-i âlem hazreti Ebu Hanife'il-kufî âmelehullahu bi lutfih-i el-Hanefî vağfî amedir. Ariye menzilesinde olup rucû-i meşru olduğuna binaen vakf-ı mezbûrden rucû edip dekakin-i mezkûre ve hamam-ı merkûm kel evve'l mülkime istirdat ve müteve'lliyeinin yedinin rafî matlubumdur. Ve yedinde muteve'lli merkûm dahi cevap bi esvabih-i tasaddi edip gerçi hâliminval muharre üzere lakin arif-u semedan-i imam Ebu Yusuf el-meşhur bi'l-imam-ı sani hazretleri katında vağfî mucerred ve keftu demekle ve imam Muhammed bin Hasan Eş-Şeybani katında teslim ile'l müteve'lli ile vakf-ı sahih olandır diyor. Ve tesliminden imtina birle hakin buk'asidir. Kitab-i tubalda ve hesenmad huzurunda kağıt'ul- mestur ve kutubi'l- fikhîye mutereffen ve her biri mubteasınca fasl

ve hüsn-i Tâliban olduklarından hakim-i mumi ileyhi hazreleri dahi kelâmının tarafına nazaran ve “mennaun lil hayr” olmaktan hazren bi turuki’l- cari Beyne’l- eimmetil eşraf imam Ebu Yusuf aleyhirrahme kavli üzere vakf-ı mekûrun evve’la sıhhatına ve saniyen luzumuna hükm-i sahih-i şer’i ve kaza-i serih mer’a edip min ba’di mezkûr-i sehîh ve lazım ve mutehettim olup nefeka ve nekizi muhal ve tebdil ve teğyiri adem’ul- itima ve şurut’il- mezkûreye kemal-i riayet olunup femen beddelehu ba’di ma semi ehu feinnema ismuhu alellezine yubeddilunehu innellahe semi’un âlim cere zâlike ve harrerehu fî şehr-i muharrem’ül- haram sene sitte ba’del mieteyn ve elf.

Belge No:139/A

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü’l-’alem müdebbir-i umûru’l- cumhur bi’l-fikrû’s-sakıb mütemmim-i mehâmü’l-en’am bi’r-reyi’s-sâ’ib mümehhid-i bünyânü’d-devlet ve’l-ikbâl müşeyyed-i erkânû’s-sa’ade ve’l-iclâlü’l-mahfuf bî- sunufü’l- avâtıfû’l-meliki’l-‘alâ

Harput hinta kile-i Harput 5000

Şeri’at şî’ar Harput kadısı faziletli Efendi zide ilmehû ve kıdvetü’l-ulamau’l muhakkikin mezun-u bi’l-ifta faziletlü ve kıdvetü’l-emasil ve’l-âyan Hacı Osman mefahirü’l-emasil serdarı El-Hac Âli Ağa ve Çöteli-zade İsmail Ağa Efendi zide fadlehû ve muhyi Ağa ve sair kura ve ocakbeyi ve enbar sacıl serağalar zide kadrehum lehte olunur ki öteden beri ma’âdin-i hümâyûn a iktiza eden zehair-i civar kazalardan akçesiyle mubaaye ve ma’âdin-i hümâyûn a teslim ettirmek bi hatt-ı hümâyûna kevaidi mer’iyeden olduğuna binaen bi hukmillah-i taâlâ bu sene-i mubarekeden ma’âdin-i Keban ve zahirenin eşeddi luzum olup meazallahi teâlâ te’hir-i madenciyanın zaruretlerine badi ve perianlıklarına bais olup fermanlar tatil ve lira ve hazreti padişahiye kesr ve noksan tereddüt edeceği bahir olup maâzallah sonra muhaneât edenler cevaba kadr-i şiyab olamayıp muâ’tip ve muâ’kib olmâlârı bedidar olmakla Harput kazasından halen ma’âdin-iKeban’da vekilimiz olan kıdvetü’l-ematicid ve’l-âyan El-Hac Mehmed Sadık Efendi zide mecdehû marifetle akçesi ile yalnız 5000 Harput kilesi hinte tedaruki ve kabze-i mevfüre eda ve teslim ettirilmesi babında işbu buyruldu tahrir ve istar ve çevkedarımızdan yola sığmaz Hacı Yusuf Ağa mubaşir tayin ve irsal kılındı. İnşallahu teâlâ vûsul unda gerekir ki vech-i meşrûh iktizâlarından yalnız 5000 Harput kilesi hinte ale eyyi hâlin ma’âdin-iKeban için akçesiyle tedariki ve mubaşir marifetle kabze-i memure defî’ ve teslim-i mubadelet ve maâzallahu teâlâ te’hir veyahut

mumaneat hilaf-i hareketten ğayetel ğaye ve mucip buyruldu ile âmel ve hareket eylesiz diye.

Mühür ima fî 13 recep sene-i 1187 kayıt olunduğu gün 14 Şevval. Lakin mukaddem vürût etmiştir.

Belge No:139/B

Defter-i evve'ldir ki Harput kazasının menzili bin yüz seksen sekiz Muharrem gurresinde teheddi olunan mevkuf iken. Halen ma'âdin-i hümâyûn lar emaniy-yi âliyelerine ihale Diyârbekir vâlisi vezir Esef devletlü înayetlümerhametlü ve'liy-i niâm hafız El-Hac Mustafa Paşa Efendimiz hazretlerine Harput menzili muşeveş'ül-hal diye şikayetlerine binaen elbette nizam-i keviyeye rebt olunması babında ekit ve şedid buyruldu emirleriyle Tatar Sarı Mustafa Ağa'yı tâlimine ve kaza-i mezbûre vurudundakaza-i mezbûrun gerek nefsi-i şehirde ve gerek kurâlârında vakiî ayan-i vilayet ağalar bi ecmei'himmenzil-i mezkûrunnizam-i keviyeye rabt olunması içinbuyruldu ve'liy-i niâmiimtisalenmenzil-i mezkûrun bin yüz seksen sekiz senesi Muharremi gurresindebir sene tamamına ve kendi uhdesinde kimse nasb olunmasıre'yive itişab ve muharrem gurresine kadar kırk gün vakit olmağla kırk gündeahi yekûn menzilcilerin üzerine dam ile on bir binüç yüz guruşa karar-i vade olunup Çöteli-zade fahrü'l-erkan İsmail Ağa ile Alemdar Ve'li Paşa ber-vech-i iştirak bin yüz seksen sekiz senesi muharremü'l- haram gurresinde bir sene tamamından menzilci nasb ve enar derûhte kabuletmeleriyle meblağ-ı mezkûruniki taksit ileber mutad-i kadim nisfîni dört ay mürûrundave nisfînionuncu mahi saminde cem ve tahsil etmek üzere yedlerinde cüml-e marifetle hüccet-i şer'îye vermekle meblağ-ı mezkûr kaza-i mezbûrunmevcut olanyüz altmış sekiz hanesine tevzi' olunduk da iki taksit debi her fenik altmış sekiz guruş isabet edip her taksit otuz dört guruş eder. Şurut-i mezkûr üzere menzil-i mezkûr gereği gibi eda edip meblağ-ı mezkûru cem ve tahsil ve ahz ve kabz edin. Bedeline verilen hane defteridir ki ber-vech-i ati'z-zikrolunur.

Taharruren fî âşri Muharrem'ül-haram sene seman ve semanin ve mieteyn ve elf Mühürimza;Uluâbad Sivas hümâyunu.

Belge No:140/A

Şeri'at şi'ar Harput kadısı Efendi zide ilmehû ve mefahiru'l- emasil ve'l-akran serdar-ı ÂliAğa ve âyan-i memleket ve işarları ve menzilci zide kadrehum enha olunur ki terik-i carre caddelerinde vakiî menazilerin teVan bargirleri ile memluğulil metlub her bir nizamü'l- umurunda bel-i mukadder olunmak lazıme-i halden olmakla kazanıza menzili dahi nizamı üzere olması mürûr ve uburlerinden ulaklarda bais-i subulet ve kesaif olmak hususları lazıme-i hâliniz iken tafar-i Devlet-i Âliye'den ve sair mahallerden tevari eden ulaklar menzilinizin mutazil olmayıp ve bergirleri âmelmanda olduğundan zahmet keşide olduklarını tarafımıza ifade ve tezellüm etmeleriyle bu husus erzemu'l-umur-i Devlet-i Âliye'den olmaktan naşi ağmad ve tekasulunuz sebab-i mustehak-i itap olacağınız bi ictiba olup ve bu esnada derhal Devlet-i Âliye'den saadetlu Tahir Ağa canibi yefdadimiz vurud ve taraf-ı Devlet-i Âliye'ye avdet ve azimet üzere olmakla yüz olasin bargire sivar olduğun malumuz olduk da menzilinde bulunan lağir ve zebun bargirleri tebdil edip âmelde şayiste teVanen bargirler tehdid ve tedaruk ve min ba'di marifet-i şerî ve cüml-e me'arefik ve tayin olunan genç El-Hac Ömer Ağa marifet ve mubaşeret-i nizam-i keviyeye rabt ve teyit eyleyip ve nizam verileni müşa'ari taraf-i şer'ide bir kıt'a i'lam-i şer'iyete ile tarafımıza ifade ve beyan olmak için ilam-ı mezkûre mubaşir-i merkûm ile irsal eylemeniz babında diVanlarımızdan işbu buyruldu tahrir-ivûsulve mubaşir-i merkûm ile irsal kılındı. İnşallahu teâlâ vûsul unda vehi meşrûh üzere menzil-i mebur nizamı verilip ve Ağa mumi ileyhi dahi haydi ruze değin Asitane-i Âliye'ye avdet etmek üzere olup herkes menzil bargirine muhtaç olmakla rukubet serih taVanen bargirleri tehiye ve hazır ettirilip ve nizam verilenimuşair-i i'lam şer'iyesi mubaşir-i merkûm ile tarafımıza irsal-i mubaderet ve i'timam olunup mucib-i buyruldu ile âmel ve hilafından hiz ve münacebet eyleyesiz.

Mühür imza;fî 6 Şevval sene 1187

Belge No:141/A

Esmâ binti Mahmut zevci Hüseyin bin Yusuf muacehesine yirmi beş gurus beher mahâllinden refiketen emmisinden fariğa olup oldan mukabelesiz mezbûr zevcini hulu' edaveti elinde olsun kime verirse nefsinı tezûc eylesin diye taharrûren fî 18 şaban 1185

Himmet-zade âlemdar. Eraklı Bey küçük oğlu. Çolak usta bey oğlu Hacı Mehmed. Oğlu bey Ömer İbrahim mutasarraf ÂliPaşa tabîi Hacı Ağa

Sarayhatun mahallesinde Kebabcı-zade Bekir Efendi evlerini bey' eylemiş Himmet-zade Âli Efendi şufa'dan olduğuna kayıt fî 1185 Ezaklı Bey oğlu Katip Çelebi

Belge No:141/B

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l- avâtıfı'l-meliki'l-'alâ Diyârbekir vâlisi vezirim paşa adamallaahu iclâlehu tavki-i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki orta boylu ela gözlü açık kaşlı ve arande-i ferman-ı vacib'ül- ittiba kıdvetü'l- emasil ve'l-akran Ömer zide kadrehu Orduyu Hümâyunuma arz-ı hal edip Harput sancağında Ulubey nahiyesinde susi nam karye ve ğayrından ve ğayrından 26656 akçe zeamete mutasarrıf sadık bilave'let fevt olup zeameti mahlul olmakla kendüye verilmek babında istiza-i inayet etmegin şerefiyafta sûdur olan emr-i hümâyun mucibin-i mekrunu mucibince bayrağı altında sefere gitmek şartıyla mumi ileyhi Ömer zide kadrehuye tevci olmak emrim olmuştur. Buyurdum ki göresin mezkûr bilave'let fevt olup zeameti mahlul ise sancağında sakin olup alaybeyi bayrağı altında sefer eşmek şartıyla zeameti mezbûriye mumi ileyhi Ömer zide kadrehuya tavci edip tezkeresi veresin şöyle bilesin âlâmet-i şer'ife itimat kılasın taharruren fî yevmi's-sani aşer min şehr-i rebîü'l-ahir sene hams ve semanin ve mieteyn ve elf

Bir kıt'a sureti dahi ikinci varakda kayıt olunmuştur. Siyer-i sehra-i Baba dağı.

Kereşe Musa 60000 akçe. Kereşe cevlaflı akçe 5138. Kereşe erengil 8176 akçe. Kereşe hadinin 3100 akçe. Hüseyinam 1700 akçe. Hasan Ömer Ağa 19500 akçe. Hasan Ömer Ağa 2000 akçe. Hasan Ömer Ağa 1500. Hasan Ömer Ağa 1100. Hasan ömer Ağa 1520. Hasan Ömer Ağa 1000.

Belge No:141/C

Defter budur ki işbu 1185 senesine dahil 84 senesine mahsub olmak üzere Harput kazasının bedel-i nezl ve avarizin-i cem ve tahsil-i mukteza olmadan Van neferatı taraflarından Harput mukataası ve yudesi fahru'r emaü'l- kiram Abdulğafur mal-i mezkûrunyerli yerinden cem ve tahsil için ber mutat ve sevbi şer-i mezherden defter-i taleb ve kazamız burayı cüml-e işraf âyanları marifetleri ile sene-i sabıkiye üzere beher haneye on buçuk gurus harac-ı mahkeme me'a katibiye ve hezamatıye dahil

olmak üzere 168 buçuk haneye tevzi' olunduk da ber-vech-i muharrer beher haneye on buçuk sene-i sabıkıye üzere sevb-i şer'iden verilen defterdir ki ber-vech-i ati'z-zikrolunur taharruren fî yevmi'l- tasi' fî Şevâli'l- mukerrem sene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf. Erbainin 25. günü idi. Uluâbad Ağa-i havas hümâyunu.

Muridik	5 gurus
Kesrik	5 gurus
Hırhırık	2 gurus
Sürsürü	3 gurus
Perçenç	4 gurus
Salıbaba	2 gurus
Ertenik	1 gurus
Takım	2 gurus
Savur	1 gurus
Culcabur	2 gurus
Hâlimcut	1 gurus
Mıgık	1 gurus
Görek	1 gurus

Belge No:141/D

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi zide fadlehû lehte olunur ki Harput sancağında Uluâbad nahiyesinde susi nam karye ve azizden yirmi altı bin altı yüz elli altı akçe zeamet varideten buyruldu Ömer nam kimseye der-âliyemden tevcih ve ihtar buyurulup yerinde olan emr-i âli mucibince mutahavvil tezkiresi tar yine düşen â'sar-i şer'ie ve rusuma-ti örfîyeden kanun ve defter üzere merkûma ahz ve kabz ve zapt ettirilmek babında hümâyuna muhafazetenKars'dan işbu buyruldu tahrir ve istar ve merkûmun yedine vedi' ve i'ta ila irsal olunmuştur. Bimeni-i teâlâ hususunda ber-vech-i meşrûh merkûmun tevcihi tarihine düşen mahsulat-ı şer'ie ve aidat-i örfîyeden ahz ve kabz ve zapt ettiripahirden bir kimseyi dahr ve tahruz ettirmeyip mucibi buyruldu ile âmel ve hareket eyleyesiz diye fî 12 cemaziye'l-ahire sene 1185

Erengil karyesinden Bey-zadeye ait olan heresi murasile ve yerleri dört bin ikiyüz akçedir. Ğaflet olunmaya.

Belge No:142/A

İsdar ve irsal olunmuştur. Şimdi vusûlunda sen ki vezir müşar ileyhisin ber-vech-i muharrer keyfîyet malumunuz olduk da neferat-i mezbûrenin seksen altı senesi bedel iltizamındanmerkûm El-Hac Mehmed'i zimmetindekalan meblağ-ı mezbûruve seksen üç senesi malındangerekmaden emini vegerekHarput ahâlileri zimmetlerinde kalan malumü'l-mikdar meblağ-ı yerlû yerinden cem ve tahsil ve kabza memur ve yudelerine eda ve teslim eylemeği bezl-i cel-i himmet ve sarf-î külli mekinnet eylemek babında ferman-ı âlî-şanın sadır olmuştur. Buyurdumki:hükm-ü şer'ifimle ta'yin ve irsal olunan dergah-ı âlilerinden küdvetü'l-emasil ve'l-akran Abdülfettahzide mecdehû vardık da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyaftada sûdur eden işbu emr-i şer'if celil'üş-şen vacib'ül-ittiba' ve lazim'ül- imtisâlimin medmuni menbağ-ibirle amil olasın. Şöyle bilesin âlâmet-i şer'ife itimad kılasın. Taharrurenfi yevmi es-samanin işrin-i muharremsene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf.

Veselna fi 8 cemaziü'l-ahir sene 1185. İstanbul mahruru.

Şeri'at şî'ar Harput kadısı devletlüMustafa zide fedlehû ve kîdvetü'l-emacid ve'l-âyan. Keban ve Erğani madenler emini efendiler zide mecdehûmave mefahirü'l-emasil ve'l-akran Harput serdarı Ağa ve âyan-i vilayet ve işarleri ve Harput kazasında vakiî Vanocaklarınamerbut olan kara mültezimleri zide kadrehum enha olunur ki Van kalesi muhafazasına memur yerlû neferatlarının mal-i mucipleri olmak üzere Harput ahâlilerinden Hacı Hasan-zade Hacı Mehmed Ağa'nın 82 senesine mahsup uhdesinde lazım karzın bedel-i iltizamından vakiî kalan 7450 guruşla karaz-i mezkûrların 83 senesine mahsuben iktiza eden bedel-i iktizâmı dahi maden emini ve Harput ahâlilerinden tahsil ve duyunlarına eda ve teslim ettirmek babında sadır olan emr-i âlidergah-ı âli gedüklerinden izzetlü Abdulfettah Bey mubaşeretlü tarafınıza varid ve vasıl olduk da Van ocakları neferatının malumu'l-esami ihtiyarları ile iki nefer ve yulâlârı tarafımıza ihdar ve ol-tarafda murafîa-i şer-i olunmaları için mubaşir mumi ileyhi terfîken tarafınıza sevk ve teyesür olmaları ile şimdi marifet-i şer-i ve mubaşir-i mumi ileyhi taraf-ı bi-şer-i sadır olan emri'l-âli vucibince tahsil ve 83 senesinden maden emini ve Harput ahâlisi immetlerinde kalan meblağ dahi ba'del murafo-a her kimin zimmetinde sabit ve zahir olursa bilâkusur tahsil ve edasını ve yudelerine eda ve teslim ve bir akdem nizam ve temşit ve infaz-i emr-i âli ve ihkak-ı hak eda ediniz. Tahrir ve i'lam dikkat ve bezl-i kudret eylemeniz babında şerefiyafta sûdur olan ferman-ı celilü'ş-şan mucibince divan-ı ordu-yu Kars'dan dahi işbu buyurdu tahrir ve

isdar ve irsal olunmuştur. İrsal olunan vûsulunda bu hususları ağmad ve rehaved ve atad ve muhalefet olunur ise maazallahu teâlâ ilhamkar ve hameti cümlenize raci olacağı emr-i işhar olmakla gerektir ki şer'ile murafaa ve 7450 guruş merkûmeden ve 83 senesinden baki kalan meblağ her kimin zimmetinde sabit ve zahir olur ise tesellüm andan beher-i hal tahsil ve duyunlerine eda ve teslimlerine ale'l-ittifak ferid-i ihtimam ve say ve ikdam eyleyüp medmun-i emr-i âli ve mucib-i buyruldu ile âmel ve hilafından vedi' ve hareketten bi-ğayet hazr ve münacabet ve kemâl-i teraki ve mubâderet eyleyesiz.

Mühür imza;fî 7 Muharrem sene 1185

Belge No:142/B

Harpüt'a vakiî Cami-i Kebir vakfından olmak üzere yumi 3 akçe ve tekâli fe ile hatip olan Hasan hâlîfe vâlidesi fevt olmakla mahlulundan işbu refî' tevki'-i refî' şan hakani Hâlîl hâlîfe ibni Süleyman zide selahiyehû tevcihi olunup yedinde beraari şerefim verilmek babında arz-ı hâlî birle istidây-i inayet eylediği paye-i serir-i i'lam telhis olunduk da hakkında mezid-i inayet baha-i şahanem zûhure getirip sadır olan hatt-ı hümâyûn şevket makerunim ile 1185 senesi cemazi'el-evvelinin ikinci günü tarihli müverrik ve yerinden ruus-i hümâyûnummucibince bu berat-i hümâyûnu verdim. Ve buyurdum ki;medbur Hâlîl hâlîfe ibni Süleyman ide sâlâhehu varıp mevkuf-i mezbûrine hatip olan eda-i hizmet eyledikten sonra tayin olunan yevmi 3 akçe ve hâlifesinin vakf-î mezbûr mahsulunda metevellisi olanlar yedinden alıp mutasarrıf ola şöyle bilesin âlâmet-i şer'ife itimat kılasın. Taharruren fî'l yevmi'l-âşr-ice'azie'l evla sene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf. İstanbul mührü veselna fî 21 cemaziü'l-ahir sene 1185

Belge No:143/A

Mucibince âmel olsun

Ekda kuzatü'l-müslimin evla vullatü'l-müehhidin meadenu'l-feail ve'l-yakin raffü'l-ulum vi şer'ie veddin varis-u ulumü'l-enbiya ve'l-mürselin el-mekfukû bi izzî inayeti'l melekî'l-muin Anadolu'nun orta kolu yemin ve yesarıyla nihayetine varınca vakiî olan mevâliefham zide fedailehum ve mefahiru'l-kudat ve'l-hûkam mednu'l-fezai ve'l-keîâm sair kuzat ve nevap zide fadlehû m ve mefahiru'l-emasil ve'l-akran eyalet ve âlây mutesellimleri deryudeler ve havas ve evkaf zabiltleri ve sair zabitan ve âyan işarları zide kadrehum tevki-i refî' hümâyûna vasıl olunacak malum ola ki mutlaka

şekavet ve melanetlerinden naş-i vuzera ve mir-i miran kapılarının baş muidleriyle seferde mevcut olmayıp ve mâli-ki Anadolu'da serseri keşt ve kezar ve ketl-i terk ve ketl-i nüfus misullû şenayiâ ve mefaside iştârları muhakkak ve işhar olan kapusuz eşkıyası muzur-i ibad ve sayı bi'l-fesad filar olduklarına binaen bulundukları yerde ale'l-ittifak üzerlerine varılıp tedmir ve istisallerine ve emvali ve ebna-i sebilin tahsilesi-i sabik ve idmamlarına ihtimami tam olunmak cüml-e eden matlup melukanım olduğu bundan akdem başka başka avamul-i şer'ifemle cüml-eye tenbih ve tenkid olunmuştu ki eşkıyaya buyurdum ki emata-i cevri ve ifalarında rekavet ve kusur olduğundan günbegün mütezeyid olanlar el-yevm Konya etrafında tecemmü' ve idrarı ibada tekasür üzere oldukları Karaman vâlisi tarafından der-âliyeve tahrir ve işhar ve eşkıyayı mezbûrenin sâli fe-i menanet ve şekavetlerinden başka bu evamda sefer-i hümayunuma azim olan gürûha bayrağı askeriyesinin üzerine hücum ve at ve bot ve haraç rihalarını ve sair eşyâlarını yağma ve ğarad edip bugün fezaht ve şekavetleri devlet-i âliyeve mehd-i ihanet ve düşman-i diniye ianet olunup kahr ve tedmimleri cüml-e üzerine mürebbie-i vücud muntehileri olduğuna binaen bulundukları mahalde üzerlerine varılıp kahr ve istirsalleri ile nam ve neşatlarının ru-i arzdan izale ve ihtifa zunninde dergah-i âlimden kapıcıbaşı birinden ifta ve'l-emacid ve el-akarim Kütahya mutesellimi Seyyid Abbas ve Bozluk mutesellimi Cabbar-zade Mustafa dame mecdehûma ile kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan Karamanlı Çavuş-zade Zeynel Abidin ve Nevşehir vakfı kaymakamı İbrahim Bey zide mecdehûmabaşka başka emr-işer'ifime memur ve Sivas mutesellimine ve Tokat yudesine dahi bu husus tenbih olup cüml-esine yerlerinden tahrik ve eşkıyanın tadmirleri haletine sa'yi mezid olunak babında muhitlerine dergah-i taallum kayıtcı başlarından baş ifta koli sabik ehta'l-emacid ve'l-ekarim Muhammet Paşa-zade Abdi Bey dame mecdehû mubaşirin ve teseyyur olduğuy ve kapusuz eşkıyanın demleri heder ve at ve bot ve üzerlerinde bulunan eşyaları katillerinin olmakla bazı zamanı vertelerimden ve emval ve eşya davâlârı bir tarıkla mesmu' olmayacağı cüml-enin malumu olduk da fî ma ba'ad zikrolunantafey-i habiseye bir yerden katılan ve zaman ve meydan cevlan verilmeyüp birbiriniz ve civarınızda bulunanlarla muhabere ve ittifak ederek bulundukları yerlerde üzerlerine varılıp tedmir ve tenkirlerine ve levs ve cevri-i şekavet aluklarından ru'y-i arzı tadhîr ve tanzîfine ve şerr ve mekirlerinden sukan-i vilayet ve ebna-i sebili temin ve tahlise ve medam-i muhafaza-i hudut ve muharasa-i turuka ihtimam ve ciddu mâlâ kelâm ve bundan sonra dahi bir türlü özür ve bahane ile temir-i eşkıya ve tavidir-i hudut ve aĝad-i tekasul ve kusur izhalından ve

hükümet ve hudutlarınız ve hilaflarında kapusuz taiflerinin keşt ve kezar ve hâli ve ebna-i sebinin mal ve canlarına mektari-zade durup kasar-i irsal eyledikleri ve bir mahalden cemiyetleri sem-i hümâyunum buna layık olmaktan gayete'l-ğaye tehaşa ve teveki olmak babında ferman-ı âlî-şânım sadır olmuştur. Buyurdum ki vûsulbulduk dabu babda vech-i meşrûh üzere şerefiyafta sûdur olan ferman-i vacibu'l-itibah ve lazimü'l-intisâlimin medmunu itaat-i makuluna amil olup hilafından gayete'l-ğaye hizr ve munacebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ifeme itimat kılasız. Taharrüren fî evail-i Cemaziye'l-evve'l sene hams ve semanin ve mieteyn ve elf.

İstanbul mührü

Veselnâ fî 8 cemaziyu'l-ahir 1155

Mucibince kaymakam hazreti Sadr-ı azamı Mehmed Paşa hazretleri mektup emirler

Belge No:143/B

Van neferatlarının müşahadesi ile

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l- avâtıfı'l-meliki'l-'alâ Erzurum vâlisi ve Kars canibi seraskeri olan vezirim hafız Mustafa Paşa ademallahu teâlâ iclâlehu tevki-i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki Van muhafızı vezirim Hüseyin Paşa ademallahu iclâlehunun tarafından Ordu-yu Hümâyunuma ve orda olan tahriratım Van kalesi muhafazasında olan yerli neferatının mevacib-i senevileri mukabil-i ber-vech-i ocaklık taraflarından zabt-i meşrut ile Harput mukataası 82 senesine mahsuben zabtı için taraflarından vâli nasp ve ba's ve hasl etmişler iken mukataat-i mezkûrenin ba'den karyelerinin gelâli kulp ve civarında olan madene luzumi olmak hasediyle ber-vech-i matlupu'l malumu'l-miktar bedel-i iltizam ile umena-i madene derûhte ve intizam olunup bedel-i iltizamlar vakît ve zamanıyla ahz ve istifa olunagelmışken ma'âdin-imezkûresinin vezir-i müşar-i ileyhimin mukaddimen semi tefviz ve ihale olunduk da Harput ahâlisinden El-Hac Hasan oğlu nam kimse kura i mezkûre-yi iltizam eylediği bedel iltizam malumesini neferat-i merkûm tarafına teslim olunmak üzere tenbih etmişken 82 senesi bedel-i iltizamından merkûm Hacı Mehmed ki zimmetinde 7450 gurus baki kalıp tahsil-i kabib olmamak sebebi ile 83 senesine mahbuben iktiza eden bedel-i iltizamı maden emini ve Harput ahâlisi zimmetlerinde

âlâhâlihi kalmakla dergah-i malum kapıcıbaşlarından biri mubaşeretle merkûm Hacı Mehmed'in zimmetinde olan meblağ-ı mezbûr 83 senesi malından gerek maden emini gerek Harput ahâlisi zimmetlerinde kalan meblağ-ı tahsil ve duyunlarını eda ve tahsil ettirmek üzere emr-i şer'ifim sûdurunu Van naibi Âli Efendi ahâlisi mahdelerinden tahrir-i istidâlârı hakikat-i hal olduğuna binaen mesullerine musaime-i âliyemden musamiye-i âliyem kılınsın. Muhafız müşar-i ileyhi dahi kuta-i mektubunda iltimas etmekle husus-i mezbûrun kapıcıbaşı mubaşir tayin olmasına tahammuli olmadığına binaen meblağ-ı merkûmun tahsili senden matlup hümâyunum olmakla işbu âlî-şânım sadır olmuştur

Belge No:144/A

Defter budur ki işbu 1185 senesi muharremü'l-haramı guresinden bir sene tamamına değin Harput kazasında menzil-i uhdesinden gelirken marifet-i şerî ve cüml-e marifetleri ile verilmek levazıme-i halden olduğuna binaen kaza-ı mezbûrun men ve ihtiyar âyanları bir müddet karyelerinde sakin olmak hasebiyle şehirde olanlar menzil-i mezkûru aleni oğluna ve teşvihli oğluna ve hamidü'l-habt Hacı Hüseyin'e verip yedlerinde hüccet verilmişti. Lakin mezkûrler menzil-i mezkûrde tevari eden halen Kars canibi seraskeri devletlü inayetlü merhametlü Mustafa Paşa Efendiminiz hazretlerinin taraf-î devletlerini uhur-i muhimme ile gelen olaklara ve sair cevır ve eziyet üzere oldukları işittik. Ve menzil-i mezkûrun idaresinde Harput âyanlarından hoca Âli Ağazade fahrü'l-erkan İbrahim Ağa ve Bey-zade fahrü'r-akran İbrahim Ağa mustahik olduklarını fakr ve riaya bir kıt'a arz-ı halleri ile lihaza ve icbar etmeleriyle azzıları elhasib eylediğine binaen mumi ileyhime Âli Ağa ve İbrahim Ağa ale'l-iştirak menzilci nasp olunur. Hakiya-i devletlerine ehem olunmak babında tarafımdan ve cüml-e âyan ve ocakları ağaları ve işarlarına hitaben buyurları sûdur etmekle temellen mumi ileyhi Âli Ağa ve İbrahim Ağaya sene-i sabıkıye üzere 7000 gurus cüml-e marifet ile derûhte ve yedlerine hüccet verilip meblağ-ı mezkûr 169 hane üzere tebzi olunduk da beher haneyeiki taksit ile cem ve tahsil etmek itibari ile 41 gurus 16 bara isabet edip her taksitten 20 gurus 28 bara olmak üzere meblağ-ı mezkûrun bir taksit 4 ay mürûrunda ve ikinci taksiti 10. ay hitamında cem ve tahsil etmek üzere ber-mutad ve kadim sevb-i şer'iden yedlerine işbu defter verilip ve her karyeden hanele ber-vech-i ati zikrolunur. Fî gurre-i muhharremü'l-haram sene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf

Uluâbad havas-i hümâyun.

Belge No:145/A

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi zide fadlehû ve kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan halen ma'âdin-iKeban'da vekilimiz olan Ahmet Efendi ve Palu sâlihi İsmail Bey ve mertub-i sani Osman Ağa ve Hâlil Bey zide mecdehûmlehta olunur ki Harput niza-i için şer'an murafîklerine niza'larına fasl verilmesi babında ferman-i âli sadır buyrulmuşken adem-i itaatlerinden naş-i fasl verilmeyip haric-i Harput'da murafaâyâ derun-i şehirde olanlar razı olmayıp şehirde mahkemede murafaâ olmâlârı irade ve tarafından bu vecihle mesulatları bundan akdem tarafımız enha olunduk da tekrar meşrûh dahi adem-i murafaâyâ rağbet ve kemâl-i hoş nemâlârın izhâr ettikleri ihbar olunmazlar ise mubaşeretden mumi ileyhi sen bu defa hilaf-i şer'i ve hilaf-î kanun belde-i merkûmu kendileri zapt ve bir türlü murafîe-i şer-i şer'if olmaya rıza ve eda olmamaları muhakkak ise kelâm ve buruğ bi huruklarına âmel ve itibar olunmayıp avn-i hak ile mahfel-i kazaya varıp mucib-i emr-i âli ve mefhum-i buyrulduğumuz üzere âlâ eyyi hâlin murafa-i şer'i ve ihkak-i hak eylesesiz. Te'eddiat-ı meşru'lar iktiza edenlerin âlâ eyyi hâlin tediblerine icrave madde-i fasl-ı hususlarına dahi şer'an nizam verilmesi babında divan-ı Ordu-yu Kars'dan işbu buyruldu tahrir ve irsal ile irsal olunmuştur. İnşallâh-u teâlâ vûsulunda cüml-enizin malumları olduk da bu makule riayenin tul ve diraz meks-i fukera-i raiyetinin paymal olmasına baîs ve badi olup fukara-i riayet-i hifz ve himaye olunmak için ihkak-ı hak ile bir gün akdem ve bir saat mukaddem mahâline varıp âlâ eyyi hâlin faslı husumet eyleyip mucibi buyruldu ile âmel ve hilafından bi ğayet hizr ve mucanebet ve tevekki ve mubaâdet eylesesiz diye imza fî 12 Zilkade sene 1185.

Deli Ömer'in vâlidesi huzur-i şer-e getirdiği eşyası;kumaş-i raht bir selabent ve bir başlık;ve iki kürk biri kırmızı çevkeye kabl-ı mad ve biri 80 dibacı sarı atlas kaplı kürk.

Aziz Ağa. Numan Ağa. Sofî-zade Molla Mehmed.

Belge No:145/B

Suret-i tahvil âlî-şandır ki aynıyle mahallesinden nakil olundu

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-

sunufü'l- avâtıfı'l-meliki'l-'alâ Diyârbekir vâlisi ve Erzurum payesi ademallahu iclâlehu tevki-i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki orta boylu ela gözlü açık kaşlı varande-i ferman vacibu'l-izân kıdvetü'l-emasıl ve'l-akran Ömer zide kadrehu Ordu-yu Hümâyunuma arz-ı hal edip Harput sancağında Uluâbad nahiyesinde susi nam karye ve azizde 26656 akçe zeamete mutasarrıf Sadık bilâve'let fevt olup zeameti mahlul olmakla kendiye verilmek babında istida-yi inayet etmeğin şerefiyafta sûdur olan emr-i hümâyuna muhibeten fermanım mucibince bayrağı altında sefere eşmek şartıyla mumi ilehyi ve men zide kadrehuya tavci' olunmak emrim olunmuştur. Buyurdum ki göresin mezkûr bilâve'led fevt olup zeameti mahlul ise sancağından sakın olup âlâybeyi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla zeamet-i mezbûru mumi ilehyi Ömer zide kadrehuya tevci' edip tezkeresini veresin. Şöyle bilesin âlâmeti şer'ifme itimat kılasın tahriren fî'l yevmi'l-sani âşer min şehr-i rebiu'l-ahire sene hams ve semanin ve mieteynyn ve elf. Veselna fî 28 cemaziye'l-evve'l 1185

Medine-i Harput kurâlârından Hersek karyesi sakinlerinden Fatma bin Hüseyin nam sağireye yevmi olan akçe babası Abdulmenaf malından haraç ede diye izn-i şer-i olmuştur. Fî 18 recep 1185.

Belge No:146/A

Bir mümin bir emri zibale ettikten evve'la bismillahirrahmanirrahim deyip bâ'dehu bila fasl elhamdülilahirrabılâlemin demekle yedenlillahi mezkûr meşru mezkûr mubare ve kail olur mu.

El cevap;yervi Ebu Davud ve nesa-i ve ibni Mace'kullu emrin zi bâlinlem yebde'fîhi bi hamdillahi fehu ve ektehu've fî rivayeti kullu emrin la yebdehu bismillahirrahmanirrahim'revahu ibni rahba min terikihi. Hasan İbnü's-Sellah ibni Humam.

Belge No:146/B

Ğerre't-Metab Es-Seyyid Mehmed Sait Efendi

Ba'del yevm enha olunur ki bundan akdem Harput müftüsü olan El-Hac Osman Efendi fevt olup yeri hâli ve senin eyalet ve istihkakın olduğu ârs ağalarıyla belde-i mezkûrde eftiya tarafımızdan sana izin verilmiştir. Gerekdir ki:lede'l-istiftaeshi'l-ekvâli eimme-i heneffiyye aleyhimü's-selam rehmetu Rabbi'l-beriyeye ile ifta edip kütüb-i mu'teberden nakl-i serih ve imzalarındaHarput müftüsü olduğunu tesrih eyleyesiz ve's-

selam. Herrere fî evail-i Muheremü'l-haram. Senehamse ve semanin ve mieteynyn ve elf.

Es-Seyyid Mehmed Sait Efeni âfallahu ânhu

Belge No:146/C

Hapis eski Salih zaim Ağa'nın zeamız fevtinden Seyyid Mehmed'e tevcih olunur. Müftü için ferman-ı âli

Kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan Diyârbekir mütesellimi zide mecdehû ve kudvetü'n-nevvab el-muteşerriîn Harput sancağına vakiî Ulubey naibi Mevlana zide îlmehu tevki' refî' hümâyuna vasıl olacağa malum ola ki:zuâmamızdan küdvetü'l-emasil ve'l-akran Seyyid Mehmed zide kadrehu Baba dağı müştasında divan-ı hümâyunuma arz-ı hal edip Harput sancağındaUluâbadnahiyesinde Hüsn-i nam kişi ve ğayrinden yirmibeş bin yedi yüz seksen beş akçe reğabet mutesserifi eski Sâlih bilâve'led fevt olduğunâlâybeyiarz etmeğin vakiî ise ârz-ı mucibince bin yüz seksen üç senesi Rebiü'l-evve'linin yirmi altıncı gününde mumi ileyhi Seyyid Mehmed zide kadrehuye tevcih ve halen berat-i şer'ifemle üzerine ve mezkûr Seyyid Mehmed sabık vezir El-Hac Hâlil Paşa'nın hizmetinde olmağla âlâybeyi bayrağı altındabulunmadı diye zeâmetine zarar gelmemek üzere sene-i merkûme Şaban'ınyirmi birinci gününde bi emr-i âli kaydına şerh verilip dahil olunmak icab etmez ikenecanibden bazı kimseler zeâmet-imezbûr üzerinden refî' olundu diye hilaf-i defter-i hakanive muğayyiri kanun fuzuli mudahale ve tarafından subaşının zabtine mumaniâteylediklerinden ğayr-i beratı mucibince tarihine düşen mahsulat ve rusumatını dahi teğalluben subaşı merkûma zabt ve berat-ı mucibinceahz ve kabzettirölüpıcabından olan mezkûrları hilaf-i defter-i hakkani ve muğayir-i kanun zabtına ve berat-ı mucibince tehvili tarihinedüşen mahsulat ve rusumatının ahz ve kabzınamumaniât ettirilmeyip ve fuzuli aldıkları mahsul ve rusum tevcih edenlerden subaşı merkûme ettirilmek babındahükm--ü hümâyunum rica ve defter-i hakana âmiremdenmahrec ceyyid defterlerinde muracaat olunduk da vech-i meşrûh üzere olduğu mestur ve mukeyyed bulunmağın defter-i hakani mucibince zeâmet-i mezbûr halen üzerinde ve kayd-ı meşrûh olmağla haricden hilaf-i kanun ve defter-i mahsulun ve zabtına mudahele edenlerin mudahaleleri men ve hasılat-ı kanunu üzere icab edenlerden tamamen tahsil olunmak babında ferman-ı âlî-şanım sadır olmuştur. Buyurdumki:fermanım vûsulbulduk da bu babda sadır olan emrim üzere âmel dahi zeâmet-i mezbûr ber-vech-i meşrûh mumi ileyhin halen üzerindeve kayd-i meşrûh

olmağlazeâmet-i mezbûr karyelerini ber-mücib-i defter-i hakani tarafından subaşı merkûm zabt ve berat-ı mucibince tehvil-i tarihine düşen mahsulat ve rusumatın hakani ve defter mucibince ahz ve kabz ettirip ecanibden olan mezkûrler hilaf-i defter-i hakani bir türlü dehl ve taârruz ettirmiyesiz;ve dehl olunup mumi ileyhın berat-ı mucibince tehvil-i tarihine düşen mahsulat ve rusumatdanşimdiye değin fuzulikimseden bu sene almışlar ise ba'de'l-sübut hüküm edip subaşına aldırıp ahirden bir ferdi mumaniat ettirmeyesiz. Min ba'di defter-i hakaniye ve beratına ve emr-i hümâyunumamuhâlif kimseye eriştirmeyip asılmayıp inad ve muhalefet üzere olanlar ber-isim ve resimleriyle vuku' ve sihheti üzere yazıp arz edip husus-i mezbûr için ber-dahi emrim varemde eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimad kılasız.

Taharruren fî evahir-i zi'l-hicce sene erbeâ ve semanin ve mieteynyn ve elf.

Bi müşteâ-i Baba dağı

Veselnâ fî 27 Rebiü'l-ahir sene 1185

Belge No:147/A

Badi ve madenlere zarar-i tahrib olacağını bedihi olup ocaktan kar-i gizar ve hasub-i mubaşir tayin ile te'did ve tenkile muhtaç oldukları sen ki vezir-i müşar-i ileyhısın tarafından cesur mubaşir tayin ve inzimam marifetinin ve tornacıbaşı mumi ileyhi aşireti marifeti şer'iyile eşkıya-yı merkûm bi eyyi hâlin ahz ve husemâlârı ile ba'de'l-murafaâ üzerlerine sabit olan hukuk-u ibadi tahsil ve eshabına red ve teslim ve ihkak-ı hak ve katl maddesi sabit olanlar heyne ibka ve keyfiyetleri suret sicillatla der-âlfıyeme ve husn-i nizama rapt ve tevaku' olunup ancak mubaşir mumi ileyhi tem-i hame yebası ileyhi şekavette âlâkası olmayan bi mucrim kimseleri rencide vermeyesin. Ve tecir ve tağrimde bi ğayet tahaşı ve munacebet eylemesi tarafından kendisine tenbi'-i eki olunması babında ferman-ı âlî-şanım sadır olmuştur. Buyurdum ki vûsulbulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefıyafta sûdur olan ferman-ı vacibu'l-itibah ve lazımu'l-imtisâlimin medmun-i itaat mekrun ile amil olup hilafından ğayete'l-ğaye hiz ve munacebet eyleyesiz şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimat kılasız. Tahriren fî evail-i şehri muharremü'l-haram sene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf. İstanbul mührü

Belge No:147/B

Kars serakeri vezirim devletlü hafız Mustafa Paşa hazretleri

Kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan halen Keban madeninde vekilimiz Ahmet Efendi zide mecdehû ve şer'iat-ı şiar halen Harput kadısı Efendi zide fadlehû kıdvetü'l-emacid ve'l-âyanbu hususta memur sertur-i sani Osman Ağa ve Enderun ağalarından Hâlil Bey zide mecdehûm ve zikr-i ati hususa haseten tarafımızdan naib tayin eylediğimiz halen palu hakimi kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan Seyyid İsmail Bey zide mecdehû lehte olunur ki Harput kazası ahâlisi meyanlarında husumet fe yevmen şekavetleri mezidat olduğundan ihzari şer'i ve ihkak-ı hak olunmak babında şeref bezurda vürût eden bir kıta emr-i celilü's-şen mucibince ocak tarafından tayin serturi ser Osman Ağa ve tarafımızdan Hâlil Bey ol-havâliye vardıklarında sen ki hakim Palu mir mumi ileyhisin bu hususun temşiti ve icra işer'i ve ihkak-ı hak olunup husumetleri avn ve inayeti hak ile uhuvete tebdil ve katil maddesi tekedday-i şer'i ba'de'l-murafaâ ihkak-ı hak olunması mutlaka senin uhde-i sadakatinde tafviz ve ihale olunmaktan naş-i mubaşir merkûman-ı mahiyetine istisha ve bir munas-i mahalde tarafeyni bir yere cem ve murafa-i şer'i ve ihkak-ı hak olduğu i'lamın tevakıf eyleyip ve eğer tarafeyn şer-i şer'if ve emr-i münife itaat ve inkiyad etmeyip ve katl-u kemâl fî sabık huşuntal-i zahir olursa derakibtarafımıza tahrir ve i'lam eylesiniz ki ol-vakît tarafımızdan ma'rib ve guşhal için külliyetlü asker tayin ve irsal kılınır bu defa külliyetlü asker tayin olunmadan mucerred fukare-i raiyete merhamet ve şefkat mekar muhteza olunup cüml-esine tefehhüm edip ve illa hüsn-i itidale karin ile icra-i şer'i ve ihkak-ı hak olunur ise sen ki emin madeni ve nazır miri merkûm ve mubaşiran mumi ileyhisin vech-i meşrûh üzere nizami verip tarafımıza i'lam eylemeniz babında divan-ı muhafaza-i Kars'dan işbu buyruldu tahrir ve Hâlil Bey ile irsal olundu. İnşallahu teâlâ vûsulunda ber-vech-i muharrer husus-i merkûme kemal üzere temşit ve nizam-i dikkat ve mentuk-i emr-i celilü's-şen ve mucibi buyruldular ile âmel ve hareket ve hilafında ğayete'l-ğaye tevaşa ve tevakiî ve mucanebet eylesiniz. Veselna fî 18 Rebiü'l-evve'l 1185.

Belge No:147/C

Halebli elçici Hacı Said' in mektubudur

Faziletlü sadakatlu karındaş azizim Mehmed Efendi Hazretleri' ne derun-i hulûs üzere selam edip hatır-ı sual olundukdan sonra benim canım mektubunuz vûsulbuldu. Tefehhum malum oldu ve bu tarafta kayd-e medğela olmayan cüml-esi şehadetan eylediler ki bu adam bir akçe almadı diye ve zabitinizden bu misli işittiğimiz idik. Ve bu defa cediden âli vekil nasb edip göndermendir. Vûsulunda ber-vurudi mesâlim

buyurmayıp akçemizi tamamen alsun ve benim canım Efendi'nin oğlu ve yüreğine isabet edersek borçtan hâlâs olduk da kaldığı vekilim ile ben İsrâfil olurum. Böylece bilesin sakınip bir türlü musamaha etmeyip bu akçeyi tamamen veresin sonra bizi ol tarafa yorarsın. Fî 7 Rebiü'l-evve'11185

Mezkûr badede olan akçe-i merhum bu defa ile 3 defa oldu ki vekil nasp eyledim âlîmehullah bu defa dahi özür bahane edersen bizi o tarafa getirirsin.

Emir Hüseyin Çöteli-zade. Molla Hüseyin oğlu Ahmet. Vanlı Hacı Yusuf. Vanlı Hacı Cafer. Vanlı Ahmet. Bunların huzurunda vekil nasp eyledim. 277-yalnız 277 guruştur.

Belge No:148/A

Ferman-ı âli mucibince beher günü devletlü Hafız Mustafa Paşa hazretlerinin buyrulduzu

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi zide fadlehû ve mefahiru'l-emasil ve'l-akran yeniçerilerin serdarı İsmail Ağa ve âyan-i vilayet ve işharları ve bi'l-cümle ocaklı ihtiyarları ve sairleri zide kadrehum lehte olunur ki bu sâli meymenet iştimalda Kars mevâlilerinden umur-i muhim ve hizmet-i seferiyede istihdam olunmak için mekar-i bargirlerin iştira lüzumu olduğu malum ve devlet-i âliye-i eydil karar olmaktan naş-i kurbîyet-i hesebiyle esfar-ı sabikeden Harput kazasından nim miktar mekar-i bargirleri ihraç olunduğu sicillat-ı mahfuzattan kayd-ı ihraç ve miktar-ı tesih olundukdan sonra ol miktar mekar-i bargirlerini cüml-e takum ve ğerar ve mekayirleriyle mean ve kaza-yı mezbûrden beher hal ihraç ve Ordu-yu Kars'a celb ve ihtar ve Harput lazimeden istihdam olunmak babında bu defa tarafımızdan ve sizlere hitaben şeref hasen sûdur olan natık emr-i âli tarafınıza irsal olunmakla imdi bu havalıleri mekar-i bargirlerinin iştira-i iktizası olduğu ve esfar-i sabikeden kazanızdan ihraç olunduğu miktar-i mekari davarlarını ihraç ve Ordu-yu Kars'a sevk ve tesyiri matlup hazreti padişahıye dedi ki ve bu hususla irad edeceğiniz itizar vahibe bir türlü makbul ve merğub olmayıp ser muğayiriniz zûhur eder ise maazallah encam karihe birleriniz nazar-ı ğadeb eserdane olacaklarınız emr-i âliden malum ve mecrufunuz olduk da vakt-i ahir ve umur-i saire kıyas ola. Bir türlü özür ve illet ve inat ve muhalefet olunmayıp devren-i emr-i şer'ifte tafzir ve beyanı buyrulduğu vecih üzere sefer-i sabikeden Harput kazasından ne miktar mekar-i bargirleri ihraç olunduğunun kaydı bu tarafa sicil-i mahfuzdan ihraç ve teshih olundukdan sonra der-akb-i şer-i ve cüml-e marifetleri ve tayin olunan mubaşir marifeti

ile kaza-yı mezbûrden ol miktar kezide ve tavanen mekayir-i bargirleri cem ve tedaruk ve götürüp Ordu-yu Kars'a teslim eylemek üzere cüml-e takım ve ğararları ve mekarimcileri ile tarafınızdan mubaşir merkûmun yanında mu'temid âliyemlere terfîk ve üç beş gün tarafında bilâkusur ol taraftan ihraç ve bi menihi teâlâl ihramı şer'isiyle tarafınıza sevk ve teseyyüre her birleriniz ale'l-ittifak ihtimam-i dikkat ve dermeyan ve emn-i izzet eylemeniz babında sadır olan emr-i âli mucibince divan-ı muhafız-ı Kars'dan dahi işbu buyruldu tahrir ve istar ve Enderun ağalarımızdan fakru'l-erkan Abbas Ağa mubaşir tayin ve irsal olunmuştur. İnşallah vûsulunda bu emr-i muhimden miktar-i zerre tekassur ve tekassul olunmak lazım gelir ise adem-i itatiniz der-âliyeye tahrir ve bir türlü cai'n-necat olmayıp mezher-i ukubet haserdane olacağınız emr-i işhar olmakla bu bahane ile fukara-i raiyete rencide ve ta'di olmayıp esfar-i sadikeden veziri ile geldiği miktar tevanen mekar-i bargirleri cüml-e takım ve suvarları ve mekarimcileri ile me'an ihrac ve mubaşir merkûmun yanına tarafınızdan adamlar terfîk ve bir akdan götürüp Ordu-yu Kars'a teslim verilmeniz tesmiye-i said ihtimam eyleyüp medmun-i emn-i âli ve mucib-i buyruldu ile âmel ve hilafından hazır ve munacebet eyleyesiz diye imza fî 3 sefer 1185 veselna fî 19 sefer 1185 yevmi Pazar gelmiştir.

Belge No:148/B

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümeahhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânû's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l- avâtıfû'l-meliki'l-'alâ halen Kars canibi seraskeri olan vezirim Mustafa Paşa ademallahu teâlâ iclâlehu ve kıdvetü'l-kuzat ve'l-hükam madenu'l fadl-ı ve'l- kelâm Mevlana Harput kadısı zide fadlehû ve kıdvetü'l-ematicid ve'l- âyan sabiken Van'da yeniçeri zabiti olup mevacibe intizaren Erzurum'da mukim olan serturnamı Osman zide mecdehû tevki-i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki Harput kazası ahâlisi ra'yi itaaten huruc varideten beruğşunet ve raunet ile yevmen fî ma ağa ve tuğyan ve şekavet ve isyanları mizdad olduğundan ehil ve min taifesi içlerinden furuc ve taşra karyelerinde ikamet ve zümre-i eşkıya derun-i kasabada ve kadı ve müfti dahi yedlerinde olmaktan naşi diledikleri gibi ehl-i arz haklarında Muhsin-i ifk ve iftiradan mutedemmin der-âliyeme arz i'lam ve bu esnada fazladan seksen yaşında piri fani ve enva-i ilim ve fazl ile arasta medidesinden müfti olan El-Hac Osman Efendi demekle maruf kimsenin hanesini basıp bi ğayri hak kendi ve kapıcı ve oğlu Abdullah Efendi

demekle arif kimseleriyle yeğenini ve beş altı fukara tebaini katl ve bi'l-cüml-e emval eşya kitaplarını yakma ve cihetlerini beyinlerinde taksim eylediklerinden sonra cürm ve kabahatlarının mestur için maktul mazlum mezbûrun hakkında türlü türlü gezip ve duru-i iftira mutezammin tahrirat ile useradan birkaç nefer kimse irsal etmeleri ile tahrirata itimad eden keyfîyet-i merkûm akde-yi zahire kalır ise bundan böyle dahi nice fesadları zûhuruna

Belge No:149/A

Ve teami birle muhafaza ve temin-i hudut ve ref-î' şer ve mekidet-i buğat-i şenaat nemuden ihmal günah hareketiniz berahine-i ma'lum ve meczum olan hadetten olmakla imdi işbu emr-i hümayuna celalet-i meşhunum ile sizi vûsulunda zümre-i muvehhidenin düşman hakisar ile cenk ve cihada iştiğalleri esnasında kapusuz daniyu'z-mukeddem ol vecihle haklarında mestuh eden af ve inayet-i melukanım şükrin-i ifadeye tekasül birle ve feride-i zimmet kafe-i ehl-i diyanet olan cihaddan nekul ve i'fakları ve gezaya azimet etmemeleri ve vedayi-i hâli kul bereyan olan ahâli ve fukaraya ve ebna-i sebil ve ticarete vuku' bulan tasallut ve şekavetleri vücûh ile idam ve izalelerini icab eylediği ve umalun mahrusunda eşkıya namının külliye mahv ve izalesi matlub-i hümayunum idi ki ve beyan olunan hâlât-i reddiye ve efâl-i seterleri mucezatında bundan böyle tesemmu olunmak lazım gelir ise cevaba kadir olmayacağınızı cezmen ve yakinen bilerek ve'liyyu'l-akdem birbiriniz ve civarinizden bulunanlar ile muhabere ve ittifak ederek mukaddem ve muahhar sadır olan avamir-i âliye mentukları üzere vacibü'l-izale kapısız eşkıyasına kat-i eman ve zaman verilip buldukları yerlerde temdir ve tenkilleriyle lev-i vücud-i şekavet alutlarından memleket-i tathir ve tanzif ve şer ve mekerlerinden sukan-i vilayet ve ebna-i sebil-i te'min ve tahlise ve meram-i muhafaa-i hudut ve muharese tarafa itimam-i tam vecl-i melâl-i kelâm eyleyip bâ'de'l-yevm hükümet ve hudutlarınız dahillerinde kapusuz taifesinin keşt ve kezar ve ahâli ve ebna-i sebinin mal ve canlarına miktar-i zerre zarar ve haseretleri vuku-î sem-î hümayunum layık olmaktan gayete'l-ğaye tehaşa ve tevakiî olunmak babında ferman-ı âlî-şânım sadır olmuştur. Buyurdum ki;vasıl bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefîyafta sûdur ferman-ı vacübü'l-ittiba' ve lazımlu' imtisâlimin medmun-i itaat mekruniyle âmel olasız. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimat kılasız. Taharrüren fî evsat-i şehr-i Zilkade sene Erbaa ve semanin ve mieteyn ve elf. İslambul mührü.

Veselna fî 22 sefer 1185.

Mucibince kaymakam hazreti Ândeli tahattum-i mektubu.

Belge No:149/B

Kars Canibine beygir mubayesi için ferman- ı âli

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânû's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l- avâtıfı'l-meliki'l-âlâ halen Erzurum vâlisi ve Kars seraskeri olan vezirim hafız Mustafa Paşa ademallahu teâlâ iclâlehu ve kıdvetü'l-kuzat ve'l-hükkâmmadenu'l-fazl-ı ve'l-keâm Mevlana Harput kadısı zide fadlehûve mefahiru'l-emasil ve'l-akran âyan-i vilayet işarları zide kadrehum tevki' refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki sen ki vezir muşar ileyhimin bu defa der-âliyeme varid olan tahriratın mefhumunda Ehnah'e ve Kars caniblerinde bazı zehair ve muhimmat nakl-i himetin istihdam olunmak için mekar-i davarları tedarik ve ihracından labut olmaktan naş-i Harput kadısı ol havâliye semt ve kulbiyeti olduğuna binaen kaza-i mezbûrden miktar-i kifaye mekar-i davarları ihraç ve mahâl-i mezkûreden istihdam ettirilmesi fermanım olduğuna binaen rikab-ı hümâyunumda mevcut olan haine-i amilem defterleri tettebbu' ettirildik de yetmiş dokuz senesinin eyalet-i Diyârbekir'den mekar-i davarları kazâlâra tevzi' olunduk da Harput kadısına miktar-i hisse mekar-i davarları tevzi' ve tahsil ve Gürcistan seferi ve Ağınca'ya irsal olduğunun kaydı bulunmakla bu surette kaza-i mezbûrden ne miktar mekar-i ihraç olduğuna sicillatından miktar-i teshih olundukdan sonra ol miktar-i mekâl-i davarlarını cüml-e levazimetleri ile ihraç ve hizmete lazım istihdam eylemek fermanım olmağın haseten işbu emr-i âlî-şânım istar ile irsal olunmuştur. İmdi vûsulunda sen ki vezir muşar-ı ileyhimin kaza-i mezbûre mahkemesi sicillatına muracaat birle kaza-i mezbûr seferi sabikede ne miktar mekar-i davarları ihraç ve mahâlline irsal olmuş ise sicillat-ı mahfuzdan kayd-ı ihraç ve miktarını tesih eyledikten sonra ol miktar-ı mekar-i davarlarını mukemmel takımları ile kaza-i mezbûrdan ihraç ve bu vecihle istihdam olunagelmış ise mahâlli mezkûrde ve mahâlli Kars'dan ol vecih ile istihdam eylemeye bezl-i celi himmet eylesesin. Ve siz ki kadı mumi ileyhi ve âyan-i vilayet işarlarımın sicillat-ı mahfuza muracaat birle miktaratını teshih eyledikten sonra ol miktar mekar-i davarlarını ecaleten ve musarieten cüml-e levazımatları ile ihraç ve mekaricileri ile meân vezir muşar-i ileyhi tarafından kabzına

memur teslim ve irsalında ihtimam ve dikkat ve tehir ve tekasu'l-misullu hilaf-î merda harekete cesaret etmeğin lazım gelir ise itizar beyandan taharruz birle semi hümâyunuma karın olmayıp her biriniz mücezat-i şedide ile padişaima mezher olacaklarını yakinen bilip bir gün akdem temşit-i mesâli ve meramın husulunda mubaderet ve hilafında tahaşşa ve mucanebet eylemek babında ferman-ı âlî-şânım sadır olmuştur. Buyurdum ki;hükm-i şer'ifimle vardık da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefîyafta sûdur olan işbu emr-i şer'ifim celil üş-şe'n vacibü'l-ittiba' ve lazımlu'l- imtisâlimin medmun-i itaat mekruniyle amil olup hilafında ihtiras ve mucanebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimat kılasız. Taharrüren fî'l yevmi'l-Erbaa ve işrin fî zilhicce sene Erbaa ve semanin ve mieteyn ve elf. İslambol mührü.

Belge No:150/A

İslambol'a koyun nakl-i umuru

Mefahir-u kuzat ve'l-hükkâmmaâdeni'l fedai'l ve'l-ikram Anadolu'nun orta kolu Diyârbekir ve Urfa'ya vakiî olan kuzat ve nevab zide fadlehû ve mefahiru'l-emasil ve'l-akran mutesellimler ve kethûda birleri ve yeniçeri serdarları ve emamet ve tımar subaşları ve bajdarları vesair zaitan ve Van vilayet zide kadrehum terfî'-i hümâyuna vasıl olacak malum ola ki öteden beri vilayet-i Anadolu'da vakiî beldeden ve emsar ve kasaba ve kurada sakin ve sâlih erbab-i ticaretten ve kunar ve göçer aşair ve kabair rica kendi yerlerinden bulunan ağnam-ı furuhet için kendi ve karahişleri ile asitane-i saadetime getirip kasapbaşılar tarafından taraf-i ahirden taarruz ve mudahale olmaksızın kendileri feruhet bi husus sinin-i madiyeden sadır olan evamir-i şer'ifimle ağnamı götürenlerin cüml-esi diledikleri mahalde bilâniza' bey' ile intifa' bi siyar ve kesp ve karlılar karler-i cüml-esinin malumu olup ve yalnız Rumeli canibinden gelen ağnam İstanbul'da olan ibadullaha ifa etmeyip Anadolu tarafından dahi kismet-i luzme ağnam tevarud-u mukteza olduğuna binaen Anadolu caniblerinden gelen ağnamdan caşni tutulmasını men kulli ile men olunmaktan naş-i geçitlerden ve mahdud ma'bedlerden asitane-i saadetime koyun götürenlerden mevtade mekar-ı âlâ teriki'l bezl-i sene mutalebe olunmamak ve bu mekule bey'i için ağnam götürenler ağnamları ile emnen ve sâlimen asliya-i âliyeme teslimleri ile bu tarafta getirdikleri mahalde istiskar semenlere bey' eyleyip fermanım olmağın işbu emr-i şer'ifim isdar ve mubaşir tayin olunan kaymakam-ı rikab-i hümâyunum çevkelilerinden kıdvetü'l-ematicid ve'l-âyan sâlimen irsal olunmuştur. İmdi ber-vech-i meşrûh Türkmen ve celb taifesinin ve sairlerin aslime-

i saadetime götürecekleri koyunları rızâlârıyla diledikleri mahalde istedikleri kimseyle bey' bahaleri tamamen eshabına teslim olunmak ve kasapbaşları ve sairleri tarafından caşni tutulmayub vechen mine'l-vücûh cevır ve teâddi olunmamak üzere bu tarafa tenbihi lazım hükümlere muhkem tenbih ile olunduğu malumunuz olduk da sizler dahi koyun götürenlerden mürûr ve ûbur eyledikleri mahalde mu'tade muğair âlâ terikil bedi' akçe mutabelesi ile bir türlü rencide vermeye olunmaması hususlarını iktiza edenlere muhkem tenbih ve teşdid ve kazâlâlarından Turkmeni ve Celeb taifeleri vesair eshab-ı ağnam-ı götürüp kasapbaşları vesair taraflarından caşni tutulmayacağını cüml-esine ifade ve takrir ve bimenih-i teâlâ götürecekleri koyunların bir adevi görünmeyüp satılmak üzere herkes rızâlârıyla istedikleri kimselere bey' ile bey'ül-kemal için haseten ihtimam olunduk ve koyun sahipleri gösterdikleri ağnamdan mamullerinden ziyade faide ile satmâlârını enha ve tevşir ile ru-i asitane-i saadetime kisset üzere koyun nakline cüml-esi teşvik ve terğib ile eshab-ı ağnamım mevcut olan koyunlarını bir gün mukaddem yola çıkarıp furuhat ve muzaheret ederek selamet ederek selamet ve emniyet birle âcaletene ve musarieten bu tarafa sevki ve tensiblere sa'yive dikkat ve muhtad üzere tahhavyun ve tekasulden bi ğayet tevekki ve munacebet eyleyesiz. Bu husus asitane-i saadetimde ibadullahın lehm hususunda def-i zaruretlerine ve hem koyun ashabının kesb-i menfaatlarına vesile ve sebep olmakla koyun götürenleri sermubareze vermediklerine esna-i rahide kayd üzere teâddi verinceyede olunmâlârına mentuk rıza-i şer'ifim yokken şöyle ki emr-i şer'ifim muğayir-ihareket ile esna-i rahide hilaf-î mu'tad akçe mutalebesi veyahut ahir vecihle teâddi ve teveğğur ve tehassul vucuh-i teâddiyat ile rencide olundukları haber verilmek ve şikayet olunmak lazım gelur ise ol makulelerinkükm-i haklarından geleceği bi iştibahdır. Evamire her biriniz ziyade ihtimamüzere hareket ve keyfiyet-i cüml-eye ilan ve işaât ve ferman-ı âlî-şanımın tanfiz ve icrasına sarf-î kudret ve mekinnet eylemeniz babında ferman-ı âlî-şanım sadır olmuştur. Buyurdumki:vûsul bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafıta sûdur olan ferman vacib'ül-ittiba' ve lazimü'l-imtisâlimin medmun-i itaat-ı mekrunla amil olup hilafında ğayete'l-ğaye hazır ve mücanebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz emr-i şer'ifei'timad kılasız. Tahriren fî evahir-i zi'l-kâde sene Erbaa ve semanin ve mieteyn ve elf.

Belge No:150/B

Kapusuz eşkıyası haklarında sadır olan ferman Hacı Gaffar Tatar Mehmed Emin yediyle

Akda kuzatü'l-müslimin evla vullatü'l-muvehhdin ma'denü'l fezai'l ve'l-yakin varis-u ulumi'l enbiya-i ve'l-mürselin el-mehfukû bi mezid-i inayeti'l meliki'l-muîn Anadolu'nun orta kolu yemin ve yesari ile nihayetine Niğde'ye varınca vakiî Mevla-i fehham zide fedlehum ve mefahiru'l-kuzat ve'l-hükkâmmadenu'l fezai'l ve'l-kelâm tesair-i kuddat ve nevvab ide fadlehûm ve mefahiru'l-emasil ve'l-akran eyalet-i vâlileri mütesellimler ve yudeler ve havas ve evkaf zabıtları ve sair zabitan ve âyan ve işarlari zide kadrehum tevki' refi' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki mutlaka şekavet ve meanetlerinden naş-i vûzera ve miri miran kapularıya seferden mevcut olmayıp ve malik-i Anadolu'da serseri keşt ve kezar ve ket-î terik ve misullu şenayi' ve mefaside cesaretleri mutehakkik ve işhar olan kapusuz eşkıyasına muzir-i îbad vesaîr bi'l-fesad fî'l-arz olduklarına binaen bulundukları yerlerden ale'l-ittifak üzerlerine varılıp temdir ve istihsallerine ve ahâliyi ve ebna-i sebinin tahsil-i esbab-i nam ve itminanlarına iktimam-ı tam olunmak cüml-eden matlup melukanım olduğu bundan akdem başka başka evamir-i şer'ifimle her bir mahalle tenbih ve tefehhum ve muzamil-i evamir-i âliyam muhakemede tescil olmuş olup vekaleten hazih-i vuzera-i îzam ve miri miran-i kiram tevaif-î askeriye ile memleket-i ismaiyyeden ketî yed-î âdevi-i din ve tekmil-i namus saltanat-i eyd karenin hizmetiyle meşkuller olup ve taife-i mezbûre cer-i ve cesur ve emr-i farize ve cihattan ve kendilerinden gayret ve hamiyet me'mul olduğuna nazaran merasim-i ğaza ve cihat ve levazim-i harp ve kital-i kefare-i melanet mu'tad-î ifazımındaüzera ve miri miran daireleri ile ve binbaşılar muhitleriyle sefer-i hümâyunuma azim olmâlârı şartıyla bundan akdem ahv ve serf ceraim-i sabikeleri havi evamir-i adide şahaneme inayet riz sûdur olmuşken feride-i zimmet-i diyanetleri olan cihadden nukule i'tida ve cebelliyetlerinden merkuz-i melanet ve hebaset-i izhâr ile bundan ve emsar ve kurra ve ekdar vullattan hâlidir diye fermancıyab olarak Anadolu ve Karaman ve Sivas eyaletlerinde ve muhâli sairede bi beru keşt ve kezar ve ebna-i sebil ve kevafl-i tüccar ve ahail-i şehir ve diyar ve etale-i eyadiy-i teaddi ve hasardan hâli olduklarından ehâlîve sukani ve memâlik ve tüccar vesair marrin ve âbirinden emir ve selamet merku' ve turuk ve muabir-i mesdud olmak rutbesine şenaat ve mefsetleri men ve siz ki mütesellimler ve sa-i mumi ileyhim siz bu emr-i ehemde kemâl-i şehaven

Belge No:151/A

Altın için sadır olan ferman-ı âlî-şandır

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l-avâtıfı'l-meliki'l-âlâ Anadolu'nun orta kolunda vakiî vüzera-i izam ademallahu teâlâ iclâlehum ve a'zam'ül ümer'il-kiram efahim'ül kubera'il-fehham ulü'l-kadr ve ihritam esab'ül-îzzi ve ihtişam el-muktesune bi mezid-i inayet-i meliki'l-a'la miri miran-i kiram dame ikbalehum ve âkde kuzatü'l-müslimin evla vullat'ül-muvahhidin meâden'ül-fezail-i ve'l-yakin rafî-ü i'lam şer'iât-i veddin varisu ûlum'il enbiya-i ve'l-murselin el-muhtesune bi mezid-i inayet'il melik'il-mûîn mevâli-yi fehham zide fezailehüm ve mefahir'ül-kuddat ve'l-hukkam meâden'ül fezaîl ve'l-kelâm sair kuddat ven-nevvab zide fadlehüm ve mefahir'ül-emasil ve'l-âyan mütesellimler ve yeniçeri zabitleri zide mecdehüm ve mefahir'ül-emasil ve'l-akran ve yudeler ve evkaf zabitleri vesair zabitanı ve âyan-i vilayet ve işarları zide kadrehüm tevki-i refî' hümâyuna vasil olacak ma'lum ola ki der-bar-i ma'deret medar-i hasırdanemde sikke-yi hümâyun saâdet makarunumla mezkuni ve el-yevm 110 paraya alunub verilen zir mehbubu ve 155 paraya olan findık altunu ba'zı naki's bi'l-ayaz altun işlenen mahallerde ve hususen Mısır Kahire canibine nakl ve ezabe ile menafî hasıl olduğuna binaen eyade-i nasde bulunan İslambol zir mehbubu ve findıklısını erbab-i cem-i celb ve cem-i eminesile havâliye-i mezbûreye nakl-e mubaderet etmeleri ile bu fîl-i munkir memâliki mehrusunda sikeyhasene melukanımın ferkanından ve nakisü'l-ayaz altunun vicdanına ve ta'mul nasın inkitaâna sebep ve illet olduğu derece-i tahkike reside olup nearet-i merkûmenin induğına ve sikey hümâyunumun ve mâliki padişahımda istikrarına dikkat ve terika-i iktizadan riayet ve icabet umurden olmağla astane-i devlet-i şayanım darphanesinde meskuk olan zir-i mehbub İslambol'u 3 guruşa ve İslambol fınduk altunu 4 guruşa rayiş olmak ve Mısır Kahire canibinde ket olunan altın ekser nakisü'l-ayaz olduğundan başka envaında cari olmayup kema kane Mısır'ın zir-i mahbub ve zahiriyesi 130 paraya ve masrafında kalması ve 155 paraya dad ve sedr olmak üzere sadır olan emr-i hümâyuna şevket mekrunum mucibince der-âliyemde nizam verilip iktiza edenlere tenbih-i ekid ve hilafına hareket tahzir ve teşhir olunmağla si dahi hume-i hükümetini de vakiî bundan ve kasabat ve kura ahâlilerine munadiler nidasiyla i'lan ve işaet ve bu tarafa verilen nizam-i mezbûr üzere âmel ve hareket olunmak fermanım

olmağın mehsusen işbu emr-i şer'ifim istar ve mübaşir tayin olunan rikab-i hümâyunum kaymakamı Çöteli-zadelerinden kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Mustafa zide kadrehu ile irsal olunmuştur. İmdi keyfiyet malumunuz olduk da asitane-i saadetime nizam verildiği vecih ile fî ma ba'd Mısır zir-i mehbub ve zincirlisi 110 baraya ve findıklisi 155 baraya ve tam-ül vezl ve kamil-ül ayyar İslambol zir-i mahbubu 3 guruşa ve İslambol findık altını 4 guruşa alınıb verilmek ve ziyade ve nuksan alınmağ hususunu havze-i hükümetlerinde vakiî bundan ve kasabat ve kura ahâlisine munadiler nidasıyla ilan ve işaât ve medmun-i emr-i şer'if itaat mekarrim muhkem sicilatına kayd ve sebt birle destur'il-âmel tutulup işbu nizamın illa maşallah el-meliku'l-âlâm sabit ve devamına ihtimam ve ber-vech-i muharret verilen nizama muğayir ziyade ve noksan verilip olunmaktan vesel muhalefetten gayete'l-ğaye ittika-i tam olunmak babında ferman-ı âlî-şanın sadır olmuştur.

Buyurdum ki;vûsul bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefîyafta sûdur olan ferman-ı vacibü'l-ittiba' ve lazimü'l-imtisâlimin medmun itaat mekrunuyle amil olup ser muhalefetten gayete'l-ğaye hazır ve munacebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimat kılasız. Taharrüren fî evasit-i şehri-i şevvali'l-mukerrem sene Erbaa semanin ve mieteyn ve elf.

Veselna fî 18 sefer 1185.

İslambul mührü nam.

Belge No:151/B

Alucalu uymağından teêhhuzun Hasan ibni Mehmed meclis-i şer'i'de

Hacı Ömer'den dava-i merkûm Hacı Ömer'in yedinde toru kancık Fatma benim kendi mülküm kırk seraktan hasıl mutasarrifinde kavlonu olmak üzere bir sene mukaddem mülkümde zayi olmuştu. Şimdi merkûm Hacı Ömer'in yedinde buldum. Suale alunub buluntusu matlubumdur. Dedi ki merkûm Hacı Ömer cevâhibde on beş ay mukaddem perçekanlı bilad-i Keban'da Kasım nam kimsenin oğlu Hasan'dan on guruşa kıymet-bar koyup kelile yirmi iki guruş bir rub-i nakt akçeye aldım. Mezbûr Hasan'ın olduğu ma'lumum değildir dedik de mezbûr muddeâ Hasan'dan beyyine't-taleb İbrahim ibni Hüseyin ve Mehmed ibni İbrahim şehadeti getirmez idi bildim. Fî 12 cemaziyü'l-evvel sene 1185

Belge No:152/A

Kıdvetü'l umera'il-kiram hususiyetinde nizamına memur halen Palu hakimi Seyyid İsmail Bey zide izzehu ve halen ma'âdin-iKeban'da vekilimiz izzetlü Ahmet Efendi ve kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan bu hususa memur serturna-i Osman Ağa zide mecdehü ve fahrü'l-akran Enderun ağalarımızdan Hâilil Bey zide kadrehu enha olunur ki ba ferman-ı âlî bundan akdem memur olduğunuz meziretin katl malları vesair dava ve hukuk-i muteâllik hususunun nizam ve temşitleri umur-i muham lazımlı'ı ihtimam olup şimdiye değin bir haberiniz zûhur etmemekle şimdi memur olduğunuz madde ve hususat-i mezkûru şerefiyafta sûdur olan emr-i âlî mucibince mevfit-i şer'i' ve marifetlerinizle bir gün akdem ve ber-suret-i mukaddem nizam ve ruiyet ve fasl ve kadiyete ihtimam-i dikkat ve bezl-i kudret eyleyesiz. Ve eğer sadır olan emr-i âlîye adem-i itaat ve ahâli-yi merkûme fesahanet ve şenaetlerinde imrar ederler ise yedi sekiz yüz neferat ile baş ağamız tayin ve avn-i hak ile ashab-ı hukukun iddiâlârı tahassul ve katl maddeleri icra ve ihkak-ı hak olunmak için tarafından bir ferdi himayet ve siyanet etmemek şartıyla hakikat-ı hâl-i hak ve adl üzere kibeli şer'idenden ve taraflarından âlâ vukuihi bir kadem akdem tarafına taharrur ve i'lam eylemeniz babında divan-ı muhafeze-i Kars'da işbu buyruldu tahrir ve irsal ile irsal olunmuştur. İnşallah vûsulunda misullü hususatın riyet ve nizam-ı mahlul-i hilaf olmaktan naşı bir türlü ağmas ve ihmal olmayup ber gerektir ki vechi'l-meşrûh üzere her bir tek katlı maddeleri ve hukuki davâlarını ve husumat-i saireleri elbette beher halin nizam ve temşit değeri ki gel fasl ve ruyet ve nizam-i kaviyeye rapt ve bende-i mezid dikkat eyleyesiz. Eğer inat ve muhalefet ederlerse bir ferd-i himayet ve siyanet ve bir kimseye ketm ve ihfa etmeyup adem-i itaatlarını kibeli şer'idenden ve ale'l-ittifak taraflarından sıhhati üzere bir gün akdem tarafımıza tahrir ve i'lam eyleyesiz ki baş ağamız külliyyetlü asker ile tayin ve âvn-i bari birle iktiza edenlerinin ceza-i meşruâları tertib ve icra-i hak ve infaz-i emr-i âlî hususlarına ihtimam-i dikkat olunacağı ma'lumatınız olduk da ber-vech-i muharrer âmel ve hareket ve hilafında hazır ve mucanebet vufuku ve mubaâdet eyleyesiz diye fî 5 Şaban 1185. Veselna fî 15 Rebiü'l-ahir Cevdet hazreti ve'liyyü'l-nizâm Hüseyin Ağa yedi ile.

Belge No:152/B

Medine-i Harput mahletinden meydan mahallesi sakinlerinden Faruk Bey'in oğlu müfti El-Hac Âli meclis-i şer-i şer'ifinden Kesrik karyesi sakinlerinden işbu sahib'ül-küttâb ÂliPaşa ibni Hacı Hasan ve kuşceng oğlu Hüseyin Paşa nam kimseler

mahderlerinde ikrar ve takrir-i kelâm edip beyî ati-iz-zikrin sûduruna değin senesi mülk-i mezbûrun olub Kesrik nam karyede vakiî ve hadır oğlu ve kirmani demekle Yusuf diğer kande olan lüzum-i hukukumu cemi-î âlât ve esbabı ve hark-i abı ve sekutleri ve çayırı cemi-i tevabi-i ve tehasşünden olan öz sehmım ve bir tarafından icab ve kabul-u hav-i şurut-i mufsitten ari bey'iyat-i sahih şer'i' üzere merkûman-ı Âli Paşa ve Hüseyin Paşa'ya 400 guruşa bey' ve temelluk eylemişim. Anlar dahi iştira ve temelluk ve tesellum ve kabz ve kabul eylediklerinden sonra meblağ-ı mezkûr 400 guruş yedlerinden tamamen ve kamilinden ahz ve kabz eyledim. Bâ'de'l-yevm diğer mâl-imezkûre tevabih ve livacıhta çayırında ve sinür ağaçlarında ve hark ve abında 10 sehm hissede âlâka ve mudahâlem kalmayüb merkûman-ı Âli Paşa ve Hüseyin Paşa'nın mülk-ü müşterâlârı olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarraf olsunlar. Gerektir ki adü'd-tesadüf-ül mevteberü şer'i' ma vekeâ bi't-taleb ketb olundu taharruren fî evahir-i Receb sene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf.

Molla Hüseyin eskici Hasan. Seyyid Molla Ömer. Hafız Molla Fazıl-zade. Muhsir Mehmed. Bayram-zade fakir Âli. Berber Hacı Âli. Molla Mustafa ibni Hacı Feyzullah. Yunus Efendi. Diyârbekirli Mehmed-zade İbrahim tebak. Sofnin torunu ve ğeyruhum.

Belge No:153/A

Menzil-i umur-i ehem-i mühimmat nazib'ul-ittiba'ından olduğuna binaen Harput kazasının işbu sene-i cedidenin 185 senesi muharrem ayı guresinden sene tamamına değin tahrir ve uhdesinden gelür. Kimse menzilci nasb ve tayin olunmak müftekir halden olmakla kaza-i mezbûrun zeyl ve teserruh ve muharrer'ül-esmami fahrü'l-emasil ve'l-akran âyan ve eşraf-i meclis-i şer-i şer'if lazım-ü teşrifte menzil-i mezkûre zilyet olan zümre-i a'yandan işbu sahibi'l-kitab Hâlil-zade Ahmet Ağa ve ocakludan Hamit Bey-zade ve Hacı Hüseyin ve Tevşihli-zade Mehmed Paşa muvacehelerinde ikrar ve şöyle takrir-i kelâm eylediler ki mezbûrcu Ahmet Ağa ve Hacı Hüseyin ve Mehmed Paşa iki senedir ki menzil-i mezkûru marifet-i şer-i ve cüml-emizin marifetleriyle uhdelerinde ihale olunup kemal-i i'timam ile ru'yet ve bir kimseye zahmet çektürmeyüb cüml-emüzün mücerribleri olmağla sene-i sabikeden 400 guruş nuksanıyla ki 83 senesi misullu altı bin altı yüz otuz üç guruşa işbu bin yüz seksen beş senesi muharremü'l-haramı guresinden bir sene kamiline değin menzil-i mezkûru idare ruyet etmek üzere kabul etmeleriyle biz dahi marifet-i şer-i ve cüml-emizin marifetleriyle mezbûrunu

öteden beri menzil-i mezkûre muteallik olan şurut ve kuyut üzere menzilci nasb ve tayin edip uhdelerinde tefviz eyledik. Şurutlarımız budur ki Devlet-i Âliye'den ve gerek Bağdat Musul ve Diyârbekir caniblerinden ve âle'l-husus madenlerden birbirlerine tevarud eden ulakları ve emta-î maden çevkedarlarını menzilhanede bekletülmeyüb bir saat akdem tevanen beygirlerle sevb-i me'mudlarına irsal ve irsal eyleyeler. Harput menzilhanesinde bize cefa ediyor diye ulakları her kim olursa olsun teşekki ettirmeyeler. Ve şurut-i lazıme-i kadimemizden birisi dahi zehac-i devletten ve mir-i ahur ziyade ve noksan zûhur ettik de eğer yedlerinde kazâlârın tekâliflerine ücretleri takasi olundu diye ferman-ı âlî dahi olur ise şehriyârî ve serbuebin ağalar ve gedeklü ve ze'ma ve ocak ağalarından dikkat olur ki 70-80 beygir dahi ziyade ve noksan zûhur ettik de eğer yedlerinde kazâların nihayetlerinde ücretleri takası olundu diye ferman-ı âlî dahi olur ise bu mekuleleri dahi kendüleri bindürüb vilayetten bir şey talep eylemeyeler ancak o makule kisset beygir beyin eğevat rical-i devlet zuhur ettikte o takdir davar menzilhanede bulunmaz. Ol vakîtte cüml-emizin marifetleri tahrile taraf-i şer'i'de davar bulunan karyelere murasale-i şer'i'ye ile zabitan adamları gidib davar-ı ihrac ve götürüp menzilhaneye teslim edip menzilci ağalar ve yer ve zahire hususumuzun işbu tarihte olan rayici üzere olsun ve gerek maâzallah ziyade bahaya çıksın bu dahi kendi bakleridür zahire bahaye çıktı bana zarar oluyor diye özür ve bahane eylemeyeler ve mukaddem olan şurutlarımızdan birisi dahi madamın iran canibine sefer yoktur. Menzil-i mezkûrden mürûr ve ubur eden ulaklı her ne kadar kisret vuku'ları olur ise bize darp oluyor bir şehamdat dedik diye özür etmeyeler. Bir akçe benim olunmaz ve meblağ-ı mezkûr 6633 guruş taraf-i şer'i'den yedlerine verilen mahder ve maktum defter-i mucibince 169 hane üzerine iki taksit üzere nısfını 4 ay mürûrunda ve taksit 10 ay teknilinde cem ve tahsil edeler. Taksitte beher haneye 39 guruş bi rubu' isabet edip her bir taksitte 19, 5 guruş 5 para eder. Bu vecih üzere cem ve tahsil edeler. Ve canib-i miriden verilegelen 4 beygir bahâlârı kendilerinde bu vecih üzere ağa-i merkûm Ahmet Ağa ve Mehmed Paşa ve Hacı Hasan her birine bir sulus olmak üzere nasb ve tayin eyledik dediklerinde anlar dahi min vâlimuharrer üzere bir sene tamamından menzil-i mezkûru üzere ve ruyet edip kimseye zahmet çektirmemek üzere derûhte ve kabul etmeleri ile ma vakaâ bi't-taleb ketb olundu. Taharrüren fî gerri gerra-i ve mutteli-î liâta muharremü'l-haram sene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf

Fahrü'l-akran Abdullah Ağa Hâlîl-zade. Fahrü'l-erkan Ahmet Ağa Çöteli-zade. Fahrü'l-akran Ahmet Ağa girift-zade. Fahrü'l-akran Hacı Ahmet Ağa Çöteli-zade.

Fahrü'l-akran Ömer Ağa âlâybeyi-zade. Fahrü'l-akran İsmail Ağa Çöteli-zade. Fahrü'l-akran Mustafa Ağa Çöteli-zade. Fahrü'l-akran Veli Ağa Şeyh Emir Ağa-zade. Fahrü'l-akran Mustafa Ağa girift-zade Hacı İsmail Ağa. Şehir kethudası İbrahim Hâlil-zade ve geyruhum.

Belge No:153/B

Defter-i evveldir ki 1185 senesi muharremü'l-haram guresinden bir sene tamamına dek Harput menzil-i cüml-e iltimasıyla ve marifet-i şer'i'le tecdid olunması muhim ve muktea olmağın âyan-i marifet ve ocaklı marifetleriyle menzil-i mezkûre zilliyet olan Hâlil-zade Ahmet Ağa ve Hamit Bey-zade Hacı Hüseyin ve teşevvuhli-zade Mehmed Paşa'nın yüz seksen üç senesi misillü 6633 gurus derûhte olunup 169 hane üzerine iki taksit ile cem ve tahsil etmek üzere nisfî bir taksit 4 ay mürûrundan ve ikinci taksit onuncu ay mürûrunda cem ve tahsil olundu. Bu ayın taksitten beher haneye 39 gurus bir rub'u istebat edip her taksitten 19, 5 gurus 5 pare eder bu minval üzere yedlerinde hüccet-i şer'îye verilen ber-mu'tad-i kadim işbu defter dahi verildiği vech-i meşrûh üzere 4 ay mürûrunda ibtida-i taksit olunacağı ay mürûrunda dahi ikinci taksitini cem ve tahsil yerlü yerinden ahz ve kabz edeler haneleri defterdir ki ber-vech-i ati zikrolunur. Taharruren fî gurre-i şehir-i muharremü'l-haram sene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf.

Belge No:154/A

Herkenci-zade Hacı Mehmed Âlemdar'ın oğlu Ömer Paşa ve İbrahim-zade Çelebi Feyzullah ibni Hacı Ahmed Efendi dahi kelâmı-zade Molla Âli'nin oğlu Molla Ahmed'i destur-i şere' götürüp babe'l-femi şer'if Ömer Paşa ile yedlerinde olan si'r-i hümayuna varise bir akçesi anın bir akçesi benimdir. Bu vecih ile müşterimiz işbu mezbunam Hacı Feyzullah ve Molla Âli'den sual olunub şehadet ve ihbarları kayd olunsun dedik de fî'l mevafık şahitten şehadet dahi ederiz ki gerek cin oğlu murefeâ-i şer'if Ömer'in yedinde olan mirmayı ve keremi işbu bayraktarlı oğlu Ömer Paşa'nın yedinde kâlil ve kesir mayeleriyle beraberdir. Bir akçesi anın ve bir akçesi bunundur. Hasıl nisfîyet üzere şer'ikdirler diye şehabet habirleri tahbir olunmuştur. Taharruren fî revîü'l-evvel sene 1183.

Medine-i Harput mahallesinde Sarayhatun mahallesi sakinlerinden Nefise binti İsmail haleb-i nam hatun meclis-i şer'i' şer'if-i hatır lazım-i teşrif de Yığinki karyesi

sakinlerinden karındaşı işbu sahibü'l-kitap Es-Seyyid Hâlil Âlemdar muvacehesine bi-tevi' saf ikrar ve takrir-i kelâm edip bey-i' atii'z-zikrin sûduruna vekilimin mülk-i serhinden münselik olup bundan akdem oğlum İsmail Ağa'dan aldığım aifesi karyesinde vakiî bir taraftan oğlum Hasan mülki ve bir tarafı Âli Ağa mülki ve bir tarafı karındaşım merkûm Âlemdar mülki ve üst tarafı yine Âli Ağa ile oğlum İsmail müşterek oldukları tahaddi ile mahdud ve çevirmeye temelluk ammi tarafından icab ve kabul-ü havi şurut-i mufsitten ari bey-i' beya't-i sahih-i şer-i' üzere karındaşım merkûm Hâlil Âlemdar'a 150 guruşa bey' ve temelluk ve tesellüm ol dahi iştira ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr bundan 50 guruş karındaşım merkûm yedinden bi tamam ve'l-kemal ahz ve kabz eyledim. Ba'del yevm çevirme-i mehdud-i mezkûr bağda vechen mine'l-vücuha benim kat-i âlâka ve mudahâlem kalmayub karındaşım merkûm Hâlil Âlemdar'ın mülk-i müşterası olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarrıf olsun ve yedinde ğab-u tasdik ma vakaâ bi't-taleb ketb olundu. Taharrüren fî evahir-i rebiü'l-evvel sene hamse ve sebi'ne ve mieteyn ve elf.

Es-Seyyid Hacı Mustafa Bey ibni Hacı İbrahim Bey ağa-i Kesrik. Molla Mustafa ibni Molla Âli. Süleyman ibni Yunus. Yumakoğlu Veli Paşa ve ğeyruhum.

Defter oldur ki bin yüz seksen üç senesine mahsuben Harput muvacehesine halen Van neferat-ı taraflarından Çelisçi-zade fahrü'l-işbah Âli Ağa'nın uhdesinde olmağla sene-i mezbûre mahsuben nel-i avariz mallılarından nefis-i şehir esnafına icabet eden meblağdır ki zikrolunur. Taharrüren fî 30 şa'ban 1184. Cemie'n yekün 157 akçe beher haneye 10 buçuk guruştur.

Esnafe;

A'tar	3, 29
Bakkal	3, 29
Debağ	3, 15
Yemci	12
Yünci	12
Eskici	3, 8
Berber	4
Sıraç	3, 2
Kâlâyıcı	3, 2
Neccar	3, 2

Suci	1
Demirci	1
Nalbent	4
Nalcı	4
Âlâf	4
Menav	... gurus.

Harput'da silahhanede müceddeven bina olunan mescid-i şer'ifde bir dellalıǵı mai'şetinde olmak üzere yevmi 10 akçe ile imam ve altı akçe ile müezzinin cihet-i Ebubekir bilâve'led fevt oldu diye ihbar ile Seyyid Hacı Mehmed üzerine berat ettirdik de mezbûr Bekir'in oǵlu Hâlil bi imami Bekir'in umur bi berat-i âli üzerine olmakla merkûm Hacı Mehmed hilaf-î enha ile üzerine berat ettürüb bana üzür etmekle babam Bekir'in bi berat üzerine olduǵu vukufu olan kimseleri sual alınıb imam etmegi olmak üzere merkûm Hacı Mehmed'in refî'den bana tevci' olmak çün arz ve i'lam-i matlıb ederim dedik de müsliminden ve ulemadan müderris El-Hac Süleyman Efendi ve oǵlu Mustafa Efendi ve Himmet-zade AliEfendi meclis-i şer-i' desturda olup fî'l vakiî cihet-i mezkûrler imamet ve müezzinin işbu hâlinin babası Bekir'in bir berat üzerinde olup 15 sene mutesserif olduǵu malumumuzdur dedikden sonra Hacı Hızır-zade Hüseyin Ağa dahi fî'l vakiî Hâlil'in babası biz dellalı Bekir'e astinadan berati ben götürüb teslim ettim diye haber verdiǵi kayd olundu. Fî 23 zi'l-ka'de 1184.

Belge No:154/B

Medine-i Harput mahallesinde Hoca mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan celha-zade Hacı Mehmed'in sülbünde sağır kızı Hamide'nin emvalını abt ve hifze ve tesviye-i emrini riyete sev bi şer'i' mezherden bir vasi nasb ve tayin olunmak lazım ve mühim olmağın vesayet-i mezkûre uhdesinden gelmeğe her vecih ile kadir idi ki zeyl ve şakiyede muharrere İslami müslimin habirleriyle şera'n zahir ve mukarrer olan sıǵar-i meburun bacısı oǵlu işbu baisi'l-kitab Seyyid Mustafa ibni Emin bayraktarı hakim mevki-i sadr-i kitab tubele ve Hasan-zade hazretleri dahi sağır mezbûre Hamide'nin emvalını zabt ve hisse ve tefsiye-i emr-i riyete vasi nasb ve tayin buyurduklarında mezbûr Mustafa fî visayet mezkûreye kabul ve hizmet lazımesini kema yenbeği edaya kadir ve iltizam etmeğın ma vakaâ bi't-taleb ketb olundu. Taharrüren fî'l yevmi sani fî zilka'de-i şer'if sene Erbaâ ve semanin ve mieteyn ve elf.

Nakibli İsmail Ağa. Molla Mehmed Karani. Mehter Veli. Veli-zade Seyyid Osman. Abdullah tevabi-i mahkeme. Bekir-zade Seyyid Abdullah Paşa ve ğeyruhum.

Belge No:155/A

Defter budur ki işbu bin yüz seksen dört senesi muharremü'l-haram gurrelerinden bir sene tamamına değin Harput kazasının menzil-i marifet-i şer-i' ve cüml-e âyan-i memleket marifetleriyle Hâlil-zade Ahmet Ağa ve tevşih-zade Mehmed Paşa ve Hamit-zade El-Hac Hüseyin'in uhdelerinde olmakla nefis-i şehir esnadına iki taksit isabet eden menzil akçesidir. Ber vech-i ati zikrolunur. Fî muharremü'l-haram 1184.

Esnaflar:

Atar	116, 1.
Bakkal	112, 1.
Kasab	76.
Debbağ	71.
Kitabcı	49.
Babuscu	49.
Eskici	34.
Berber	15.
Sirac	11, 1.
Neccar	11, 1.
Felamcur	11, 1.
Semerci	6.
Demirci	6.
Nalbant	19.
Alemci	19.
Alaf	15.
Manav	6 taksit evvel 310 taksit sani 310.

Belge No:155/B

Defter oldur ki 1183 senesine mahsub olmak üzere Harput kömürü ber-vech-i ocaklık Van neferatı taraflarından meferü'l-ekabir ve'l-âyan Ali Ağa zide mecdehûnun uhdesinde olup sene-i mezbûr senesinden 3 senesine mahsuben kaza-i mezbûrun bedel-i nezl ve avariz mallarının cem ve tahsil-i mukteza olmakla cüml-e ayan-i vilayet ağalar

marifetleriyle sene-i sabiki üzere tevzi-i ve mudi ve muhetum defter-i ağa-i mumi ileyhın yedine verilmesi müstahsin görüldüğüne binaen sene-i sabikelerde behehaneye 10, 5 gurus isabet edip haraç muhaseme ber-mu'tad-i kadim-i kadim 100 gurus ve katibe 20 gurus ve Hadamiye 5 gurus mahderiye 4 gurus ve divana buçuk gurus dahil olmağla kaza-i mezbûrun gerek kuralların ve gerek nefsi-i şehir esnafı ve nefsi-i şehir zimmiyanı haneleri üzerine tevzi' olunduk da beherhaneye sene-i sabike üzere 10, 5 gurus isabet etmekle cem ve tahsil için ağa-i mumi ileyhın yedine verilen defterdir ki haneleri ber-vech-i ati zikrolunur. Taharrüren fî yevmi's-sâlis fî şa'bani'l-muâzzam sene Erbaa ve semanin ve mieteyn ve elf.

Uluâbad havas-i hümâyun (Vergi erbabları)

Esnaflar:

Muridik	2
Kesrik	5
El-aziz	2
Sürsürü	3
Muridik	1
Perçenç	4
Yenice	2, 1
Ertene	1
Tatum	2
Meyados	1, 1
ulabur	...
Hâlifecik	1, 1
Alıncık rubu'	1
Kürk	1
Günay	1
Sarbur	1
Geremki	1
Perudek	1
Kuyulu	1, 1
Vâlidin	3
Şintil	3
Telendis	1

İçme	1
Şemsi	3
Telve meâ mezra	1, 1
Muri mezra	1
Huği	3
Karamezra	...
Vartatil	1, 3
Ahur	1
Eylemil mezra	3
Hoş	1
Künek karasaz	1
Nursun. Ca'feri. Pekinik	1, 1
Mezrası rubi	2
Sâlâni	1
Hamedî. Karinder	1, 3
Hersinik	1
Kurbe	1, 3
Âlâca	1
Oğlu. Hani İbrahim-zade. Sarani	1
Astivan	1, 1
Helunik	1
Bremşi	1
Çurkeh	...
Arındık. Bağgülü	1
Selilhan. Egrur rubi'	3
Mâlâtacık rubi'	1
Temmete	1, 3
Göl rubi'	1
Şehabler	3
Aşair-i parçekan	4
Uluâbad Zeamet-i Timar	
Esnaflar:	
Hüseynik	3

Yalnız yutçi-Zaferan Rubu’.

Sarıyakub	3, 5
Mâlâtyacık ibdal	3
Karaman Hâlife	2
Helelus	1
Genderic	1
Kür imdat	1, 1.
Mud Gerek	2
Kehli	1
Kuğık	1
Koçkale	1
Vertenig	3
Şeyh Hacı. Gırifing	1
Zerteriç	1
Şehsuvar. Konakalmaz	1
Genefik	1
Astara. Âli-şam	2
Mıği	1
Tepecuk Meâ bulduk.	

Belge No:156/A

Defter oldur ki işbu bin yüz seksen dört senesi mahi muharremü’l-haramı gurrelerinden bir sene tamamına ve’lakin Harput kazasının menzil-i mearifet-i şer-i’i ve cüml-e âyanı vilayet marifetleriyle Hâlil-zade Ahmed ve teşevvihli-zade Mehmed Paşa ve Hamit Bey-zade Hacı Hüseyin’e derûhte olup yedlerinde hüccet-i şer-i’ye verilmekle menzil-i mezkûr için sabihten yarım kisse ziyade ile mecmu’ yedi bin guruş olmak üzere öteden beri ve kaide-i belde 4 ay mürûrunda meblağ-ı mezkûrun nısfını ve 10 ay mürûrunda dahi nısfını cami ve tahsil etmek üzere olmâlârı beher taksitten 20, 5 guruş 8 pare beher haneye iki taksitten 41 guruş 16 pare eder bu vecih üzere cem ve tahsil etmek üzere 169 hane olmak üzere yedlerine verilen defter-i vergi ber-vech-i ati zikrolunur. Fî gurre-i muharremü’l-haram sene Erbaa ve semanin ve mieteyn ve elf.

Esnaf;

Muridik

Kesrik	5
Mıġik	2
Sürsürü	3
Murmik	1
Perçenç	4
Yenice	2
Înda	1
Tatım	2
Memadun	1, 1
Çulçabur	2
Kalecik	1
Âlâcak	1
Kürk	1
Günay	1
Sarpur	1
Keresni	1
Pertek	1
Kabur	1, 1.
Vâlidin	3
Mafsal	3
Tilnarin	1
Îçme	1
Şemsi	3
Tilu meriâ	1, 1
Muri meâ meriâ	1
Huġi	3
Karamezra	...
Vartatil	1, 3
Ahur	1
Eyanmil muri	3, 2
Hoş	1
Günek meâ karasaz	1
Turşun. Ca'feri	...

Düzabadhavas-i hümâyuna piknik	1, 1
Mezresi	1, 5
Sâli	1
Hamidi	...
Hankendi	1, 3
Hersenek	1
Göre	1, 3
Âlâca	1
Adımlı.	
Hani Ali Paşa. Sarını	1
Asvan	1, 1
Helunik	1
Perşembe	1
Çorkiç-Rendik. Peğengil	1
Hasıbli	1
Hade. Ağırır	3
Matacık	1, 2
Temteme	1, 3
Göl	1, 5
Sahabler	2
Aşırbar cihan	4
Uluâbad zeâmet-i timar	
Hüseyinik	3
Yalnız tevrin. Zaferan.	

Belge No:157/A

Şeri'at şi'ar Harput naibi Efendi zide ilmehû ve mezunen bi'l-ifta faziletlu El-Hac Osman Efendi zide takvahu vesair ulema Efendiler zide ilmehûm ve fahrû'l-emasil ve'l-akran serdarı İsmail Ağa ve âyan-i memleket ve bi'l-cüml-e ocak ağâlârı ve ihtiyarları vesairleri zide kadrehum ba'de't-tahiyye enha olunur ki bundan akdem teğlis hafî erkek hatun kafîr bi iman iki seneden beri memâlik-i islamiyeye su-ikast ve nice hesaletleri zahir ve âyan olmaktan naş-i teğlis ile Kars meyanında yenbek deresi nam mahalde asker menhusesiyle cemiyet ve peyder pey ve mâlik-i islamiyeye varid hafî

tarafına hesaret-e hâli olmağın bundan akdem Kars tarafında olan asakir-i nusret me'furdan 2000 miktar-i asker mahal-li merkûmeye mutevekkil âlâ menihi Teâlâ tayin olunduk da üzerlerine varılıb muharebe ağaz ettiklerinde bi âvn-i subhane ve Teâlâ dini mubin hürmetine asker-i İslam gâlib ve kefare-i fecere mağlub ve karar-i fîrara tedbir ettiklerinde hamden sümme hamden 5600 kefare ketl ve dar'ül-cehimde karar ve asker-i islamdan fakat sekiz nefer adam şehid ve cennet'ül-me'vada hoş e için ni'em-i saa'det ve nail-i ruyet didarı olup ve 400 den tecaviz te'dat olan esir ve 4000 den mütecaviz karasağır vesair mal-i ğenayim hududdan efun-i asker-i İslam iğtinam eyledikleri haber-i müserreti işbu rebiü'l-evvelin 7. Mubare Pazar günü Erzurum'a vürüt eyledik de cüml-e İslam şad ve handan olup merasim üzere top ve tüfenk şenlikleri eda ve cüml-e kudahâlilerine işbu ihbar meserrete' sari tevşiri ile buyruldularımız neşr olmağın sizlere hitaben diye divan-ı Erzurum'da işbu buyruldu tahrir ve Osman Ağa'sı yediyle irsal kılındı. İnşallahu Teâlâ vûsulunda cüml-eniz şat ve hanedan ve ibtida-i emirde mulaka-i din-i düşman olup tefeü'l-i hayr olduğu âvn-i hak ile fî iştiba olmağın bundan böyle cami ve mesacidde akib-i mefrud da kıyamen cüml-eniz asakir-i islamın eyne mekan-u mensur ve muzaffer ve a'da-yi din mezkur ve mudemmer olması edi'yesine mudavemet üzere olmâlârınız matlubumuz olduğu ma'lumunu olduk da ona göre mucib-i buyruldu ile âmel ve hareket ve hilafında tehaşa ve munacebet eyleyesiz diye imza fî 7 rebiü'l-evvel 1184.

Belge No:157/B

Perçenç karyesi ahâlileri mumen ve Keşaf-zade Ahmet Ağa meclis-i şer-e' gelip tarihi Keban'dan bir mukaddem karye-yi mezbûre sakinlerinde Tahir'in oğlu Memiş medruben ket olunub katilleri Dimeli bayraktarı oğlu Yusuf ve Deli Hasan oğlu Hacı Mustafa ve Kürt Resul ve Mehmed Ağa'nın oğlu İbrahim bu dört adam katletmiştir. Resul ile Dimeli'nin oğlu Abdurrahman'ın mui'ni ve hizmetkârı Kasab Mustafa ile Mehmed Ağa'nın oğlu İbrahim dahi Mustafa Ağa'nın adamıdır. Katiller bu 4 adamdır lakin Seyyidleri Abdurrahman Ağa ve Mustafa Ağa'dır diye cüml-e karye ahâlilerinin ihbarları ve şahadetleri kayd olundu ve katil mezbûrlar ve mezbûr Abdurrahman ve Mustafa fîrar etmeleri ile fî ma ba'd karyeye gelürler ise der-a'kip gelüb hakim ve zabite heber vereler kendilere mui'n olmayıp ket ve ihfa etmeyeler. Hakim ve zabıt adamları enha olunur ki emr-i murasil ile üzerlerine vardık da karye ahâlisi dahi beraber tutup ve yüreler ve bu altı adamakarye ahâlisinden ve her kim ihanet ederse onları dahi

haber vereler. Şer'i'le haklarından gelinmek üzere kayd olundu. Ve merkûm Ahmet Ağa takrir edip benim yedime kabl-e şer'i'den mezkûr 6 adamların ahzları için emr-i murasilesi verilmede bunları ahz ve ele götürmeye saile hüküm eğer ben karye-yi mezbûra varıp yahut adamlarımı gönderdik de karye ahâlisi dahi mea'n beraber ahz ve ele getürecekleri için say edeceklerdir. Eğer bu hususta katl olunur kimse olur ise demve diyetine ben damınım. Karye-i ahâlisine dem ve diyetini çektirmeyib ben eda ederim dedik de karye-i mezbûr ahâlileri dahi vech-i meşrûh üzere zabıt adamı ve Ahmet Ağa'nın adamı mezbûrat-ı nefer adamları karyeye gelürse tutmak için geldiklerinde bizler dahi zabıt adamına ve Ahmet Ağa'nın adamına beraber mea'net etmesek 500 gurus vâli-i memlekete her kim bu hususta onlara ihanet ve zabıt adamıyla ve Ahmet Ağa adamıyla durmaz ise o makule her kim olursanız ol efrad ile fî 16 rebiü'l-evvel 1184.

Yakub Ağa. Mehmed Ağa b. İsmail Ağa Serdar. Âli Haydar Efendi. Birinci-zade Mehmed Ağa. Kesrikli Ali Paşa. Enderun Emin Paşa. Hüküm-zade

Belge No:158/A

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi ve mezunen bi'l-iftar faziletli Efendi ide fadlehû ma ve mefahiru'l-emasil ve'l-akran ve eyyüdesi ağa ve serdar-ı ağa ve âyan-ı vilayet ve eğevatı ve serdengeçti ve'l-memâliki vezir vili-û-nizâm Efendimizin buyruldu emr-işer'ifimin suretidir.

Şeri'at şî'ar Ordu-yu Kars'dan ma'âdin-iKeban'a varınca yol üzerinde vaki-î kuzat ve nuvvab efendiler zide fadlehûm ve mefahiü'l-emasil ve'l-akran mütesellimler ve umera ve yudesi vesair zabitan zide kadrehum enha olunur kimuahede-i ihtimamızda olan Ergani ve Keban madenlerinde hasıl olan zir ve sim hazineleri bi-înayetillah-i Teâlâ madenler hümâyûn-u astina-i âliyeme varınca hazine ağasına terfîk için Ordu-yu Kars'dan irsal eylediğimiz 3 neferlunun bölükbaşları neferatlarıyla ma'âdin-iKeban'a irsal olunmağın İnşallâh-u Teâlâ herkesin teht-i kazâlârında dahil olursa kendi defterine bir vecihle dahil ve ta'ruz olunmayup ve sizin bölükbaşı mumi ileyhim siz dahi riâyâ fukarâlârına ta'di ve rencide etmeyüb ber-vech-i suhulet memur olduğunuz mahale varıp eda hizmetinizden ihtimam ve dikkat ve mucib-i buyruldu ile âmel ve hareket ve hilafından ğayete'l-ğaye tabeki ve temaşa ve munacebet eyleyesiz diye fî 7 Rebiü'l evvel sene 1184

Belge No:158/B

Medine-i Harput'da tabi' Erengil nam karye ahâlilerinin beylerinde kura-i mezbûr imamı Molla Âli için miza'ları olup merkûm Molla Âlibundan akdem mahfel-i kazaya gelib benim için imamet-i Molla Mustafa'ya feragat ve kadrit eyledik diye mezbûr Molla Mustafa'nın zeine beraat olmakla fî'l vaki-î imamet-i mezkûr bana lazım değil merkûm Molla Mustafa'ya feragat eyledim fî mabe'd âlâkam kalmadı ba'de'l-yevm husus-i mezkûre muteâllik dava ve niza' edersem i'ndel hukamü'l-kiram makbule ve mesmua' olunmasun dedik de karye-i mezbûr ahâlisinden zeyl-i vesikada muharrerü'l-eshami müslimin mezbûr Molla Ali bundan akdem imamet-i mezkûreye adem-i rağbetten naşı bazı elfaz-i kabihe ile tetehhum eylediği sebebi ile istifda olunduk da imamete mustehab olmayub âzl-i iktiza eylediğini natik fetva-i şer'ife vermekle ba'del yevm bu takririyle üzerinde berat dahi ederse muhtarımız değildir dediklerinde işbu vesika ketb olundu. Taharrüren fî evail-iMuharremü'l-haram sene Erbaa ve semanin ve mieteyn ve elf.

Emir Veli. Nebi oğlu Emir Hasan. Kazıkcı Mehmed Paşa. Çelebi Efendi. Kör Hüseyin ve geyruhum. İ'lamı mucibince âmel olunması imza fî 12 cemaziü'l-ula sene 1178

Belge No:158/C

Vilayet-i Anadolu'da Harput kazasına tabi Erengil karyesi ahâlisinden Molla İbrahim ibni Âli ve Seyyid Mustafa ibni Âli ve Seyyid Hüseyin ibni Ahmed ve Mahmud ibni Ebubekir ve Veli b. Mehmed ve Kamber b. Umer b. Âli ve Gülşen oğlu Mehmed b. Ebubekir ve Hâlil b. Âli ve Hamza b. Hüseyin ve Nebi oğlu Ömer b. Mehmed ve Çolak Mustafa b. Âli ve Seyda b. Musa nam kimseler Mahmud Paşa muhakemesinde eyalet-i Kars'dan Veli Hüseyin b. İsmail muacesinde mezbûr vafî'l-müslimin daia' kendi hâlinde olmayıb evlad ve akrabası ile bi'l-ittifak bizi ve ahâli-i karye-i bi'l-garika ğamz ve tecrim ettirip ve hilaf-i şer-i'î şer'if âyal ve evladımızı yed ve silahla taâccüz ve rencide ve karye-i mezbûrda bi-izni sultani ved olunan mubaşiriyetinizin hatibi olan Mustafa Efendi'ye hitabet-i men kasdiyle te'ciz ve tekdir edip ol vecihle merkûm Deli Hasan'dan bizim ve ahâli-i karyenin bir terikle em ve rahatımız olmayıb bi refaa't merkûme tenbih olunduk da mutenebbih dahi olmamağla binaen âliyyi biz dahi mezbûr Deli Hüseyin'den divan-ı âliyeye arzı-ı hal ve teşekki sûdurunda olmuşduk. Dediklerinde merkûm Deli Hüseyin fî maba'd kendi hâlinde olup

kendi akrabasıyla ma'nahâli-i karyenin cüz-i ve kull-i umur ve hususlarına karışmayub ve onlar yine ferman-ı âliyeme varid olan hiç kimseden hasetini cüml-enin reyi ve ittifakıyla eda ve karye-i merkûme sipahisi ve zabiti tarafına varmayub ve cüml-e ahâli-i karye ile hüsn-i muaşeret edip hilaf-i şer'i' ve muğayir-i emr-i şer'if karye-i mezbûr ahâlisinden bir kimseyi rencide ve taciz ettirmeyub kura ve ittifaklarına mudahale etmemek üzere diğêr laf-i ehde kenduden ve iya evladından hareket-i zûhur eder ise şera'n lazım gelen ta'zir ve te'dibe razı oldum dedik de ahâli-i mezbûrden tasik etmegin tahrirleri rızâlârıyla tescir ve hüsn-ü âlilerine i'lam olundu. Ferman-ı fî'l-emrimdir. Fî 4 Min Cemaziü'l-ahir 1177.

Belge No:159/A

Etraf-i bi peyani hebab-i mülk müstea'ni ile düşman-i dinden ah-i intikam ve evsat-i reaya kafirlerden dahi temei's-şemsi Ehl-i İslam olmak dergaha varıp el emâliden mesul ve musteda' olduğuna binaen kuffar-i vezuh karar-i sivad sevahil-i tunaya isal-i darb ve hesar eylemenizin asakir-i mensure-i muehhidin yer yerden hareket ve bir gün ve bir saat evve'l kisret ve vefîret ile kol kol Ordu-yu Hümâyûn ve memur oldukları mahallere ilişmelerine musaraat me mubaderetleri vacib ve netice-i meram ve me'rib olup ve her memleketin askeri ihrac ve irsal olunmasına say ve dikkat eylemek hukam ve zabitan ve'l-âyan ve bi'l-cümle ihtiyarın üzerine farz ve mütehattim ve ağmad ve ihmal edenler günahkar ve asim olacakları vadih ve cümlelerin malumu olmakla imdi zikrolunan orta kolun yemin ve vesatında olan kazâlârının asker-i Ordu-yu Hümâyûn'a ve canib-i yesarında sol kola munasik kazâlârın sol kolun asker-i misl-ü sabancıdan Kastamonu havalisinde olanlar efkerman ve bender canibi ordusuna memur olmâlârıyla semtlerine münasib Ergeli iskelesinden ve Sinop iskelesine miriden tutulmuş sefâyine sual ve sevb-i memurlarına Kezar ve Kastamonu'dan yukarı Tokat ve deyurusi hevâlisinden olanlar dahi semtlerine munasib Trabzon ve havâlisi iskelelere nuzul ve Kırım ve Küfür ordusuna memur olmâlârıyla ber-minvâl-i meşrûh orta kolda vaki-î kazâlârda mukim ve musafîr hiç El-İslam ve esamileri çalık dergah-i âli yeniçeri ve cepheci ve topçı ve top arabacisi ve ğilman acem ve harp ve darbe kadir ve bahadır kul ağâlârından bir ferdi geriye kalmamak ve umumen serdarları bayraklarıyla piyade ve yayan olmak şartıyla ve Atik Ağa ve âlemdarlar dahi kendi ittiba' ve levahikleriyle ve memleketlerinden ve ecaleten memur oldukları vecih üzere sol kola mulahik kazâlârın askeriyesi sol kol asker-i misullu sabancıdan Kastamonu havâlisinde

olanlarAkgerman ve Pender ordusuna ve andan yukarusu Tokat ve Trabzon askerisi misillu Kırım ve Kefe ordusuna ve Yemen ve Vusta kazâlârinin askeri dahi Ordu-yu Hümâyûn'a teveccüh ve inayet ve nevroz firozda cümlesi sevb-i memurlarına ilişib sene-i sabikedeki olan taksirata mukafat ve telâfî-i mafate eylemeğe musaraa't ve izhâr-i şecaat ve celadetleriyle tekmil-i namus-i İslam ve tahsilin nam eyleyub mafi-i diyanet ve muhâlif-i şer'iat olan adem-i ğayret ve mekanet ve maazallah kema kane sancağ-i şer'if-i terk ve kable hitami's-seferine avdet misillu su-i hareketten bi ğayete'l-ğaye hezl eylemeleri babında ferman-ı âlî-şan sadır olmağın mubaşir mumi ileyhi sürümcü tayin ve irsal olunmuştur. Vûsulunda siz ki Mevlana vesair mumi ileyhimsiz gerektir ki medmun-i emr-i âli üzere keyfîyet-i hal malumatınız olduk da bu vakîtlere evkat-i saireye kıyas görmeyüb cüml-e ittifak ve ittihadlarıyla hümâyûn-u asker merkûmenin biran ve bir saat akdem ihrac ve sevk teyessürleri hususunda nizam vezide sayy ve ihtimam ve ber-minval-i muharrer serdarları bayrağı ile kanun üzere yaya ve cümlesi olmak şartıyla bir ferd ve bir ferd ve zulüm eylemeyüb arz ve edepleriyle feraiz-i hamse-i eda ederek Allah Allah diyerek doğru yollarından azimet eylemek üzere cümlesine tenbih ve teekkîd ve her kim bu gazadan nekul ve intina ve bir bahane iradıyla bila-üzr-i şer-i' geriye kalır ise ağa ve âlemdaran ise usamileri reft ve neferattan ise itikbi' raiyet ve izhâr-i cinayet eylemiş olduğundan naş-i ceza-i meşrue'si bila eman tertib olunacağı efham ve teyid ve buna göre mecme' olunan yerlerde vâliler çağurub hevab-i ğefletten (ğaflet uykusundan) peydar ve a'le'd-devam gaza ve cihada teşvik ve tevsike ihtimam eyleyub bu dini mubin hizmeti şurutunu icra ve bu hevâlinde subh ve musahanin vecidale muteheyi-i din karındaşlarımıza imdat ve ia'nete say evfa ile istihsal-i rıza-i huda ve nail-i mesubat ruz-i cezaya bezl-i mehud-i la yuhşa eyleyub bundan sonra dikkat verip bir ferde ruhsat ve âvfık (cepheden geri kaçma) varmâlârına musaade ve cevaz ve muhlet vermekten ziyade hazır ve munecebet eyleyesiz. Siz ki serdaran mumi ileyhimsiz emr-i celilü's-şen vûsulunda der-akbi serdar bayrağı keşad ve 510 tarafında memleketinizde mevcut tevaif-i asakir mezbûre-i bayrağın altuna alub sevb-i memurlarınıza ilişmeye ziyade dikkat ve neferat-i bi'l-küllîye yaya ve piyade olmak üzere taarruzdan evvel hareket ve bir saat akdem sevb-i memurlarına mulaki ve mulhak olmağa mubaderet ve bu miktar asakir ile vilayetlerde çıktıklarınızın defter ve i'lamını orduya götürüp doğru yollardan gelib köylere uğramayıp reaya ve fukara zulüm etmekten ve ettirmekten ve ağır yürümekten ve yollardan ayak sürmekten ve iştinab eyleyesiz. Ve siz ki sürümcü vaşir mumi ileyhisin sen denidar ve gayretkar ve böyle

hizmete mecrup âlâtura oldukdan mahsus zikrolunan orta kola sürümci dahiaskere mubaşir tayin olunmuşsundur ki gerektir ki fî hal-i mezkûrde olan kazâlâra varıp zikr olunduğu şurutu ile her ve'latin askerleri serdar-i bayrağıyla ihraç ve kevl-i mezkûrun yesar-ı caniblerinde sol kola mulasikleri sol kolun asker-i misillu yukaru tarafı Kırım ve Kefe ordusuna ve aşağı tarafı Akgerman ve Bender ordusuna sevk ve semtlerinde asker-i Ordu-yu Hümâyün'a irsal eylemeye muraderet ve Atik Ağa ve âlemdarları dahi ittiba' ve levahikleri ile teseyyüre dikkat ve her kim mumatile ve muhalefet eder ise ahz ve kâlâ'bent ve ceza-i meşrua'sini icra ve keyfiyet-i hâlini ve arz ve anha eyledik askerin ardını alıp kol kol cunud-i müslimin-i tebşir ve her memleketinin askerinin ne miktar olduğu ve gelen ve gelmeyenler malum olup ona göre zai'yatı kabul edip gelmeyenlerin ceza-i şer'i'yeleri icrası için defterleriyle i'lamların az ve kite teknil hizmet-i mezkûre ile tahassul rıza-i hümâyuna musaraat eyleyüb sen ve serdarlar bu babda itaatim-i terk ve ocak gayretini ve hamiyet-i din-i İslami ile olub hilafıyla harekettten mezid mucanebet eyleyesiz diye vezaretle bi'l-fîl dergah-ı malum yeniçeri mir ağası olan Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem Süleyman Paşa ademallahu teâlâ tarafından mühürlü mektub vermekle vech-i meşrûh üzere âmel olunmak babında ferman-ı âlî-şânım sadır olmuştur. Buyurdum ki;vûsul bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere sadır olan emr-i celil-ü kedrim ve Paşa müşar ileyhi tarafından verilen mühürlü mektup mucibince amil olup hilafından gayete'l-ğaye hazır ve mucanebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimat kılasız. Taharrüren fî evail-i Şa'ban-i muazzam sene selase ve semanin ve mieteyn ve elf 1183.

Mucibince Paşa müşar-i ileyhin mühürlü mektubu. Veselna fî 15 yevm'il-hamis fî şehr-i muharremü'l-haram 1184.

Belge No:160/A

Matlub hissenin

Kıdvetü'l-kuzat ve'l-hükkâm madenü'l-fazl ve'l-keîâm Mevlana Harput kadısı zide fadlehû ve kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan Diyârbekir mütesellimi zide mecdehû tevki-i' refî' hümâyün vasıl olacak malum ola ki ebad-i timardan Mehmed nam kimse rikab-i hümâyünuma arz-ı hal edip Harput kazasında Maltu nam karye ve gayrisına berat-i şer'ifimle mutasarrıf olduğu timarı ve yerlerinin yetmiş sekiz senesinden beri berat-ı mucibince tahvili tarihine düşen mahsul ve rusumu Harput kazasına tabi Tican nam karye sakinlerinden Hasan nam kimse fuzuli ahz ve kabz edip öşür eylediğini bildirip

berat-i mucibince tahlil-i tarihine düşen mahsul ve rusumu alıyor bilmek babında emr-i şer'ifim rica etmenin meclisinde şer'le görülmek emrim olmuştur. Buyurdum ki; hükm-ü şer'ifim vûsul bulduk da bu babda sadır olan emrim üzere âmel dahî husus-i mezbûre tamam-i tekeyyüd ve beratına nezer edib göresiz. Timar-i mezbûr sene-i mezbûreden beri mezbûr Mehmed'in berat-i şer'ifimle üzerinde olub ve niza' timarda olmayıp ancak mahsulda olup ve talep eylediği sinin-i merkûme mehsulu ve rusumu beratım mucibince tahvili tarihine düşmüş iken mekum Hasan fuzuli ahz ve kabz eylediği vakî ise berat-i mucibince tahvili tarihine düşüp mebur Hasan'ın fuzuli kabz eylediği mahsulde ba'de's-subut-i kelâm edip alıyordum. Emma mukayyed olasız ki bu bahanelerle riayadan ber-meşrûh iki defa mahsul ve rusum alınmak ihtimâli olmaya mib ba'di şer'i' şer'ife ve emr-i âlî-şanıma muhâlif kimseye işittir diye ber-husus-i mezbûr için biz dahi emr-i şer'ifim ve irsalına muhtac eylemeyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimad kılasız. Tahriren fî evasit-i şehir-i receb sene selase ve semanin ve mieteyn ve elf. İstambul mührü veselna fî 17 zi'l-hicce 1183.

Belge No:160/B

Sürümcü Sertunacı ağa-i zişan yediyle vurud eden ferman-ı Celilü's-şen

Mefahirü'l-kuzat ve'l-hükam madenü'l-fezail ve'l-keîâm Anadolu'nun orta kolu yemin ve yesariyle nihayetine varınca vakî kazâlâların kuzat ve nüvvabı zide fadlehûm kıdvetü'l- emacid ve'l-âyan ocaktan sürümcü mehal-i mezkûrenin asakir-i nusret şairini ihrac ve sevk teyessürlerine ba-ferman-ı âli mubaşir tayin olunan Turnacıbaşı Mubaşir Seyyid Hasan zide mecdehûm kaza-i mezbûrun dergah-ı âli yeniçeri serdarları ve âyan-i vilayet ve işarları ve bi'l-cümle zabitan ve ağavat ve âlemdarın ve ocak ihtiyarları ve umur görmüş emindarları zide kadrehum tevki-i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki bundan esbak düşman-ı din hezlan-i kerin olan mushul-u keferesi muğair-i şurut-i mesağire ile memleketini temelluk ve ahâliyi kendiye tebi'yet ettirmek ve a'sile naks-i ahd ve hudud-i islame su-ikast eylediği zahir olduk da fermude-i ma'bud ve hudaniyetbah ve cahidu fî sebilillah hükm-i muktedasınca ve kahr ve tedbir ile ikamet-i farize-i cihad ve şerşurlerinden temin-i i'bad ikdam-i birle tertib-i muham ve techi-i asakir irsal kılınıp bi'l-umum sancağ-ı şer'if nusret-i din-i hazret-i Resul-i Ekrem aleyhi efdelu selam sayesiyle asitane-i âliyemden ihrac ve irsal olunup cem-i mui'nkah asakir olan usakcı sehrasına Ordu-yu Hümâyun'a nusret-i mekrun lede'l-vûsul etraf ve eknaftan sefer-i hümâyuna memur olan ecnas-i cunud-i zafer mevu'dun uca gelip Ordu-

yu Hümâyûn'a mevsul ve orduya dahi gelip erişmek me'muli ile cemiyet bayrağ-i
 leşker-i nusrete intima ile Ordu-yu Hümâyûn'a hareket ve e'da-i lia'm hezimet-i incam
 üzerine azimet ve birkaç merhale kendilerinden sonra henüz askerin Ordu-yu
 Hümâyûn'a mevsul ve dikkat cen ve muharebe duhul eylemeksizin cemiyet-i asakire
 teferruk tari ve ba'zi aracif ve casus makulesinin kelâm-i ikderuk ve peyam-i bi
 feruğleriyle ğayr-i zaruri her biri bir tarikle vilayetlerin âvdet ve bila cihad ve gaza
 sancağ-i şer'îfî terk ve semiyetlerine rece'ta eylediklerinden naş-i kuffar-i han-i rehuyin
 ve mevâlisini istila ve ihdare ihbar eyleyip bakiye-i cunud nasr-i temennud ile vestei'nu
 billah vesbiru ayetteki medlulunca ikdam-i sabr ve sebatı temkin ve kahramana cenk ve
 bi defaat-i tabur-i kuffarı şekst ve hezimete karim eylemiş iken inkita-i imdat ve killet-i
 ecnad sebebi ile hevtin kalesi terk ve sancağ-i şer'îf ile Ordu-yu Hümâyûn'a Baba
 dağında vurud ve muştanisin olup etraf-i serhedlere tekvid ve mehmaem kene imdad ve
 ia'net ve kema yenbeği sefer-i hümâyûn mehamı ziyadesiyle tertib ve zehair ve asakirin
 bi'datına temşit olunduğu bundan evvel istal ve irsal olunan tenbih ve ihbar evamirinde
 zikir ve her memleketin askeri hazır ve emade olup evvel-i bahar hacesde asarnur ve
 zefîr-uzdan cümlesi gelib Baba dağı sahrasında Ordu-yu Hümâyûn'a mulaki olmâlârı
 ocaktan çavuşlar mubaşşiratlarıyla işar olunmuştu. El-hal hazihi e'da-iddin bu mertebe
 tuğyana ve kufr-i millete me'hide-i fehvasınca muskulu tevi'yeten bağdan riayesin hain
 bi dinleri isyanların ihar edip ve eĝen anlara mağruren iflak-i riayesi dahi şekif biranda
 isyan olur ise katilun müşrikine kafeten kema yukatil-u nekum kafeten na'si azimi
 mufadınca a'le'l-umum üzerlerine tectid-i teb-i gazam ve kedr-i tehmilleriyle i'la-i
 tevhid ve kelimetullah hiye'l-ûlyaye himmet olunmakfarize-i zimmet-i ümmet-i
 Muhammed olup ve isyan-i ri'aya medurların kendileri kat ve tedmirve eşyâlârı iktinam
 ve nisav ve sabîleri girift olunması şera'n iktiza eylediğine havi kat-ı' hümâyûn muhib-i
 mekrun ile fetva-i şer'îfe şeyh-i İslam şerefhurud muktedasınca memleket-i beğdanın
 iğaresinde ve eflak-i kafîrleri idam ve izalesine cevarih vakî cellu ve ğeyret numud
 müslimin ile a'le'l-kadrit taked ihtiham ve ihtisallarına dikkat ve iktam olunmakta.
 Herkesi el-yevm berca-i merkez itimamdır. Ve'lakin bu sene ey mubareke sinin-i saire
 kıyas görülmeyüb

Belge No:161/A

Mefahiru'l-kuzat ve'l-hükkâmmaden'ül feza'il ve'l-keîâm Anadolu'nun orta kolu yeminde ve yesariyle nihayetine varınca vakî kazâlârdan kuzat ve tevabih zide fadlehûm mefahiru'l-emasil ve'l-akran yeniçeri serdarı ve âyan-i vilayet ve işarlari ve eġavat ve âlemdaran ve ocak ihtiyarları zide kadrehum tevki-i' refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki bundan asbek Moskov keferesi memleketini temelluk ve ahâli-i kendüye bia't ettirmekdai'yesiyle muġayir-i şurut-i muġsile hudud-i islame sui-kast ve tefeddi-i a'hd eylediğine binaen ve cahidu fî sebilillah nas-i kerimesi fermanıca bir ay ikamet-i farzı-i cihad üzerinde sefer ve kahr ve tedmirleriyle şer ve şurundan te'min-i bilad ve îbad için tetrtibde maham-i vafîr ve techiz-i asakir nas-i temaşir ile âlem-i zufr tevarmi hazret-i Resul-i Ekrem aleyhisselam saye-i Müslümanlar asitane-i vekili saltanatta tayin ve sabik-i fevr ve zefîr ve zinde-i asitane-i saadetimde hareket mecma-i asayir neferatta nasr-i asakir ordu-yu usakcı sahrasında çend müddet ikamet ve etraf-i ekafda sefer-i hümâyunuma memur cunud-i nasr tamamen vurud ve cem ve ihtışatları akıbinde mutevekkilen alellah bi'l-umum nehir tarafına cerenden ubur ve düşman-ı din üzerine azimet ve mürûrlarından sonra canıb-i hakdan istida-i fevt ve nusvet ve intihaza dikkat ve fırsat zemininde teenni ve teemmül üzere hareketlerinden henüz ortaya eyami ve sahrâlâr sebzezar ve hezar duzaveti'n-kisret ve mubah-i hangamdamin ve netice-i ber-suklet-i muşahade olunmamışken vakt-i muharebeden dönmek tuzak karin ile mukabele ve mukateleden evvel bazı din ve İslam'ını bilmez eracif ve casul mekulelerinin eġve ve ilka-i vesveseleriyle bila-sebeb esakir-i müslimin ceste ceste teferruk ve birer tarikile eda-i cihat ve gaza eylemeksizin mua'd ve memleketlerine a'vdet ile gelenlerinden naş-i Ordu-yu Hümâyun'umda asak-i İslam'ın kılletini düşman-ı lai'n tefehhum ve ol vecihle havin ve havâlisine hucuma cesaret ve baki kâlân cunud-i nusretimde İslam dahi mukabele mukateleden kusur eyleyüb delaverene cenk ve birkaç kere tabur-i mekhuru munhezimen vah-iedbare girzan olmuşken bi keza-illahi teâlâ tenge-i eyam ve kıllet-i asker-i İslam sebebi ile Hittin kalesini terk ve Ordu-yu Hümâyunum'a avdet ve hasbe'l-iktiza Baba dağında halen muştanişin ikamet ve civarında olan ozi ve bende ve ibrail serhedlerinde tekviyet verilip ancak el-kufru milletun vahidetun muktedasınca bağdan riayesi hayınları dahi kuffar-i mesfure tabiyet birle isyana ve bu vecihle kuffar hakisa tuġyan ve cabca serhedat mezbûre-yi tedike mubaderet ve serhed neşin delave'leri dahi bi muhaba cenk ve cihada ikdam ve ekseriye kuffarı te'me-i şemşir itikam ve idam eylemekten eġer ki hâli olmamâlâriyla el-halet

hazih-i kuffar hakisarın tuğyan ve bağdan reayası kâfirlerinin isyanı bu mertebe zahir olup katilu'l-müşrikine kaffeten kema yukatilunekum kaffeten ayet-i saat ğayet-i mucibince üzerlerinde ale'l-umum selli suyuf-i gaza ve cihad-i farz ve vacib olmaktan naşı üzerlerine kema yenbeği sefer-i hümayun zaferimiz emr-i muhakkik olup memâliki mehrusemde mutemekkinasakir-i İslam selamet-i encamın darb ve harbe kadir bahadırları bir ferdi geriye kalmamak işratıyla evvel-i bahar nefruz-i fîruze umumen hareket ve cümlesi gelip Baba dağı sahrasında sancağ-ı şer'if şefaati redif sayesinde vasıl Ordu-yu Hümayun'uma mutevasıl olmaları için cümlesihadır ve emade ve ekserleri kanun-u kadim üzere ve piyade gelmeleri için her vilayetin memeu' nas olan mahallerinde munadiler nida ettirilip ihbar-ı i'lan ve tevaif-i askeriye'nin kulliyetine tenbih ve ifham ve bir ferdi geriye kalmamak ihtimâli olur ise şera'n ceza't-tertib olunacağını dahi guş heveşlerin ilka ve i'lamve bu vakît saireye kıyas olmayub dini mubin uğrunda canını verilmemekten men ve ihtimam olunmamak herkesin üzerine farz ve mtehaddim olduğunu işhar ve say ve malul kelâm eylemeniz babında ferman-ı âlî-şânım sadır olmağın kıldetü'l-emasil ve'l-akran beşinci bölükbaşı Numan Çavuş zide kadrehu mubaşir tayin ve ecaleten irsal olunmağla vûsulunda gerektir ki bu babda şerefsûdur olanferman-I celilü's-şen vacibü'l-i'zan mucibince âmel ve hareket ve memleketinizde mevcut yeniçeri ve cebeci ve topçu ve top arabacısı ve tevanen kul ağaları ber-gün-i nevrüz-i firozda Baba dağı sahrasında sancağ-ı şer'if nusret-i redif tahtında bulunmak üzere ve ekserileri yaya ve piyade olmak şartıyla hadır ve emade olup sürümcü mübaşirler ile emamir-i âliye varid olduk da bir saat tevakkuf eylemeyüb mecmu' memleketleri serdarları bayrağında hareket ve Ordu-yu Hümayun'uma doğru yollarından ve sürümcülerin umurlerinde tesrih olunan mahallerden azimet eylemeleri için kisret-i nas olan yerlerde dellâlâra çağurtub ber-minval-i meşrûh tenbih ve'l-ifham ve işbu sene-i mubareke sinin-i saireye kıyas olunmayub düşman-ı dinhazlen veperişan gerektir ki gerah-ı sar ve intikam alınmak cenab-ı mülk müsteandan mercu ve musteda' olunmağla binaen âliyeme teksir-i asakir-i mensure muhim ve mukteda olmakla tevaif-i askeriyeden eli ve ayağı sağ ve meşye kadir kimselerden bir ferdi geri kalmayacak şartıyla sefere memur oldukların ve bu seferden her kim imtina eder olur ise beher-hal askerlikten çıkıp riayet-i irtikab etmiş olmaktan naşı'ül ecel-i te'dir cezası tertip olunacağı dahi zininlerinde ilka ve tefehhum ve seferlüyüz diye zinhar zinhar reaya ve fukaraya ve cevri ve sermu hilaf-i şer-i' şer'if ve muağir-i emr-i munif evdai' ve edevar eylemelerine kata'n rıza ve cevaz

göstermeyüb cüml-e ahâliyi memleket ittifakıyla gerektir ki ber-nizam-i kadiyeye rabt ve fukaraya rıfık ve şefkat ve erhale himayet ve siyanet ile muâmeleleri vesile-i selamet ve eda-i din üzerinde baiz-i galebe ve nusret olacağını dahi sem' caniblerine reside ve idrak ve hulasa-i kelâm bu sene-i mubarekede iyade ihtimam ve cabuk ve câlâk olmâlârına te'kid ve ğayete'l-ğaye tenbih ve te'yid ve her halde asakir-i İslam'ın din ve düşman üzerlerinde gâlib ve mensur ve muzeffer olmâlârı için dergah-i vahdaniyet-i niyan rabbul-izete teveccih birle ğayret-i din ve İslam'a siz musa-i celile ibraz ile dünya ve ukba'da aziz ve serfiraz olmağa mecdû sari olup bu din-i mubin hizmeti olmakla sermu ihmal ve kusur eylemekten bi gayet itika ve mucanebet eyleyesiz. Halen vezaretle dergah-ı ma'lum yeniçeri ağası olan destur-i mukerrem müşir-i mufehhem nizamü'l-âlem vezirim Süleyman Paşa tarafından mühürlü mektubu verilmekle vech-i meşrûh üzere âmel olunmak babında ferman-ı âlî-şanım sadır olmuştur. Buyurdum ki:vûsul bulduk da bu babda sadır olan ferman-ı celilü'l-kardım ve vezir müşar ileyhi tarafından verilen mühürlü mektub mucibince âmel ve hareket ediphilafından ğayete'l-ğaye ittika ve mucanebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itima kılasız taharruren fî evail-i şehr-i recebi'l-Fîrdevs sene selase ve semanin ve mieteyn ve elf. Veselna fî 4 Zi'l-hicce 1183.

Belge No:162/A

Şeriat şiar Harput kadısı Efendi zide ilmehû ve me'zun-u bi'l-ifta diyanetlu El-Hac Osman Efendi zide takvahu ve fahrü'l-akran âyan ağaları ve serdarları Mustafa Ağa zide kadrehu derun-i i'lam ile mezkûr muddei'nin kadim soyunu yedinde olan fetva-i şer'if ve hüccet-i şer'i'ye muciblerince kadim-i mahâline cereyan ve dava haklarını marifet-i şer'i' ve marifetleriniz ile ve tayin olunan mubaşir muzahher dahi başımı İsmail Ağa marifetiyle ihkak-ı hak ve fasl-ı husumet olunub ve eger ol-tarafta icra-i hakk-i mehkin olmaz ise bu tarafta ihkak-ı hak olunmak için huseme-yi mezkûreleri mubaşir-i merkûm ile tarafıma ihar olunmak diye fî 11 zi'l-ka'de sene 1183.

Belge No:162/B

Ergenler hitabeti

Cünkeş kazasına tabi' ergenler nam karyede vakî cami-i şer'ifte ber-vech-i haseb-i hatib olan Ali hâlîfe kendi hüsn-i rızasıyla işbu rafî-i' tevki' refî şe'n hakan-i Seyyid Molla Mustafa'ya farik olup merkûm dahi her vecihle layık ve mahelle ve

mustahik olmakla tevcih olunup yedine berat-ı şer'if âli-şanım verilmek babında yedinde olan Faruk mezbûrun berat-ı mucibince inayet taleb etmenin vech-i meşrûh üzere sadaka edib bu berat-ı hümâyunu verdim. Ve buyurdum ki;ba'de'l-yevm merkûm Seyyid Molla Mustafa varub zikrolunan cami-i şer'ifte farîğ-i mezkûrun yerine hatib olup hizmete lazimesinde mera' ve mu'zin kıldıktan sonra ber-vech-i haseb-i mutesserif olub vakıfın ruhu ve adem-i ömürde olduğu için duaya mudavemet göstere. Ol babda taraf-i ahirden ferd-i manih ve mezahim olmayıb dahil ve tahris kılmayâlâr şöyle bilip âlemet-i şer'ife itimat kılâlâr. Taharrüren fî evahir-i şehri rebiü'l-ahir sene hamse ve semanin ve mieteyn ve elf. İstanbul mührü.

Belge No:162/C

Fahrü'l-akran Harput serdarları Mustafa Ağa zide kadrehu lehte olunur ki:

Halen Harput sakinlerinden Hacı Ebubekir ve Hacı Kurtçı Ömer ve Gül Muhammet ve Gül Muhammed oğlu Hüseyin kimselerin bu tarafta davacılar olup hususumuzda şer'i'le murafaa ve icra-i hak olmak üzere işbu emrim rica olduğuna binaen mezbûrları tayin olunan mubaşir-i marifetiyle bu tarafa ihdar ve huzurlarında murafa-i şer-i' olma için irsallarında dikkat ve itimam olunmak için işbu buyruldu tahrir ve kıdvetü'l-emasil ve'l-akran mezherci başımız İsmail Ağa ile irsal olundu. İnşallah vuculunda vech-i meşrûh üzere mezbûrlar mubaşir-i merkûm marifetiyle bu tarafa ihdar ve hususuna azm-i murafaa şer'i' olmâlârı için irsallarına dikkat ve itimam eyleyib bermucib-i buyrul-âmel ve hilafından hazır eyleyesiz diye fî 12 safer 1183.

Vekil-i zevc: Hacı İbrahim

Vekil-i zevcet: Mustafa Mehr-i müeccel yalnız 151 guruşdur.

Şahit: Ömer Paşa. Abdullah.

Belge No:162/D

Fahrü'l-eimme meydan mahallesi imamı Efendi el-mukerrem gördüklerim lehte olunur ki mahallemizde sakin Fırdevs binti İsmail nam bu hatunun mana-i şer'i'yeti yoksa rızası ve izn-i vekile tâlib olan Hamza ibni Ahmet nam kimseye lede'l-meşrud temiye-i muhur edip akd-i nikah umdesine aldım fî 19 rebiü'l-evvel 1178 Hacı Ahmet Hulusi Mehmed ibni Harib.

BelgeNo:163/A

Mutevekkil enâlâlah-i itiba ênlisunnetiresulullahsuyufseylaremrûm gibi set ve sûdurunca gülleler ve diller ahz ve katih çok melaîni şer şemşireârif ve vucud-i habaset alutlerin bazar karzade telef edip ancak cunud-i zafer me'sureden bi'n-nisbekâlil ve kuffar-i hezimete sari mutaâdid tabur ile ve fî'l ve kesir iken “ve enzelecunudenlemterevha ve âzabe'l-lezinekeferu ve zâlî keceza'ul-kafirîn”fehveyibeğat ihtivası üzere merdane ve ğeyurane mukatele ve mukabele birle muraat-i şemşir tabdar-i asakir-i zafer mesuladen suret-i fetih ve Nusret Ağa ve bir taraftan dahi Maraş beylerbeyi ve tekke sancağı mutasarafı miri miran aba-zade Mehmed dame ikbalehu muînde olan merdan-i hamiyat nişan ile kalâ iki saat karib yemeklik çeşmesinde âda-i din mebn-i mukabele ve bazar naireyi cenk ve bikar iştiğal ve asakir-i Nusret-i meul dahi bi hulus ilbal muharebe ve mukateyele iştiğal ederek altı binden afîrferen bir tabur nekbet nemununden mutaraki olan küfr-ü habaset ayının hâmele-i eve'lîde “izazulzilet-il-erduzilzaleha”mefadi üzere payi sebatların mutezelzil ve derhal-i setut ve celadet-i cunud-i İslamiden biinayetillah ve fesat ve muzmuhil olarak munzezimen tebkiyetisuyuf olan keferiyi sekarımukirnâlâ ve afğana ile eyne'l-mefer diyerek tabur-i kebirlerine doğru gerizan ve aldı yedibin miktarı bir taburu dahi asker-i zafer eserim şerafindaz mumaniat olduklarında cunud-i muvahhidin ol kere şakavetevnuhe dahi göz açtırmayıpcemiyetlerin tevrik ve muhassel-i kelâm dört beş saat tarafında düşmanı nakbit ayin kentereye suyuf-î ceng arkadan kezaranolduğundan kat-î nazar kalâ-imerkûme-yi üç gün üç gece muhasara etmiş iken bi inayetillah teâla taraf-î düşmandan atılan top ve hamire tanelerinden kalâ-i mezbûr rehinedar olmayıp âvni hz. Feyyaz ile yedi guzzat-i semattan indihate olunan top ceng aşınıp ve hemire ra'd uslub danelerinin ekser-i sufuf-î kuffar bed tebari tarumarve birkaç bin melaîn-i sâlidaril bevar ve bi inayetillahi teâla vekale ve salkım ta'bir olunur. Taneler Moskov lainin-i i'mâli darb ve harbiye ve tedbir-i umur-i âskerin kuvet-i zehr itihâs eyledi serdar merdarene isabet ve yek nefeste me'vayı kadimi olan dar'ül-cehime âvdet ve diğer bir general dahi samda-i toptan rakik herik-i muîtine rehnud ve azimet ve topçubaşı vesair nice melaîn ki her birileri funun-i harbiyede muîtin-i keferiye ağışete hak-i mezilet olmaktan nais kalıp kasiyelerinde havf-î heras istila ve geldikleri tarafa bi seyr-i fîrar ve ricât ve vuzat-i muvahhidienin hücum Neriman bendlerinden otuz bine karib kuffari haksar muşîr-i tiğ-i guzzat mucahidin ile “ila cehenneme ve bi'sel mihad” nass-i şer'îfine mesdek ve tenkaha-i dehlis adem-i âzm ile generallerine mulhak olup mucahidin-i din-i metinden

altı yedi yüz miktar-ı merdan-i ğayret nişan-i ab-ı hayat idi. Ve maye-i saadet sermedi olan rehik şehit şahadet-i nuş ve metâl-i bi a'laya ve muğuşe hz. Seyyid'ül-enbiya ile hem ağıuş ve birkaç yüz merd ve lir dahi mecruh olmuştur elhamdülillah haza niâm guza-i firuzunişâât ve i'lanı kalıp müminin ve fırka-i müvehhidiyete nur mesiret ilka “ve emma bi ni'met-i rebbike feheddis” emr-i münif-î icra ile fî mabe'd cenab-ı hilafetim için ism-i samisi ruus-i menabirde bi ra'ye-i telkib-i gazi ile tezkir olunmak üzere hitabe tebniye ve tefehhüm için işbu emr-i şer'ifim isdar ve silahşüran hassemenden küdvet'ül-emacidve'l-âyan miri sûâda zide mecdehû hükmi ile irsal olunmuştur. Şimdi vûsulunde levazim-i seneyayi hz. Kibriya ve ibka-yi merasim-i hamde'l-kesir vahib'il-âtayadan sonra havze-i hükümet ve kazâlârinız dahillerinde vakî' bilad ve kasabatta olan ulema ve süleha ve eşraf ve bi rayeyi bu haber-i müsret eseri ilan ve işâât ve fî mabe'd cenab-ı hilafet meab-i şehanemin ism-i samisi ruus-i menabirde hutebaya gazi lekebi ile yad ve tezkir ettirip bi tevfkîllahi teâla bi âvn-i Ordu-yu Hümâyûn-u zafer nemunim işbu mahi Muhherremü'l-haramın yirmi yedinci mübarek yevm-i cumâsı Uşakçı ma'berinden zûbur ve âda-i din-i mubin Moskovlu ve ana tabi' olanlar üzerine teveccüh ve âzimet etmekle bi înayeti'r-rebb'il-mecid melaîn hasiriyenin kale ve bûldanı dahi demime-i memâlik şehinşahendem olmak temanisiyle fevz-i nusret-i din-i mubin ve daima kahr ve temdir-i guruh-i müşrikin için cümleden istila-i edîye-i hayriyeye mübaderat olunmak babında ferman-ı âli-şanın sadır olmuştur. Buyurdum ki:hükmi şer'ifimle vûsul bulduk dabu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafta sûdur olan ferman-ı vacib'ül-ittiba' ve lazim'ül-imtisâlimin medmun-u itaat mekruniyle amel olup hilafından bi ğayet tehaşa ve mücanebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife ittimad kılasız. Tahriren fî evahir-i mahi Muharrem'ül-haram sene selase ve semanin ve mieteyn ve elf. Veselna fî 15 ribiü'l-evvel sene 1183.

Belge No:164/A

Ebu Tahir nahyesinde vakî' Osenli karye nam karyesinden raffi' haze'l-kitap Hacı Ahmet oğlu Hüseyin b. Mehmed nam kimse meclis-i şer-i şer'if lazım'it-teşri'nde yine karye-i mezbûr ahalisinde Bayraktaroğlu Seyyid Mustafa Paşa muacehesinde üzerine dava ve takrir-i kelâm edip karye-i mezbûrunda car-i çayın karşı tarafında mezra' durağında vakî' bir bab değirmen benim babam Mehmed'in malı olup bi emrilillah-i teâlâ babamın hâli bir miktar zayıf olmak takrile değirmen-i mezkûrun cem-i âlâd ve esbabı ve heceri cümlesi hazır mevcut olup ancak her ki harebe olmakla

merhum Mustafa Paşa'ya her ki mezkûr ta'millatıyla değirmen-i mezkûrunun icaresinden her ne hasıl olursa seninle nisfîyet üzerine icareden hasıl olan mutasarrif olalım. Ancak değirmen yine mülkümdür diye bu şart kavliyle babamın hayatında bu milvan üzerine icaresine mutasarrif olup babam fevt olduktan ben sabi bulunup ba'de'l-buluğ değirmen-i meşkûrumu hep dava eyledik de mukavemet eylemeyip bana iki çark sehm verir idi. Şimdi değirmen-i mezkûrumdan keff-i niyetine tenbih-i şer'i olunmasını talep ederim. Mucub-i şer'îyesi icra olunsun dediğinde hasbe sual merhum Seyyid Mustafa Paşa bir kıta hüccet ibraz edip canipde değirmen-i mezkûr bir külliye müşref ve harebe olmakla babası Mehmed nisfini bana verdiğiniemmim Bekir b. Mustafa'ya dört kile hintte ile dört guruşa bey' edip bir rubü' yedinde kaldı. Kâlân rubü' dahi bir hark sehmin-i akrabasından Kara Mehmed'in kardeşi Hâlilb. Topâl Ahmed'everdi. Kendü de iki hark sehm kaldı diye def âlâ mukabele dilberaz eylediği hücti medmun-u takririye muakkip olup indeleşrat mezbûr Hüseyin mezbun-u hicet-i bir külliye enhar edecek mezmunu üzere merhum Mustafa Paşa'dan beyine talep ve altı gün mehil verilip oniki gün murul edilip mezbûr Mustafa Paşa ikamet-i beyyine eylemeyip ve vahini mehilde ikrat-ı gün ve resimde ikamet tebniden aciz olup âlâkam yoktur. Muhden-i mezbûr Hüseyin'in yedine zab için sened-i şer'i verilsin diye bu vecihle cevap etmekle ikamet-i beyineden acz-i zahir olmanın işbu vesika ketb ve imla ve mezbûr Hüseyin'in yedine defî' ve ita olundu. Tahriben fî yevm-i sabi' fî şehr-i sefer'ül-hayr sene selase ve semanin ve mieteyn ve elf.

Şuhud ehli:Bekiroğlu Mehmed Hacı Ali Hasan oğlu Mehmed Mustafa b. Ahmed Hacı oğlu Molla Aziz imam-zade Abdullah Efendi Ahmet Ağa mirza-zade Mehder Ali Mehder Mehmed ve ğeyruhum.

Belge No:164/B

Şevketlu azimetlu şehametlu kudretlu mehabetlu padişah'il Bünyan Efendi hazretlerinin ism-i samilleri menabirlerde gazi-i tezkire olunmak babında sadır olan şerefsudûr ferman-ı âlî-şan suretidir.

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehtid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l-avâtıfû'l-meliki'l-a'la madenler emamiyle Mâlâtıya sancağı mutesserifi vezirim Hafız Mustafa Paşa ademallahu iclâlehu ve mefahir'ül-kuzad ve'l-hükkâmâden'ül-

fezahi'l ve'l-keîâm liva-i mezbûrda vakî kazâlârın kuzat ve nevvab-ı zide fezailehum tevki' refî' hûmayuna vasıl olacak malum ola ki devlet-i âliyeidaim'ül-karar ile bir müddetten beri musahâlâ üzere iken naksiatarına irtikab eden Moskov keferesi fî'l-asıl meluf olduğu hile ve hudâya revaç ve kudret cenab-ı hüda den fettah-i deruni melanet meşhulundan ihraç ilebihemkam ve erkutnubazediye götürüp mukagil metin olan Hittin üzerine yüzbinden mütecaviz ehlu ile mehlud asker hezimet eser ve hasiyetlu top ve cephane ile tabur tekhur-u mahi zi'l-hicce haramının yirmi dördüncü günüyle memleket devenindenbeğteten nehr-i turlayi mürur ve hulid-i islamiyeye zûbur eylediğı haberi seksen üç senesi muharrem-i gurrende Ordu-yu Hümâyûnunda sadrâzam ve serdar-ı ekrem ve vekili mutlak sadeket âlemim destur-i ekrem müşîr-i efham nizamü'l-âlem nazim-i menazım'ilûmem Hacı Mehmed Emin Paşa teyesserallahu Harput ve Maraş'a vasıl olduktan derhal liva-i saadetinde hazret-i fahr-i kainat ve eşref-i mahlukat aleyhi ezkamînet-tahiyet ve evfamînet-teslimat teşyiye-i"şavirhum fî'l emir"hitabe mustetebine-i imtisalen Ordu-yu Hümâyûn'da bulunanlar ile akd-i encûmen müşveri ve sünneti seniye-i resul-i sakeley ihya birle ittîfak-i eraüzere mütevekkil enâlâlîlehi musteînen billahi tevfkî-i hidayet refik-i hubabik ibriya-yi istida've sernekune-i idam mehhuse-i idam-ı din-i Muhammed'i niyet-i hâlisesiyle hulusat ber-ferâşte-i dergah vahib'ül-âtaya olarak etraf ve eknafta ve serhat merkûmunun Kürb ve civarında bulunan vüzera ve mir-i miran-ı kiram vesair asker-i Nusret nişanamin bir kadem ekdem düşman-i din-i mudefa ve tedmirlerine surat ve şîtap eylemeleri için evamir ekide isdar ve makedem mübaşirler ile isti'cal ve ketaib-i mevkudenin sevk ve teyasurlerine sayı mühim maldan hâl-i üzere guzat-i muhadine istimal ed ve imdat ve ianet bezl-i mahaselamekinet eylediğine binaen kalâ-i mezbûrda olan ruusa ve guzat-i muvahhidin dahi keyfiyet hareket êdudenhebir olduk da

Belge No:165/A

Medine-i Harput mahallesinden Meydan Mahallesi sakinlerinden Çıplak-zade Molla Ahmed b. Mehmed b. esaleten ve kız karındaşı Hatice tarafında dahi bey-i ati'z-zikr-i ikrar-i vekil olduğu zatını arifan babalığıHatib Mehmed Efendi b. Yazıcı Molla Ahmed Âlemdar veMehmed b. şahadetleriyle vekaleten ve vâlidesi Rukiye binti Âli b. nam hatun tarafından dahi zatını arifan Elvan-zade Mehmed b. ve Osman b. şahadetleriyle şerân vekalet-i sabit olan zevci Fahrü'l-huteba Mehmed Efendi ibni Yazıcı Alemdar vekaleten meclis-i şerî şer'if lazim'ût-teşrifde bundan akdem fevt olan

Hıdır-zade El-Hac Ahmed b. El-Hac Osmannam kimsenin Sağıroğlu işbu sahib'ül-küttab Mehmed'in ba hüccet-i dahi vâlidesi Fırdevs binti Mustafa b. nam hatun muvacehesinde her biri bi'l-esale ve bi'l-vekale ikrar ve takrir-i kelâm edip bey-î ati'z-zikrin sûdurinde ve gerek meselenin mülk-ü serhamirde münselik olup Medine-i mezbûre bağatı beyninde Deliktaş nahyesinde vakî' iki tarafını Hıdır-zade Mustafa b. bağı vebir taraftan yine Hıdır-zade Mehmed Paşa bağı ve bir taraftan kusdelik Hüseyin b. bağı ile mahdud bağı ve yağcı ve hezan ve tekik ve sularıya cem-i tevabi' ve levahikiyle tarafından icab ve kabul hav-i şurut-i mufsidinden âri beyî beyât-i sehih-i şerî üzere seğıir mezbûr Mehmed'e yüz yetmiş beş guraşa bey' ve temellük ve tesellüm oldu. Vasiye-i mezbûreFırdevs hatun dahi vasiyeti hasebiyle sağıir mezbûr için iştır ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-i mezkûr yüz yetmiş beş guraş vasiye-i mezbûr Fırdevs hatun yedinde her birimiz bi'l-esale ve bi'l-vekale tamamen ahz ve kabz eyleyüp ba'de'l-yevm bağı-i mahdud mezkûrde tevabi' ve levahikinde vechen mine'l-vucuh katân âlâka ve mudahâlemiz kalmadı. Sağıir mezbûr Mehmed'in mülk-ü müşterası olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yehtar muteserrif olsun dediklerinde ğebit-tesdik sağıir mezbûr Mehmed'in dedesi ve ba hüccet-i nazır-i El-Hac Osman yediyle takrir-i kelâm edip karındaşı Mehmed Paşa'nınbağının an kadim mürûr ve zûbur eden tarik-i turunum sağıir mezbûrun iştır eylediğı bağı havuzun üstünde veyahutaltında mürûr ve zûbur eder. Ve havz-i mezkurde karındaşım mezbûr Mehmed'inhem ağız suyu ve hem çamaşur yıkar oturup kalkar ve dört gölde bir göl su dahi karındaşım Mehmed'e gider bu vecihle kayd olundu ki ba'de zeman sağıir mezbûr torunum Mehmed inşaallah bâliğ olduk da niza' eylemeye dedik de ma vekeâ bi't-teleb ketb olundu tahriren fî'l yevmi tasi' Muharrem'ülsene sâlâse ve semanin ve mieteyn ve elf.

Şuhud ehli:

Nur Âli-zade El-Hac HüseyinHammal-zade Molla Ahmed

Seyyid Mehmed PaşaHıdır-zade Mustafa Paşa

Mehmed Paşamehder Âli Paşa

Mehder Mehmed PaşaVe ğayruhum.

Belge No:165/B

Medine-i Harput mahallesinde Ağa Mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan Fırdevs binti Ömer hatunun veraset-i sadriye sağıir kızı Fırdevs ile zevci

Seyyid Ömer Paşa'ya ve vâlideyi Meyas nam hatun ile li-ebeveyn karındaşları Hacı Hüseyin, Abdullah, Süleymanve İbrahim'e munhasıl olup meseleden iki sehmin altı sehmi sağır Fırdevs'e ve üç sehmi zevc-i mezbûre Ömer, iki sehmi vâlideyi mezbûre miyaseye ve bir sehmi karındaşı mezbûrana isabeti hakkında sonra sağire-i mezbûrenin babası işbu baîs'ül-küttâb merkûm Seyyid Mehmed Paşa meclis-i şerîde sağire-i mezbûre bi hakk-ı hisan mecru terbiyesinde olan nenesi mezbûre Miyas hatun tarafından vekalet-i husumet eden oğlu merkûm Hacı Hüseyin mehderinde davalı ve takrir-i kelâm edip benim halım mu'sir olmakla bundan akdem merkûm Hacı Hüseyin kızım sağire-i mezbûre için üzerime beher yevm dokuz akçe nefaket takdim ettirmekle benden talep eder gerçi sık hedane faite vâlidem mezbûr Miyase hatunun olup yedimde olan fetna-i şer'ife mucibince bile nefeye terbiye edersen ve illa ücretsiz terbiye etmezsen âmmetesi bila nefeye terbiyeye razıye olup ve merkûm Hacı Hüseyin'e nefeye-i mezbûr-u hinn-i tekdiride fetva-i şer'ife ibraz ettik de fetvamı şer'ifeye muğarib şu kadar nefekedir diye bana cebr eder ve diğer fetva-i şer'ifeye mucibince şeren vesayetim olmakla yine nenesi mezbûre Miyase hatun vüced ile vesa'yi olmakla vesayeti dahi sana vermem diye beni red etmek murad eder deyip takrir-i meşrûhesi üzere iki kıta fetva-i şer'ife ibraz ve bir mentuk-i şer'if bi hakk'il-hidane bila-ücret bila-nefeye sağır-i mezbûreye terbiyeye merkûm Hacı Hüseyin ba'de tenbih'iş-şerî vâlideyi tarafından razı ve kabul edip yedinde olan nefakah ücretine âmel ve itibar olunmayıp ve yine fetva-i şer'ife mucibince mezbûre Miyase'ye vasiyetinde ba'de'l-âzıl vema vekea bi't-taleb fî sene 1183

Şühud ehli: Seyyid Mehmed Efendi Çevcik-zade.

Âli Paşa Göleli-zade

Mehmed Alemdar Bayram-zade

Ebubekir Ağa Ebil-zade

Said Hasan Paşa. Mehder Ali Paşa. Mehder Mehmed

Kaleci Ahmet ve karındaşı

Belge No:166/A

Bin yüz seksen üç senesi muharrem guresinden bir sene tamamına değin Harput menzili Sallih-zade Ahmed Ağa ve Teşveli-zade Mehmed Paşa'nın marifet-i şerî ve cüml-e marifetleriyle uhdelerinde olmağla iki taksitden nefis-i şehir esnafına isabet eden meblağdır ki ber-vech-i ati zikrolunur. Sene-i sabikiye üzere.

Esnafl	Guruş	Esnafl	Guruş
Atar:	109	Bakkal:	109
Kasap:	72	Debbağ:	58
Atmascı:	47	Paluncu:	47
Eskici:	32	Berber:	14
Serac:	11	Neccar:	11
Kâlâçi:	11	Semerci:	5
Derici:	5	Nalbend:	11
Nalçeçi:	18	Alaf:	14
Metaf:	5		

Belge No:166/B

Suyolcuları Kenyusoğullarınındır

Kıdvetü'l-emacid ve'l-hükkam ma'den'il fazl-i ve'l-kelâm Mevlana Harput kadiısı zide fedlehû tevki'i refi' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki kaza-i mezbûr katibi Musa zide ilmehû der-seâdetime ârz gönderip Harput kazasındameydan çeşmesi vesair çeşme sularınınta'mir ve termihine ferman-ı âli su yolci ve mermatçı ta'yin olunanKenyusoğulları Beğus ve Bederus naman-i zemil merd olup mesfur Kenyus zimminin diğerk oğulları Esib ve Asdur ve malûm'ül-esami torunları eyyam-i seyf ve şitadela yenfe' suları üzerinde bulunup malen ve bedenen ta'mir ve termime sa'y ve ihtimam ve hizmet-i mezkûrde kemâl-i mertebe meharetleri olup memur oldukları hizmetleri mükabil-i hizmet eylediklerinden sonra bila-ferman tekâl-i fi şakke ve ziyade taleble rencide olunmamak için emr-i şer'ifim verilmek ricasına sen ki Mevlana mumi ileyhisin ârz ve i'lam eylediğiniz ahlebden hazine-iâmiremde mahfuz olan mevfuat defterlerinde nazer olunduk da Diyârbekir eyaletinde vakî' Harput kazasının icmal üzere ikiyüz on dokuz ve bir rübü' âvariz-i hanesi olup kaza-i mezbûre tabi' Senamuda zimyan mahlesinin iki buçuk ve bir rübü' âvariz-i hanesi olup kazasının icmal hanesinde dahil ve Van kalesi neferatları ocaklığıolduğu mukeyyed ve kaza-i merkûme tabi' Kura ve mahelle-i ehâliyenin üzerlerinde mukayyed olan hane-i âvarizlerin ve evamir-işer'ifim ile ve orada olan tekâlifden mahallinde ma'rifet-i şerîle olan tevzi' defter-i mücibince eda ve mahle-i mezbûrda sakın olan zimmilerin yedlerinde 4 hane-i âvarize ve bu tekâlif alınmak icab eder. Emlak ve arazileri var ise âvariz-i nuzul vesair emr-i şer'ifimle varid olantekâlifden hisselerini ve ğerad eylediklerinden sonra bila-

ferman tekâlif-i şake ve ziyade mütalebesiyle rencide olunmamâlârı şurutunda idi ki verten olunmağla şimdi şurut-u mucibince âmel olunmak fermanım olmuştur.

Buyurdum ki: hükm-ü şer'ifim vardık da bu babda sadır olan emrim üzere âmel edip dahi kaza-i merkûme tabi' kura ve mahalle ahâlisinin üzerlerinde mukeyyed olan hane-i âvarizlerin evamir-i şer'ifimle varid olan tekâlifden mahalinde marifet-i şerîle olan tevzî defteri mucibince ova ve mahle-i mezbûrda sakin olan zimmi mesfurlerin yedlerinde hane-i âvarize merbut tekâlif alınmak icab eder. Emlakı ve arazileri var ise âvariz nuzulden ma âda sair emr-i şer'ifimle varid olan tekâlif mukabil-i hizmetlerini dahi eda eylediklerinden sonra bila-ferman tekâlif şake ve ziyade mutalebesiyle rencide vermiye ettirdim ki şöyle bilesin âlâmet-i şer'ifime itimad kılasın tahriren fi'l-yevmi rabi' Zi'l-hicce sene tisâ ve sebîn ve mieteyn ve elf. İstanbul mührü.

Belge No:166/C

Vakıfname hücceti

Medine-i Harput mahallesinden Cami-i Kebir mahallesi sakinlerinden sahib'il-hayrat ve'l-hesenatdan eskici Hasan-zade Seyyid Mulla Hüseyin meclis-i şerî şer'if-i lazim'üt-teşrifde zikr-i âti vakıf için li-ecl-i tescil müteve'lli nasb ettiği Ebil-zade Hasan Ağa El-Hac

Mehmed Ağa mehderinde ikrar-i sahih-i şerî ve i'tirafî serih merfûy edip Medine-i mezbûrenin meydan-i âtik kurbinde vakî' bundan akdem Ebil-zade Osman Ağa nam mütevaffanın kızları Asiye ve Fatıma ve Züleyha hatunlardan iştira edip mülküm olan bir tarafı aşkerin hatunun dükkanı ve arkası meydan-i atik ve bir tarafı teriki nâm ve bir taraftan Mürît oğlu Abdül Mennan Burakdar mahdud bir bab bekay-i dükkanında olan sekiz sehimde bir sehim hakkımın bir bağdadı olmak üzere hisbeten lillahi teâla vakf eyleyüp şöyle şart eyledimki: icare-i seniyyede her ne hasıl olur ise sene bi sene Sarayhatun Cami-i Şer'ifin beratdükkaniyle ve nicesi kaydi hayatda oldukça ben müteve'lli olup nim yed muhayele görüle bi emrillahi teâla ecel isabet edip fevt olduğumda evladlarımdan akıl ve rüşdleri müteve'lli olup zikr olunan dükkan-i mezkurda mülküm olan bir bağdad-ı hissesini vech-i meşrûh üzere vakıf eyledim. İcaresinden bi her ne hasıl olursa Cami-i Şer'if mezbûre sene bi sene berat ve vekilebir kimse naks ve nakzine ve tebdil ve tağyirine cevaz göstermeyip vech-i meşrûh üzere âmel ve hareket olun diye fariğen müteve'lli mekum teslim ettikten sonra vafiyetden rücûâ lâzım olduk da vakf-î sahih olup rücû-î ğayr-i meşrû' olmağla vakfiyetine hüküm

birle ma vekeâ bi't-teleb ketb olundu tahriren fi'l yevmi'l-îşrin fi şehr-i receb'il-mürehheb sene semanin ve mieteyn ve elf.

Şuhud ehli: Hasan Ağa. Seyyid Ahmed Ağa ibni Hacı Mehmed Vaiz-zade. Bedik-zade Abdullah Paşa. Beyoğlu Seyyid Âli Paşa. Karaman kaban oğlu Molla Âli ve ğayruhum.

Belge No:167/A

Defter oldur ki işbu bin yüz seksen iki senesine mahsul olmak üzere imdad-i seferiye ve haderiye baka-i Keban madeninden kömür bahasına medar olunmak üzere iktiza eden akçe ba ferman-ı âli ve ba buyruldu-i hz. Veli-i niâm bir saat akdem tevzi' ve defter ve bir gün evvel yerli yerinde cem ve tahsil ve ma'âdin-ihümayun Keban'a olunsun emir buyrulduğuma binaen nefsi-i şehir esnafına isabet eden meblağdır ki ber-vech-i ati zikrolunur. Fî on sekiz muharremü'l-haram sene selase ve semanin ve mieteyn ve elf (1183).

Esnafe	Guruş	Esnafe	Guruş
Atar:	109	Bakkal:	109
Kasap:	72	Debbağ:	58
Atmascı:	47	Paluncu:	47
Eskici:	32	Berber:	14
Serrac:	11	Neccar:	11
Kâlâyci:	11	Semerci:	5
Derici:	5	Nalband:	11
Nalçeçi:	18	Alaf:	14
Metaf:	5		

Belge No:167/B

Harput'a vakî Aslan nam diğer Üsame'ye mürûr vakf-î mahsulundan olmak üzere yevmi iki akçe vazife ile öşri havan olan Seyyid Yahya hâlife kuldaş kendi ve Hüseyin rızası ile işbu rafi' tevki' şeni hakan-i âlihâlîfe zide selahehu biz karağet ve kasrid etmekle kasri yedinden tevcih olunup yedine berat-i şer'ifi-şanım verilmek üzerine Harput kadısı Mevlana Seyyid Yakup zide fedlehû azd etmekle mucibince tevcih olunmak fermanım olmağın hakkında mezid-i inayet padişahın zûhura götürüp 1182 senesi ramazan-ı şer'î'nin üçüncü günü tarihle muharrih verilen ruus-i humayumum

mucibince bu berat-ı hümayunu verdim. Ve buyurdum ki Ali hâlife zide selahehu varıp kasrit eden merkûm yerine guşr-i havan olup eda-i hizmet eyledikten sonra tayin olunan yevmi akçe vazifenin vakf-î mezbûr mahsulundan müteve'llisi olanlar yedinden alıp mutasarrıf ola şöyle bileler âlemet-i şer'ife itimat kılâlâr tahriren fi'l yevmi sadi's fi ramadan sene isne ve semanin ve mieteyn ve elf. İstanbul mührü.

Belge No:167/C

Kömür fermanı

Bin yüz seksen iki senesine mahzup olmak üzere

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l-avâtıfı'l-meliki'l-â'la Diyârbekir vâlisi vezirim ademallahu teâla iclâlehu ve'l-kıdvetü'l-kuzat ve'l-hükkâmmeğdenu'l fazl-i ve'l-keîâm Mevlana Harput kadısı zide fadlehû tevki'i ref'i hümayuna vasıl olacak mağlum ola ki Devlet-i Aliye ebediyetimin varidat-i cesime-i mu'ted bahasından olan Keban madeninin iman ve idaresi için iktiza eden kömür bahasına medar olmak üzere Harput kazasından ve her sene-i imdad-i seferiye ve haderiye ve bazı muafiyetleri ma'âdin-imezbûr emini tarafına olan üç bin beş yüz guruş teslim olunmak üzere olmakla işbu bin yüz seksen iki senesine mahsuben kaza-i mezbûrun imdad-i seferiye ve haderiye ve bazı muafiyetleri mukabili olan meblağ-ı mezbûru siz ki vezir muşar ileyhisin marifetinle bir an evvel yerli yerinden bi eyyi hâlin tahsil ve halen ber-vech-i arpalık Mâlâtıya sancağı mutasarrıfı olup ma'âdin-imezbur emini olan Hacı Mustafa Paşa edamallahu teâla iclâlehu tarafına teslim eylemek fermanım olmağın şimdi işbu emr-i şer'if âlî-şânım vûsulunda kaza-i mezbûrun sene-i mezbûre mehsuben imdad-i seferiye ve haderiye ve bazı muafiyetleri mukabili olan meblağ-ı mezbûru meğrifetin ve sifeti şerî ile bi eyyi hâlin yerli yerinden cem ve tahsil ve muşari ileyhiye teslim eylemeğe ziyade tekeyyud ve ihtimam eyleyesin ve siz ki kadi-i mumi ileyhisin mar'uz zikir kömür maddesi ma'âdin-imezbûru a'zem-i umurundan olmakla tehir ve tesammüh ve ihmal ve tekasül misillu hareket ile tatil-i meslehete bais olmaktan bi gayet ihtiras ve ictinap eylemek babında ferman-ı âli-şanım sadır olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şer'ifimle vardık da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafta sûdur eden işbu emr-i şer'if celilü's-şen vacibu'l-ittibah ve lazimu'l-intisâlimin medmun-u itaat merkûmumla amil olup hilafında haz eyleyesin şöyle bilesin

âlemet-i şer'ife itimat kılasın taharruren fî'l yevmi'l-hamis işrin-i şaban sene isna ve semanin ve mieteyn ve elf. İstanbul mührü.

Belge No:168/A

Zıkr-i âti terikenin tahrir ve defter ve beyne'l-verasette tevzi' ve fîsal husumetlerini canıb-i şerî enha ve takrir eylemek için bales-i katip mehkeme Mehmed Efendi tedebbuha olunup ol dahi Medine-i Harput'ta vakî' Ağa mahallesi sūkanından baisü'l-küttab Turşanlı imamı Şeyh Hasan hanesine varıp zibar-i ânifede muherrerur asami ulema-i kiram mehdurlerinde akd-i meclis-i şerî nebevi olduk da merkûm Hasan'ın zevce menkuhe mutereddike bar olup bundan akdem fevt olan sağır binti Hacı Mehmed nam hatunun veraseti zevce-i merkûm Hasan Efendi'ye ve vâlidesi Hatice binti Şehbas nam hatun ile kız karındaşları Rukiye ve Ümmü Seleme nam hatunlara inhisar-ı tahakkuktan sonra vâlide-i mezbûr Hatice hatun ve bezbure Rukiye hazır olup esaleten ve mezbûre Ümmü Seleme tarafından dahi Ebu Tahir Mehmed Paşa ve Alemzade Molla Ahmed şahadetleriyle şeren vekalet-i sabit ve subut vekaletine hukm-i şer'î lahik olan zevc-i Ali Şanlı-zade Seyyid İbrahim Paşa ibni Veli Hasan nam kimsene vekaleten meclis-i me'kud ve mezkûrde Hasan Efendi muvacehesinde her biri bir esare ve bi'l-vekalet ikrar ve takrir-i kelâm edip müteveffîye-yi mezbûre sağırenin işbu âkd-i meclis-i nebeviyede mecmu-i emval ve eşyası ferden ferden tahrir ve defter ve yanımızda mezat olunarak her birilerince kabul edip gerek eşya ve gerek örtü ve döşek ve gerek îmarete muteâllike ve gerek bakırevani ve gerek Hasan Efendi'ye bizim metinde olan mehr-i müeccel ve gerek yine Hasan Efendi zimmetinde âlâcağı az gayri ve kane mecmu'î beş yüz otuz dokuz guruş yalef olup ve oğlu Molla Mehmed ve kızı Fırdevs nam muteveffâlârın dahi mal ve eşyâlârı ve babâlârı Hasan Efendi zimmetinde olan altmış guruş âlâcaklarıyla mecmu'î yetmiş altı buçuk guruşa bâliğ olup âlema farez allahu Teâlâ zevce-i mezbûreden merkûm Hasan Efendi'ye sekiz sehminde üç sehm isabet edip ve kızı ile oğlundan dahi sulus-i hisse isabet etmekle siham-i mezkûre üzerinde gerek Hasan Efendi hissesini ve gerek bizler asaleten hisselerimizi Ümmü Seleme tarafından dahi vekaletim hasebiyle meclis-i me'kud mezkûrde bi temami bekide hissesi ahz ve kabz edip ber-mucib-i defter kessam merkûm Hasan Efendi'nin yedinde ve zimmetinde bi akçe ve bir heybe gerek muteveffa-i mezbûrenin ve gerek oğlu ve kızının eşya ve nukudamuteellika vechen mine'l vech-i merkûm Hasan

Efendi'ye mutalebemiz kalmayıp amire-i davadan zimmetini ibra ve iskat ile vekil yedlerinde ve bu mahelle kayıtlı olundu. Fî Muharrem sene 1183

Şuhud ehli: yeğen İbrahim Efendi. Seyyid Ahmet Efendi. Kıymet-zade Süleyman Efendi. Hacı Süleyman Efendi. Hacı Veli Efendi. Abdulmennan Efendi-zade. Mehmed Efendi. Mazlum Mehmed Efendi. Nur Ali-zade AliEfendi. Kebapçı-zade Bekir Efendi. Seyyid Ömer Efendi. Kahraman Mehmed. Hacı Ebubekir Hacı Mustafa Göleli-zade Hacı Şerif Mehmed Paşa Siret-zade. Molla Hasan ibni Osman. Molla Cuma. Molla ibni Ahmet Hacı Şerif.

Belge No:168/B

Şeriat şiar Harput kadısı Efendi zide ilmehû ve bi'l-cüml-e a'yan ve eğavat ve kurâlâr ağavatı ve ihtiyarları enva olunup bin yüz seksen iki senesinden mahsuben Keban madeninden mahsus kılınan Harput sancağından ma ferman-ı âli on üç bin beş yüz gurus bedelinin vakt-i hurul etmekten naşi işbu buyruldu tahrir ve yaşçöv kadar İbrahim Ağa tahsiline memur kılınmıştır. İnşallahu teâla usulunda bu sene-i mübareke sene-i sabikelere kıyas etmeyip sim ve zir bahaleri ekseri etraftan havale olunup ve ma'âdin-iKeban'da akçenin gayet killeti olmakla maazallahu teâla bais-i illet olur celadetten mubaâdetlerle bi menih-i teâlâ mubaşir merkûm Harput derveninde bir gün ve bir saat tevakkuf-e ruhsat cevaz göstermeyip der-akb-i tevzi-i meşru' ve mumdi defterini menzurumuz olmak için aceleten tarafımıza irsal ve tehsilinememur olunup ve mubaşir mumi ileyhisin. Husus-i merkûme ket'ân tarahiye meyil etmeyip bir kara günün zarfında Harput zahirecisi dahi tayin olunmak üzere olmakla abn-i ginayet-i hak ile bizler Harput'a varmazdan akdem zikrolunan on üç beş yüz gurus yerli yerinde tahsil ve ma'âdin-iKeban kaçeverliye teslim eyleyip mucib-i buyrulduyla âmel ve hareket ve hilafından haz ve münacebet eylesinfi 9 Muharrem 1183 veselna fi 16 Muharrem 1183.

BelgeNo:169/A

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi zide ilmehû ve me'zunen bi'l-ifta faziletli Efendi zidetakvahu ve âyan-i vilayet ağâlârı ve serdarı ağa ve ocak ihtiyarları ve cüml-e işarları zide kedrehum enha olunur ki cudul-i nusret iştîmâlâra gerek başıboş kapısız lundat vesaire şair eşkıyâlârının ibad-i müslimin ve fukara-i mazlumin ve ebna-i sebil ve kaffle-i tüccara eyledikleri geder ve haseret ve zulüm ve teâdi ve mederetlerine

binaen bu misillu mefsedet ve şekavet paşâlârı kahr ve tedmir ve ceza-i meşrualeri tehrir olunması babında tarafımıza hitaben bir kıta hatt-ı hümayun muhibet mekrun silahşör-i hase izzetlu Mehmed Bey memuriyetle şeref vürûd ve cüml-e ahâli-i bilad ve mecme-i naz hedarında ve sünen-i tazim ve feth ve fîrazet-i terkin ve medmun-i munif-î cümleye ilan ve işaat ve tefhim olunduk da fukara-i zuâfa teselliyat birle dua-i devam ümr-i devlet şehin şahiyeye mudevemet ve muvazebet üzere oldukları mutebeyyin mumid-i suret hatt-ı hümayun tarafınıza irsal olundu. Bi men-i teâla medmun âlileri malumunuz olduk da o gün başı boş kayusuz lumdat ve eşkiya-i sağire hudud mesturunuz ve efallarında ve kurâlârınızda serseri keşt ve kezar fukara-i riayete ve sukan-i vilayete ve taife-i tüccare ve enba-i sebile dest diraz ve zulüm rencide edenlerden ber-mentuk emr-i âli şeren demleri heder olmakla zinhar ve zinhar tekasül eylemeyip etraf ve civarınızda vakî ahâli-i kura ve zabitan ile bi'l-muhabere ve bi'l-muşavere ber-vech-i itifak üzerlerine varıp te'dip ve goşmellarında mubaderet ve muharebeye tEsediyedi ederler ki ket'en tehaşa etmeyip bi men-i teâlâ heyyen ve meyyiten dimâlâra heder ahz ve girift ve at ve silahlarını alıp sizlere bahş olunmak üzere teşmir-i sake gayret ve dikkat ve tahasil-i rızaya mubaderet ve bi âvn-i inayet-i süphan ve bi menih-i ikbal cihandar-ı eşkiya-ı mezbûre inîdam ve izale ve ceza-i sizleri hususeten ihtimam ve bu hususta eğmad ve tekasür ve tehavvünden mübağdet ve intibah ve mutebehhirden hareket ve ahâli-i belde ve fukara-i duafanın herhalde işi selamet ve emr-i rahatları hususeten inayet ve dikkat ve suret-i hatt-i hümayun hüccete kayd ve ilamını muşîr tarafımıza irsal eylemeniz için işbu buyruldu tahrir ve hazine mubaşir yumağı Yusuf Ağa mubaşeretiyle irsal olup vûsulundaber-vech-i meşrûh hududi ve sinurunuzda eşkiya-i mezbûrlardan ahâliyi bedre ve fukara-i riayete dest-i tetavul ve tezalım tekeddi hasaret cesaret edenleri dimâlârı heder olmak üzere bi'l-muhabere ve ber-vech-i itihat ahz ve girift ve at ve silahlarını alıp kahr ve tedbir ve cezayı sizler şeren icra-i fukara-i duafanın refah-i hal ve keydi ve mediret-i eşkiyadan hifz ve hareset ve musterih olmâlârı hususeten ferid-i ihtimam ve ber-mentuk-i hatt-ı humayum buyruldu âmel ve hareket ve hilafından hazl eyleyesiz. Fî on üç Muharrem sene bin yüz seksen üç.

Belge No:170/A

Mucibince âmel olun

Mübarek hatt-ı hümayun şevket makrun suretidir

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmû'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânû's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l-avâtîfû'l-meliki'l-â'la madenler emanetle Malatya sancağı mutasarrıfı olan vezirim Hafız Mustafa Paşa ademallahu teâla iclâlehu tevki-i refî' hümayuna vasıl olacak malum ola ki lunt taifesi fîma baed keyyunenamı ile keşet ve kezar eylememek ve icablarından ket-i terik ve nehb-i emval misillu şenaat hasaret edeni olur ise kavl ve eşhanları üzere kendileri tedib ve tenkil eylemeleri için taife-i merkûmenin bundan akdem vakî olan tekehur ve istimamlarına binaen kendilerine sadrazam tarafından ra'yi ve eman kağıtları verilmekle vezir-i azam ve miri miranı kiramı kapılarıyla ve baki kâlânlar dahi âlufe ve bahşîşleri canib imiriden verilmek vechiyle istishallarına tayin olunan binbaşî Abdullah zide mecdehûnun multîyle din-i mubin uğruna sefer-i hümayun nusret mekrunum azimet olmâlârıyla bunlardan halen sahîh lundat zümresinden olmayıp âşair ve kabail ve göçebe vecifet bozan etraf eşkiyasından elden Sivas ve Kahraman ve emakin-i sairede kat-i terik ve ket'i nüfus ve nehb-i emvale cesaret eden sa'iyi'l-fesad olan şekavet paşâlârın şeren dimâlârı heder olmakla at ve besat ve melbusatları katl edenlerin olmak üzere bulundukları mahalde âle'l-itifak tedmir ve istisamlarına teşmi-i said azimet olunmak üzere bundan akdem eyalet ve âlây mutasarrıflarına ve bundan ve kasabattan kain zabitan ve işarlarına izin ve ruhsat-ı mutazammin evamirinde mal-e tenmih ve tesviye ve bilad ve abad şer ve mekiyet ve teğeddi ve mursidetlerinden tathir ve tahlis ve tasyin olunması te'kid kılınmıştı. Eşkiya-i mezbûr bundan sonra vüzera-i îzam ve âlây mutasarrıfları ve miri miran ve sayir sabitan gayret-i tam sefer-i hümayûmuna azamet eylediklerinde fırsat intihazıyla Karaman ve Sivas eyaletlerinin kura ve kasabâlârında vesair mahallere isal-i hesarat ve mürûr ve umur eden tüccar kâfilelerine ve ebna-i sebile taarruz ihtimâlinden beğid olmayıp sukan-i memleket ve ebna-i sebil ve fukara reiyetin herhalde er-niyet verahetleri ahs metâli bi melukandem olmakla o misullu kuta-i terik ve her mezade sa'yi bi'l-fesat fîl erd olan guruh-i mekruh şekavet me'nusin ceza-i meşruleri tertibi ile tensife-i memleket ve tethir-i turuk ve mesâlike ihtimam ve dikkat vacip ve elzem olup ve sen öteden ber-i devlet-i âliyemin emektar ve sadakatkar ve işgüzarı olduğun indehuma yunma'da

mezum ve vucuh ile sana itimat gelem ve cüml-e hakkında teşekki ve şikayetin mekbul ve malum hümayunum olup ve sene vezaret ihsanı ol havâlileri temin ve tedhir eylemek iradesinde mebnî olduğu ma'lumun olmakla bu hususa daima ihtimam ve dikkat ve hududun dahilinde olan mutevazi vesair ol havâlileri muhafaza ve muhareseye ihtimam ve haddi tam ederek ol taraflarda zûhur eden ve beru taraflardan fîraren varid olan erbab-i şekavet ve mufsidatın iktiza edenleriyle bi'l-muhabere her ne mahelde iseler cevânib ve etraflarını ihate ve tesdit ve tedyik ederek avni înayet hz. Bari ve bi men-i teveccuh-i şahanemle cümlesini ele getirip bi'l-muharebe hayyen ve meyyiten ahz ve tedmirlerine bezl-i kudret ve liyaket beerle tathiri bilad ve tevrihi îbade sarf ve say ve mekinnet eylemek babında haseten işbu hümâyûnu istar ve tarafına ırsal olunmuştur. Şimdi temdir-i eşkıya hususu bu defa dahi sana vesair bu vecihle tenbih ve tekid olunmaktan meram-i hasar ve izmimal ba'de eşkıya taifesini bir mahelde keşt ve kıffar ve bi-taraf ihtima ve iltica için karar edip her ne mahalde varlarsa ahz ve isti'sallerine cüml-e tarafından say ve ikdam olunarak memâlikin Anadolu'da eşkıya namı kalmamak için olduğu malumun olduk da sende de me'mul ve mezum olan ve fevr-i gayret ve hamiyet muktezası ve mükeddemen ve bu defa olan tebniye melukanem üzere hükümetin dahilinde ve ol havâlilerde eşair ve kabail ahâlilerinden vesair eşkıyadan zûhur eden ve ber-u caniplerinden fîraren vurud eden şekavet paşâlârın iktida edenleriyle bi'l-muhabere bulundukları mahellerde cevânib ve etraflarını ihate ve tedyik ve ahz ve tedmirleriyle tatir-i hükümet ve enhabe ve temin ve tervih-i ahâli ve abna-i sebile bezl-i himmet ve sarf-î mahesele ve say ve mekinet ve daima medmun emr-i hümâyûmumla âmel ve hareket eyleyip sermu hilaften gayetel gaye tehaşa ve mucanebet eylemeniz babında ferman-ı âli-şanım sadır olmuştur. Buyurdum ki hase-i silahşörlerinden kıdvetü'l-emacid ve'l-a'yan mir Mehmed zide mecdehû hukm-ü şer'ifimle vûsulbulduk da bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafta sûdur olan ferman-ı vacibu'l-ittiba ve lazim'ul-intisâlimin medmun-i itaat merkunumla âmel ve hareket ve hilafından tehaşa ve mubaâdat eyleyesin. Âlemt-i şer'ife itimat kılasın. Tahiren fî evahir-i şevval'il-Mukerrem sene isna ve semanin mieteyn ve elf.

Belge No:171/A

Lale oğlunun hücceti Abdurrahman Ağa' nın oğlu ile mir enurden

Medine-i Harput musenefatından herbiye tımarı kurbunda vakî' hava-si hümâyûn arazisi mutasarrıfları işbu sahibü'l-küttab Lale-zade Seyyid Abdurrahman Paşa ve karındaşı oğlu Seyyid Hâlil Paşa meclis-i şer'i teşrifte zikrolunan harbiye tımarına berat-ı âliye mutasarrıf olan Hacı Mehmed Ağa ibni Hacı Abdurrahman Ağa muvacahesinde üzerinde dava ve takrir-i kelâm edip helan yedinde ve tahti tasarufunda olup havasu hümayûn arazisi olan arazilerimiz hil-i tahrirden ila yevmina haza bu ana gelince ziraat olunup öşre muâdil gılâli mahsul feyta olan arazi has neşebazdan giden ence yol ki müşterek demekle mağrûftır giraç ocağından varup hamiye yoluna karşı altı tarafı tımar-ı mezbûr harbiyesi toprağıdır ve üst tarafı bizim mutasarrıf olduğumuz havas-i hümayûn toprağıdır. Bundan akdem merkûm Hacı Mehmed Ağa arazi-i mezkûre iştiraken bizimle mutasarrıf olduğumuz eyemdan harbiye tımarı mutasarrıfı Çalık-zade Sâlih Ağa nam sipahi ber-tekeriyle tımar toprağıdır diye iddia eyledik de tevatürün ilafında ikamet olunan yine mesmu' olmadığına binaen fetva-i şer'ife mücibince tavatür ile havas-i hümayûn toprağı olduğuna mahalli niza' üzerinde hem gefer ve cemı kesir müslimin huzurlarında şer'ile ispat edip hüccet-i şer'iyete olmuşken merkûm Hacı Mehmed Ağa hissesini bize tefviz ve feragat ettikten sonra zikrolunan selah-i sipahiden harbiye tımarını kasreder üzerine berat edip meşhut ve mubeyyen ve muayyen olan havas toprağında bu vech-i şer'îye muarriz ve tımar toprağıdır öşür ve mahsulunu harbiye tımarı üzerine alırım diyen bizlere üzr-i mucib halete tasaddi birle niza'eder kendi ile mean iştirakımız esnasında ber-vech-i muharrar hevas-i hümâyûndan olduğunu natık canab-i şer'îden yediğimizde i'ta olunan hüccet-i şer'îye ve muteaddid fetva-i şer'ifler muvacahesinde feth ve kiraat ve ba'de's-sual maarEsediyeenmen ve def olunmak metlubumuzdur dediklerinde ibraz eyledikleri hüccet-i şer'îye ve fetva-i şer'ifeler mucahevesinde feh ve kiraat bi sual olunduk da merkûm Hacı Mehmed Ağa medmun-ühüccet-i tamama ikrar ve itraf ve takdik edip fi'l- vakî' zıkr-i murur eden hududun altı tarafı benim harbiye tımarı toprağıdır üst tarafı mudeiyan mezbûranın muteseriflerinde olan havas-i hümayûn arazisidir gerci tımar mezkûr-i üzerime berat ettirdikten sonra harbiye tımarı toprağı olmak üzere iddia ve hüccet verilmiştir hüccet-i mezkûru dahi sanayi' ettim ancak vakî'-i hal ve hakikat-i mekal budur ki mezbûranın yedlerinde ve taht-i muteseriflerinde olan arazi-i havas-i hümâyûndur. Husus-i mezkûr muteâlike yedlerinde olan arazi-i mezkûrlerinde âlâke ve mudahelem ve tımar toprağıdır

diye vechen fî'l-vucuh dava ve niza'im yoktur ve husus-imezkûr-i muteâllike âimme-i hukukun davasından zimmetlerini ibra ve iskat eyledim dedik de işbu vesike-i anife âlama huve'l-hakike bi't-teb ketb olundu tahriren fî'l yevmi's-sabi' âşer zi'l-hicce-i şer'ife sene isne ve samanin ve mieteyn ve elf .

Ehl-i şuhud:Fehrû'l erkan Serdar Mustafa Ağa. Veli-zade Hacı Feyzullah. Hacı Ebubekir Ağa. Abdullah Paşa Köçer Ali Paşa Hüseyinli Yahya-zade Hacı Âli. Bekiroğlu Âli PaşaÖmer oğlu MehmedPaşa. Öbe-zade Hacı Mehmed. Aslan oğlu Süleyman Paşa. Babasancar Ahmet Paşa Kadir oğlu Hasan Paşa Kömürcü Yusuf Paşa Mulla Abdulvahhap ibni Hâlil. Neccar Hakkı. Seyyid Bekir Paşa tabi' Serdar Ağa. Seyyid Emin tabi' Yakup Seyyid İsmail Paşa tabi' mahmkeme Mehmed ibni İbrahim tabak sofî-zade Abdullah cami-zade ve geyruhum.

Belge No:171/B

Medine-i Harput sakinlerinden Âlemet oğlu demekle maruf Ömer Paşa ve oğlu Abbas meclis-i şerî لازمü't-teşrifte işbu sahibu'l-hak tebâ ve'l-hayinet Mehmed Alemdar mehderinde ikrar ve takrir-i kelâm edip bey'i atî'z-zikrin sûduruna deyin benim ile oğlum işbu Abbas'ın mülk-i mülk ser Mehmed'e münselik olup Medine-i mezbûre ağani beyninde markar nahiyesinde vakî üç tarafı mezbure Züleyha hatunun zevci Hacı Ebubekir mülki ve bir tarafı beyin karyesi yolu ve bir taraftan çayı sinn-i bayır otlakları ve bazen bir tarafı yenilmiş oğlu Âli Paşa ile mahdud hezen bağı nim babam alemet nam kimseden bana irsiyle intikaledip ben dahi bundan akdem zevcem Efhan hatun mehri mukabelesine vermiş idim bâdehu zevcem mezbûre bi emrillahi teâla fevt olup bağı mahdud-i mezkûr benimle oğlum işbu ibarat-ı şerîyle intikal etmekle el-halet hazîh-i bağ mahdud mezkûrun yenilmiş olup tarafından berruz oğlu mezbûre Veli hatun hibe-i sehîh-i şerîyle hibe ve temlik eyledikten sonra ma âdasını gerek eşcar-i müsmire ve gayr-i müsmiresiyle ve hezan evi ve haftada bir menub suyu ile ve otlağıyle cem-i tevabi' ve levahikiyle tarafından icab ve kabul hav-i şurut mefsetten âri bey'îyat sehîh-i şerî üzere ben ve oğlum ikimiz dahi meân mezbûre Züleyha Hatun'a yüz elli gurus bey've temellük ve teslim olduğu işтира ve temellük ve teslim ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr yüz elli gurus mezbûre Züleyha Hatun yedinden ve oğlum bi-kaderi'l hissesi tamamen ahz ve kabz edip bâde'l-yevm bağı mahdud mezkûrde tevab'i ve levahiki de katân âlâka ve mudahale kalmayıp mezbûre Züleyha

Hatun'un mülk-ü müşterası olmuştur keyfe ma yaşa mutasarrıf olsun dedik de ma vekâ bi't-taleb ketb olundu.

Şuhud ehli:Hacı Ahmed Âlemdar Gölelioğlu Ali Paşa. Mehder Âli Çataloğlu Hacı Sâlih. Molla Abdullah bin Âli Efendi. Abdullah Paşa Canıç-zade Topal Emin oğlu ibni Mehmed Paşa tezi Hacı Süleyman.

Belge No:172/A

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi ve serdarı ağa sahib-i arz-i halın hasmını hudur-i şer'ine ihdar ve murefâ-i şer'i ve ihkak-i hak eyleyip ve keyfiyetini tayin olunan sekban ile arz-ı i'lam olunmak diye fi on üç muharrem sene bin yüz seksen iki

Devletlü inayetlü rahmetlü Efendim sultanım hazretleri ikbal ile daim sağolsun arz-ı hal kulları budur ki Harput sekanatından El-Hac Hüseyin oğlu İsmail nam kim senede üçyüz guruş âlâcak hakkım olup beyi' mukabelesinde mülk hanelerinin taşra otlarını hal hayatında altı mah vadesiyle beyi' edip bu kulunuz ehl-i arz makulesinden olmak hasebiyle akçemi vermeyip ve ovâlârı dahi munbet ettirmeyip mezbûr İsmail mukaddemen bu kulunuza özür ve teadih eylediği ahâli-i Medine'nin tevatürle ma'lumlarıdır benim akdem hayatında adem-i mukavemet hesebiyle beş on sene kadar erane akçamı verdi. Ve nehanem-i mezkûr-i zapt ettirdi. Teğellüben medyunen fevt olup kiraren kulunuz dava edip kiraren miraren şehrlerine şer-i şer'if tarafından adam tayin edip yedimde olan menzil-i mezkûrun bey' temesukin-i irad edip hükm-i şer-i' ile hüccet ve murasele birle kapısına mehdet ve imam efendi vardık da ehl-i haneden çıkmayıp şetm-i gelize ile şetm eyleyip bir miktar naşizlik edip bu kulunuz diyareğe girip diyarağda iken kendi maaddine tekrar bey' edip kulunuz geldiğinde mezbûrdan dava edip üç senedir ne han-i mezbûrdan çıkar ve ne de akçemi verirler. Merahim-i âlilerinden durumum Harput kadısına ve serdarına hitaben buyruldu şer'if-î siddike ve ihşa-i buyurulmaktabında emir veferman devletlü inayetlü merhametlü Efendim sultanım hazretlerinindir.

Seyyid Hacı Abdurrahman

Belge No:172/B

Medine-i Harput mahallesinden Ahi Musa mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan Bekir Ali-zade Seyyid Mehmed bin El-Hac Ömer nam kimsenin veraset-i zevce-i menkuhe medruktur Hatice binti Hacı İbrahim nam hatun ile salbe sağır kızları Rukiye ve Ümmü Gülsüm ve vâlidesi Abidebinti İbrahim li-ebeveyn karındaşı Seyyid Mulla Mustafa'ya mehder olduğu şeran zahir ve huhakkik olduktan sonra mesele-i mirasları yirmi dört sehmden olup siham-i mezbûrun sulusanı, seğıratan mezbûratan Rukiye ve Ümmü Gülsüm'e ve iç sehmi zevce-i mezbûreye ve dört sehmi vâlidesi Abide Hatun'ave bir sehmi karındaşı merkûm Mulla Mustafa'ya isabet edip ancak mutavaffaya mezbûrun duyun müsbetesi olduğundan ma âda sağırlerin dahi nefekeye eşet olan rub-ü' hissesinden gayri bir senesi olmadığı ledae's-şer'i' elafur zahir olmakla zaruret-i deyn ve zaruret-i nefek için kebl-i şer'idin bey'â mesağı şer'i olduğunabinaen zevce-i mezbûre Hatice Hatun kenduye esaleten ve sağıratan mezbûretan dahi ba hüccet-i şerriye vesayeten bey'i atii'z-zikr ikrar ve ita-i hüccete vekil olduğu zatını arifan Yazımcı-zade Mulla Osman ve Demirci-zade Mehmed ibni Veli Paşa ve Terzi Ahmethâlîfe şehadetleri ile şeran vekalet-i sabit ve subut vekalet hükm-ü şer'iyeye lahik olan mezbûrzevc-u evvelinden olan oğlu kesit Abdulmenan bin Hacı Osman vekaleten meclis-i şer-i şer'if lazımu't-teşfifte mutevaffa-i mezbûrun karındaşı işbu sahib'ul-hak merkûm Mulla Mustafa mahderinde ikrar ve takrir-i kelâm edip mutevaffamız mezbûr babalığım Seyyid Mehmed'in lülle zevcesi muekkilen mezbûre vâlidem HaticeHatun'a mutekarir ve mağdud-uâlîde altmış bir gurus me-i mueccel musbit deyni ve bana dani otuz gurus deyni musbetten olup eda-i deyn ve zaruret-i nefeka-i sağırleri için mahle-i mezbûrda vakî' bir tarafın debbağ Murtazave bir tarafı dabbağ Hacı Âli ve bir tarafı Nalcı Hacı Ahmet ve bir tarafı emir Âli ve bir tarafı teriki nâm ile mahdud olarak rub'u mutavaffa mezbûrun olmakla semen-i misl ile bey' olunup ba'de eda-i deyn sağıratan mezbûratan için bir şey olur ise infak ve iksa olunmâlârı ihtiyaçları def olunmak evla ve nefi' vefri'l-mevaki-î' zaruret-i deyn ve zaruret-i nefekaleri zeyli vesikada muharrerü'l-esami ve sail müslimin ihbarlarıyla zahir ve âyan olmağın semen-i misl olan yüz elli gurus zikrolunan evlerin rub'ü vesiye-i mezbûre vâlidem Hatice Hatun'a kendiye asaleten ve sağıratan mezbûratan Rukiyeve Ümmü Gülsüm'eba-hüccet vesayeten merkûm Mulla Mustafa'ya bey ve temlik ve teslim oldu işтира ve temlik ve teslim ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr yüz elli gurusı Mulla Mustafa yedinden muekilem mezbûr Hatice bunda bi'l-

esale ve bi'l-vesaya tamamen ahz ve kabz edip doksan bir guruşu ber-vech-i mehrur deynine verip baki kâlân elli dokuz guruşu beynlerinde taksim eylediklerinde sıham-i mezkûr üzere on guruş mutevaffa mezbûrun vâlidesine ve yedi buçuk guruş zevce-i mezbûr Hatice Hatun'a ve iki buçuk guruş karındaşı merkûm Mulla Mustafa'ya ve otuz dokuz guruşu dahi iki sağırlara isabet etmekle hissini meblağ-ı mezkûr yüz elli guruş bi't-temam ve'l-kemal merkûm Mulla Mustafa yedinden muekkelâm mezbûr Hatice Hatun'a tamamen ahz ve kabz edip ber-vech-i muharrer âla ma feredallahu beynlerinde begde eda-i deyn ma bakiye taksim edip sagirlerin hakları otuz dokuz guruş dahi anâlârı mezbûr Hatice'nin zimmetinde kaldı. Zikr-i mürûr eden evlerde fî be'dmezbûr Hatice'nin ve sağıratan mezbûratanın vechen fî'l-vucuh ve sebeben fî'l-esbab elaka ve mudahâlem kalmayıp merkûm Mulla Mustafa'nın mülk-ü müştarası olmuştur keyfe ma yaşa ve yahtar mutasarıf olsun dedik de ğabû'l-tasdik ma vekeâ bi't-taleb ketb olundu.

Şuhud ehli:Bâli-zade Hacı Hüseyin. Hacı Hüseyin. Dabak-zade Hacı Âli. Dabak Murtaza Paşa. Çeleme-zade Mehmed Paşa. Fehrü'l-ülema Hacı Seyyid Mehmed Efendi. İmam oğlu Mulla Hasan.

Belge No:173/A

Serdarlık mektubu Kulcuk Mustafa Ağa

Şeri'at şi'ar Harput kadısı Efendi zide fadlehû ba'de'l-yevm lehda olunur ki ziri hükümetinizde vakî dergahda yeniçerileri serdar-ı ref' olunup yerine uslub-i sabik üzere kudvet'ül-emasiil ve'l-akran sekizinci bölüğün Kolçi Mustafa Ağa zide kadrehu serdar ve zabıt nest ve ta'yin olunmağın işbu mektup tahrir ve irsal olundu inşallahu teala rusulundagerektir ki mumi ileyhi serdarlık umurunda keyimiöyleyip uhra mudahale ettirmeyesiz ul' havâlide vakî dergah-ı âli yeniçerileri ve cevecih ve topcu ve top arabacısı ve kul ağâlârı ve gilman acam-i cüml-esini üzerlerine serdar ve zabıt bilip sözünde taşara ve re'yinden harici ve sene' ve harekette bulunmayıp itaat ve ilkiyap üzere olâlâr ve tavaif-î merhumenden bila-varis mâruf fevt olanların muhallafat ve müterekat serdar merkum kabz ettürüp marifet-i şer'îyle sevk ve sultanıyla feruhat ve hasil olan nukudun-u mudi ve mehtum müferrat defterleri ile canıb-i beytü'l-mâlâ irsal ve isal ettiresin. Ve sen ki serdar mumi ileyhisin kumkim ve musafîrden zûhur eden erezil ve eşkıyanın zabıt ve rabtlarına ve sukan-i ve'latın emn ve rahatlarına baîs-i hedamat müstehsene-i mebrure vücüt getürmeye mecd ve saî'olup mücib-i bektubi ile

amil olasin. Veselna fi beş Zü'l-kaade sene 1183 Osman Ağa yeniçeri dergah-ı âli. İmza.

Belge No:173/B

Medine-i Harput mahallesinde Karasofî Mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan Hatice binti Eyyüp nam Hatun'un âmmetesi Ayşe binti Osman ve halları sıraç Hasan Paşa ve kahveci İbrahim Paşa kimseler mahalli kazada tereke-i mütevaîfiye-i mezbûreye ve ahakkül yed olan işbu baîset-i hazel vesike Ayşe binti Süleyman nam Hatun tarafından müscil vekil şer'îyesi Mustafa Efendi muvacehesinde her biri vech-i meşrûh üzere mütevefîye-i mezburenin emmesi ve halleri olup varisleri olduğunu ma'lûm'ül-esami Müslim-i şehadetleri ile şeran ispat edip varislerine ba'de'l-hüküm fetva-i şer'îf mucibince üç sehmin iki sehmi âmmetesi mezbûre Ayşe'ye ve bir sehmi halları mezbûran Hasan b. ve İbrahim Paşa'yaisabet tehakkuktan sonra terike-i mutevaffanın mezbûrenin tevzi' ve taksimi için sevb-i şer'î muteharrede bi't-taleb Mevlana Katip Çelebi Efendi tayin ve irsal olduğu mahle-i mezbûrede helan mezbûre Ayşe sakin olduğu mezile varıp zeyl-i vesikada musteran esami-i müslimin huzurlarında akd-i meclis-i şer'î kelim ve terike-i mütevefîye-i mezbûre-i defter ve tahrir ettik de mecmû'î yirmi elli guraşa balığ olup dört guraş techiz ve tekfini için ihraç ve ba'de'l-harac emmete-i mezbûreye on iki guraş ve halları mezbûran Hasan Paşa ve İbrahim Paşa'ya dahi elli guraş isabet ve her biri ahz ettikten sonra mütevefîye-i mezbûrenin zevci Yusuf Çelebici dahi kenduden mukaddem fevt olmağla terikesi tahrir olunduk da on dokuz buçuk guraşa balığ olup meblağ-ı mezkûrun nısf-î mukaddem fevt olan zevce-i evvel nam hatunun mehr-i müeccelesi için ve nısf-i işbu mütevaîfiye olan zevcesi mezbûre Hatice'nin mehr-i müeccelesi için isabet etmekle zevce-i evvel-i mezbûrenin oğlu Yunus Diyar-i ahirette olamakla ancak dört guraşa bir yerde ve bir yorganyüzi ve beş minder Yunus'un zevcesi halen menzil-i mezbûrede sakin mezbûre Ayşe'ye teslim olunup ve altmış pare dahi hacr-i mahkeme ihrac baki on guraş kalmağa mütevefîye-i sani zevc-i mezbûr Hatice'nin mehrü için âmmetesi mezbûre Ayşe ile halları siham-i mezbûre ahz ve kabz ettiklerinden sonra âmmete-i mezbûr Ayşe ve halları mezmuran Hasan Paşa ve İbrahim Paşa işbu menzil dahi Yusuf'undur diye dava ve oğlu Yunus'un zevcesi mezbûre Ayşe zevcim Yunus kendi akçesiyle iştirâ etmiştir diye bu def'ile mukabele ve def'î mezkûruna mutabike ikamet yine esnasında âmmete-i mezbûre Ayşe Hatun ve halları mezbûran Hasan Paşa ve İbrahim Paşa iade-i meram edip işbu

Yunus'un zevcesi mezbûre Ayşe gerek müteveffîye Hatice'nin emval ve eşyası ve nukudundan ve gerek Yunus'un emval ve eşya ve nukudundan bir şey ketm etmediğinden tehlife tâlibler idik lakin keda eyledik ve işbu menzil-i mezkûrede dahi Yunus'da âlâke ve mudahâlemiz yoktur. Husus-i mezkûrlere mutaâllik âmme hukukun davasından gerek Yunus'un ve gerek zevce-i mezbûrenin zimmetlerini ibra eyledik. Dediklerinde naib merkûm vakî'-i hâl-i meân ba's olunan Muhsir Ali Paşa ile meclis-i şer'ide ma vekeâ bi't-telab ketb olundu. Fî Zi'l-kaâde sene 1183

Şuhud ehli:

Âli Ağa vartnig imamı Mustafa Efendi. Bayram-zade Mehmed Alemdar. Yusuf Paşa. Abdullah Paşa oğlu Mehmed yeniçeri Mehmed Paşa sekban Mustafa Paşa tabii âlây Bey-zade kara şulzad ve Mehmed Paşa Muhsir Âlive geyruhum ve diğerleri

Belge No:174/A

Defter oldur ki bin yüz seksen senesine mahsub Harput mukataâsı Van neferatı taraflarından mefher'ül-emsal Abdulgaffur Bey zide kadrenin uhdesinde olup mezbûr seksen senesine mahsuben kaza-i mezbûrun bedelinizin ve âvariz malınızın cem ve tahsil-i vakti olmağla cüml-e âyan-i vilayet ve ahâli-i mutasarrıfları ile sene-i sabikiye üzere tevzi' ve cem ve tahsil için ber mumi ileyhin yedine mumdi defter verilmesi mustahsin görölüp sene-i sabikade bi her haneye on buçuk isabet ettim harece mahkeme ber-mu'tad-i kadim yüz yirmi guruş ve katibine yirmi guruş ve hutayına on guruş ve mehteriye dört guruş ve garaf-î bi-hak guruşa dahil olmağla ber-mu'tad-i kadim kaza-i mezbûrun gerek kurâlârının ve gerek nefsi-i şehir esnafa ve zinniyan şehir haneleridir ki ber-vech-i ati zikrolunur bir mumi ileyhin işbu defter deff' ve i'ta olundu ki cem ve tahsil ile taharruren fî'l-yevmi işrin fî şehir-i receb'ül-ferd sene ihda ve semanin ve mieteyn ve elf

Esnaf:	Guruş:	Esnaf:	Guruş:
Murnik hane:	2	Meydan hane rub'i:	1
Kesrik hane:	5	Dulhamul hane:	...
Ağın hane:	2	Halfecik hane rub'i:	1
Sürsürü hane:	3	Elhaf hane:	2
Çermik hane:	1	Kürk hane:	1
Perçenç hane:	4	Günay hane rub'i:	1
Yenice hane:	2. 2	Sarıyol hane:	1

Retmin hane:	1	Keremli hane:	1
Tatum hane:	2	Burumlik hane:	1
Kuyulu hane:	1	Rub'i:	1
Valdik hane:	3	Caşnik rub'i:	3
Mendin hane:	1	İçme hane:	1
Murimeriye:	1	Asuh hane:	3
Vartil hane:	1	Rub'i:	3
Ahul hane:	1	Hoş hane:	1
Günek hane:	1	Nuryüz hane:	...
Caferi hane:	...		

Belge No:174/B

Medine-i Harput musanefatından Eygin karyesi sakinlerinden sofî oğlu Abdullah Paşa meclis-i şer'î şer'îf enurde zevce-i menkuhesi işbu sahibe't hazihi'l-vesika Merve binti Yahya nam hatuna muvacehesinde ikrar ve takrir-ikelâm edip âkdat'iz-zikrin sûduruna değinyerinde mülküm olup karye-i mezbûrda vakî' oldur ki:bir tarafıHacı ömer mülkü, ve iki tarafı Deli Mehmed mülkü, ve bir tarafı tarik'i nâm ilemahdud bir seffe ve bir oda ve bir ahır ve havlu ve eyvan ve derununda olan müştemilat kehine ertu döşek ve kehine bakır zevcim mezbûrenin zimmetinde mutekarrir mehr-i müeccel mukabilisinde beyi' ve temlik ve teslim olduğu işтира ve temellük ve teslim ve kabz ve kabul edip ve bundanma âda mezbûr zevcem Merve'nin benim zimmetimde altmış guruş âlâcak hakkı olmağla anın mukabelesinde dahi yine karye-i mezbûrda vakî' bir tarafı karındaşım Ahmed ve bir tarafı İsmail Paşa ve bir tarafı çay ve bir tarafı tarik'i nâm ile mahdud teki bağımı zevcem mezbûr Merve'ye beyi' ve temlik ve teslim ol dahi işтира ve temlik ve teslim ve kabz ve kabul etmekle ba'de'l-yevm tekik evlerde ve gerek tecemmülat-i hanede ve gerek tekik bağında vechen fî'l-vücühkat'ân âlaka ve mudahâlem kalmadı. Evler ve tecemmülat mehr-i mükabil ve bağ dahi zimmetimde altmış guruşunu almış idim anın mukabil-i mezbûr Merve'nin mülk-ü müşterası olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarıfı olsun dedik de ğab'it-tesdik ma vekeâ bi't-teleb ketb olundu. Taharruren fî'l-yevmi's-sabi' fî Receb'il-murecceb sene ihda ve semanin ve mieteyn ve elf.

Şuhud ehli:

Seyyid Hâilil Alemdar. Yumak oğlu Ahmed b. karındaşı Âli b. Kesrikli Hüseyin elf. Ahmed'in oğlu Deli Osman. Kaplan oğlu Âli b. Hacı Ömer-zade Emin b. Kerraz Âli b. ve ğayruhum.

Belge No:174/C

Defter budur ki bin yüz seksen iki senesi muharrem'ül-haramı gurrelerinden bir sene değin Harput kazasında menzil umuru Muâz Ebu Abdullah Ağa ile Âli bayraktarın mârifet-i şer'i ve cüml-e mârifetleri ile uhdelerinde olmağla menzil-i mezkûrun malından iki taksit ve nefis-i şehir esnafının on beş hanesine isabet eden sakinan oldur ki ber-vech-i ati zikrolunur. Fî 20 Cemazi'ül-ahir sene 1184.

Esnaflar:

Atar	109 guruş
Bakal	109 guruş
Kasap	72 guruş
Debbağ	58 guruş
Ekmekçi	47 guruş
Babusci	47 guruş
Eskici	32 guruş
Berber	14 guruş
Serac	11 guruş
Neccar	11 guruş
Kâlâyıcı	11 guruş
Semerci	5 guruş
Demirci	5 guruş
Nalçıp	18 guruş
Nalbend	18 guruş
Maf	5 guruş

Belge No:175/A

Karye-i merkûme riâyeleri kinisa gerek tamir ihtiyaç vakî' ise yedinizde olan fetva-i şer'if mucibince âmel eyleyip kadime muğayir bina ihdas etmemek şartıyla tamire ruhsat ve haric-i fetva-i şer'ifte olunmamak diye fî yedi safer 1182

Belge No:175/B

Devletlü îna yetlü merhemetlü Efendim sultanım hazretleri devlet ve'l-ikbal ile sağ olsun arz-ı hal zimmiyan kulları budur ki Harput kurâlârından Gerengit nam karye zimmiyanlar olup karyemizde mevcut olan kilisemiz eski binası üzerine ta'mir olup ziyade bir nesne binaeylemek üzere ber-mu'tad-i kadim kanun üzere fetva-i şer'if mücibince eski kaide üzere ta'mi-i ruhsat verilmesi babında devletlü îna yetlü merhametlü Efendimiz'e arz-ı halkulları cesaret olundu. Merahim-i âlilerinden mercudur ki ruhsat buyrulup bu zimmiyan kulları bir el-gölgelik ita buyrulması babında ba-ferman devletlü inayetlü rahmetlü Efendim sultanım hazretlerininindir. Gerenkid zimmiyan kulları.

Belge No:175/C

Kesrikli nalbend Emin Paşa'nın zevcesi Emine binti Mustafa b. bundan akdem fevt olduk da mezbûr Emin kenduye esaleten ve seğir oğlu İbrahim ba-hüccet vesayeten kayınpederimerkûm Mustafa b. dan zevcem mecruhe olduğu halde fevt olmağla İsmail sen derbettin diye dava ve isbattan aciz olup ân inkar beynlerinde müslimun tevessut ber muhakkik-i şer'if ve bir kara kanlı dulh ve altmış gurus alup bi'l-esale ve bi'l-vesaye mezbûrunun diyetine muteâllik âmme hukukun davasından gerek kayınpederi Seyyid Mustafa Paşa'nın ve gerek oğullarının zimmetlerini ibra ve iskat ve tarafından i'ta-i hüccetine yine Kesrikli Mustafa Alemdar vekil eylediği vaiz-zade Veli Bey ve Seyyid Ve'liddin Efendi ve Emir Âli b. Hasan Efendi şahadetleriyle sabit olup ibra-i hüccet verildiği kayıdır. Fî 28 cemazi'ül-ahir 1182

Şuhud ehli.

Bahçe hamamcısı Süleyman Paşa. Hacı b. Kezinli Berber İsmail b. Tarakçı-zade Osman b. Mahmur-zade Mulla Hüseyin. İmameddin Efendi.

Belge No:175/D

Defter oldur ki işbu bin yüz seksen iki senesi muharrem'ül-haram gurrelerinden bir sene tamamına değin marifet-i şer'î ve cüml-e âyan-i memleket ve ahâli marifetleriyle Harput kazasının menzili Abdullah Ağa ile Âli bayrakdarın uhdelerinde olup yüz altmış dokuz buçuk yarım rübü' haneye iki taksitde beher haneye otuz üç gurus olmak üzere beş bin beş yüzyetmiş seksen gurus yedlerinde hüccet-i şer'îye verilip öteden beri kaide-i balede dört aymürûrunda bir taksit-i cem edip onuncu ay

mürûrunda dahi ikinci taksit-i cem ve tahsiletmek üzere yedlerinde defter verile gelmekle menzil mezkûru rû'yet eyleyüp taksit evvelin tahsilinin vakt-i hulul edip bi emrillahi teâla bu ana dek menzil mezkûrden mürûr ûbur eden olakların kisret ve defteratından ma âda bargirleriHasan halebi ve Hasan betrik menzillerine dek gidüp zararları olduğu ecalden ehvallerini cümleye ifade eylediklerinde menzil-i mezkûr saire kiyas olmayıp umur-i muhimmeden olmağla senesi tekmliline değin bila-özür menzil mezkûru rû'yet eylemek üzere bin yetmiş iki guruş dahi demiyle bı her haneye altı guruş bir rûbü' dahi iki taksitte benim ile beher haneye otuz dokuz guruş bir rûğbü' beher taksitden on dokuz buçuk guruş beş pare eder bu vecihle cüml-e marifetleriyle yedlerine verilen defterdir ki ber-vech-i ati zikrolunur.

Fî 15 Cemazi'ül-ahir sene isna ve semanin ve mieteyn ve elf. Hane-i hamidiye Uluâbad sahra- i hümayun

Belge No:176/A

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi zide fedlehû ve mefahir'ül-erkan serdarı El-Hac Ahmet Ağa ve âyan ve eğavat ve sair ehâliyetlü enha olunur ki Emin Sadık El-Hac Hasan Ağa'nın müddet-i emaneti olan yetmiş dokuz senesinin ve seksen senesinin hozi zabt ve ehde-i emanetine rebt olan kaza ve kasaba ve nevahi ve kura ehâlilerinin aldığı aidat ve mükenenat macaraile ve bad-i heva ile ve tayarat saaile-i ve tevziat muayyene min kulil'il-vucuh mekbuzatın yekun ve yekun teftiş ve teğhis ve özür himayatten siyanet ve ela vech-i sahih cüml-e marifetleri ve merifer-i şer'îyle istintak ettirdik babında tarafımıza hitaben şerefyafta sûdur eden emr-i ali mucibince ağa mumi ileyhin Harput kaza ve kasaba ve kariyelerinde aldığı ğeyarat ve tevziat ve carayin ve seyarat ve mükennat ne ne ise bir paresi ketm ve ihfam ve ziyade ve nuksan olmamak üzere cüml-eten marifet-i şer'îyle tahrir ve defter ve kadı mumi ileyhin imzasıyla ve tenhiriyle temhura olunsun keyfiyet-i mezbûreden haber ve ihbar ve mukabilide sahib-i ikdidar üç beş nefer vakî ve mekbuzdan mezkûreye arif kimseyle bu tarafa irsal be bir gün evve'l isâlâ dikket ve ihtimam olmak için işbu buyruldu nesebleri memur hane-i muşiran Hacı Ahmet Ağa ile irsal olundu inşallah vûsulunda ber-vech-i muharrer a'ni mumi ileyhi Harput kazası ehâlilerinden aldığı aidat ve caraim ve hava-i teyyarat her ne ise bermentuk emr-i âli bir paresi geri kalmayıp âlâ vech-i sahihe cüml-e mafrifetleri ve marifet-i şer'îyle tahrir ve defter ve imza ve tenhir ettirip keyfiyet-i kadiye-i vakıf ve vukuf tam olanlardan üç ve beş kade-i meşrûheye arif ve fehmi mukabiliye sahib iktidar

mehur merkûm tefrike-i tarafından irsal ve birgün evvel isale dikket olunsun. Âvk ve tehirden ve tehavun ve tekasur misillün heraketten mubaâdat ketm ve ihfa ve rehavet ve ihtifadan teharruz ve sıhat hâli tahrir ve ber-mucib-i buyruldu ile âmel ve tevakûf ile âmel eylesin ve's-selam.

Belge No:176/B

Sarioğulları Mehmed ve Hüseyin taraflarından Mulla Osman ibni Hüseyin zide ve kör Ömer oğlu Yunus ve karındaşı Yunus'un oğlu Hüseyin ibni Osman şehadetleriyle Şah Âliibni Nur Âli nam kimse vekâlâten Hüseyin karyesi sakinlerinden baîsü'l-küttâb Mulla Ahmed ibni eski Mehmed'e mezbûran suvar oğulları Mehmed ve Hüseyin'in Harput toprağında iki kıta sulu tarlâlârının ahk tasarrufunu eden sahib-i arziyle ve suyuyla mezbûr Mulla Ahmed'e doksan guruşa tefvîz ve ferağet edip kabz-i semen eyletip yedine hüccet-i şer'îye verilmekle işbu mehalle keyd olundu fî cemazi'ül-evve'sene 1882

Şuhud ehli:

Hasan Beyoğlu Osman. Metrah Mehmed Paşa ağruzlu-zade. Hacı Hasan Hüseyinli Abdullah Paşa. Ebu Tahir ibni Veli Ömer Karaçöteli Mehmed Muhsir Âli Paşa Mehmeder Mehmed Paşa Hacı ibni İbrahim Paşa Gül Mehmed oğlu Hüseyin Paşa Hüseyinli Şeyh Bernal Mustafa Paşa ve ğeyruhum

Belge No:177/A

Vechen mine'l-vucuh âlâka ve müdahalemiz kalmayıp merkûm Hacı Mehmed'in mülk-ü müşterası olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yeğtar mutassarıf olsun dedik de ğab'it-tasdik el-mu'teberi şer'î merkûm Hacı Mehmed bu dar-i fenanın zevâlif-î tefekkür ile zad-i ahret olma için mehelli kazada tevân ve reğbeten tâkrir-i kelâm ve ta'bir-i li'l-kelâm eylediği zikr-i mürûr edip mülk-ü müşteram olan mezkûr dükkânları hasbeten lillahi teâlâ Medine-i mezmurenin kalâ meydanında sahibü'l-hayrat iâneleriyle bina eylediğim cami-i şer'îfîn vazifesi olmakla kimseciğe merhum Hacı Âli bir dükkân-ı vakf eylemişti. Bi nevahi diğer olunan iki bab dükkânımı vakf-i sahih-i şer'î ile zikr olunan cami-i şer'ifte imam olanlara vazife olmak için vakfeyleyip tevliyetini dahi nice ben hayatda oldukca kendime şart eyledim ecel isabet edip fevt olduk da oğlum müteve'lli olup ve dükkân-ı mezkûrlerden sal icarları her ne hasıl olur ise cami-i şer'ifte imam olanlara müteve'lli yediyle mutassarıf olâlar be bir buçuk guruş dahi cami-i

mezkûre ve akçesi her kim olursa dükkan-i mezkûrelerin icaresinde sene bi sene mutasarrıf olâlâr. Hasıl-i tevliyet-i evlat-i evlat ile nekrat-i ile nekrad mütesarrıf olâlâr zûkurumdan neslin münkati' olduk da evlad-i unas tevliyete mutasarrıf ola iyaz Allahu Teâlâ anlar dahi nekraz bulduk da re-i hakim ile bir mutemit kimse müteve'lli nasp olup ber-vech hesebi dükkan mezkûrun icarlarından sende vech-i meşrut üzere cami-i şer'ifin mumciz bir buçuk guruş verip ve kusuru her ne kalır ise imam olanlara mutassarrıf olâlâr diye li-ecl-i tescil nasp eylediğimüteve'lliye dükkan mespurları farian teslim etdikten sonra rücu' azim olduk da li-ecl-i tescil müteve'lli olan kimse dahil eime-i müştehidin rahimehumullahu ila yevmiddin kavlı-i şer'ifleri üzere saihhat-i vakfe hükm talep etmekte hakim-i mevki' Sadri kitap tamcilt ve Hasan meâb hazretleri dahi sıhhat-i vakfe hükm-ü şer'i birle tenbih etmekte ma vekeâ bi't-taleb ketb olundu taharruren fî 27 Muharrem'ül-haram sene isne ve semanin ve mieteyn ve elf

Şuhud ehli:

Arslan-zade Hacı Mehmed. Tuzcu oğlu Emin Paşa. Karanida oğlu Hacı Mehmed. Kaçar oğlu Ömer Ağa. Şahin oğlu Hasan Paşa. Arslan-zade Mulla İsmail. Mulla Abdullah ibni Çelebi Efendi

Belge No:177/B

Ma' ruz da-î devlet- i âliye oldur ki

Hâlil Ağa ibni İbrahim ibni Hüseyin tarafından vekil olduğu Mehmed binti Hüseyin ve Hacı Osman binti Süleyman şehadetleriyle sabit olan Hacı Yusuf meclis-i şer-î şer'if üzere muekil mezbûr sabiken rekeni ma'ruf olmakla tarih-i ilandan iki gün mukaddem hürriyetine hükmolunan Süleyman muvacehesinde tarih-i ilamdan bir sene mukaddem bir kimse merkûm Süleyman yedinde abd memluki olmak üzere bey'a arz ettik de merkûm Süleyman dahi muekilim merkûm ibni rakam beni işтира ile demekle nuekilim merkûm dahi mezbûr Süleyman'ı altı yüz guruş semen medfu' ve mebsusuna işтира ve kabz ettikten sonra mezbûr Süleyman dahi murasilim diye huzur-i hakim-i şer'i de benim muvacehemde da'va ve muddeâsını şuhud ûdulle ispat mucibince hürriyetine hükm olunup ve bayi-î merkûmun halen mekanı dahi ma'lumu olmağla semen olmak üzere mezbûr Süleyman'ın takririne binaen muekilim mezbûrun bayi' merkûme medfu'i olan meblağ-ı merkûm altı yüz elli guruşu mezbûrSüleyman'dan bi'l-ve kale talep ederim diye dava;ol dahi muekil mezbûrun kenduyi ol miktar semen ile işтира eylediğini ikrar ma âda-i inkar ettik de müdde-î vekil merkûm müddeâsını leda tezkiye makbul'uş-

şuhad ettikleri ihbar olunan Âli Ağa ve Ahmet Ağa ve Hafız Abdullah Efendi şahadetleriyle ispat ve mucibince meblağ-ı merkûm altıyüz elli guruşun edasıyla mezbûr Süleyman ilzam olunup lakin mezbûr Süleyman halen ma'dem ve mu'sir ve zahir'ül-fakr olup el-yevm eda-i deyn-e âdem kudret-i zahir olmağla kantere ila meysere medmun-i şer'if-î üzere hal-i yesarına değin meblağ-ı merkûm için merkûm Süleyman'a haps itiza etmediği huzur-i âlilerine ilam olundu. El emru li-ve'liyyil emr-i fi 16 rebiu'l-ahir sene 1180. Veselna fi 29 Muharrem 1182

Belge No:178/A

Medine-i Harput mahallesinden Elaca mahlesi ehâlisinden iken bundan akdem bir evde vefat eden Gündüz-zade Seyyid Muhammed Ağa ibni Mulla Mustafa nam kimsenin vâlidesi Ayşe binti Süleyman nam hatun ile kız karındaşı Emine binti mezbûr Mulla Mustafa nam hatun taraflarından bey' atii'z-zikr ikrar ve tescil-i tay- hüccet vekilleri olduğu ve anâlârını arifan far oğlu Abdullah Paşa ibni Mehmed Paşa ve Arslan-zade Mulla İsmail ibni ma'sum El-Hac Osman nam kimseler şahadetleriyle şeren vekalet-i sabit ve subut vekalet-i hükm-i şer'îye lahik olan mezbûr Emine'nin zevci Beşir oğlu El-Hac Hüseyin nam kimsene vekaleten meclis-i şer-î şer'if lazim'ut-teşrifte işbu sahib'ül-küttâb kayd Kulun-zade Seyyid Mustafa Paşa ibni Seyyid Hasan Paşa mehderinde bi'l-vekalet ikrar takrir-i kelâm edip mutevafa-i mezbûr Mehmed Ağa'dan vâlidesi kabz ve'l-yevm mezbûr Ayşe Hatun ve hemşiresi zevcem mezbûr Emine'ye irsi şer'ile intikal eden mehelli mezbûrede vakiî' bir tarafı kor Âli-zade mülkü ve bir tarafı tütüncü musli zadeler ve bir tarafı mütevafa-i mezbûr Mehmed Ağa'nındığer iki hemşireleri ve bir tarafı terik-i nâm ile mahdud haram oldur ki hissem taksimde taşra gedagı bacarlarına ve haram evleri kabze validem mezbûr Ayşe Hatun ile zevcem Emine'ye hisse isabet etmişti. Bir safe ve bir kiler ve metbağ ve iki eyvan tehti ortada usuli ve kenef-î müştemil mülk-ü murisi olan evlerimin tevabi' ve levahikiyle tarafından hacab ve kabul-e hav-i şart-i mufsidetden âri bey'i bey'îyat sehîh-i şer-i üzere merkûm Safa Paşa ikiyüz yetmiş guruşa beyi' ve temellük ve teslim ol dahi iştira ve temellük ve teslim ve kavs ve kabul eyledikten sonra meblağ- i mezkûr ikiyüz yetmiş guruş merkûm Mustafa Paşa yedinden kayınvâlidem mezbûr Ayşe ve zevcem mezbûre Emine bi kader-i hisesi tamamen ve kamilen ahz ve kabz eyleyip ba'de'l-yevm zikri olunan mürûr eden evlerde mezbûr kayınvâlidem Ayşe ve zevcem Emine'nin vechen minel vec kat'ân âlâka ve mudahâlemiz kalmayıp mezbûr Mustafa Paşa'nın mülk-ü

müştarası olmuştur. Keyfe ma yaşa ve yehtar mutasarrıf olsun dedik de âb'it-testik bi't-taleb ketb olundu taharruren fi'l yevmi sabi' âşer Muharrem'ül-haram sene isna ve semanin ve mieteyn ve elf.

Şuhud ehli:Mahmud Paşa Hacı Yakup-zade. Mustafa Paşa Abdulcelil-zade. İsmail Paşa Karababa-zade Numan-zade Mulla Mehmed Katip oğlu Yusuf Paşa Mustafa ibni mal badi-zade Mehmed ibni Faruk Alemdar. Kasım Paşa Muhsir Âli Mustafa Paşa Şaban oğlu Mulla Hasan.

Belge No:178/B

Medine-i Harput mahallesinden Sarayhatun Mahallesi sekinlerinden Fatma binti Mirzah Hacı Mehmed Ağa tarafından bey'i atii'z-zikri ikrar ve ita-i hüccet vekil olduğu zatını arifan Kara Bekir-zade Hacı Mehmed ve Baba Haydar-zade Abdullah Paşa ve Arslan-zade Mulla İsmail şahadetleriyle şer'ân vekâlet-i sabit ve subut vekaletine hükm-ü şer'îye lahik olan zevci Seyyid Yusuf-zade El-Hac Âli Ağa vekaleten meclis-i şer'î şer'if lazım-i teşrifte işbu sahib'ül-küttâb Muğil-zade Hacı Mehmed mehderinde ikrar ve takrir-i kelâm edip bey'i ati'iz- zikrin sûdurunda değin zevcem mezbûre Fatma Hatun'un mülk-i merğidemine olup Medine-i mezbûrenin ilk hane kurbunda vakî' iki bab ve dükkanları babası Hacı Mehmed Ağa'dan kendüye irsiyle intikal edip biri Antepli Hacı Osman sakin olduğu dükkan bir tarafı demirci Âli-zade Ömer Paşa ve bir tarafı Abdulkadir oğlu cebakçı İsmail oturur. Ve dahi ve iki tarafı terik-i nâm ve birisi dahi nalçeci Zürrenin oğlu Abdullah Paşa sakin olduğu dükkan üç tarafından terik- inâm ve bir taraftan hanekan mescidinin vakf-ı dükkan ile mehdut olmak üzere iki bab be dükkanları tarafından icab ve kabule hav-i şurut, muvsidetden âr-i beyiyat-i sahih şer'î üzere merkûm Hacı Mehmed'e yüz guraşa bey' ve temellük ve tesellüm ol dahi iştira ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûru merkûm Hacı Mehmed yedinden muekkelâm mezbûre Fatma Hatun tamamen ve kamilen ahz ve kabz eyleyip ba'de'l-yevm dükkan-i mezbûrelerde

Belge No:179/A

Serrac Hacı Mulla Ömer ile Âli Paşa temellükan hücceti

Medine- i Harput musenefatından Kürk nam karye sakinlerinden Mehmed Ağa ibni El-Hac Hasan Efendi bey'î ati'iz-zikri ikrar ve itâ- i hüccete vekil olduğu Kara Mehmed-zadenin İsmail Paşa ibni Hacı Mehmed ve Hacı Yakup-zade ve İsmail Paşa ile

Hacı Hasan nam kimseler şehadetleriyle şer' en vekalet-i sabit ve subut vekaletine hükm-ü şer' iye lahik olan cakli-zade Mehmed Ağa ibni Hacı Süleyman vekalet- i meclis- i şer' î şer' if lazim' ut- teşrifte işbu sahib'ül-küttab Sırrac El-Hac Mulla Ömer ibni Hacı Musa ve Seyyid Âli Paşa ibni Hacı Mehmed nam kimseler muvacehelerinde bi'l-vekale ikrar ve takrir- i kelâm edip muekilim mezbur Mehmed Ağa'nın babasından muntakil vereseleri beynlerinde ba'de'l-ıfraz mustakillen merkûm Mehmed Ağa'ya hisse verilen mülk-i murunu olan Medine-i mezbûrenin serrac hane sutunde vakî' halen merkûm Seyyid Âli Paşa oturduğu çizmecî dükkanı ki bir tarafı Habal-zâde Hacı Ahmed Âlemdar'ın kırığ hanın dükkanı ve bir tarafı Küçük-zade Mehmed Ağa'nın zevcesi Hatice dükkanı ve bir tarafı hayre Veli-zade serdarları ve bir tarafı terik-i nâm ile mahdud olmak üzere cevanıb-i erbeâsından birer ziraîn merkûmanı El-Hac Mulla Ömer'e ve Seyyid Âli Paşa'ya hibey-i sahihe şer' iye ile hibe anlar dahi ittihab ve kabul eylediklerinden sonra dervenini yüz altmış gurus ile bi vezn bir mikdar merkûman Mulla Ömer ve Seyyid Âli Paşa'ya beyîyat-ı sahih- i şer' î üzere tarafından icab ve kabulhavi, şurut-i mufsideden âr-i bey' ve temellük ve teslim anlar dahiiştira ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eylediklerinden sonra meblağ-i mezkûru ve bi vezni penbeyi merkûman yedlerinden muekkilim mekum Mehmed Ağa bi't-temam ve'l-kemal ahz ve kabz eyleyip ba'de'l-yevm dükkan- i mahdud mezkûrde vechen mine'l-vucuh ve sebeben mine'l-esbab bir türlü âlâke ve mudahale kalmayıpmüşterian merkûman El-Hac Mulla Ömer ve Seyyid Âli Paşa'nın mülk-i müşterası olmuştur keyfe ma yaşa ve yehtarmutasarrıf olsunlar. Dedik de ğab'it-tasdik ma vekeâ bi't-taleb ketb olundu. Taharruren fi'l yevmi's-samenin ve'l-ışrin min şevval'il-mükerrem li sene ihda ve semanin ve mieteyn ve elf.

Şuhud ehli:

Serrac Âli b. Mustafa Alemdar. Osman b. Mevlüt egruz-zade. Bekir ibni Ahmed. Emin b. Berber Ömer turuncu-zade Mehmed tabi'. Serrac Âli b. Osman Serrac Ömer kabad-zade Mulla Faruk ve ğayruhum.

Belge No:179/B

Medine- i Harput sakinlerinden Dum oğlu Hüseyin ibni Bekir Çelebi hudur-i şer'â gelip dayının oğlu Hacı Âli ve dayım oğlu Mehmed b. ve Tabur Hüseyin b. ve Tellal Sufî ve Eyyüb Alemdar şahadetleriyle takrir eylediği babamız Bekir Çelebi fevt oldu. İki kardaş bir bacı kıldık ve babamızın bir mikdar borcu kaldı. Bizlerden taleb

ediyorlar kaldı ki karındaşımsıyid Murat Diyar-i ahire nezer eylemiştir. Meclisten ğaibdir. Babamızdan bize irsale intikal eden Meydan mahallesinde Sarayhatun mahallesinden Emine binti Emin Ağa nam hatun üçmuhâlifî Karaca oğlu Ahmet mahderin üzerine dava olup binbir halı satıl bundan akdem tekaden-i deyn için satılıp ba' dehu ihfa ve heşman oğluna bey' olunmuş bundan akdembî'l-isticak dava şimdi dedik de zevc-i merkûm deyn-i ikrar lakin malın oldukdan sonra vekil terzi Ahmet b. ber-vech-i muharrer eve'lida şehadet birle dava eylediği Hacı Ahmed Emin'e tenbih birle fî 19 receb 1182.

Belge No:179/C

Serrac Hacı Ömer'in

Medine- i Harput mahallesinden Hoca Mahallesi sakinlerinden Rukiye binti kaleci-zade El-Hac Süleyman nam hatun tarafından ikrar atı'iz-zikr vekil olduğu zatını arifan Hacı Âli Paşa ve Küçük Hacı Çevke-zade Ahmed şahadetleriyle şer'ân vekalet-i sabit ve subut vekaletine hükm-i şer-î ihkak olan karındaşı Mehmed Ağa ile Süleyman vekaleten zevci Seyyid İsmail Paşa ibni Hacı Mehmed muvacehesinde ikrar ve takrir-i kelâm edip kız karındaşı mezbûr Rukiye'nin yedinde mülkü olan halen elide vakî' iki tarafdı terik-i nâmve bir tarafı benim dükkanım ve bir tarafı eski Veli-zade Hacı İbrahim Alemdar dükkanı ile mahdud bir bab demirci dükkanını Demirci İsmail Paşa'nın hanesi tahtında vakî' kazğancıdükkanı ile istibdal edip mezbûr hane önündeki hudud-i mezkûr ile mahdud olan demirci dükkan-ı zevc-i İsmail Paşa'nın olur. Kız karındaşı mezbûr Rukiye Hatun'un âlâka ve mudahale kalmayıp evlerin tahtindeki kazğancı dükkan-ı dahi kız karındaşı mezbûrenin mülkü oldu dedikten sonra merkûm İsmail Paşa dahi mehfâl-i kazada işbu sahib'ül-küttab Hacı Mulla Ömer mehderinde ikrar ve takrir- i kelâm edip zikr-i murûr eden hudud-i mezkûre ile mahdud demirci dükkanımı tarafımdan icab ve kabul-u havi şurut-i mufside den âr-i bey'îyat-i sehah-i şer'i üzere merkûm El-Hac Ömer'e yüz on beş guraşa bey' ve temlik ve teslim olduğu, iştırâ ve temlik ve tesellüm ve havz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr yüz on beş guraşa merkûm Hacı Molla Ömer yedinde bi't-tamam ve'l-kemal, ahz ve kabz eyleyüp ba'de'l-yevm dükkan-ı mahdud mezkûrde vechen mine'l-vücuğ âlâka ve müdahale kalmayıp merkûm Hacı Ömer'in mülk-i müşerası olmuştur keyfe ma yaşa ve yehtar mutasarrıf olsun dedik de ğab'it-testik ma vakeâ bi't-taleb ketb olundu.

Muharrere fî'l yevm'il-hadi ve'l-îşrin Seferü'l-hayr sene erbaa ve semanin ve miyeteyn ve elf

Şuhud ehli:Hacı Feyzullah-zade. Cebakcu-zade Ahmed Âlemdar. Serrac Abdullah, Serrac Mulla Âli ibni Muhammed. Osman binti Alemdar. Çelebi Efendi. Eskici İbrahim Paşa. Hacı-zâde Osman Paşa, Ömer Paşa. Evindan-zâde. Hacı Muhammed binti cebakcu-zade. Emin binti Berber Ömer. Hacı Hüseyin-zâde ve diğerleri.

Belge No:180/A

...

Medine-i Harput mahallesinde Meydan mahallesi sakinlerinden Fîrdevs binti Seyyid El-Hac Ebubekir nam Hatun tarafından bey'î ati'iz-zikri ikrar ve ita-i hüccet vekil olduğu zatını Arifan koneş çavuş-zade Seyyid Eyyüp Paşa ve karındaşı Seyyid Mustafa ibni Hacı Mehmed ve İbrahim ibni Mulla Osman ve çavuş-zade Seyyid Ahmet Paşa nam kimseler şهادتleriyle şer'ân vekalet-i sabit ve subut-u vekaletine hükm-ü şer'î ye lahik olan karındaşı Seyyid Osman Paşa ibni Hacı Ebubekir nam kimse vekaleten meclis-i şer-i şer'if lazim'üt-teşrifte işbu sahibü'l-küttab ceteci Seyyid Hacı Mustafa ibni Mulla Ahmet muvacehesinde ikrar ve takrir-i kelâm edip bey atiyi'z-zikrin süduruna değin kız karındaşım mezbûre Fîrdevs Hatun'un mülk-ü serihinde munselik olup Medine-i mezbûre bağımı beyinde Deliktaş nahiyesinde vakî bir tarafı Hızır-zade El-Hac Osman mülkü ve bir tarafı sakeunşetin oğlu Osman Paşa ve bir tarafı persenkiden terik-i nâm ile mahdud bağ ve bahçe ve hezan ve iki suları eşcar-i müsmir ve gayr-i müsmiresiyle mecmu'u tevabih ve levahikle ve kafe-i hukuk'ül-mufîket tarafından icap ve kabulü havi, şurut-i mufsitten âr-i bey'îyat-i sahih-i şer'îye üzere merkûm Seyyid Hacı Mustafa'ya ikiyüz elli guruşa bey ve temelluk ve tesellum ol dahi işтира ve temelluk ve tesellum ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr ikiyüz elli guruşu merkûm El-Hac Mustafa'nınyedinden kız karındaşım mezbûre Fîrdevs tamamen ahz ve kabz edip ba'de'l-yevm bağı mahdud da ve mezkûr da tevabi' ve levahikinde kız karındaşım mezbûrenin vechen mine'l-vucuh ve sebeben mine'l-esbaktân âlâke ve mudahalem kalmadı. Merkûm El-Hac Mustafa'nın mülk-ü müşterası olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yeğtar mutasarrıf olsun dedik de ğab'it-testik ma vekeâ bi't-taleb ketb olundu. Bin yüz seksen bir

Şuhud ehli:

Nekip Seyyid İsmail Ağa. Hasan-zade Mustafa Paşa Hıdır-zade Mehmed Paşa Botsalcı-zade Ahmet Paşa. Botsalcı Küçük Osman Paşa Çizmeci Timur Paşa El-Hac Âli kadi Mahmud-zade şenhican oğlu Âli Paşa

Belge No:181/A

Defter oldur ki Harput kazası ahâlilerinin Keban madenine imdad-i seferiye ve hederiye ve bazı muafiyetler için bahat-i hümâyun şevketmakrun kömür bedelidir. Bin yüz seksen senesine mehsuben cem' ve tahsili babında ferman-ı âli-şan sadır olmakla nefis-i şehir esnafına hisselerine isabet eden meblağdır ki ber-mu'tad-i kadim sene-i sabikaye ikrar Serdar Ağa yerine tahsil için işbu defter verildi. Evail-i cemazi'ül-ahir sene ihda ve semanin ve mieteyn ve elf.

Esnaf:

Atar	179 krş.
Bakkal	179 krş.
Kasap	30 118 krş.
Debbağ	95 krş.
Hamamcı	75 ile 5 krş.
Bağbusçi	5 ile 75 krş.
Eskici	51 krş.
Berber	23 krş.
Sarac	16 krş.
Necar	16 krş.
Kâlâyıcı	16 krş.
Semerci	8 krş.
Demirci	5 ile 10 krş.
Nalbendçi	30 ile 29 krş.
Âlâf	23 krş.
Metaf	5 ile 10 krş.
Emadi mâli	897+50=947 çevkedare hizmet

Belge No:181/B

Husus-i atî'üz-zikr ketb ve tahrir için sevb-i şer'î muteharden bila-iltimas. Katib-i mahkeme

Mehmed Efendi tayin olunup ol dahi Medine-i mahletinden Ahmet Bey mahallesi sukanından Çöteli-zâde İsmail Ağa'nın hanesine varıp Tırkanlı aşiretinden Osman ibni Mehmed nam kimseyi mecruhen maktul müşahade edip âzasına nazar eylediklerinde sağ oyluğunda kurşun yarası olduğu muayene olunup maktul mezbûrun vuraset-i babası mezbûr Mehmed ile vâlidesi Emine'ye munhasır olduk şer'en zahir ve muteyabbin olmağla mezbûre Emine hadire olup karındaşı Kasım dahi hazır olduğu halde katil-i mezbûrun katili ve carihi sual olunduk da bizim bundan akdem bir öküzümüz kayıp olmuştu Harput kurâlârından Sürsürü nam karyede birinin yedinde bulduk bir iki defa gelip talep eyledikte vermedi. Tarih-i katipden yirmi beş gün makden oğlum katil mezbûr ve bir dahi ayakdaşı karye-i mezbûreye varıp öküzü bulup sürüp getütürlerken karyenin şeheneler rakeşe gelip kurşun ile darp etmişler ol darptan muteessiren bugün vefat eyledi haber verenlerin cevabına binaen birisi Kürt Hacı Mehmed ve biri imam-zadenin adamı şatır oğlu Süleyman dahi kör kenamlı Âli ve ve Hacı Hasam kardaşı oğlu Veli bunlar darp etmişler diye haber verdiler dediklerinden sonra yalnız turslu Hacı Ahmet ve Yusuf Ağa'nın itiba-i Ahmet Paşa fil vakiî maktul mezbûr verdiği ve ayakdaşı karye-i mezbûrden öküzü sürüp getirirken ellerinden almak için vardıklarında mezbûrden Hacı Mehmed ve Şatiroğlu ve Âli ve Veli ile ve sürat ile gidip bizler dahi arkâlârından dört tüfek sedası geldi acele teşidin maktul mezbûru darp etmişler Kürt Hacı Mehmed bir kılıç arkadan dahi vurdi. Ancak tüfenk kurşunu isabet eylediği malumunuz olmadır dediklerimi naim merkup kebt ve terkip ve maen maunet olan çevte cufe ve emir Mulla Hasan ile meclis-i şer'îde lehda ve tahrir etmek ma vekeâ bi't-talep ketb olundu tahriren fi'l-yevmi'l-sani aşer lin Cemaziü'l-ahir sene ihda ve semanîn ve mieteyn elf.

Muhakemede şuhud heyeti İsmail Ağa. Hacı Ahmet Ağa. Hacı Ebubekir. Defter-zâde Mehmed Efendi. Hacı Hafız Efendi. Hüseyin Ağa. Mumizâde Hacı Muratzâde Mehmed. Paşazâde Emir Ahmet Ağa.

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l-avâtîfü'l-meliki'l-â'la Diyârbekir vâlisi vezirim paşa edamallahu teâlâ iclâlehu

tevki'i refî' hümayuna vasıl olacak malum ola ki kudvet'ul-emasil ve'l-akran Harput sancağı âlâybeyi Mustafa zide kedrehu sere-i saadetime mektup gönderip liva-i mezbûrda Uluâbad nahiyesinde susi nam karye ve gayrinden dört bin yedi yüz elli yedi akçe, tımar mutassarrıfı İbrahim Gürcistan seferinde şehiden fevt olduk da tımarı Mustafa'ya arz ve miri mirandan tevcih ve teskere ve astinaden berat olunup lakin merkûm İbrahim'in fevtinden altmış gün mukaddem sahih sulbi oğlu ela gözlü açık kaşlı tahminen bir buçuk yaşında Darende-i ferman-ı Mehmed dünyaya gelmekle tımar mezbûr babası İbrahim'in fevtinden ve mezkûr Mustafa'nın ref'inden oğlu sabiyi merkûm Mehmed'everilmek babında inayet-i ricasına arz etmeğin mucibince Mustafa'nın ref'inden mütevaffa-i merkûm İbrahim'in oğlu Mehmed'e tevcih olunmak emrim olmuştur. Buyurdum ki göresin tımar-ı mezbûr vech-i meşrûh üzere mehlul ise sancağında sakın olup âlâybeyi bayrağı altında sefere işlemek ve tehvil ve tezekkür ile zapt olunmayıp berat etmek ve altı aya değin berat etmez ise adem-i itaatından ahz-i tevcih olunmak şarıyla tımar mezbûru babası merkûmun fevtinden ve miri mirandan teskere ve astinaden berat olunan Mustafa'nın ref'inden sulbu oğlu sabi'î merkûm Mehmed'e tevcih edip teskeresini veresin şöyle bilesin âlâmet-i şer'ife itimat kılâsın taharruren fî'l-yevmi sabi' min şehr-i Rebi'ul evve'l sene uhde ve semanin ve mieteyn ve elf. Veselna fî gurre Recep sene 1181.

Belge No:182/A

A'zâm umurunda olmağla te'hîr ve tesammüh ve ihmal ve tekasül mislu hareket ile tatil meslehate baîs olunmaktan bi gayet ihtiras ve ictinab eylemek babında ferman-ı âli-şanım sadır olmuştur buyurdum ki hükm-i şer'ifim vardık da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafta sûdur olan işbu emr-i şer'if celilü's-şen vacip'ül-ittiba' ve lazım'ül imtisâlimin medmun-u itaat mekrunla amil olâsın şöyle bilesin âlâmet-i şer'ife ihtimat kılâsın tahriren fî'l yevmi's-sâlis-i işrin zi'l-kade sene semânin ve miyeteyn ve elf. Vesselna fî 23 Rebiü'l-evvel sene 1181. İstanbul mührü

Belge No:182/B

Kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Harput sancağı âlâybeyi Mustafa zide kadrehu canibinde olan Ordu-yu Hümâyunuma mektup gönderip liva-i mezkûrda Kozabad nahiyesinde mezra' tanrı vermiş nam karye ve gayrinden iki bin akçe timara mutasarrıf olan Osman tımarına rağbet etmeyip memur olduğu Gürcistan seferinde âlâybeyi

bayrağı altında na mevcut olup ol vecihle me'lul olmağla sancak mulazimlerinde orta boylu ela gözlü açık kaşlı darend-i ferman-ı hümayun sahibi evvel âlâya verilmek babında inayet ricasına azmetmegin mucibince tevcih olunmak emrim olup sadır olan emrim üzere sancağında sakın olup âlâybeyi bayrağı altında sefere eşmek ve beraat etmek şartıyla tevcih olunmak için sene semanin ve mieteyn ve elf cemaziü'l-evvelinin on dördüncü gününde Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alemhalen çaldır ve'lisi olup Gürcistan seferine memur âsakire başbuğ olan vezir-i mükerrrem saadetlu Hasan Paşa edamallahu teâlâ iclâlehu tarafından tevcih olunup tahvil hükmi verilmekle tezkiresi ihrac olunmak ferman buyrulmağın ber-mucib-i ferman-ı âli hazır olnunan ikibin akçe tımar vech-i meşrûh üzere mehlul ise merkûm Osman'ın niabetinde mezkûr sahib-i evvel âlâya tevcih olunup beraat-i âli-şan için tezkire verildi taharruren 14 şehr-i sefer sene samanin ve mieteyn ve elf.

Buyurdu-i sahra-i kumas. Vesselna fi 4 Rebiü'l-ahir sene bin yüz seksen bir

Belge No:182/C

Kesrükli Mustafa Ağa ibni Osman Hacı Ahmet şahadetiyle buyruldu:

Şeri'at şi'ar Harput kadısı faziletlu Efendi ve serdarı izzetlu Hacı Ahmed Ağa ba'ded-dem lehda olunur ki:sahibi arz-ı hal Hacı Ahmed nam kimsenin Mustafa Ağa nam kimse ile dava-i meşru'â olmağla mahfel-i ihdar ve tarafımızdan tayin olunan Çevkedar Mehmed mubaşereti ile ihkak-i hak edip ol tarafta ihkak-i hak ve fasl verilmekte subet olduğu halde suret-i sicili ile tarafımıza ihdara mubaderet eylesin. Hacı Hasan Emin Ma'den, Keban ve Ergani.

Belge No:182/D

Devletlü inayetlu merhametlu Efendim sultanım hazretleri sağolsun. Arz-ı hal kulları budur ki Harput sakinlerinden olup Kesrik nam karye sakinlerinden Mustafa Ağa nam kimse ileÇolak nam mezrada bir miktar toprak nizaîmız olmakla birkaç defa murafaâ olduk da bu kullar nehi olunup yine mutenebbihe olmayıp bu kullarına kader-i kulli olduğu cüml-enin malumudur. İnayetlu Efendimiz gelip arz-ı hale cesaret olundu merahim-i âlîlerinden mevcuddur ki mezbûr Mustafa Ağa nam kimseye mubaşir kullar tayin ve uzur-i âlîlerine ihdar edip murafâ-i şer'î ile hakkımız ihdar hak bulunmak babında ba ferman devletlü inayetlu merhametlu Efendim sultanım hazretlerindir.

Hacı Ahmet

Belge No:183/A

Emirler için buyruldu

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi zide fadlehûkîdvetü'l-emasil ve'l-akran yeniçerleri serdarı ve serden geçti ağâlâlarından Hacı Osman Ağa ve Hacı Ağa ve hallu oğlu ve ağavat-i saire zide kedrehum lehde olunur ki bu hilalda mezid haneden olmak üzere lundat zümresinden birkaç şekavetkâr ceskan nahiyesi riâyesinden dokuz nefer fukara-i esir daîyesiyle ol tarafa götürüb Harput kasabasında keyfiyete vakîf olup mezkûr dokuz nefer riâya-yı eşkıya-i mezkûre yedlerinden ahz ve âlâf kasaba-i mezkûrde âla hâli hi mevkuf oldukları tarafımıza enha ve ashabına teslim olunmâlârını istidâ etmeleriyle binaen aleyh-i mezkûr-ül adet-i riaya fukarası her ne mehelde iseler âla eyyi hâlin ahz,ve ta'yin olunan mubaşir marifetle ve me'rifet- i şer'îyle ashabına red ve teslim ve bu tarafa sevk ve teseyyür eylemeniz babında divan-i amedden işbu buyruldu tahrir ve istar ve çevkadarlarımızdan kîdvetü'l-emasil emir zide kedrehu irsal olunmuştur. İnşaaallahu teâlâ vûsulunda vech-i meşrûh üzere mezkûr dokuz nefer riayâlârı âla eyyi hâlin buldurup sahiplerine teslim ve bu tarafa sevk ve teseyyürlerine mubadered ve ketb ve ifhadan mubaâdat eyleyüp mucibi buyruldu ile âmel ve hareket eyleyesin diye fî 28 sefer 1181 vesselna fî gurre-i Rabbiü'l-evvel 1181.

Belge No:183/B

Nur Âli mezrasının beratı

Harput kazasına tabii Gülüşkür'ün nam mezranın mukayyet olan senevi bi akçe mâl-i mektuîn Van kâlâsı yerli neferatına vermek üzere mutasarrıf olan evladı Nur Ali'nin adam-i kudretleri sebebiyle mezra-i mezbûre ziraat ve harasetten teheyhive muâtta kalmağla mezra-i mezbûreye kema fî'l-evvel şen ve abadan eylemek şartı ile mukayyed olan malına dört yüz akçe dem ile üç rub'ünü erbab-ı istihkaktan Musafa'ya ve bir rub' unu Osman nam kimseye hüsn-i rızâlârıyla feragat ve kasrid ve yedlerinde olan emr-i şer'îf-î teslim etmeleri ile vech-i muharrer üzere mezra-i mezbûre Nur Ali evladının kasridlerinden işbu afğanı tevki'i refî'üş-şen hakanı kîdvetü'l-emasıl ve'l-akran merkûman Mustafa ve Osman'a tevci olunmak ricasıyla bundan akdem der-âliyye i'lam olunduk da esna-i rahide za'i olmakla sal bi sal senevi meâ dem bin dörtyüz akçe mal mektuun neferat-i mezbûre tarafına eda ve mezra-i mezbûrayı ziraat ve hasaret ile eyleyesin. Ve haraset eylesin ve ihya eylemeleri ber-âmele-i merkûmelerin kasidlerinden minvâl-i muharrer üzere merkûmana tevcih buyrulmak

ricasına Harput teiyyi Seyyid Bilal zide ilmehu arz etmekle Van kalesi yerli neferatı ocaklığı olan Harput mukaatası mulhakatından Gülüşkür'ün nam mezra ber haki çiftlik ber çiftlik ve'lis sarıf üzerinde Mulla Hüseyin tahrirde kayd ve bir de akçe maktu' ile mutasarrıf edip maktuatını ref olmağla beher sene bari akçe mal maktuan neferat-ı mezbûre ve faizi olursa diyezadeÖmer nam kimsede cami-i şer'if-î hademesine verilmek ve karye-yi mezbûru memur eylemek üzere 124 tarihinde Harput emini defter-i mahâline kayd ve beraat olunduktan sonra mezbûr Hacı Ömervakfiyet iddiasıyla mudahale eyledik de Nur Ali ve Veli evlatları taraflarından kızımı çiftlikleri zabt ettürölüp halen şer ve kanun-i ahirden dehl ve taarruz ettirilmemek babında 25 tarihinde emr-i şer'if verilip ba'dehu 43 tarihinde vakî-i culus hümâyun için tecrir olunduğu baş muhasibeden der-kenar olunduğu ber-mucib arzi mukerrerelerinden tevcih ve beraat olunmak babında iftiharü'l ümera-i ve'l-ekabir bir fıl baş defterdarım İbrahim mutasarrıfın etmekle terhis-i mucibince ita olunmak ferman-ı âli-şanım sadır olmağın haklarında nezr-i idayet padişahanım zuure getürüp 1180 senesi zi'l-hiccenin yirmi yedinci günü bu beraat-ı hümâyunu verdim buyurdum ki:Makuman-ı Mustafa ve Osman mezra mezbûre-i merkûmun kasrinden zabt ve rabt ve meadem dem'i senevi 1400 akçe mâli mektuun kema fî'l evvel Van kalesi yerli neferatına ber-vech-i ocaklık eda ve teslim eyleyip yedlerinde ma'mul bi temsik aldıklarınca taraf-î ahirden ferd mani dahi mudahil olmayâlâr şöyle bileler âlâmet-i şer'ife itimat kılâlâr fî Rebiü'l-evvel sene 1181.

Belge No:183/C

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l-avâtıfû'l-meliki'l-â'la Diyârbekir vâlisi vezirim paşa edamallahu teâlâ iclâlehu ve kudvet'ül-kuddat ve'l-hukkam Mevlana Harput kadısı zide fadlehû tevki'i refî' hümâyuna vasıl olacak malum ola ki. Devlet-i âliye-i ebediyetimin varidat bahasından olan Keban madeni seksen senesi martından âvatıf- i âliyehayratımdan ber-vech-i emanete derkah-i meallim gedüklerinden Hacı Hasan der-âhde ve ibka ve takrir ve tefviz olunmağla ma'âdin-imezbûrun iktiza eden kömür behasına medar olmak üzere Harput kazasından beher sene imdad-i seferiye ve hederiye ve bazı muâfîyetlerimukabil-i ma'âdin-imezbûr tarafına onüçbin beşyüz guruş teslim olunmakla

seksen senesi imdad-i seferiye ve hederiye olan meblağ-imezbûr berat'ı evvel yerlu yerlerinden bi eyyihâlin tahsil ve emin mumi ileyhiye teslim ettirilmek üzere fermanım şimdi sen ki vezir muşar ileyhisin işbu emr-i şer'if âli-şanım vûsulunda kaza-i mezbûrun yüz seksen senesi imdad-ı seferiye ve hederiyemin marifetin ve marifet-i şer'ile bi eyyi hâlin yerlu yerinden cem ve tahsil ve emin mumi ileyhiye teslim ettirmene bezl-i celli himmet eylesin ve sen ki kadi-imumi ileyhisin marr'üz-zikr kömür maddesi ma'âdin-imezbûrun

BelgeNo:184/A

Faziletli saadetli inayetli mekerremlü serdar-i â'zam-i ekber Hacı Hüseyin Efendi hazretlerinin teedda fazaillu sevb-i edeplerine mezid-i tazim ve terkim birle vurud-i ediye-i rafi' ve azizü's-şen faike el hafi varanda kılındığı siyakında bir şey hal hatırlarımız sual olunur. Hemedar ve huffaz-i baride olasin emin beni faziletli mürve'lü mükerremlü berader aizem bizim fetvada hicrimizi olmadığı ma'lum saadetinizdir. Ve vilayet hâli olmamak lazime-i halden ber-mu'tad olmağla tarafımızdan sahih ekval ile fetvaya yeğenimiz İbrahim Efendi dainizi vekil nasp etmişizdir. Cenabınız dahi vekalet-i muş'ır taraf-ı şer'iden murasele-i şer'iyeye veresin ba fermanım fazilet daim bilesin fi gurri Zi'l-kade sene 1180

Habis Hacı Osman müfti-i tahrir

Belge No:184/B

Suret-i berat-ı şer'if âli-şandır ki âyniyle mahallinden nakl olunmuştur

Orta boylu ela gözlü açık kaşlı rafi' i tevki'i refi' paşa hakkani Hüseyin sere-i saadetime gelip Harput sancağında Sarıkamış nahiyesinde vartinik nam karye ve gurrenden üçbin akçe tımar-ı âli fevtinden miri miran teskiresiyle mutassarıf olan Mehmed sur kalasına rahi olduklarında tımar-ı mezbûre adem-i rağbetinden naş-i hizmetde bayrak altında na mevcut olup tımar-ı mezbûr ol vecihle mehlul olduk da bu sancak mulazimlerinde olmağla âlâybeyi Mustafa zide kedrahu arziyle bin yüz seksen senesi cemaziü'l-evve'linin yirmi sekizinci gününden Çaldır vâlisi destur-i mükerrrem müşir-i mufehhem nizâmü'l-'alem vezirim Hasan Paşa edâmellahu teâlâ iclâlehu tarafından kendüye tevcih olunup mühürlü teksire verilmekle inayet-i rica ve vezir muşar ileyhin tezkiresi mücibince mutassarıf ve mubadelesine itibar olunmamak şartıyla tari-i merkûmdan müceddiden tevcih için iftihar'ül-emacid ve'l ekarim bi'l fi'il

reis'ül-küttabım olan Ömer dame mecdehû dahi i'lam etmeğin sancağında sakın olup Uluâbat beyi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla tımar-ı mezbûr tarihi merkûmeden mulazım mezkûr Hüseyin'e tevcih olunmak için sene-i ihda ve semanin ve mieteyn ve elf muharreminin sekizinci tarihiyle hükm-ü şer'ifim verildikten sonra tezkeresi ihrac olunmak fermanım olmağın zikrolunan üçbin akçe'i tımar-ı vech-i meşrûh üzere merkûm Hüseyin'e müceddiden tevcih olunup verdim ki zikrolunur. Ve şerh ve ayan ve tafsil beyan kılınır. Buyurdum ki:varidatımın yevmi 5549x3249=55499=300

ba'de'l-yevm tahti yedinde olup tasarruf kılıp şöyleki vezaif-î hizmet mebrure-i mevfure ve musaîye-i meşkure asakir-i mensuredir ber-mucib-i defter hakkani bi kusur mureâ ve mueddi kıla. Ol babda efrad-i efrideden hiç ehed mani' ve raff' ve müzahim olmayan şöyle bilesin âlâmet-i şer'ife itimat kılasın. İstanbul mührü ve sene fî 4 Rebiü'l-evvel 1181

Belge No:184/C

Serdarlık mektubu

Şeri'at şi'ar Harput kadısı Efendi zide fadlehû ba'de'l-yevm lehda olunur ki:ziri hükümetinizde vakî' dergah-ı ali yeniçerileri serdarı ref olunup yerine uslu-i sabık üzere kudved'ül-emasıl ve'l-akran yirmi dokuzuncu bölüğün Hacı Ahmet Ağa zide kedrehu serdar ve zabıt nasb ve ta'yin olunmağın işbu mektub tahrir ve irsal olundu inşaallah gerektir ki mumi ileyhi serdarlığı umurunda kiyam eyleyip ahz-ı müdahale ettirmeyesin ol havâlide vakî' dergah-ı âli yeniçerileri ve cebeci ve topcı ve top arabacısı ve kul oğulları ve ğilman acem-i cüml-esi seni üzerlerine serdar ve zabıt bilip süregiden taşra ve raindenhariç ve senî' ve harekette bulunup intaad ve inkiyad üzere olâlâr. Ve teavif-î merkûmundan bila-varis me'ruf fevt olanların muhalefat ve metrukatların serdar-ı merkûma kabz ettirub marifet-i şer'île sefk ve sultanide feruhat ve hasil olan şekuven-i mehder ve mehuk ve mufîr ve at-i defter ile canib-i beytü'l-mâlâ irsal ve isal ettiresin ve sen ki serdar mumi ileyhisin mukim ve misafîrden zûhur eden erazil ve eşkıyanın zabt ve rablerine ve sukan-i vullatın emin ve rahatlarına baîs-i hizmet mustehsene-i merure vucude getirmekte mecd ve say olup mucib-i mektupla amil olasın tahriren fî evahir-i şehri-i Rebi'ül-evvel sene ihda ve semanin ve mieteyn ve elf.

Ağa-yı yeniçeri serdarı

Berber Hacı Âli meclis-i şer-îye gelip şöyle takrir-i kelâm. Karakaya nahiyesinde bağima muttasıl sipahi Mulla Mustafa'nın oğlu Mahmud bağini bey' etmek murad eylemiş şufa nam diledik de bu mahale kayıt olundu.

Belge No:185/A

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem Diyârbekir vâlisi vezirim Hüseyin Paşa adammallahu iclâlehu ve kıdvetü'l-emacidve'l-âyan Diyârbekir defter kethudası ve çavuş kethudası zide mecdehûma ve mefahir'ül-emasil ve'l-akran eyalet-i mezbûrde vakî âlâybeyleri zide kadrehum tevkî'i refî' hümâyun vasıl olacak malum ola ki zuâma ve erbab-ı tımar hümâyun-u âliyemde mu'teber ve mu'tad ve mutemeyyiz ve müşar asakirlerinden olmâlârıyla bera'i istikrar olan zabite-i nizâmeleri muterrika haklarından vekaid ve hususen defterhane-i amiremde olan kayyudatları vucuh-i işkalı ve ihtilaldan ve canib-i miriye-i hasareten mühim ve muktaza olmaktan naş-i zeamat ve tımar tevcihini natık verilen tehvil ve tezkire ile zapt olunmayup berat olması meşrut ve muserref olduğundan başka canib-i miriye-yi hasareten ve defter-i hakanide olan zuamat ve tımar kayudatının teşviş ve ihtilaldan himayet-i iradesiyle fîma bâ'd gerek ikinci zuamat-i tımar ve gerek kale mustefîzanene mahsus gerek tımar mutasarrıfları tevcihleri tarihinden yedlerinde olan tahvilat ve tezakuru de'bi kadim ve mukteza-yi şurut-i tehvilat üzere altı aya değin asitane-i saadetimden berat eylemelerinin te'kidini ve bazı şurud ve kayudu havi bundan akdemce nizam-i halleri için ferman-iâli şerefsûdur ve nizam-i mezbûrden maksud-i asli mutasarrıfları beynlerinde nizâ' vakî olduk da hak ve âdl üzere fasl ve hams-i asitan veyahut bi'l-iktiza evamir-i şer'ifimle bir mahalle memur olup cephe defterleri ihrac fermanım olduk da hic terasih bu zendiler ictibahtan muârri olmamak hasebiyle ihrac olunan cephe defterleri dahi itibara şayan olmayup bu halete riayet olunmak emr-i lazım iken eyalet-i mezbûrda vakî-i âlâyda zeamat ve tımar mutasarrıflarından bazıları muâyir-i şurud-i nizam ve ferman-ı âli yedlerinde olan tehvil ve tezkirelerini berat ettirmediklerinden zeamat ve tımar ehvalı muhtel ve müşevveş olup vakî' olan munazaâlarının fasl ve hasm-ı muteazir ve muteârri olduğundan gayr-i canib-i miriye dahi hasaret-i mucib bir keyfiyet olduğuna binaen Rumeli ve Anadolu ve eyalet-i sairede vakî' âlâyların gerek ikinci zeamat ve tımar mutasarrıfı kale muthafızleri ellerinde olan tahvi ve tezkirelerini berat etmek üzere işbu bin yüz seksen senesi Zi'l-kaade zerresinden altı ay mehil müddet tayin olunduğu malumuz olduk da eyalet-i Diyârbekir'de vakî' âlâyların zuama

ve erbab'î tımarları ve kale mustehfîzanı mutasarrıf oldukları zemaat ve tımarlarının beratlarını veyahut mahder ve mahtum suret-i beratlarının ibraz eylemedikçe tehvil ve tezkere ile zeamat ve tımarları zabt ve mahsul ve rusum-u ahz ve kabz ettirilmeyip ve şurut-i nizamlarına ve şerefyafta sûdur eden ferman-ı âliyeye âdem-i itiad eylediklerinde olan tehvil ve tezkirelerini berat etmeyenlerin erbab-i istikake tevcih olunacağı gereği gibi cüml-eye tefehhum ve telkîn olunup ila maşallah destur'ul âmele tutulmak için muhakeme tescilatına kayd ve sebt ve medmununun infaz ve icrasına bi'l-ittifak itina ve dikkat olunmak fermanım olmağın işbu emr-i şer'ifim isdar ve sadr-ı azama ittibaından kıdvetü'l-emasilve'l-akran Ahmed Çavuş zidekadrehu ile irsal olunmuştur. İndi vûsulunda husus-i mezbûr zuâma ve erbab-i tımarın temşit-i hüsn-i nizamları ve defterhane kayudatının muhtel ve müşevveş olmasından himayetve canib-i miriye-yi siyanet için irad olunmuş mevadeden olup be herhal husul-i metlub-i melukanem olduğu malumunuz olduk da eyalet-i mezbûrda vakî âlâyların zuamal ve erbab-i tımarlarından ve kale mustehfîzlerinden zuâmat ve tımara mutasarrıf olanlar yedlerinde olan tehvil ve tezkirelerini berat etmek üzere mehil tayin olunan mudet-i mezkûre munkadiye oluncaya değin berat ettirip beratlarını veyahut mehtum suretlerinin ibraz eylemedikçe zuâmat ve tımarları zabt ve vakî olan mahsul ve rusumatı ahz ve kabz etturmeyup şurud-i mezkûre ve şerefyafta sûdur olan ferman-ı âliyeye âdem'i itaate cûret edenlerin etmekleri ahire tevci olunacağını gereği gibi cüml-eye tenbih ve telkîn ve ila Maşaallahu Teâlâ destur'ul-âmel tutulmak için emr-i âlî-şânım muhakeme siciliyatına kayd ve sebt ve ale'd-devam medmuni munifenin infaz ve icrasına her birileriniz ihtimam ve dikkat edip ser-muhâlifine bir ferdin senî' ve hareketine ruhsat ve cevaz göstermekte gayete'l-ğaye ittika ve mucanebet olunmak babında ferman-ı âlî-şânım sadır olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şer'ifimle vûsul bulduk dabu babta vech-i meşrûh üzere şerefyafta kayd-i sûdur olan ferman-ı âlî vacib'ul-ittibâ' ve lazim'ül-intisâlimin medmuu itiat makrunumla amel olunup hilafından gayetel-ğaye ve mucanebet eyleyesiz şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimat ve ihtimam kılasız. Taharruren fî vesati şehr-i Zilkaade sene semanin ve mieteyn ve elf. Veselna fî 24 Muharrem sene 1181.

İstanbul Mührü.

Belge No:186/A

Nakis'il ve altunların zevacden men'i mutlak îbadullah-ı hasarat-ı daimden sıyanet zemininde irade olup husus-i mezbûre için mukaddin şerefsûdur edip sicillatda mutekayyid evamir-i şer'ifemin medmunlarının infaz ve icrasına ve nizam-i mezbûrun devam ve istikrarına ihtimam ve dikkat eylemeniz vacibe-i zimmetiniz olmağla hilafına harekete cesaret murat edenlerin men'i külli ile men' ve def'i'leri murad-i melukanım idi ki malumunuz olduk da fî mabâ'd emr-i hümâyunumla verilen nizam-i mezkûrun devam ve ibkasına mudamin ve evamir-i şer'ifemin infaz ve icrasına âla'd-devam itina ve dikkat ve hilafına hareket murad edenlere eyyen ma kane ruhsat ve cevaz gösterilmeyip âla eyyi-hâlin men'i külli men' ve def'i'lerine mezid ihtimam ve dikkat eyleyesin;şöyle ki bu babda edna tesamuh ve tekasulleriniz sebebi ile emr-i hümâyunumla memnu' olan nakis'il vezn-i altunlarının revacına ruhsat ve cevazgösterdikleriniz mesmu' lazım gelir ise bir türlü üzür ve illetiniz kerin'i kabul olunmayıp mezher-i îtab ve ikab olacağınızı mukarrer muhassas bilip ana göre mezid-i besiret ve intibah üzere hareket ve serm-u hilafından bi-gayet tahaşa ve mucanebet eylemeniz babında ferman-ı âli-şanım sadır olmuştur buyurdum ki:vûsul bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafıta sûdur olan ferman vacib'ül-ittiba' ve lazim'ül-intisâlimin medmun itaat mekrunuyla amel olup hilafından gayete'l-ğaye hızır ve mucanebet eyleyesiz şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife ittimad kılasız taharruren fî evail-i Şevval sene 1181. Veselna fî20 Muharrem

İstanbul mührü.

Belge No:186/B

Ma fîhi mine'l bey' veş-şira vekeâ îndi herrerehu Tahir ibni İsa ibni El-Hac Şeyh Âli El-Hac mumidi hirs afa anhuma ve ekremehu amin ya muîn.

Medine-i Harput'da Sarayhatun mahallesi sakinlerinden olup bundan akdem fevt olanRahim-zade oğlu nam kimsenin vurras-i sulbu oğlu Eyyüb Paşa'ya ve sellebe kız Mine'ye ve zevce-i metrukesi Belkıs nam Hatun mehder olduğu zahir oldukdan sonra mezbûr Eyüp Paşa esaleten ve mermukan Mine ve Belkıs tarafından âkd-i at-i bey' ve kabz-i semen zatlarını arifan olan Seyyid İbrahim bin. Yunus ve Ahmed ibni Paşa nam kimseler şehadetleriyle hasm-i cahid mehderinde sabit'ül-vekale olup vekaletine hükm-i şer'î lahik olan mezbûr Eyüp Paşa vekaleten meclis-i şerait-i gerrada işbu hafız'ül-vesike Veli bin Hasan nam kimsene muhacesinde bi'l-asale ve bi'l-vekale ikrar-ı tam ve

betsi anil meram edip mutefa-yi mezbûrdan intikal edip Medine-i mezbûra tabi sugözü nam nahide vakî' bir tarafı köprü ve bir tarafı küçük su gözü ve bir tarafı tavuk uğrası ve bir tarafı Karacaoğlu Ahmed bağları mehalli mahdud mülk-i mevrud-i semen olan bağ ve bahçe eşcar müsmir ve gayr-i müsmiresiyle ve ev ve suları ve tevabî' ve levahikiyle tarafından icab ve kabule havi bey'îyat-i sahih-i şer'î ile merkûm Veli'ye altmış dört adet Esediye-i guruşa bey ve temelluk ve teslim eylediğinde ol dahi minvâli muharrer üzere iştirâ ve temelluk ve tesellüm eyledikten sonra semen-i merkûm altmış dört guruşu tamamen ahz ve kabz eyledim. Bâ'de'l-yevm mülk-i müşterasıdır. Keyfe ma yeşa mutasarrıf olsun dedikten sonra müteveffa-i mezbûrun kız karındaşı Şahan nam Hatun Hacı Mahmud bin Haydar ve Hüseyin Paşa bin Hasan şهادetleriyle Hasan bin Bayraklı kimesne dahi hazır bi'l-meclis olup sâlifü'z-zıkr bağ ve bahçe ve evler ve sular da müekkilemin medheli yoktur. Mezbûr Veli'nin mülk-i müşterasıdır dedik de ğab'it-tasdik iş-şer'i ma vekeâ ketb olundu. Fî evail-i Muharrem'ül-haram sene selase ve mieteyn ve elf .

Şuhud'ul Hal:

Seyyid Abdurrahman Sakmani. Mustafa Paşa Ğertem. Seyyid Fadli Çelebi Hacı. Ebubekir bin Hüseyin. Ahmed Paşa Ökçesöz. Eyüb Paşa oğlu Süleyman. Mustafa Paşa bin Mehmed. Seyyid Mehmed bin Seyyid Hasan. Hacı Mahmud Kaluni. Ömer Paşa bin Kürd Sefer ve ğeyruhum.

Belge No:186/C

Encer Kuşoğlu Mehmed Paşa meclis-i şer'ide takrir-i kelâm edip Yokuşbaşı nahiyesinde körkebidin bağını bey'i temellük murad eylemişler. Şufeâm dedik de bu mahalle kayd olundu. Fî 10 Cemaziü'l-ahir 1181.

Şuhud'ul Hal: Bayrakzade Âlemdar. Nehder Seyyid Âli Paşa. Malla Abdullah binti Çelebi.

Belge No:187/A

Ve tanzife bi gayet ihtimam ve say-i mâl-i kelâm eyleyesin. Şöyle ki: Mâden havâlilerinin muhafaza ve muhasesesi eminlerinden matlub iken eşkıya-yı mezbûrenin miri miran mumi ileyhi ile bi'l-ittifak mudefa-i şer ve mezaretlerine ikdam etmeyip sermu kusur edecek olur isen mustehak olduğun ceza hakkında icra olunur. Ana göre gayurane ve merdane hareket ve ol havalilerde bu misillu eşkıyayı kabul ve himayet var

ise isim ve resimleri ile ale'l-vech-i sahhe der-âliyeme arz ve î'lam'a musaraât ve hilaf-î emr-i hümâyûnun sermu senî' ve hareketten ziyade iştinab ve itiraz eylemek babında ferman-ı âli-şanım sadır olmuştur. Buyurdum ki:vûsul bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafta sûdur olan ferman-ı vacibü'l-ittibâ' ve lazimü'l-imtisâlimin medmun-i munif ittiat mekruniyle âmel ve hareket eyleyup hilafından bi ğayet tevekk'ı ve mucanebet eylesin. Âlemt-i şer'ife î'timat kılasın. Taharruren fî evasit-i şehr-i Zilhicce-i şer'ife sene semanin ve mieteyn ve elf. Veselna fî 18 Muharrem'ul-haram 1181.

Belge No:187/B

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l-avâtıfû'l- meliki'l-âla asildaran Anadolu'nun orta kolu yemin ve yesari ile nihayetine varınca vakî olan vuzera-i îzam edamallahu teâlâ iclâlehum ve eâzem'ul ve merai'l-kiram efahemu'l kuberai'l-fehham ulu'l-kadr ve ihtiran ashab'ul izzet ve'l-ihtişam el-muhtesune bi mezid-i inayet-i meliki'l-âla mir'i miran-i kiram dame ikbalehum ve akda kuddati'l-müslimin evla vullat'il-muvehhdin meâdenul fazli ve'l-yekın rafî'u eâ'lam- uş-şer'iâti ved-din vasik'u û'lum'il-embiya ve'l-murselin el muktesune bi mezid-i inayet-i melik'il-muîn mevalyi fehham zidet fezailehum ve mefahir'ül-kuddat ve'l-hukkam meâden'ül-fezail ve'l-kelâm sair kuddat vennuvab zide fadlehû tevkî'i refî'i hümâyuna vasil olacak malum ola ki nakıs'ül-vezn altunlarının ez kêdin revacı memnu'iken biraz muddeten beri musameha ve eġmade binaen eshab'i hileden tema' hame tebîyet eden mubsidler tam'ül-vezn altunları kasr ile kendi ticaret Habeşleri için ibâdullahın hasaret-i külliyyeye giriftar olmâlârına baîs olup bir müddet dahi bu hususta iġmad olunmak lazım gelse tam'ül vezn altun kulliyen memâlik'i mahrusemden murtefi' olup nizamda dostu ihtilal kulli kari ve madde'i mezbûreden neş'et eden hasaret âmme-i îbade seyri olacağı aşîkar olmaktan naş-i nakıs'ül-vezn altunların der-saadetimden revac-ı kulliyen men' ve yasak olup ve vezni nakıs altunları ashabi sarraflara tebdil için götürdüklerinde altun envainin rayici bahasına tedbik ile noksanın bahası takdir olana geldiğine binaen yaldız ve muccar ve fenduk ve zir mehbubu ve İstanbul zencirlisi altunların beher kırat nakısı yirmi beşer akçe tenzil ile tebdil olunmak üzere darphane-i amirem ricalı ve sarrafhane marifetleri ile nizam

verilip ve nakıs altunun ravac-ı memâlik’i mehrusemden dahi men olunmak ibadullahın ğesaret venimden mesun olmâlârını mütelzim olmağla fîma bâ’d memâlik-i mehrusemde vakî medayin ve emsarda vezni nakıs altun rayic olmayıp sarraf bulunan mahallerde hisabi sabık üzere tebdil ve sarraf bulunmayan mahallerde mukataat ve zuamat ve tımar mültezimleri ve cizyedarlar vesair tahsildarlar nakıs’ül-vezn altunları hisab-i sabik üzere matlublarına mahsuben alıp gerek tebdil eden sarraflar ve gerek tekâlîfe mahsuben hisabiyle ahz eden mültezimler ve tahsildarlar nakıs’ül-vezn altunları kimseye vermeyip asitane-i saadetime irsal ve darphane-i amiremnden ve sarraflardan tam’ül-vezn ecnas-i nukud ile tebdil eylemek üzere memâlik-i mehrusemden nakıs’ül-vezn altunların külliyyen revactan men babında bundan akdem şerefsûdur eden ferman-ı âli-şanım mucibince ecnas altunların mikdar noksanını bilmek her cinsin tamamı ne miktar olduğunu bilmeye tevekkuf eylediğine binaen ecnas altunun tamamı ne miktar olduğunu natık bir kıt’â mühür defteri darphane-i amirem tarafından ihrac ve her kazanın siciline şeref bahş sûdur eden emr-i şer’ifimle kayd ve hinn-i hacette müracaat olunmak için Anadolu ve Rumeli’nin ocaklılarında ve bah’i safide vakî Cezayir’in kuddad ve nevab ve zabitanen hitaben başka başka isdar olunan evamir-i şer’ifem neşr ve irsal olunup muhakeme sicilatına defter-i mezkûr ile kayd olunup müzamin-i evamir-i şer’ifimin infaz ve icrasına âle’-d-devam itina ve nezaret olunup mikdar üzere hilafına ve sen’î ve hareket murad edenlere ruhsat ve cevaz göstermeyip men ve def’lerine ihtimam ve dikkat olunmak vacibe-i zimmetiniz iken ağmad ve tekasulunuzdan naş-i emr-i hümâyunumla verilen nizame muğayir harekete cür’et olunduğu sem-i hümâyunuma ilka olunmağla fîma bâ’d bu güne hareket namerdiyeye cesaret murad edenlere ruhsat ve cevaz gösterilmeyip men ve def’lerine ihtimam ve dikkat eylemeniz için tekiden ve ihtimamen âla cenah’il-istî’cal işbu emr-i şer’ifim isdar ve Sadr-ı azam ağâlârından kıdvatü’l-emasilve’l-akran Seyyid İsmail zide mecdehû kulları ile irsal olunmuştur. İmdi vûsulumda memâlik’i mehrusemden

Belge No:188/A

Medine-i Harput mehallesinde Arslanım mahallesi sakinlerinden baîs’ül-küttab Seyyid Abdulmenan Paşa binti Molla Mehmed meclis-i şer’ide şöyle takrir-i kelâm edip işbu yedimde olan tezkire natuk olduğu üzere Muridi nahiyesinde bağlar içinde vakî 1171 senesi uzun Ekmekçioğlu Osman Çelebi’den evvelden sahib-i ard-i marifetle tefviz eyleyüp yedimde tahd-i tasarrufta olan bir kıt’a tarla ve altı yanında sekusiyle ve

encebde iki zerdelu ve bir ceviz ağacıyla bir tarafı Hüseyin Odabaşı ve iki tarafı benim ve bir tarafı yine uzun Ekmekçioğlu Osman Çelebi ile mahdud olmak üzere sinur tarla-yı mezbûr Osman Çelebi bana bey ettiği vakitte kızı işbu hazır ba meclis-i Rukıye nam hatun ve kızının oğlu Hasan hadır olup ve niçe zaman her biri sukut edip tarlamı mezkûre muteâllike benden bir türlü dava ve nizâ' etmediler. Ba'dehu merkûm Osman Çelebi fevt oldu oğlu Abdulmennan Diyar-i ahirden geldik de tarlayı mehdud-i mezkûru benim yedimde ve zabttimde görüp ol dahi dava etmeyüp babasının bey-i muhayyer olmuştu ki şimdi mezbûre Rukıye ve mezbûr Abdulmennan'ın tarafından hüccet ile kayyımı olan Hacı Ömer tarlamı mezkûr için muarizeye tasaddi ederler sual olunup bütün muarizleri men için yedime î'ta olunması muradımdır. Dedik de mezbûre Rukıye ve Abdulmennan ber-vech-i muharrer sukut edip davayı etmediklerini inkar edecek merhum Abdulmennan Paşa ûdul-i müslimden Derviş-zade Hasan Odabaşı ve Şemcezetli Seyyid Ömer Paşa'yı ikamet edip işhad olundukları nusha fî'l-vakî tarla-i mehdud ve mezkûr meâ sukut ile Osman Çelebi merhum Abdulmennan Paşa'ya bey ve tefviz ettiği vakitte kızı Rukıye samiz idi. Sukut eyleyup bu ana dek dava ve nizâ' etmedi ve kızının oğlu Hasan dahi hazır idi. Dava etmedi bâdehu Osman Çelebi fevt oldu oğlu Abdulmennan Diyar-i ahirden geldi ol dahi babasının bey'îne âlim olup ve tarla-yı mezkûru mezbûr Abdulmennan Paşa'nın yedine ve kasr-i fenâ' görüp dava ve nizâ' etmedi. Babasının bey'îne razı oldu. Bizler bu husus bu vecih üzere şahadet dahi eyleriz diye her biri eda-i şahadet-i şer'îye eylediklerinde gab'i zeâye mavekee bi't-taleb ketb olundu. Fî Muharrem 1181.

Şuhud-ul hal:

Karaman-zade Hacı Osman. Molla Abdullah binti Hilmi. Muhsir Mehmed Paşa
Yerenceli-zade Mehmed Ağa.

Belge No:188/B

Kapusuz şekavet hakkında maden emini El-Hac Hasan Ağa ferman-ı âlî-şan suretidir

Kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan dergâh mâlûmlar gelduklerinde Keban ve Ergani madenleri emini livada Hacı Hasan zide mecdehû tevkî-i refî' hümâyûn vasıl olacak malum ola ki sen ki Emin mümi ileyhisin bu defa der-âliyeme vurud eden kaimen melinde biraz vakıttan beri kapusuz lundat haşeratı vesair kuta-î terik eşkıyası Mâlâtıya ve havâlisi kurrâlârını kendilere muştâ ve melce ittihaz ve vakit vakit varıp ahir

mahallerde gasp-i emval edip yine melceî ve me'vâlârı olan mahallere avdet ve Mâlâtıya mutasarrıfının def'i meziret ve izale-i mefsedetlerine âdem kudreti ve Sivas tarafından dahi heşitleri olmamak sebebiyle bu hilalda havâli-i mezbûrda vafir eşkıya muctemi' ve dilhuvahları üzere icra-i enva-i mefsedet ve melânnet üzere olduklarından naşı şevfi eşkıyadan maden kömür nakl-i âsir ve madene merbut olan Ergovan nahiyesinin havâliye-i mezbûre kêrib kurrası muteferrik ve perişan olduğunu tahrir eylemişsin. Vucuh-i eşkıyadan dahil-i hükümetini tanzif ve tathir eylemek için Sivas vâlisi destur-i mükerrerem müşir-i mufehhem nizam'ul-âlem vezirim Feyzullah Paşa edamallahu iclâlehuye ekid ve şedid biddefaad avamir-i şer'ifim sadır olduğundan ma âda eyaleti dahilinde keşd ve kezar üzere olan eşkıyanın üzerlerine hareket ve tefrik, cemiyetlerine mubaderet eylemek ve eğer eyaletini tecavuz ederler ise dah-i ardlarından ayrılmak üzere bu eyamda dahi muekkid emr-i şer'ifim isdar ve irsal olunmağla mukteza-i memuriyetini icraya musariat edeceği bedihi olup lakin tahririn üzere eşkıya-i mezbûrenin cemiyetgahları olan Mâlâtıya sancağı dahilinde ve Maden mulhakatından olup Maden Emmini bulunanların vazifeleri yalnız idare-i maden olmayıp, madene mulhak olan mahallerin muhafaza ve te'mini dahi vazife-i zimmetleri ve bu misillu bağı ve dağı eşkıya makulelerinin ber-mucib-i fetva-i şer'ife demleri heder olduğu evamir-i şer'ifimle umumen zabitan ve ahâli-i memlekete tenbih ve tefehhum olunduğuna binaen emin bulunan zat ve tedbir-i umura kadir olduğu surette zikr olunan emr-i şer'ifim mefhumu üzere sair zabitan ve ahâliye ile bi'l-ittifak def-i gaile-i eşkıyaya mubaderet eylemek umur-i lazimlerinden iken senin lazime-i zimmetini ifada kusur ve rehavetinden Mâlâtıya mutasarrıfının dahi hükümeti dahilini muhafazada bi gayet tekasul ve musemahasından naş-i eşkıya taifesi sair mahalde sığınamayıp Mâlâtıya havâlisi ve Maden civarını kendilerine cay-i selamet ve necat ittihaz ederek el-an mahal-i mezbûre master-i eşkıya menzilesinde büyük keyfiyat olduğu hakıket'ul-hal olmaktan naş-i mustehik-i eşeddi îtab ve îkab olmuştur. İmdi işbu emr-i şer'ifimle vûsulunda mir'i miran mumi iley'ha hitaben sadır olan diğer emr-i şer'ifim mucibince kendisiyle ittihad ve ittifak ve Sivas vâlisi ile dahi muhabere ederek eşkıya-i mezbûrenin her ne vecihle ve ne terikle olur ise olsun bi eyyi vech-in kane cem'iyetleri ve ele girenlerin kat'ân eman ve zaman verilmeyerek mucazat-i meşruâlarını tertib ve icrasıyla ol havâlileri vucud-i eşkıyadan tathir

Belge No:189/A

Şeri'at şî'ar Harput kadısı faziletlu Efendi zide fadlehû Harput serdarı ağa birler lehda olunur ki Harput ağavatından merhum Keşaf oğlu Seyyid İbrahim Ağa için vechen mine'l-muncuh beru tarafta ferd ve ehed gerek kendi yedi ile ve gerek rahuz kimse yediyle bir akçe ve bir habbe verilmiş olmayıp aslen ve katân bir sene alındığı yok iken ol tarafta Çötelioglu İsmail Ağa'nın tarafından hilaf-i enha ile mutevaffîr mezkûr için mukeddimen ferman husu için beş yüz gurus verilmiştir diye vertesi taraflarını gayi murassile irsal ile ve gah sair türlü mutalebe ve teeddi bulundukları istima' ve yekinimiz olmakla imdi siz ki Harput kadısı Mevlana mumi ileyhi ve serdar melkumumuz muttefa-i mezkûr Keşaf oğlu Seyyid İbrahim Ağa tarafından olmak üzere vechen minel mucuh bir türlü hususu için gerek mezbûr Çötelioglu vasıtasıyla ve gerek kendi yedi ile birden bine ve binden bire degin aslan ve kathen tarafımıza bir akçe ve bir habbe verilmiş olmadığı malumunuz olup mutevaffa-i mezkûrun verenleri taraflarına hilafî enha ile gerek marifet-i şer'î ile ve gerek sair türlü mutalebe ile teâddi ve rencide olunmayıp ve mezbûr Çötelioglunun bu misulu tezvıratı cüml-enin malumları olmaktan naşı bu hususa mezkûr'un teâddiyesini men ve men eylemeniz için haseten işbu tezkire tahrir ve irsal olunmuştur gerektir ki tezkiremiz vûsulunda ber-vech-i muharrer muteka-i mezkûrun tarafından bir türlü bu husu için bir akçe ve bir habbe tarafımıza verilmemiş idi ki hasebiyle varisleri tarafından bir sene mutalebe ve taaddi edilmeyip bir türlü kimseneye rencide ettirmeyip medmun-i tezkiremizle âleme mubaderet eyleyesiz diye. Tahahruren fî 28 sefer 1180.

Hacı Hasan Emin ma'âdin-iKeban ve Ergani

Belge No:189/B

Medine-i Harput mahallesinden Meydan mahallesi sakinlerinden Emine binti Hüseyin nam hatun tarafından Çöteli-zade Seyyid Âlive eskici Molla Mehmed ibni Mulla Ahmet ve ayi-zade El-Hacı Feyzullah şahadetleriyle şeren vekaleti sabit olan zevci Abdulkadir-zade eskici Sait Ali Paşa ibni Mustafa vekaleten mezbûrenin kız karındaşı Züleyha Hatun tarafından dahi yine şahit mezbûrlar şahadetleriye sabit'ül-vekalet ikrar karındaşı Seyyid Süleyman ibni Mustafa nam kimsene vekalet ve kendi tarafından esaleten ve mezbûretan Emine ve Züleyha ve karındaşları Osman tarafından kayyimleri olma hasebiyle meclis-i şer'î şer'if lazım-ül-teşride işbu sahibü'l-küttab Seyyid Mehmed ve Seyyid Süleyman ibni pehlian Seyyid Süleyman mahberini bi'l-

vekale ve mezbûr Seyyid Süleyman bi'l-eda ikrar ve takrir-i kelâm edip bey'i atiyi'z-zikrin sûduruna değin muakelâlârımız mezbûretan Emine ve Züleyha ve karındaşları Osman'ın ve mezbûr Mustafa'nın oğlu mezbûr Süleyman benim dahi hissem olan Karataş nam mevdu'da vakiî bir tarafı sarı bayraktarın oğlu Âli ve bir tarafı naişlinin tarlası ve bir tarafı be'den unca oğlu ve be'den Hasan perioğlu ile bağ ve bahçe ve suyu ve hezanı ile cemi' tevabi' ve levahiki ile tarafından icab ve kabul havi, şart-i muftsiten âr-i bey-iyat sahih-i şer'i üzere merkûman Seyyid Mehmed ve kardaşı Süleyman yetmiş dört guruşa beyl ve temnik ve tesellüm anlar dahi iştira ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr yetmiş dört guruşun onbeşer guruş Züleyha ile Emine'nin 35 guruş ve karındaşı 30 guruş karındaşı Osman'ın ve oniki buçuk guruş Seyyid Süleyman'ın olmak üzere merkûman Seyyid Mehmed ve Süleyman yedlerinde her bizim bil asale hisselerimizi karındaşı Osman'ın hissesini dahi rayışları mezbûretan Emine ve Züleyha ahz ve kabz eyleyip ba'de'l-yevm bağ-i mehdud ve mezkûrde vechen minel vucuh âlâkam ve mudahâlemiz kalmayıp mezbûr pehelunun oğulları Mehmed ve Süleyman'ın mulk-i meşaresi olmuştur ancak Osman'ın hususu için ahz olunan otuz guruş bahaiyesi zimmetinde mevkufu ahz olmağın bey-i mezkûru muciz olursa fî baha olmadığı surette bacıları otuz guruşu pehlunun oğullarına teslim etmek şartı ile ma vekeâ bi't-taleb ketb olundu sene 1180 mahı muharrem.

Şuhud ehli:hindi Mehmed Alemdar Mulla mescid ibni Hilmi. Kürt Hasan oğlu Veli Paşa eskici Ahmet Paşa hamamcı-zade Ahmet Paşa teşnazi İbrahim oğlu Hasan yüri oğlu Seyyid Emin Paşa Muhsir Mehmed.

Belge No:189/C

Medine-i Harput mahallesinden Cami-i Kebir mahallesi ahlâsinden olup bundan akdem Diyar-i ahirde mevkut olan Ömer ibni Mustafa nam kimsenin halı metin oluncaya değin babasından kendine ve karındaşı Emir Ahmed reyaşları Hatice ve Fırdevs irsle intikal eden ve rinder nam mevdu'da vakiî hazen bağında olan hissesini zabt ve hıfz eylemek için bir kaym nabı lazım ve muhim olmağın kaymat-i mezbure uhdesinde gelmede hal vecihle kadir idi ki zeyl-i vesikada mezturlu lemsi-i muslimin ihbarlarıyla şer'en zahir ve mukerrer olan mevkud ve mezkûrlerin kız karındaşı esbek refî' hazihi'l-vesikade Hatice Hatun hakim-i mevki-i sevk-i kitap tapuladı ve Hasan meeb hazretleri dahi mezbûr Ömer'in hissesi halı metin oluncaya değin zabt ve hıfz

kayyım nas ve tayin buyruklarında ol dahi ber-vech-i muharrer keyamet-i mezkûreyi kabul ve hizmet-i lazimesini kemayen meği edaya tefehhum ve iltizam.

Şuhud'ul-hal:Sakâlli-zade Mehmed Paşa Meşik oğlu Mehmed Paşa Muhsir Mehmed Muhsir Âli.

Belge No:190/A

İbadullah ve kuranın onların dahi her birine birer sülûs olmak üzere münkesim olup lakin vech-i meşrûh üzere Harput nefekeleri olmağla müsliminden bâ'de's-sual hisse-i sağıran için bey'â izin verilmek içinbi'l-vesaye metlubumdur dedik de âdû'l ehar'ül-hal müslimidenve Bölük-zade El-Hac Ahmed oğlu Seyyid Mulla Hâlil ve Sanem-zade MusriMehmed Paşave sentehi Âli-zade Seyyid Musa Paşa ve zeyli vesikada isimleri mestur bi ârz-i müslimin fi'l-vakî' sağıran mezbûreninzaruretnefekeleri olduğu ve bağ-i mezkûrdan ğayri şeyleri olmayup ba'de'l-murad bey' olunması evla ve enfa' olduğunu haber vermeleriyle bağ-i mezkûrda olan her birinin hisselerini ba'del mezide semeni misliyle bey ve semeni ile ittifak olunmak üzere kîl-i şerîden vech-i mezbûre Rukıye Hatun'a izin birle ma vekeâ bi't-taleb ketb olundu. Fî 28 Zi'l-hicce sene 1180.

Şuhud'ul Hal:Kaleci-zade Hacı Ebubekir, Lüleci-zade Mehmed Paşa, Kuru-zade İsmail Âlemdar, Serrac Hacı Ömer'in oğlu Abdullah Paşa, Huşenin oğlu Ömer Paşa.

Belge No:190/B

Medine-i Harput mahallesinden Ahi Musa mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Bey Âli-zâde Emir Âli Paşa'nın zevce-i menkuhe metrukesi Rukıye binti İbrahim nam Hatun oğlu Ebubekir nam mutevefanın sulbi sağıroğlu Abdullah ve kızı Ayşe nam muteveffiyenin sağır kızı Hatice'ye bi't-taleb mensub vasileri olmağın kendi tarafından asaleten ve sağıran mezbûrane vesayeten tarafından zikr-i ati bey için vekik eylediği zat-i mezbûre-i marifet-i şer'ıye ile arıfan olan Berber Seyyid Âli Paşa ve Luleci-zade Mehmed Paşa nam kimseler şahadetleriyle sabit ola gelen Seyyid Ebu Hâlil ibni Seyyid Hacı Ahmed meclis-i şer-i şer'if lazimu't-teşrifte işbu sahib'ül-küttabın Âli-zade Seyyid Molla Mustafa ibni Hacı Ömer mehderinde bi'l-ve kale ikrar-i takrir-i kelâm edip bey'i atiyi'z-zikrin sûduruna değin muekkelâm mezbûre Rukıye Hatun'un ve gerek vasileri olduğu tevaris-i sağıran mezbûranın mülk-i serhemedinde munselik olup muteveffa olan zevci Emir Âli'den irsi ile intikal eden Muridi nahiyesinde vakî bir

tarafı müşteri merkûm Molla Mustafa ve bir tarafı Emir Osman ve bir tarafı Dayi-zade El-HacFeyzullah ve bâ'den keşrik-zade ve bir tarafı terik'i âm ile mahdud bağ ve bahçe ve hazan ve suli tarlası cem'i tevabî' ve lahikenin cayi muekkelâm mezbûre Rukiye Hatun'un mehir mukabilisinde hissesi olup hezanda ve kapu önünde olan suda dahi hissesi olmağla ve kızı mütevehiyyeden dahi âlâ ma feredallahu teâlâ kendiye ait olan hisse-i irsiyesiyle bağ-i mehdud mezkûrun bir sulusu mezbûre Rukiye'nin olup ve sulusani dahi sağiran mezbûran Abdullah ve Hatice'nin her birine birer sulus olmak üzerine sekedun-i zeyl-i vesikada isimleri mezkuz olan Müslimler ile varulup her birinin hisseleri ifraz ve muîn olmuştu. Lakin mezbûr Rukiye hissesini bey murad edip sağiran mezbûranın hisseleri dahi bey bulunmadığı surette tamir ve temrinde bir vecihle kudretleri olmayıp hâli ve harebe olduğunda maâda zaruret nefakâlâri dahi kemada olmağla semen-i misli ile bey olunup ittifak olunmâlârına muekkelâm mezbûre Rukiye Hatun bey-i hüccet mezune olduğuna binaen kendi sulus hissesiyle sağiran mezbûrenin dahi hisse-i malumlarının dahi bâ'de'l-murad keydi şer'iyye tarafından icab ve kabula hav-i şurut-i mufsitten âr-i bey'îyat sehihi şer'i ile zikr-i âti meblağ-i hisse sağiranın el-yevm semen-i misli olduğu sukkatı sehih'ül kelimat habirleriyle lede şer'î mutebeyyin olan Rukiye'nin hissesiyle meân yüz gurus merkûm Mulla Mustafa'ya asaleten ve vesayeten bey ve temelluk ve tesellum ol dahi ber-vech-i muherrer ictira ve temelluk ve tesellum ve kabz ve kabul eyledikten sonra melağ-i mezkûr yüz gurus muekkelâm mezbûr Rukiye Hatun merkûm Molla Mustafa yedinden tamamen ahz ve kabz eyleyup mebleği mezkûrun dahi bir sulus-ü muekelâm mezbûrenin ve sulusani dahi birer sulus Abdulmennan ve Hatice'nin olmak üzere bâ'de'l-yevm gerek mezbûr Rukiye'nin ve gerek sağiran mezbûranın bağ-i mehdud mezkûrda tevabî' ve levahikiyle vechen mine'l-vucuh katen âlâka ve mudahaleleri kalmayıp merkûm Molla Mustafa'nın mülk-i müşterası olmuştur. Ma vekeâ bi't-taleb ketb olundu. Fî 27 Zi'l-hicce sene 1180.

Şuhud'ul-Hal:Hacı Ahmed Delik-zade, Molla Abdulhannan, Veli-zade Hacı Feyzullah, Ebubekir Ağa-zade, Molla Abdullah ibni Çelebi Efendi, Hacı Mehmed Efendi Perçen-zade, Yazıcı oğlu Osman Paşa, Yiğintli Seyyid Ömer Paşa.

Belge No:190/C

Medine-i Harput mahallesinden Zinyan mahlesinden sabuh mahlesi sakinlerinden Palulu oğlu evli iken nam dahi meclis-i şer-i şer'if lazim-u teşrifte yine mahle-i mezbûrda mütemekkin korek torunu mubais haza rekem manas zimmi

muvaahacesinde ikrar ve takrir-i kelâm edip kızıl kilisenin vakf-i mubarek ayağından cereyan eden suyu ben bahçeme icra ederben ta bahçemi sakı ederim. Mersum kurek torunu dahi iddia edip beynimizde niza-i kesirimiz olmağla beynimizde müslimun muslihun tavasud edip haftada beş gün beş gece benim bahçeme ve bir gün bir gece mersum menas zimnin bahçesine akıp ağaçlarımızı seki edip bâ'de'l-yevm birbirimizle kati nizâ' ve fasl-i husumet olup bâ'de'l-yevm bir gün bir gece suya dehl ve taarruz etmek üzere takririm tahrir ve ol vecihle yedine hüccet verilsin dedik de ma vekeâ bi't-tâleb ketb olundu. Tahriren fî evasit-i sefer'ül-gayr sene isne ve semanin ve mieteyn ve elf.

Şuhud'ul-Hal:Fahrü'l evvel. Serdar Hacı Ahmed Ağa, Çevkadar Uzun Mehmed, Bölükbaşı-zade Ahmet Paşa, Ömer Paşa, Seyyid Bekir ve ğayruhu.

Belge No:191/A

Harput kazasında vakî Hacı İbrahim mescidinde yevm-i nim akçe vazife ile feraş olan Mahmut fevt olup yeri hâli ve hizmet zumesi muattal olmakla yerinde erbabı istihkaktan işbu rafi' tevki' refi'üş-şen şehriyâr-i Hüseyin hailfe her vecihle layık ve muhil ve mustahik olmanın mutevaffa mezbûrun mahlulundan tevcih olunup yedine beraat-i şer'if-î âli-şanın verilmek babında naib Mevlana Musa zide ilmehû arz etmeğın ber mucib-i arz-i sıdk'e edip bu beraat-i hümayun ğayret mekruni verdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm merkûm Hüseyin hâlifeye varıp zıkr olunan mescid-i şer'ifte mutevaffa merkûm mahutun yerine feraş olup hizmetle zemin-i merâ ve yevm-i nim akçe vazife ile mutasarrıf olup vakfın ruc-i devam-i ümri olmak için diaya muradet göstere ol babda taraf-ı ahirde hiç fadl mani' ve dahi muzahhim olmayıp asl ve hal ve taarruz kalmayâlâr şöyle bileler âlâmati- şer'ife itimat kılâlâr teharürren fî eveil-i şehri Rebiü'l-evvel sene semanin ve mieteyn ve elf.

İstanbul Mührü. Vesselna fî 25 Zi'l-hicce 1180.

Belge No:191/B

Medine-i Harput mahallesinden Meydan mahallesi sakinlerinden Kurak-zade yekiti Serrac Osman Paşa ibni Yasin nam kimsene meclis-i şer'î şer'if lazımu't-teşrifte yine mahle-i mezbûr sakinlerinden olup bundan akdem terik-i hayy-i şer'ifte vefat eden Uluç-zade Hacı Ebubekir'in sulb-i sağır oğulları işbu sahibü'l-küttab Ahmet ve Mustafa ve Ömer taraflarından tastik ve vekilleri âmmileri Mehmed Paşa mehderinden ve

sağırdan mezbûrenin emmileri Osman mehderinde ikrar-i takrir-i kelâm edip bey’i atii’z-zikrin sûduruna değin senelik mulk-u serinde munselik olup mahal-i mezbûrde vakiî babamdan irisle intikal eden bir taraftan yüncü-zade ve küçük Hacı Bekir ve bir taraf-ı âli kayd ve ikitaraftan ter-i amile mahdud bir sefer ve dahiklinde matbeh ve metbahın üstü oda ve taşrada çifte evyen ve havlu ve ahur ve osatı ada ve önünde örtme ve kenif-î muştemil ve mulk-i menzilimi mucamil tevabih ve levahik ve kafe-il hukuk ve’l-merafik tarafından ica ve kabulü avi şurut-i mufsiden âr-i bey’iyat-i sahi-i şer’î üzere sağire mezbûran Ahmet ve Mustafa ve Ömer ile emmileri mezbûr Osman ber-vech-i munasefe doksan beş guruşa bey ve temellük eyledik de mezbûr Mehmed Paşa sağirden mezbûre taraflarından vekaleten ve mezbûr Osman dahi esaleten iştira ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr yüz doksan beş guruş merkûm sağirden taraflarından emmileri mezbûr Mehmed Paşa’ya Paşa yedinden ve mezkûr Osman Paşa yedinden ahz ve kabz eyleyip zikrolunan ol evde tevabi ve levahiki ile vechen mine’l-vucuh kat’en âlâka ve mudahelem kalmayıp mufsı sağirden mezbûrun Ahmet ve Mustafa ve Ömer’in ve nıfs-i emmileri Osman’ın mülk-i müşerası olmuştur keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarıf olsunlar dedik de bayi-i mezbûre zevcesi Kezban Hatun dahi mezkûr evlerde benim âlâkam ve mudahâlem yoktur dedik de ğab-üt-testik ma vekae bi’t-taleb ketb olundu. Fî 28 Zi’l-hicce 1180.

Şuhud ehli:Hacı Kâlâyıcı-zade Ebu Bekir. Bey Ali-zade Mulla Mustafa. Odeng oğlu Mehmed Paşa. Muhsir Âli hallı Veli-zade Mulla Mehmed ve ğayrihum.

Belge No:191/C

Medine-i Harput mahallesinden Ahi Musa mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt oğlu Bey Ali-zade Seyyid Bekir Paşa ibni Emir Ali nam kimsenin sulb-i sağır oğlu Abdullah ve Ayşe nam muteveffiyenin sağır kızı Hatice’nin kıbeli şer’îden ba hüccet mensube vesilerinden işbu rakikel muddeh bi’l-vesika Rukiye binti İbrahim nam hatun mehve’li kazada şöyle takrir-i kelâm edip vesileri olduğum torumlarım sağiren mezbûran Abdullah ve Hatice’nin nafakaya iştira ihtiyaçları olup zarûretleri kemalde olmağla her birine keder-i kifaye nafakaya kabz ve takdir olunması bi’l-vesaye maklubumdur buyurduk da sağır mezbûrların her birine akalli kâlir beher yevm ikişer pare ancak kifayet eder ve hem zarûretleri kemalde olup bir bağlarındangayr-i ismi mal ahlaf olup bir şeyleri olmadığını zeyl-i vesikade mestur El-İslam-i Müslimin haber vermeleriyle hakim-i muvekkih sadr-i kitap topçu Hasan nail hazretleri tarih-i kitaptan

her birine beher ruz ikişer pare nafaka farz ve ta'yin buyurup meblağ-i mefrız mezkûru levazim-i sağıran mezbûrane harc ve sarf ve lazım gelirse astane ve dikkat zeferde sağıran mezbûrenin mallarına vucuh ve say-i mezbûr Rukiye Hatun'dan ma vaka bi't-taleb ketb oundu. Fî 2 Zi'l-hicce 1180.

Şuhud ehli: Seyyid Hacı Feyzullah Veli-zade. Seyyid Hacı Ahmet. Melik-zade oğlu Mulla Hâlil. Muhsir Ali. Mehmed Paşa

Belge No:191/D

Medine-i Harput Ahi Musa mahallesi sakinlerinden işbu baîs'ül-vesika Rukiye binti İbrahim nam hatun mutevhah oğlu Ebu Bekir'in sağır oğlu ve kızı Ayşe'nin sağır kızı Hatice binti Osman ba hüccet-i mensube vasileri olmağla bi'l-vesaye meclis-i şer'î şer'if lazımu't-teşrifte takrir-i kelâm ve ba meram edip vesileri olduğum sağıran mezbûran Abdullah babası Ebu Bekir'den ve mezbûre Hatice'ye anası mezbûre mâli muntekal Muridi nahiyesinde vakiî ma'lumü'l-hudud ve muştemilat hezan bağında sağıran mezbûrenin her birin hisseleri mubeyyen olup zarürret nafakaleri olmak hesebi ile mezkûrden gayr-i ism-i mal itlak olunur olmadığı ile semen-i misl ile olunmak haklarını evla ve enfa' olmakla müslimin ile bağ mezkûrun üzerine varılıp canib-i erbeâsı muayene ve muşehede olunarak ca-î kesr-i haram mukabilesinde benim hisse-i kadmim olup hazende ve kapu önünde suda dahi hissem olup defterimde dahi ağama feradalhau teâlâ ait olan hissem ile bağı mezkûrun tevabih ve levhakinin bir sulusu bana isabet edip satıyor ve âlâmet-i fadile ve sunûle mubayen ve iki sulusu dahi tevarusları

Belge No:192/A

Halen Harput kadısı faziletlu Efendi ve serdar-ı ağa be'de'l-yevm lehde olunur ki sahip-i arz-ı hal Abdullah'ın hisseleri İbrahim ve Süleyman ve Hâlil ve Ahmet nam kimseler huzur-i şer'ê ihdar ve mubaşir tair olunan çevkedarımız Kemahlı Hasan mubaşeretle ber mesağ-i şer'î kayyum terafı ve fasl ve usumet ve ikak-i hak ile eyleyesin diye. Sene 1180 Hacı Hasan emin-i ma'âdin-i Keban ve Ergani.

Devletlü inayetlu merhametlu Efendim sultanım hazretleri sağolsun. Arz-ı hal kulları budur ki Harput kurâlârından azfran nam karye sakinlerinden olup pedrin kulları şehirden gelirken kendi bağımız yuleni kat edip bu yolda senin âlâkan yoktur diye karye-i mezbûre sakinlerinden küçük İbrahim ve Süleyman ve Hâlil ve murabe Ahmet namun kimseler ile pederin yolun kimseler ile beyleyip na hak yere itale-i lisani ile

hücüm edip ve döğüp ve darp edip ve'l-yevm dahi üzerlerine vardık da darp edip bir vech-ini kesr edip bu kulları evvel hal üzere bırakıp inayetlu Efendimiz'e geldik gâliben şimdiye dek peder-i merhum aliyelerden mevcuttur ki mezbûrlara bu kulları tayin ve hudure ihdar ve hakkımızı icra buyurulmak babında ba ferman devletlüfaziletlu inayetlu merhametlu efendim sultanım hazretlerininindir Seyyid Abdullah.

Belge No:192/B

Medine-i Harput mahallesinden Muderris mahallesi sakinlerinden bafer-zade İbrahim Paşa ibni Ebu Bekir Ağa asaleten ve vâlidesi Rukiye nam hatun tarafından dahi bey-i ati'i'z-zikr-i ikrar vekil olduğu zatın-i arifan kavaf Mulla Ömer ibni Ali Çelebi ve durri-zade Mulla Ebu Bekir şahadetleriyle şer'en vekalet-i sabit ve subut vekaletine hukm-i şer'î lahik olan mezbûr İbrahim vekaleten meclis-i şer-i şer'if lazımu'l-teşrifte işbu sahibü'l-küttab tâli-zade Hacı Abdullah Ağa mahderinde bi'l-esare ve bi'l-ve kale ikrar ve takrir-i kelâm edip ûrfî belediye binanen at-i ati'iz-zikrin sûduruna yedimizde olup hamşir hamamı demekle ma'ruf hamamda pazartesi günü camakende bir tarafı avret hamamcısı oturduğu ve seni' ve bir tarafı Mehmed Alemdar'ın hâlice mevdu' ile mehdud sekiz bohçaluk hâlice mevdu'un nısfının dört bohçalık olmak üzere ve içerde kazan-i kuyusunundur muteâllik ve ibtita olacak mekan Hacı Abdullah Ağa'nın olmak üzere ve bunlardan ma eda eşatirdanda iki legen ved'i olunacak ve iktisal senam-u sen'i ve'l-hasıl hamam-ı mezkûrde bizim ve emmimiz evinin herfedir âlâkmız var ise nısfı bi'l-icab ve'l-kabul merkûm Hacı Abdullah Ağa'ya kırk guraşa bey ve temellik ve teslim ol dahi işтира ve temmellük ve tesellük ve kabz ve kabul eyledikten sonra merkûm Hacı Abdullah Ağa yedinde ben ve vâlidem mezbûre Rukiye Hatun tamamen ahz ve kabz eyleyüp ba'de'l-yevm âlâka ve mudahâlemiz kalmadı keyfe ma yeşa ve yahdar mutasarrıf olsun dedik de ve gab-i testik ma ve kaebbit talep ketb olundu sene 1180.

Şuhudu'l-hal:Muderris Mehmed Efendi-zade. Karındaşı Mulla Bekir Tulunlı-zade Seyyid Ahmet Paşa ibni Hacı Bekir Dellal Mehmed Paşa Sofî-zade Mufsir Ali Paşa.

Belge No:192/C

Baiz-i tahrir defter- i tezkire budur ki işbu 1180 senesi Zi'l-hicce şer'ifinin avail tarihli Kamuşlukli-zade Mustafa Ağa Osman nam karındaşlar havasi hümâyunumdan hoğı Âli ya nam karyede tahdi tasarruflarında olup arzuman oğlu meblağ zimminin

ziraat eylediğini sulu ve susuz malûmü'l-kıta tarhlarını hudud ve sınırları tesrihi ile ve yarım su-i ile altı yüz gurusu bede'l-mukabelesinde bana tefsiz ve feragat edip sahibu'l-arzdan yedime li-ecli'l-ihtiyat ve itimat ve temmesuk ve hiccet verip lakin urfî beldeye binaen vefaen olmak üzere dilekçe senedatı kat-idir ancak beynimizde kabl ve şartımız şöyledir ki merkûman Mustafa Ağa ve Osman Ağa bedel-i mezkûr altı yüz gurusu her ne vakiût tarafa eda ve teslim ederlerse bila teellül ve bila-niza' zikr olunan tarlâlârını yine kendüleri ikale ve raka eyleyüp bir türlü niza' ve muhalefet etmemek için yerlû yerine işbu itimat ve ikale tezkiresi verildi. Çevkedar serturbayı Seyyid Mulla Ahmet ibni Mehmed şuhud ehli.

Hacı Ahmet Ağa ibni Hasan-zade Hasan Ağa Ali Ağa-zade Abdullah Efendi müftü Efendi-zade Pirinli-zade Mehmed Ağa Çötelî Hâlîl.

Belge No:192/D

Medine-i Harput mahallesinden Esediye mahallesi sakinlerinden Hacı Kürt Seyyidmeclis-i şer'î şer'if lazımı't-teşrifte işbu sahibü'l-küttâb Bayram-zade Seyyid Âli Hacı ibni Seyyid Hasan Çelebi mahberinde bi tevî-safî ikrar ve takrir-i kelâm edip bey-i atîi'z-zikrin mülk-i mehr-i misil olup mahal-i mezbûrde vakiî bir tarafı yine benim haram evlerim ve bir tarafı kürt oğlu Seyyid Ali Paşamülkü ve bir tarafı menkus oğlu Seyyid Abdulmennan Paşa mülkü ve iki taraftan teriki amile mahdud ve bir sefe ve dahilinde bir fevkanî oda mezkûr odanın tahtı yine benim kapu açacak aralık ve safenin önü örtme ve öteni eyvan bir oda ve taht-ı akur ve akurun ahir-i merag ve havlu ve kesif muştemil mülk evlerimin canib-i erba'sından birres rain merkûm Hacı Ali'ye hibe-yi sahih-i seriye ile hibe ve teslim edip dervenini dahi cemi tevabi' ve levahiki ile tarafından icab ve kabulü hav-i şurut mursitten ar-i bey-i beyyati sahih-i şer'î üzere merkûm Hacı Ali'ye üç yüz gurusu nakte akçe ile vezn-i nam ma'lum beytiyeyi bey ve temlik ve teslim ol dahi iştırâ ve temelluk ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr üç yüz gurusu ve vezni na ma'lum beytiyeyi merkûm Hacı Ali yedinde bi't-temam ve'l-kemâl âhz ve kabz eyledim. Ba'de'l-yevm zikr-i murul eden hududun dahili olan evlerde veche'l mine'l-vucuh ve sebeben mine'l esbek âlâka ve mudahale kalmayıp merkûm Hacı Ali'nin mülk-i müşerası olmuştur keyfe ma yeşa ve yahtar mutasarrıf olsun ve yedinde ğabü't-testik ma vekaa bi't-taleb ketb olundu taharruren fî'l yevmi'l-hadi ve'l-aşrin min Zi'l-hicce-i şer'if.

Şuhudu'l-hal: Terzi Seyyid Hacı Emin Seyyid Mulla Abdullah ibni neccar Hacı Eyüp Muhsir İbrahim Çelebi-zade. Hacı Âli. Bekir-zâde Seyyid Âli Paşa. Neccar Seyyid İsmail Paşa. Mustafa Paşa. İbni Süleyman Paşa. Celal Mulla Bekir. Süleyman Paşa. Gulhan oğlu İbrahim Paşa. Ömer oğlu Seyyid Yusuf Paşa. Seyib İbrahim Çelebi muezzin mehde Mehmed ve ğayrihum.

Belge No:193/A

Medine-i Harput mahallesinde Meydan mahallesi sukanından iken bundan âkdem hac-i şer'ifde avdetlerin tehrimin fevt olan Lüleci-zade Hacı Ebu Bekir'den Mulla Ahmed nam kimsenin sağır oğulları Ahmed ve Mustafa ve Ömer'e babâlârı müteveffa mezbûr'dan intikal ve isabet eden emval ve eşyâlârını kessam defter-i şer'î'ye mucibince zabt ve hifz ve tefsiye-i emirlerini ru'yete sevbi şer'î muteherden bir vasi nasb ve ta'yin olunmak lazım ve mühim olmağın ve sayet-i mezkûre uhdesinde gelmekle her vecihle kadir idi ki zeyri vesikada mestur el-esami müslimin ihbarlarıyla şer'ân zahir ve mutehakkik olan sağirden mezbûrenin vâlideleri işbu ba'îs hazel vesike safiye binti mulla ahmed nam hatun hakim mevki' sadri kitab topçı-zade naib Hasan meab husni meâb hazretle dahi sağirden mezbûrun babâlârı mutevaffî mezbûrden intikâr ve isabet eden emval ve eşyâlârını sevbi şerrîde mehdi kessam defter-i mucibince zabt be hifz ve köşe-i emirlerin zirinde ve'li nasb ve ta'yin buyurduklarında ol dahi ber-vech-i muharrer ve sayet-i mezkûreyi kabul ve hizmet lazimelerini kemayen bağı edaya taahut ve iltizam eyledikten sonra vasie'i mezbûre üzerine bir hissemi nazıl nasibi ve dahi mühim ve mu'teza olmağın seferden mezbûrenin âmelleri Mehmed Paşa nam kimseyi dahi ber-vech-i hisseyi nazır nasb ve ta'yin buyurduklarında ol dahi ketaret-i mezkûre kabul ve hizmet lazimesini kema yen bağ-i edaya taahut ve iltizam etmeğın ma vekeâ ketb olundu. 1180

Şuhud'ul-hal: Kâlâyıcı Hacı Ebu Bekir eskici Hacı İbrahim Beyde-zade.

Belge No:193/B

Medine-i Harput mahallesinden Ortak mahallesi sakinlerinden bâ'isü'l-küttâb Veli-zade Seyyid Mulla Hâlil ibni Hacı Ahmed meclis-i şer'î'de âmmi-zadesi Ömer ibni Hasan Alemdar mehderinde üzerinde da'va ve takrir-i kelâm edip mezbûr Ömer'in babası bundan akdem fevt olduk da zevcesi işbu hadire-i bi'l-meclis Hatice binti baş oğlu nam hatuna 100 gurus mehri müeccel deyni olup ve 25 gurus dahi yine mezbûre

teksireli borcu olup tahrih-i kitaptan altı sene mukaddem mezbûr Ömer tarafın'dan emmisi Hacı Ahmet ba hüccet vesayeten ve karındaşları Abdullah ve Âli dahi bâliğ olup hadd-i buluğlarını mu'terif oldukları halde esaleten ve enâlârı mezbûre Hatice tarafından dahi vekil muştî el-akkaz oğlu Seyyid İbrahim Paşa vekaleten Medine-i mezbûre bağani beyinde ortak nahyesinde vakîî' Habeş gölü nam mevdi'de vakîî' me'lumet'ül hudud hazen bağları meâ suyu ve tarlâlârıyla hem anâlârına olan mehri müeccel ve temesükki deyni için ve hem kendülerin zaruret nefekaleri olduğundan başka bağı mezkûr-u ta'mire kudretimiz olmayup harap ve müşrif olmağla bey olunması haklarımızda evla ve enfa' olduğuna bina en 210 guruş huzur-i şer-î' ilm-i kadi ile bana bey ve temlik ve tesellüm ben dahi iştira ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eylediğimden sonra meblağ-ı mezkûrun 110 guruşunu hinn-i beyde her birine eda ve teslim edip 100 guruşu deyn olmak üzere zimmetimde kalmıştı şimdi mezbûr Ömer zabta mani olup sual olunup bu vech-i murizeden men olunmak metlubumdur dedik de ğeb'u- sual mezbûr Ömer cevabında ben hinn-i beyde sabi idim ve zerreti nefkamiz olmayıp bağı mehdud-i mezkûrumuzu âmmimiz hâli ve hareb edip bu bahane ile harab oluyor ve hem nefkeye eşedd ihtiyacları vardır diye bey eylemişler diye Adem-i zeruret nefekasını ve bağı harabe müşrif olduğunu bi'l-küllîye inkar edecek mudda'a mezbûr Mulla Hâlilden sıdk-î müddeâsını mübeyyen beyine taleb olunup ibraz eylediği takrir-i meşrûhe mütabik ûdul-i ehrar rical-i müsliminden ben Âli-zade Mustafaibni Hacı Ömer ve Dayı-zade Abdullah Paşa Çelebi-zade ve Hacı Emin Efendi'nin oğlu Seyyid Mustafa Paşa nam kimseler li-ecl'i-şehadet meclis-i şer-î hederun olup iştîşat fîl vakîî' işbu mezbûr Mulla Hâlil'in yedinde olup muvacehelerimizde feth ve kiraat olunan hüccet-i şer' îyenin medmum sadreti üzere şahidler şehadet dahi ederiz diye her biri eda-i şehadet-i şer'îye eylediklerinde ba'det ta'dil ve teksiye şehadetleri mekbule ve mesmuâ olmağınmezbûr Ömer'i bu fech-i muarizeden men ve mezbûr Mulla Hâlil'in zabtına tevniye birle ma vekeâ bi't-taleb ketb olup taharruren fî'l yevm-i semanin îşrin Zi'l-kaade-i şer'îfe sene semanin ve mieteyn ve elf

Şuhud ehli:veh'ül-erkan Hacı Ahmet Ağa tatım ağası. Koçluk Ağa-zade Osman Paşa. Her-zade Ömer Paşa. Dahi-zade Hüseyin Paşa. Mehder Âli Paşa ve ğeyruhum

Belge No:193/C

Mezbûre Hatice için mezbûr Mulla Hâlil oğlu katl eyledi diye iddia eyledikte fil vakîf' oğlum ancak kendi hâlinde vekil diye söylediler ben dahi cerayemeyüp bana ar-i lahik oldu katl ettim diye bi't-tevâ meker ve mu'terif olduğumdur. Fî 18 yıl kade 1180

Şuhud ehli:Serdar Mehmed Ağa. Koçluk Ağa-zade Osman Paşa. Dahi-zade Hüseyin Paşa. Serdar Ağa Çöteli-zade. Mehder Âli Paşa ve geyruhum

Belge No:194/A

Ve rusumunun mulk-i müşterası olmuştur keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarraf olsun dedik de ğabû testik ketb olundu Zi'l-kade 1180.

Şuhudu'l-hal:Sait Hâlil-zade Hacı Ebubekir Berber Mustafa. Oya-zade yeğeni Seyyid Hacı Mehmed Muhsir Âli Paşa Pirinçli-zade Mehmed Ağa. Oba-zade İbrahim Paşa.

Belge No:194/B

Şeri'at şî'ar Harput kadısı Efendi zide fadlehû ve mefahir'ül-emasil ve'l-akran ba ferman-ı âlî Harput nizamında memur sertur Ağa izzetlü Hasan Ağa zide mecdehu ve kıdvetü'l-emsil ve'l-akran ayan-i meleket ve zabitan ve zabitan-i vilayet zide kadrehum lehde olunur ki Harput sukkanından Hacı Hasan oğlu Hacı Efendi ve Genç Osman ve serdar Halil oğlu ve hadım ağası ve koca Âli oğlu Hüseyin ve Hacı Ahmet ve Abdullah ve imam oğlu Mehmed birbirleriyle ittifak ederek şakavat ağaz ve enva-i mezâlîme tEsediyedi ve cesaret ve ekserisi yeniçerilik iddiasında olmâlârı ile kasaba-i mezbûrde vakîf Cami-i Kebir'de tecemmu' veyuvasına tabii erazil ve aşhas başlarına cem ve ahirin tahrik ve ağavası ile iki senenin tarafında mah-i ramazan ve sair vakîtlerde ahâliyeyi merkûme-i dahi idlal ve karkatin olup Harput kalesi cephanesi kalesinden barut ve kurşun ihrac ve muharebeye tesebbih ve kendi havadarlarından olan kaza-i mezbûr naibinden setr-i timar için ilanlar temhir ve bu makhule enva-i melhalet tEsediyedih ve ibadullahımın terki rahat ve ademi emniyetlerine cesaretlerini ve şurur ve zarâlârını mubeyyen sağmaz ve Pertek ve Mazgirt naibleri bai ilamet-i keyfîyat şakavetlerini der-âliyeye enha ve reşta ve eşkıya-ı merkûme ocaklu davasında olmâlârı terkibi ile teeddib ve tenkil ve tanzim ve tadhîr-i memleket babında mumi ileyhi turna ocak marifeti ve mubaşireti ile ruiyet ve nizamına havi şerefsûdur olan emr-i âli tarafımıza hitaben şerefiriz vurud etmekle sizler ki mubaşir mumi leyhi ve sadır ayan ve

sabıtan kaza-i mezbûresine sûduryafta ferman-ı celil-ü'ş-şen mucibince hareket ve mubaderet ve eşkıya-i merkûmenin te'did ve tenkilleri hususunda her birleriniz damın biraz daha ğayret ve hamiyet bez kudret eyleyüp bu günü ihtilal-i memlekete baiz ve badi olanları ve alenen mubaşir mumi ileyhi marifeti ile tecessüz ve tefehhüz ve ber mucibi emr-i âli te'did-i eşkıya ve nizam-i umuri memlekten mumi ileyhiye hemdest mavanet edip muğayir-i emr-i âli-şan harekete cesaret eder olur ise isim ve resimleri ile tarafımıza i'lam-ı mubaderet eylemeniz için sadır olan ferman-ı âli-şanım mucibince Divan-ı Amed'den dahi işbu buyruldu tahrir ve istar ve irsal olunmuştur bi mennih-i teâlâ vûsulunda ber-medmun-i emr-i âli ve mucib-i buyruldu ile amir olasız diye 1180.

Belge No:194/C

Medine-i Harput mahallesinden Hacibli mahlesi sakinlerinden gözü büyük-zade Hacı İbrahim nam kimse ve zevcesi Afîye binti Abdullahhatun meclis-i şer'îyi şer'if lazım-üt teşrifte işbu sahibü'l-küttâb kasap El-Hac Osman mahderinde her biri ikrar-ı sahih şer'î ve itrafî serih merî edip bey-i atii'z-zikrin sûduruna değin munselik mulk-i tahmirde munselik olup Medine-i mezbûr rabağati beyninde ve taşment nahiyesinde vakî' bir tarafı dayı Hüseyin Paşa mülkü ve bir tarafı ebu Tahirli Veli Ömer Paşa mülkü ve iki tarafı teriam ile mahdud ve bağ ve bahçemizi eşcar-i müsmir ve gayr-i müsmiresire ve hazan evi ile ve suları ile canip-i erbâlerinde birer ziraîn merkûm Hacı Osman'a hibeyi sarhih şer'î ile hibe ve teslil;ol dahi inhak ve kabz ve kabuleyledikten sonra derununu dahi tarafından icab ve kabule dahi şurut-i mufsitten ve muptedadın âr-i bey'iyat-i sehih-i şer'î üzere merkûm Hacı Osman yüz yirmi beş gurus nefaka akçe ile vezni na ma'lum yinebir Karakanlı Kılıç Bey ve temmlük ve teslim ol dahi iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr yüz yirmi beş gurus ve bi vezni bi beytiyeyi ve kılıç merkûm Hacı Osman yedinden zavc zevce ikimiz tamamen ahz ve kabz eyleyip ba'del yevm bağ-i mahdud ve mezkûrde tevabbih ve levahiki ile ol defa vasilerinde kat'en âlâka ve mudahâlemiz kalmadı ve aşağı havuzda iki göl bizim ve bir göl Hüseyin Paşa'ya düşmek üzere merkûm Hacı Osman'ın mülk-i müşterası olmuştur keyfe ma yeşa ve yehter mutasarrıf olsun dediklerinde ğab-i testik ma vakeâ bi't-taleb katb olundu. Tahrir fi Zi'l-kade sene 1180.

Şuhudu'l-hal:Seyyid Hacı Mustafa Efendi. Hatib-i camii Ağa. Hacı Hasan Arslan-zade. Tabak Hacı Ali. Hacı Mehmed. Metaf Hasan Paşa.

Belge No:195/A

Hilafından ğayetel ğaye hizr ve mucanebet eyleyesin şöyle bilesin âlemet-i şer'ife itimat kılasın. Tahriren fî evail-i şeban'il-muâzam sene semanin ve mieteyn ve elf.

İstanbul mührü

Ferman-ı âli yeniçeri ağası mektubu suretidir

Şeri'at şî'ar ... kadısı Efendi zide fedlehû ve Kıdvetü'l-emacid ve'l-ayan ocak tarafından mubaşir ta'yin olunan Turnacıbaşı Hasan zide mecdehu ve mefahir'ül-emasil ve'l-akran kaza-i mezbûr serdarı ve â'yan ve işarları ve ocak ihtiyarları zide kedrehum enha olunur ki Harput sükkanından Hacı Hasan Hacı Efendi ve Genç Osman ve Serdar Hâlil oğlu ve hadım ağası ve koca Âli oğlu Hüseyin ve Hacı Ahmet ve Abdullah ve imam oğlu Mehmed birbirleriyle ittifak ve şekavete eğaz ve fukaraya enva-î mezâlîme cesaret ve merkûmeninekserisi yeniçerilik iddiasında olmâlâriyla Harput'da vakiî' Cami-i Kebir'de akd-i cemîyet ve eraku'l ve'l-eşhaz yanlarında cem ve emrine girmek ve eğvasiyle iki senenin vahi Ramazan'ında sahi'h-ahâliye dahi idlal ve fîrketinolup ve Harput kalesi cephanesinden barut ve kurşun ihraç ve muharebeye tesaddi ve kendu havaderlerinden olan kaza-i mezbûr naibine dı'l-heval üzere i'lam'lar ve tahrir ve temhir ve seminlerin ser ve itaât ve inkiyadı bil külliye selb ve şer ve meziretlerinden ehl'i ârz mekuleleri ba-i mal ve bi hudur olduklarını sağmaz ve Pertek ve Mazgirt naibleri bu defa der-âliyeme varid olan i'lam'larında tehrir ve enha etmeleriyle ocaktan mubaşir mahrifetiyle erbab-i şekavetten olan olanlar tedip ve tenkil ile tanzim ve tathir-i memleket'te ihtimam olunmak fermanım olmağın işbu emr-i âli-şanım istar ve mubaşir mumu ileyhi ile irsal olunmuştur. İmdi sen ki vezir muşar ileyhisin kendu hâlinde olan ehl-i ârz mekulesine bir türlü teârruz ve cevır ve eha ve isal-i hasaret olunmayaraksaî bil fesad ve fîtna engiz ve icra-i şekavet ve iysal hasaret ve ihtilâl-i memlekete baîs olanâlarımı sırren ve âlenen tecessüs ve tefehhüs ve teshih ve tehkik ederek ahz ve haps ve ihtizasına göre te'dibvetenkilleriyle ve bundan böyle fî ma baâd bu misullu ihtilâl-i memleketi mucub olur bir ferden nahem var ve senî ve hareket zûhur eylememek üzere birbirlerine kefil verip nezgirane kati' ve fî ma baâd kederi melhuz olmayacak vech-i üzere sayan-i istihsan olur mahkeme-i nizam-i keviye rabtl be bent ve keza-i mezbûru ihtilaldan ve ahâli-i fukarayı pazde-i hesaret ve idrarlarından telhise ihtimam ve baş muhasebeye keyd içün neriz hüccetini derâliyeme iysal ve keyfiyet nizamını dahil tahrire musariât ve serf-i tap ve takat eyleyesin ve sen ki mubaşir mumi ileyhisin ocağın

mucerrip el etvar ve kenar kezar ve mudebbir ve umur ve yedlerinden olmamak merhuziyle cüml-e ânetten senha intihab ve haseten bu hususa memur ve ta'yin kılınmanla âkilane ve mutebbsirane hareket ve senden me'mul şehanem olduğu üzere rızayı padişahaneme mevaku' hizmet vucuda götürmeğe nihayet ve say serf eyleyip bu babda eğmad ve tekasümden ve bu vesile ile şekavette elakesi olmayan bi tecrim kimsenelere tezerrurdan ve ve'l bi-emvallarından gayetel gaye hizr ve mucanebet eylemeniz babında ferman'ı âlişanım sadır olmuştur. Buyurdum ki vûsul bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefîyatda sûdur olan ferman-ı vacip'ül ittiba' ve lazim'ül emitisâliminmezmuni itaât mekrunile amil olup hilafından gayetel gaye hizr ve mucanebet eylesin şöyle bilesin âlemeti şer'ife itimat kılasın. Tahriren fî evail-i şeban'il-muâzam sene semanin ve mieteyn ve elf.

Hasan Ağa yeni çeriyan dergahi âli mühür ve imza

Belge No:195/B

Medine-i Harput mahallesinden Müderris mahallesi sakinlerinden Muğal-zade Mehmed Paşa ibni El-Hac Süleyman nam kimsene meclis-i şer'î şer'iflazım'üt-teşrifte işbu hamin hazar-rekem Canik oğlu Madirus ve'ledi Murat nam zımmi muvacehesinde ikrar ve tekrar-i kelâm edip âkd-i atii'z-zıkr sûduruna degin sende mülk-i serhemde münselik olup bundan akdem yine onda Mekdesi Barsum nam zımmiden aldığım Gürcibey mahallesinde vakiî' bir tarafı şeytan keşiş evleri ve bir tarafı cinci ehfa ve bir tarafı dereye ve bir tarafı raci'i terik'i nâm ile mehdut makdisi sefer evleri demekle ma'ruf müştera olan evleri bir sefe ve bir ahul ve bir metbah ve bir eyvan ve harebe oda ve tehd-i merak ve havlu ve kenifi müştemil olan tevabi' ve lavihikiyle tarafından icab ve kabul havi, şurut-i mufsidden âr-i bey'iyat-i sahih-i şer'î üzere mesfur madrus zımmiye yüz otuz guruş bey' ve temlik ve tesellüm ol dahi iştira be temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr yüz otuz guruşu mersum madrus yedinde bi-temam ve'l-kemâl âhz ve kabz eyledim ba'de'l-yevm mehdud mezkûr evlerde kat'ân âlâkam ve mudahalem kalmadı

Belge No:196/A

Hatunlar hisse ifraz olunub Tecemmülat ve geri kâlân mutevaffa-i mezbûr Âli'nin evlatlarına ve gerek zevcesi mezbûre Ümü Seleme Hatun hisse ifraz olunup Âli'nin babı babasında düşen hissesi dahi malumdur. Taksim-i mezbûrde mezbûre

Ümmü Seleme davası etmeyüp hüsn-ü rızâlârıylaâla ma feredellahu taksim ve her biribiş-şiramını kabul edip ve tarafeynbirbirlerinde husus-i mezbûre muteâllik âmme davadanzimmetlerini ibra ve iskateylediler diye vekilen merkûman defâtla mukarrir edip vekile mezbûr Bayram-zade hibedavasında beyden ğalet olup vekile mezbûr anden defî' mezkûrlerinde mutabik biz külliyyet olunduk da ûdul eşhadi ricâl-i müslimiden yüre kaydesi oğul Seyyid Abdulmennan Paşa ibni Ömer Paşa ve Abdulkadir oğlu Mustafa Paşa ibni Mehmed nam kimselerde şehadetle meclis-i şer'â hadiran olup fîl-vakî bizlerde hezan bağlarında hazır idik. Mezbûr Ümmü Seleme evlatlarımın rehim tarafından taksimğörenler i el-hadis vekil eyledim. Her ne türlü taksim ederlerse makbulumdur diye husn-i rızasıyla taksim ettikleri bağ-ı mezkûr döre kızlar hisse ifraz olunup, her biri razı olup, gerek mezbûr Ümmü Seleme ve gerek mezbûrat hatunlar husus-i mezkûre muteâllik âmme davasından zimmetlerini bir bir ibra ve iskat eylediler. Biz mensus-i bu vech üzere şahitlerin şahadet ederiz dahi diye heri idafî şahadet-i şer'îye eylediklerine bâ'del kavleve elbete şahadetleri makbule olmağın mezmur Bayram-zadeyebu vech-i şer'îye hibe davadanasla muârizeden men'î birle ma vekeâ bi't-teleb ketb olundu. 1180

Şuhudu'l-hal:Mulla Abdullah b. Çelebi. Seyyid İsmail. Muhsir Mehmed. Muhsir Âli. Günci-zade El-Hac Ahmet. Ve ğayruhum.

Belge No:196/B

Berat-ı Ahmet Paşa

Kıdvetü'l-emacid ve'l-âyan Ser Turnacı Hasan Ağa yediyle vurudundan Ferma-ı ali-şandır.

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'alem müdebbir-i umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmim-i mehâmü'l-en'am bi'r-reyi's-sâ'ib mümeahhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyed-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfuf bî-sunufü'l-avâtıfı'l-melik'il-â'la Diyârbekir vâlisi vezirim Âli Paşa edammallahu teâla iclâlehu ve kudvet'ül-kuddad ve hükkam mâ'den'ül fazli ve'l-ikelâm Mevlana. (BOŞ) kadısı zide fedlehû ve kıdvetü'l-emacidve'l-âyan bu husus ocak tarafından mubaşir ta'yin olunan turnacı başı Hasan Ağa-zade meclehu tevki' refî' hümâyuna vasıl olacak ma'lum ola ki Harput sukanından Hacı Hasan oğlu Hacı Efendi ve Genç Osman ve Serdar Hâil'lu oğlu va hadım ağası ve Koca Âli oğlu Hüseyin ve Hacı Ahmet ve Abdullah ve imam oğlu Muhammed bir birleriyle ittifak ve şekavete ağaz ve fukaraya

enva-î mezâlîme cesaret ve merkûmların ekserisi yeniçeri iddiasında olmâlâlarıyla Harput'da vakîî' Cami-i Kebir'de âkd-i cemîyet ve erazil ve eşhas yanlarına cem ve ahirin tahrik ve iğvasıyla iki senenin mahi Ramazan'ında sayır ahliye-i dahi edar ve fırketin olup Harput kalesi cephanesinden barut ve kurşun ihraç ve muharebeye tessedi ve kendu havaderlerinden olan kaza-i mezbûr naibine dıl heval üzere i'lam'lar ve tahrir ve temhir ve seminlerin ser ve itaât ve inkiyadı bil külliye selb ve şer ve meziretlerinden ehl-i ârz mekuleleri bai mal ve bi hudur olduklarını sağmaz ve Pertek ve Mazgirt naibleri bu defa der-âliyeme varid olan i'lam'larında tahrir ve enha etmeleriyle ocaktan mubaşir mahrifetiyle erbab-i şekavetten olan olanlar tedip ve tenkil ile tanzim ve tathir-i memleket'te ihtimam olunmak fermanım olmağın işbu emr-i âli-şanım istar ve mubaşir mumu ileyhi ile irsal olunmuştur. İmdi sen ki vezir muşar ileyhisin kendu hâlinde olan ehli ârz mekulesine bir türlü teârruz ve cevır ve eha ve isal-i hasaret olunmayarak saî bil fesad ve fitne engiz ve icrayi şekavet ve iysal hasaret ve ihtilâl-i memlekete baîs olanâlarını sırren ve âlenen tecessüs ve tefehhüs ve teshih ve tehrik ederek ahz ve haps ve ihtizasına göre te'dib vetenkilleriyle ve bundan böyle fî ma baâd bu misullu ihtilâlmemleketi mucub olur bir ferdin nahem var ve senî ve hareket zûhur eylememek üzere birbirlerine kefil verip nezgirane kati' ve fî ma baâd kederi melhuz olmayacak vech-i üzere sayan-i istihsan olur mahkeme-i nizam-i keviye rabtl be bent ve kaza-i mezbûru ihtilaldan ve ehâli-i fukarayı pazde-i hesaret ve idrarlarından telhise ihtimam ve baş muhasibeye keyd için neriz hüccetini der âliyeme iysal ve keyfîyet nizamını dahil tahrir musariât ve serf-i tap ve takat eyleyesin ve senki mubaşir mumi ileyhisin ocağın mucerrip el etvar ve kenar kezar ve mudebbir ve umur ve yedlerinden olmamak merhuziyle cüml-e ânetten senha intihab ve haseten bu hususa memur ve ta'yin kılınmanla âkilane ve mutebbsirane hareket ve senden me'mul şehanem olduğu üzere rıza-i padişahaneme mevaku' hizmet vucuda götürmeğe nihayet ve say serf eyleyip bu babda eğmad ve tekasümden ve bu vesile ile şekavette elakesi olmayan bi tecrim kimsenelere tezerrurdan ve ve'lb-i emvallarından ğayete'l-ğaye hizr ve mucanebet eylemeniz babında ferman-ı âli-şanım sadır olmuştur. Buyurdum ki vûsul bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefiyafta sûdur olan ferman-ı vacip'ül-ittiba' ve lazim'ül-imitisâlimin mezmun-i itaât mekruniyle amil olup

Belge No:197/A**Boyahaneye müteallik**

Husus-i ati'iz-zikrin ketb ve tahmîr için kıdvetü'l-ematicit ve'l-ayan ser turnacı Hasan Ağa zide mecdehûnun huzurlarında munâkit olan meclis-i şer-î kavinde Harput kazasının zeyl-i vesikada mesturü'l-esami-i ayan dört ortanın ağa ve âlemdar ve yoldaşları meclis ma'kud mezkûrde ber-vech-i ati ocaklık Van nefaratı taraflarından 1179 senesine mahsuben Harput muakatası emini olan fehrü'l-emasil Seyyid Mustafa'nın mehderinde her birileri şöyle tahrir-i kelâm edip merkûm 79 senesine zade mahsuben kaza-i mezbûrun nefaret taraflarından emini olmakla hasbe'l-iktiza işbu tarihe gelincege değin meks etmekle 80 senesi mart-ı duhul edip boyahane mukaatası mâe baki ûbur-i mart mezkûr iktidasından zabt olunmak lazıme-yi halden olup bu ana dek öteden beru ortanın yoldaşlarından intihab eyledikleri kimesneler iltizam eder. Lakin bu sene mubadireden boyahane-i mezkûru iltizamdan kefiyed eyleyup senesi tekniline dek nefaret tarafından boyahaneye muteâllik ve gerek baki ûburune dahl ve taarruz ve âlâka ve mudahâlemiz yoktur lakin boyahane neferattan iltizamı eylediğimiz vakîtte eski multezimler mutesevvip yeni multezimler zabt ettiği günde teslim-i fîl ettik de gerek misillu ikiyüz gurus gelir akçesi bey multezimi eski multezimlere bila niza' teslim edip bu vech-i üzere bu ana dek beynimizde örf-î beldemiz böyle cari olduğuna binaen ser merkûm boyahane-i merkur zabt etmekle meblağ-ı mezkûru tarafımıza teslimi matlubumuzdur dediklerinde miri merkûm cevabında boyahane-i mezkûr bac-ı ûbur neferatın muvacipleri bedevi mukateâlâdır. İşbu seksen senesi ma-i martı ibtidasından zabt eyledim sene-i mezbûr tamamına dek ucaklıdan ve e'yandan ves saireden kimseneye iltizam vermem verirsem canib-i mire 5000 gurus nezrim olsun nesr merkûmu derûhte eyledim ancak gelir akçesi bu talebelerin neferatının deyni ve borcu değildir bir akçe ve bir habbe vermem neferattan boyahane-yi mezbûr-u iltizam edenler binâlârında bu makule gelir akçesi namı ile birbirlerinden ahz ve ita örf etmişler bir akçe vermem diye defa'la mukabele edecek boyahane-i mezkûru eski multezimleri meblağ-ı mezkûru mutalebe hususu için mueddiyyi niâ' olmağla zeyl-i vesikada mesturü'l-esami olan âyan ağaları def'î nizâ' için beyne humaya tevassup edip husus-i mezkûru merkûm ve bizler neferat taraflarına tahrir ve meblağ-ı merkur ikiyüz kurşu eğer neferat vermeler isi bizler üzerimize deyn eyledik eda edelim bizler dahi seksen bir senesi mart doğulunda eğer nefarat-i merkûm boyahane-i mezkûru ahze iltizam vermek iktiza ederse her kim iltizam edip zabt ettikte ikiyüz gurusu andan alırız diye bu vecih

üzere def'î nizâ' ve ber merkûm dahi vech-i meşrûh üzere boyahane-i mezkûru işbu seksen senesi martı ibtidasında zabt ve snesi tekmliline değin kimseneye iltizam vermemek üzere bizler merkûmu kabul etmekle ma vakae bi't-talep katb olundu.

Taharruren fi 26 Şevvalü'l-mukerrem sene semanın ve mieteyn ve elf.

Şuhudu'l-hal: Serdar Mehmed Ağa. Hacı Osman Ağa. Hacı Mehmed Ağa. İsmail Ağa Çöteli-zade Hacı Ahmet Ağa. Çötelizade Mehmed Ağa. Çötelizade Hüseyin Ağa. Hacı Yusuf Ağa. Koçluk Mustafa Ağa. Hacı Ali Ağa. Hacı Ebubekir Ağa. Recep-zade Hacı Ahmet Alemdar. Yahya Alemdar. İndi Mehmed Alemdar Mustafa Alemdar. Emin Alemdar. Kuri Hacı Ömer. Yusuf Paşa. Altuncu-zade Alemdar Eyup Alemdar. Eski Veli-zade Hâlil Paşa Bayram-zade Alemdar ve ğayrihum.

Belge No:197/B

Medine-i Harput kalesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan İshak oğlu Seyyid ÂliPaşa layık İbrahim Çelebi nam kimsenenin sulbi oğlu Mustafa ve sağıre Fatma'nın bahi ced vasileri olan anâlârı Ümmü Seleme binti El-Hac Osman nam hatun tarafından dava atiyi'z-zikre vekil olduğu zatini arifan Abdulmemnan ibni kertli Ahmet Paşa ve Seyyid Aliibni Hasan şahadetleriyle şer'en vekalet-i sabit ve subut vekaletinde hükm-i şer'î ye lahik olan Bayram-zade Seyyid Mehmed Alemdar meclis-i şer'î şer'ife lazımu't-teşrifte mutevaveffa-i mezbûrun kız kardaşları işbu sahibeti arzihil vesika Ayşe ve Hatice ve Züleyha hatunlar taraflarından Seyyid Ali bir türlü cenkte oğlu Mehmed Paşa şahadetleriyle Züleyha tarafından Ayşe Hatun'un oğlu Seyyid Mehmed Paşa Emin Ali Paşa vekile mezbûre Hatice dahi yine merkûm Seyyid Ali Paşa ve serke oğlu Osman Paşa şahadetleriyle oğlu Mehmed Paşa vekil merkûm Bayram-zade vekalet mucahalelerinde üzerlerine dava ve tahrir-i kelâm edip muakelâm Ümmü Selemne'nin zevci mutevaffası Ali'nin de anası Fatma Hatun zevci İbrahim Çelebi'den isbet eden gerek kalede vakiî evlerden ve gerek ankuz-i altında hazan bağında ve gerek tecemmulati hane ve âdev-i bağından defter-i kase mucibince yüz elli guruh hissesi olmağla mezbûr Fatma Hatun gerek evde olan ve gerek safran bağındaolan hissesi oğlu Ali'ye hibet etmişken Ali fevt olduktan sonra vereseleri toplayup taksim etmişler sual olunup mucib-i şer'îyesi icra olunmak balute-i makabundur dedikte ğabi sual vekilan merkûman cevaplarında mezbûr Fatma Hatun taksim olunmamış mülkte hissesini hiybe eyledim demesiyle muteber olmayıp Ali hayatta iken kız karındaşları muvakkillerimiz dava ettiler muteveffa Ali sehhatı hiybeye mesağ-i şer'î olmadığından âlâ hâlihi kalıp

Ali fevt olduk da mezbûre-i muselleme gerek evleri ve gerek bağı ve gerek tecemulâtı haneyi kendiye asaleten ve evlatlarına vekaleten ve vesayeten tarafından Giritli Ahmet Paşa'yı vekil edip hüsn-i rızâlârıyla muvekkillerimiz mezbûrat hatunlar ile ve bacıları Useme hat-i hatun dahi birbirlerinde taksim eden kira oluan hezan bağı meassoyu mezbûrat Ayşe ve Hatice ve Züleyha ve ism-i hatun

Belge No:198/A

Medine-i Harput mahallesinden Esediyeîye mahallesi sakinlerinden iken bundan akdemfevt olan Çöteli-zade El-Hac Mehmed Alemdar'ın kölesi El-Hac Ali nam mutevaffanın sulb-i kebir kızı Ayşe nam hatun tarafından bey'i ati'iz-zikri ikrar ve i'ta-i huccet vekil olduğu zatını arıfan Sarayhatun mescit imamı Mulla Mustafa ve Hacı oğlu Seyyid Mehmed Paşa ve mısırlı Abdullah Paşa şahadetleri ile şer'ân vekaleti sabit ve subut-u vekaletine hükm-i şer'îye lahik olan babasının mevlası oğlu Seyyid Ömer Ağa ibni El-Hac Muhammed Alemdar vekalet-i meclis-i şer'î teşrife lazımu't-teşrifte işbu sahibü'l-küttâb Kürt Kasım ibni Ebubekir mehderinde ikrar ve takrir-i kelâm edip bey'î atiiz-zikrin sûduruna değin muakelâm mezbûre iaşenin suluk mülk-i serihinde musleka olup babası Hacı Ali'den veabisinden ve bacısından kendiye irsle intikal eden mahleyi mezbûrde vakî' bir tarafı mısırlı Abdullah Paşa ve bir tarafı yeni hamam ve bir tarafı eskici Hacı İbrahim ve bir taraftan terik-i nam ile mahdud ve bir sefe ve kış damı ve önünde eyvan ve haram avlusu ve taşra sulu ve bir merak ve ahur ve kenef-î muştemil mulk evlerde yıkılıp harabe olmağla cemi-i tevabi' ve levahiki ile tarafından icab ve kabule hav-i şurut-i mufîsdeden ar-i bey'âyâd-i sahih şer'î üzere merkûm Kasım'a elli iki guraş bey ve temlik ve teslim, ol dahi iştırâ ve temelluk ve teslim ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûru mezbûre Ayşe merkûm Kasım yedinden tamamen ahz ve kabz eyleyip ba'de'l-yevm zikr olunan evlerde mezbûre Ayşe'nin vechen mine'l-vucuh kat'en âlâka ve mudahelam kalmayıp merkûm Kasım'ın mülk-i müşterası olmuştur. Keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarrıf olsun dedik de ğabi testik ma vakeâ bi't-taleb ketb olundu. Tahriren fî 24 Şevvalü'l-mükerrem sene semanın ve mieteyn ve elf.

Şuhudu'l-hal:Seyyid Hacı Mehmed Efendi. Kara Mahmut Molla Osman. Cem cemenin torunu Molla Ahmet. Mısırlı Abdullah Paşa. Muhsir Âli.

Belge No:198/B

Ebyananın mevdu-i ve mahalli muâyene olunmak için ba nefsi bu fakir zeyl-i vesikada mesturu'l-esami müslimin ile evde bağları demekle ma'ruf bağların devrine-i eyleyüp bundan akdem meyit bulunan Hüseyin karyesi Ali ibni bahur ahi Cibril ile nam kimesnenin keşfi için taraf-ı şer'iden ta'yîn olunan naib murzade El-Hac Mustafa Efendi varup ne mahalde bulup keşfeyletiği mevduû na mahaldir ve karib ve baif etrafında olan yerler kimlerdir ihtilaftan kurlulmak için muayene ve müşahade olunduk da evde bağları içinde sel akıntısı bir mevdû' cevâp-i erbeâsı tekik bağları ki fehur ve ekserisi huban bu takdirce suver ve ezan ve yahut mesaha itibarı ile etrafında olan mülklere nazar olunduk da evde bağları ekserisi şehirlinin olup taşrasında kabzeci terzi Ali Paşa beg oğlu Mulla Mehmed Emin ve teşve'li-zadenin mülk-ü hazan bağları ve bir taraftan dahi derman Ali oğlunun mülk-i hazan bağı ve altı yanında Hacı Ağa'nın mülk-ü tekik bağı ve Çöteli-zadelerin bahçesi olduğu muâyene ve müşahade olunup fetva-i şer'ifemiz mubâs olunduk da ve gerek ma'mur ve huban tekik bağları sahiplerine ve gerek zikr oluann mahalden akilesi üzerlerine ila hifri kimse ba'de'l-hilf havacı aslilerinden fazla ahâli-i mezbûrenin tespitlerinin vaka-i hadiseleri oldukça yardım edenlerin üzerine üç senede vurud-i dirhem gümüş olmak üzere meyit tehemmülü şerullahdır diye kustaniyedendan ve fetva-i şer'ife mucibince işbu vesika ketb olunup ber tâlibe def olundu. Taharruren fî 22 Rebiü'l-ahir sene semanın ve mieteyn ve elf.

Şuhudu'l-hal:Çöteli-zade fahrü'l-erkan İsmail Ağa Hacı Ahmet Ağa-zade. Fahrü'l-erkan Âli Bey. Ömer-zade Abdullah Paşa. Fahrü'l-erkan Serdar Mehmed Ağa. Sarı sakallı serdar kara Ahmet tabi'. Katır boğan Hüseyinli Çente-zade Mustafa Paşa ve gayrihum.

Belge No:199/A

Nişan-ı şer'if âlî-şan tevki-i ref-i hümayûn oldur ki

İstanbul ermeniyat-ı patrikliğine dahil vilayet-i Anadolu'da Harput kasabası ve civarında vakiî havzada ve Uluova nam mahallerde kain surup karabet ve surup keyurt ve Abdulmesih nam manastırlar ve karyeler riayelerinin mura hasalığı patriklar tarafından muhurlu mektup ile zabt olunduklarından bazı karabaşlar belasında fuzuli zabt ve aidatınai ahz ve kabz ve aynlarına mubağir nice gün hareket mubaderet ve ol takrip ile riaya mutezarrir olduklarından başı bir miktar miri beşkeş ile bab berat-ı âliye muceddiden bir rahip murahase nasb olunmağa muhtaç olduğunu ruhban ve papaz ve

cemaat başı ve ihtiyarları mehderleriyle tahrir ve inhar etmeleri ile muceddiden bin akçe mir-i keşiş kaydı ile murahasalık mezkûr muhtarları olan işbu varende-i ferman-ı hümâyun Boğos nam rahibe tevcih ve beraat-ı âli-şanın verilmesini İstanbul ermeniyan-ı patrik Girkur nam rahip mehmur mumdi ile istida-i inayet etmenin İstanbul ve tevebiyi ermeniyanı patrikliği mezfur Girkur rahibin üzerinde olduğu ve makule murhaserelerin ahz ve tenhibi patrik mezfurun mehmur arz-ı hâli ile olmak hatt-i hümâyun şevket mekrunumla ma'nun yedinde olan berat-ı şurutunda muserrah eduki ve sâlifü'z-zikr Harput ve tevabî-i murahasalığının kaydı bulunmayıp bu ma'kule bile beraat ve keşiş zabt oluna gelen murahasalıklara muceddiden berat eydar-i miri keşiş ile beraat verile geldiği hazine-i amiremde mahfuz beskus mukaatası kâleminde der-kenar olmağın ikibin dörtyüz akçe miri keşiş teslim-i hazine-i amireme eyleyemk şartı ile mucibince tevcih ve şuruti ile beraat olunmak babında iftihar-ül umera-i ve'l-ekabir mustecmih cem-ül meâlik ve'l-mefahir lil fiil baş defterderım İbrahim saren dama ilü vehu telhis etmekle telhis mucibince mir-i keşişi teslim hazine-i amirem eylemek şartı ile tevcih ve şurutu ile beraat ita olunmak babında ferman-ı âli-şanını sadr olmağın adet-i keşişi için lazım gelen meblağ-i mezbûr ikibin dörtyüz akçe bi ber-vech-i nakl teslim hazine-i amirem eylediğine suret-i ruznamçe hümâyunum verilmegin sadr olan ferman-ı âli-şanını mucibince murahaslık zeburu mesfur Boğoz rahibe muced eden tevcih ve defterine kayd edip binyüz seksen senesi cemaziü'l-ahirinin yirminci gününden bu berat-ı hümâyun verdim buyurdum ki mezfur Boğoz rahip varıp murahasselik mezkûr-u mecdoven zabt ve mutesarrif olup kadimden murahassâli ğine tabi olan yerlerde taifei ermeniyanın ulusu ve gencisi tabi yerlerde ahz ve nesbe mustehik olan babâlârı rahip mezfur ayınları üzere ahz verilen ğayri bab'a verdikte hilafî mu'tadi kadim mudahale olunmayup ve rahip mezfurun marifet ve izni yokken bazı kura babâlârı ayınlarına muhâlif nikah caiz olmayan kefereyi nikah eylemeleri ve bir zimmiye avrat erinden kaçsa veyahut bir zimmi avrat boşamlu ve yahut olmalu ise arâlârına rahip mezfur ve dinlerinden ğayi kimsenelerekarışmış ve ak-ı nikah ve fesh-i nikah ve munaza fî olan iki zimmiyi mabellerin rızâlârı ile islah ve iktida edip ayınları üzere külliye derunde yemin verdikten hilafî mu'tadi kadim ehl-i örf taifesi taraflarından mudahale ve tecerrum eylemeyup ve merhuseliğe tabih yerlerde murad olan karabaşların ve babâlârın ve merabet tabir olunur keşişe avratların mu'tad kadim üzere bu terika aid metrukatların murahassa-i mesfur patrik tarafından yeri için ahz ve kabz eyledik de hilaf-î mu'tadi kadim Beytü'l-mal ve kassam adamları vesair ehl-i örf taraflarından muhalefet

olunmayıp murad olan ermeni karabaşları ve marabeyt bakir olunur keşişe avratların vesair ermeni zimmilerin âtaleleri üzere kiliseleri fukarasına ve patrik ave murahassaya her ne veaisyet ederler ise makbul olup ermeni muşahatleri ile şer'î ile istima' oluna ve ermeni rahabâlâlarından bazıları kulliyenmanastırları yok iken mahalle mahalle gezip fesade baîz olanları rahibi mezkûr marifeti ile te'dib ve men' olunup ve kadimden kendi ayunları üzere kiliselerine muteâllik bağ ve bahçe ve çiflikte ve değirman ve ayazmah ve tarla ve manstırlarına vesair bunun emsâli kiliseye vakıf olan eşya ve davarlarına ve bundan evvel murahhase olanlar bu vecihle zabt ve mutasarrıf ola gelmişler mesfur Boğoz rahip dahi ol vecihle patrik mebur tarafından verilen mühürlü mektup mucibince muceddiden zabt ve mutasarrıf olup bi taraf-î ahirde fert vechen mine'l-vucuh mani' ve muzahhim olmayıp katân dahl ve tarruz kalmayâlâr. Şöyle bileler âlâmat-i şer'ife itimat kılâlâr. Taharruren fî'l yevmi'l-hamis hecrin Cemaziü'l-ahir sene semanin ve mieteyn ve elf vesselna fî 13 şevval 1180. İstanbul mühürü

Mucibince halen vâli memleket ma'âdin-i hümayun emini devletlü El-Hac Hasan Ağa hazrelerinin buyrultusu:

Tezkireleri vardır muciblerinin taraf-î şer'ide dahi mersum Boğoz nam rahibe zabtı için yedine murasele verildi fî 14 şevval 1180.

Belge No:200/A

Bilavaris fevt olanların muhallefatı mehder-i defter ile canib-i Beytü'l-mâla irsal için ferman-ı âlîşan

Mefadir' ül- kuddat ve'l- hükkam maedenu'l fazl-i ve'l- kelâm Anadolu'nun orta kolu yemin ve yesarı ile doğu ve batısı ile nihayetine varınca vakiî olan kaza ve kale ve kesebet ve nevahiyenin kuddat ve nuvabı zide fadlehû ve mafahirü'l- emacit ve'l- ayan zikrolunan mahallerin yeniçeri zabitleri zide mecdehû ve mefahirül emasir ve'l- akran serdarlar zide kadrehu tevkii refî' humatuna vasıl olacak malum ola ki bi'l- cüml-e memâlik mehruse-i memâlikte bila varis maruf olan dergahı muallim yeniçerileri ve anlara tabi olanların cüzi ve kull-i muhalefat metrukatları ba hatt-i hümayun şevket makrun canip-i Beytü'l-male âid ve raci' olup ahirden bir fert ve sen-î yed etmeyüp mu'tad üzere ve esneül yed olan zabitan ve serdaran dahi mumdi ve mahdum defterleriyle caip-i Beytü'l-mâlâ irsal ve irsal eylemek şurutundan ayus muddet ve ahirden berul vecihel zûhur eden Beytü'l-mal müslimin ve esneül yed zimmetlerinde muhfî ve mektum kalıp taraf-ı Beytü'l-mâla adem-i irsal ile Beytü'l-mal-i müslimine

üzri külli olunduğu der-âliyeme enha ve ihbar olunmağla siz ki Mevlana vesair mumi ileyhimsiz tahtı kazâlârınızda makeddam ve muehher teverih ile bila varis-i ma'ruf fevt olan yeniçeri ve anlara tabi' olanların cüz-i ve küll-i muhalefat ve mekrukatları ocaktan mubaşir marifeti ve marifet-i şer'î ile siren ul ve alenen teheccus ve tehessus ve sicilâtından defter-i mefruatların ihrac ve ber mucib-i defter ved'î ekit zimmetlerinden tamamen tahassul ve bil kemal mubaşire teslim ve canib-i Beytü'l-mâla mehder ve mahtum mufretad-i defter ile irsal ve iysal olunup ketb ve ihtifadan ve edaât ve itlafi Beytü'l-mal olunmaktan bi ğayet teheşşa ve mucanebet olunmak babında ferman-ı celilü's-şen sadr olmağın ile vûsulunda sadır olan ferman-ı celilül kardın mucibince âmel ve hareket ve infaf ve ihrasına dikkat ve ihtimam-i tam ve hilafından ittika eyleyesiz. Ve sen ki mubaşir mumi ileyhisin zikrolunan kaza ve kale ve kesebat ve nevahiy-i keş ve kezabirle mukaddem ve mahher bila varis siren ve alenen tefettuş ve sicllati muhakemeyi yoklayıp ve esne îlyed olanlardan marifet-i şer'î ile tamamen tahsil ve mahtum muarifat defterleriyle tekmilen ahz ve kabz ve götürüp canip-i Beytül-mâlâ teslim eyleyüp diye iftiharul umarei ve'lekabir bil fiil dergahi muallim yeni çerileri Ağası olan Hüseyin Ağa damailmahu tarafından muhurlu mektup verilmekle vech-i meşrûh üzere âmel olunmak babında ferman-ı âlişanım sadr olmuştur. Buyurdum ki, vûsul bulduk da bu babda vech-i meşşruh üzere şerefîyefte sûdur olan emri celil ül kadrin ve ağa-i mumi ileyhi tarafından verilen mühürlü mektup mucibince âmel ve hareket olunup hilafından bi ğayet hifz ve mubaadat eyleyesiz. Şöyle bilesiz âlâmet-i şer'ife itimat kılasız taharruren fî evail-i şehri Cemaziü'l-ahir sene semenin ve mieteyn ve elf veselle fî 4 şevval 1180 muhri İstanbul.

Belge No:200/B

Mucibince yeniçeri ağası mektubudur.

Halen Diyârbekir vâlisi veziri asef-ül nazer devletlü El-Hac Âli Paşa Efendimiz hazretlerinin buyruldusûdur.

Kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Harput ayarı ve zabitanı sayr ağavat zide kadrehu enha olunurki bu esnada Diyârbekir'da bulunan zirve-i divan-i kağıttan bazı bölük başları nefaratları ile kapusuz olmâlâri ile ol havâlilerde mürûr ve oburlarında kabulşu olmak iddiası ile fukara-i riayete cevri ve hesaret edecekleri mulahazası ile riaya fukarasına bir türlü rencidelerine cevaz gösterilmeyip kendi hallerinde kezar etmezler ise mahkeme haklarından dikkat ve kapusuz olduklarını ihbar için diye Divan-i

Amed'den işbu buyruldu tahrir ve istar ile irsal olunmuştur. İnşallahu teâlâ vûsulunda vech-i meşrûh üzere harekete mubaderet ve mucib-i buyruldu ile amil olasız. Divan imza fî 2 Şevval sene 1180 vesselna fî 8 şevval 1180.

Belge No:200/C

Selim-zade Mustafa Efendi'nin oğlu Mulla Feyzullah Efendi meclis-i şer'a gelip şöyle takrir-i kelâm edip bağımıza muttesil de bağ Ömer Paşa bağını bey etmek murad eylemişim hem şufeha hem zilyet dedik de şufehası bu mahalle kayd olundu fî 14 Zi'l-kade 1182.

Belge No:201/A

Deâya mudavemet göstere şöyle bilip âlâmet-i şer'ife itimat kılâlâr taharruren fî evail-i Zi'l-hicce sene sebâ ve sebîn ve mieteyn ve elf. Veselna fî 7 Şaban 1180. İstanbul mührü

Belge No:201/B

Gülafur mezraâ'nın

Medine-i Harput mahallesinde Cami-i Kebir mahallesi sakinlerinden olup bundan akdem fevt olan Fîrdevs binti Hâlil Paşa nam hatun'un varisi karındaşı oğulları Veli Paşa ve Hâlil ve Muhammed ibni Gilman Ağa ve diğer karındaşı oğulları Hasan Paşa ve İbrahim ibni Emin Aemdar'a munhasir olduğu şer'ân zahir ve mütebeyyin olduktan sonra mezbûrden Veli Paşa ve Hâlil ve Mehmed ve İbrahim Diyar-i Ahir'de olmak hasebiyle babâlârı müteveffîye-i mezbûrden intikal ve isabet eden hisse-i irsiyelerini halleri mütebeyyin oluncaya değin zabt ve hifz ve herasete dayıları Hoca-zade Ömer Ağa taraf-i şer'î'den hücut-i keyyum nasb ve ta'vin olduğuna binaen merkûm Ömer Ağa keyyameten meclis-i şer'î şer'if lazim'üt-teşrifte müteveffîye-i mezbûrenin terikesine vadi'ül yed olan işbu sahib'ül-küttâb Hacı Abdurrahman Alemdar ibni Hacı Ahmet Ağa mahderinden ikrar ve tahrir-i kelâm edip mütevvaîfiye-i mezbûr Fîrdevs Hatun merkûm Hacı Alemdar'ın karındaşı Mehmed Ağa'nın zevcesi olmağla zevc-i müteveffa mezbûr baba ağadan bi heseb-i şer'î mezbûreye irsen isabet ve intikal eden emval ve eşyadan cüz-i ve küll-i ism-i mal itlak olunur. Her ne var ise bil keyam taleb ederim ve mehr-i müeceleni dahi taleb eyledikten merkûm Hacı Âlemdar müteffa-i mezbûr Fîrdevs Hatun mecmu-û emval ve eşyasını zevc-i karındaşım baba ağadan

kendiye her ne isabaet ettiyse gerek altunun ve gerek bakır ve gerek evlerden ve gerek bağdan ve gerek zemim ve heyim ve'l-hasıl ismi mal itlak olunur emval ve eşyasını yedimde olan iki kat'â teksir mentuğ üzere iki sülüsü benim oğullarıma bey'î kât'î ile müslimin huzurlarında bey ve temlik ve teslim edip ben dahi bil vülaye oğullarım tarafından iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra baki' bir süslüsünü dahi yine müslimin huzurlarında ba'de ta'yin ve ifraz yine oğullarıma hibey-i sahihe-i şer'î ile hibe ve teslim ben dahi ittihip ve kabz ve kabul eyledim onlardan maâda hin-i fevtinden bakiye terekesi her ne var ise bir şey'ini ketb etmeyüp marifet-i şer'î'yle tahrir olunup ahz eylesinler diye bu vecihle def-i kelâm edip takrir-i meşruûna binaen iki kıt'â teksire ibraz ve muciblerince fetva'î şer'ifeler dahi ibraz edip bey' ve iba olunan maâda muteveffîye-i mezbûrenin muhalefat metrukâtı taraf-i şer'î'den tahrir ve defter olunup vehi meşrûh üzere bey' ve ibe için beynimizde münezeâtı kesire ve muhasamat-i şedide mukuûnda müslimin muslihun tevessut edip keyyimleri olduğum merkûmun Veli Paşa ve Hâlil ve Mehmed ve İbrahim için 170 guruş üzerine inşa-î âkd-i sulh etmeleriyle ben dahi keyyumluhum hesbiyle sulh-i mezkûru kabul ve meblağ'î mezkûr 160 guruş merkûm Hacı Abdurrahman Alemedar yedinden ahz ve kabz edip bast ve tahrir olunan hasımlara muteâllike amme-i hukukun davasından merkûm Hacı Âlemdar'ın bi'l-esale ve bi'l-vekale zimmetini ibra ve iskat eyledim. Min bâdi keyyumları olduğum mezbûrenin vehen mine'l-vucuh ve sebeb mine'l-esbab mutalebeleri ve âlâkâlârı kalmadı dedikten sonra Emin Âlemdar oğlu merkûm Hasan Paşa dahil esaleten mehve'li kazada ben dahi vech-i meşrûh üzere müteveffîye-i mezbûrden bana isabet eden hisseyiirsiyem için merkûm Hacı Âlemdar yedinden ma'lum-ül miktar akçe alıp zikr-i mürûr eden hususlara muteâllik amme'î hukuk'un davasından zimmetini ibra ve iskat eyledim. Vechen mine'l-vucuh ve sebeben mine'l-esbabkat'ân âlâka ve mudahale ve mutaleben kalmadı dedik de sıhhat-i ibra-i cezb birle ma vekaâ bi't-taleb ketb olun tahriren fî'l yevmi's-sadis ve işrin fî Şabani'l-muâzzam sene semanın ve mieteyn ve elf.

Şuhudu'l-hal: Fahrü'l-erkan Serdar Mehmed Ağa. El-Hac Ahmet Alemdar. Mustafa Alemdar. Hacı Kurt-zade Hüseyin Ağa. Dayi-zade Hacı Feyzullah. Bergül-zade Mehmed Ağa. Bayram-zade Mehmed Âlemdar. Muhsir Mehmed. Mehder Âli Paşa. Numan Paşa. Boyacı Seyyid Mehmed Paşa.

Belge No:201/C

Rık'î sabikî muarref olup ber-vech-i ati da'va'ya mezun olan orta boylu canık kaşlı kerkur Abdurrahman meclis-i şer'î şer'if-i lüzumda rık olmak üzere kendüye ve esna'ül yed olan bâis-i hazel vesika Mustafa Paşa ibni Hüseyin mehderinde üzerine dava ve takrir-i kelâm ben fîl asl Medine-i Haleb şehir-i mahallesinden Âliçarşusu mahallesinde sakin mine'l-asl olan Hacı İbrahim ben Abdurrahman fîraşından hasıl zevce-i menkuhasi olup cihetu'l-asl olan Fatma binti Abdullah nam hatundan mutevve'llit sulbi oğlu olup bana ve boynuma kat'ân rık tari olmayıp hür'ül hasl iken mezbûr Mustafa Paşa olmak üzere bana bi gayr-i hak ved'iyet eder sual olunup benden kesirden tenbi ve sulbum tahliye olunmak matlubumdur diye İstanbul kadısı faziletlu Efendi hazretleri şer'î'le görüp i'lam ile serbu ferman-ı âliye istar etmeğin imtisalen bi'l-emri rık ğeb'u sual mezbûr Mustafa pâlâ cevânipde mevsuf mezbûru rık olmak üzere Feyzullah nam kimseneden iki yüz yirmi gurus semen metfu' iştira ve temellük etmiştim diye ber-vech-i muharrer ved-i yedini ikrar ma âdayı inkar edecekler. Merkûmdan muddasına tehehub olunduk da ûdul-i ehrar rical-i müsliminden ve fî'l-asl Medine-i Haleb şehrinde Âliçarşusu mahallesinden olup halen İstanbul'da vâlide canibinde musaffiren bil kul şeyh Mehmed ibni Hacı Ahmet ve Ahmet Ağa ibni Hacı Abdullah ve Hacı Yasir ibni Hacı Hâlil nam kimseler fî'l-asl şehadet meclis-i şer'â her ne olup eserul iştişat fîl hekike üşbu musuf mezbûr Abdurrahman Medine-i Halebşehrinde Âliçarşusu mütevve'lit sulbi oğlu olup mezbûr Abdurrahman ve katân rık tarih olup hürul asl biridirler. Bu hususa bu vecih üzere müşahitleriz şehadet dahi ederiz diye her biri eda-i şehadet-i şer'î'ye ile âlâ ğeb'i ta'dil ve iltizam-i şehadetleri mekbule olmağın mucibince ba'de'l-hükm ve tenbi ma vekeâ bi't-taleb ketb ve imla olundu fî'l yevm-i sani fî Zi'l-kâde-i şer'ife sene selase ve sebîn ve mieteyn ve elf.

Şuhudu'l-hal:Osman Paşa ibni Mustafa. İsmail ibni Mehmed. Hüseyin ibni Mustafa. Ve'liyuddin ibni İbrahim. Mustafa ibni Hüseyin. Mustafa ibni Ahmet. Mehmed ibni Süleyman. İbrahim ibni Hacı İsmail ve ğeyruhum.

Belge No:202/A

Defter budur ki halen Diyârbekir vâlisi devletlü Âli Paşa ve Aydın muhassili devletlü Abdurrahman şahadetleri faziletlü âzimetlü bundan akdem Diyârbekir vâlisi Mustafa Paşa hazretleri ve yine Abdurrahman Paşa hazretleri Diyârbekir azimetlunda mecmu' mesarifleri kurâlâra tevzî' olunup nefsi-i şehir esnafının hisselerine isabet eden

mesarif sehmiyanları baki kalmış idi ki esnaf-i mezkûrun ve Harput rüesa paşâlâr hazretlerine verdikleri mesarifleri sayılıp tevzî-i defter olunmak üzere te'hir olunup işbu tarihte marifet-i şer'î ve cüml-e â'yan vilayet mâ'rifetleriyle esnaf-i mezkûre isabet eden mesarif sehmiyanları tevzî' olunmak murat olunduk da esnaf-i mezkûrun hisselerine gerek muşar ileyhi Âli Paşa ve Aydın mahassili Abdurrahman hazretlerinin bu defâsında ve gerek Abdurrahman Paşa'nın Diyârbekir'e teşrifleri ve Mustafa Paşa hazretlerinin mesariflerinden üç bin yüz on beş gurus isabet etmekle bu defâ esnaf-i mezkûrlerden tahsil-i hadd-i imkanda olmayıp bu defâ bin beşyüz gurus tevzî' ve sehmiyan artup tahsili halen serdar îzzetlü Mehmed ağası beg yedine verilen defterdir ki ber-vech-i ati zikrolunup fî 22 Rebiü'l- evvel sene 1180.

Esnafe	Krş.
Debbağ:	277sehamları141 akçe 137
Bakkal:	277sihamları241 akçe 35
Kasap:	185sihamları33akçe 152
Hamamcı:	120=95=25
Debbağ:	147
Boyacı:	120
Berber:	37+0:8 kömürden
Serrac:	29=524
Neccar:	29siham24akçe1
Kâlâyıcı:	29siham9akçe20
Semerci:	13
Demirci:	8rub'î1
Nalcı:	46rub'î3
Nalbant:	46rub'î3
Âlâf:	37
Manav:	8rub'î1

Harput kazasına tabi' perçenç nam keryede vakii' El-Hac Mehmed Ağa nam sahib'ül-hayrın bina eylediği cami-i şer'ifte yevmi bir akçe vazife ile imam ve hatip olan Osman Kurtlu biri ğâli ve hizmet lazimesi muattel kalmağla yerine erbab-i istihkabdan işbu rafî-idefkî' refi'uş-şen hakkani Seyyid Mustafa hâlife her vecihle layık ve munhel ve mustehak olmağla tevcih olunup yedine berat-i şer'if 'âlişanın verilmek babında kaza-i mezbûre naibi Hacı Musa zide îlmehu arz etmeğin mucibince mezbûre

sadaka edip bu berat-ı hümayunu sâadet-i mekrunu verdim ve buyurdum ki bâ'de'l-yevm merkûm varıp zikrolunan cami-i şer'ifte muteveffa mezbûrun yerine imam ve hatip olup hizmet-i lazimleri mer'î ve mueddi kıldıktan sonra yevmi bir akçe vazifesiyle mutassarrıf olup vakfın roci ve devam mürûru olmak için diâye mudavemet göstere. Şöyle bilip âlâmet-i şer'ife itimat kılâlâr. Taharruren fî evail-i muharrem'ül-haram sene semanin ve mieteyn ve elf. Veselna fî 28 Recep 1180

Belge No:202/B

Harput kazasına tabi' Kesrik nam karyede vakî' cami-i şer'ifte karye-i mezkûrde vakî' bu haneye icar-i mahsulunda olunmak üzere yevmi dört akçe vazife ile evket-i hemsede imam ve yevmi iki akçe vazife ile hatip olan Seyyid Ahmet kendi hüsn-ü rızasıyla erbab-i istihkakdan işbu rafi' tevki' refi'uş-şen hakkani Seyyid Mehmed hâlifeye feragat ve kasr-i âli-şanın verilmek babında kaza-i mezbûr naibi Mevlana Hacı Musa zide ilmehü arz etmeğin mucibince mezbûre sadaka edip bu berat-ı hümayun saadet mekrunu verdim buyurdum ki ba'de'l-yevm merkûm Seyyid Mehmed hâlife varidat zikri olunan cami-i şer'ifte farık mezbûrun yerine imam ve hatip olup hizmet-i lazimesini mer'î ve mueddi kaldıktan sonra ta'yin olunan yevmi altı akçe ve vazifeziyle mutasarrıf olup vakfın roci ve devam-ümrü olunmak için

Belge No:203/A

Kıdvetü'l-emasilve'l-akran Harput sancağı âlâybeyi zide kedrehü Çaldır canibde olan Ordu-yu Hümayunuma mektup gönderüp liva-i mezkurde Kozabat nahiyesinde mezra-i Tanrıvermiş nam karye ve geyride iki binin akçe tımara mutasarrıf olan Osman, tımarına rağbet etmeyüp memur olduğu Gürcistan seferinde âlâybeyi bayrağı altında na mevcut olup ol vecihle mahlul olmağla sancak mulazimlerinden orta boylu ela gözlü açık kaşlı Darende-i ferman hümayun sahib-i evvel Eyyub'e verilmek babında gayet ser çavuşa arz etmeğin mucibince tevci' olunmak emrim olup sadır olan emrim üzere sancağımda sâlih olup âlâybeyi bayrağı altında sefere eşmek ve berat etmek şartıyla tevcih olunmak için sen semanin ve mieteyn ve elf cemazi'il evvelinin on dördüncü gününde destur-i mükerrer muşir-i mufehhem nizâmü'l-'alem hâlâ Çaldır vâlisi olup Gürcistan seferine memur asakir-e babuğ olan vezir mükerrer saadetlu Hasan Paşa edamallahu teâla iclâlehu tarafından tevcih olup tehvil hükmü verilmekle teskeresi olunmak ferman buyurmağın ber mucib ferman-i âli zikr olunan iki binin akçe tımar-ı

vech-i meşrûh üzere mehlul ise merkûm Osman'ın naidinde mezkûr sahib evvelde Eyyub'e tevcih olunup berat-ı âli-şan için teksire verildi tahriren fî 14 muharrem sene semanin ve mieteyn ve elf. Veselna fî 13 muharremü'l-haram sene 1181

Belge No:203/B

Harput sukanında eskici-zade Abdulmemnan Paşa meclis-i şer'îde şöyle takdir-i kelâm. Diyar-i Basra'da sakin ve mutemekkin iken bundan akdem fevt olan Veli Mehmed ibni Gül İsmail benim ve karındaşım Mehmed'in âmmci-zademiz olup harsan veraseti bize munhasir ve bizden ğayri varis ve terikesine mustehik ahir yoktur vukuf olan müslümünden ihdar-i şer'î eylediğim müslümünden sual olunup sicil-i şer'îye olunsun dedik de Abdulcelil-zade oğlu Ahmet Ağa fil vakiî Basra'da vefat eden Deli Mehmed ibni Gül İsmail şöyle tahrir eyledi kibenim varisim ve emmi-zadem Harput'ta Abdulmemnan Paşa ile kardaşım Mehmed'dir fevt olsam ferasetim bunlara munhasıldır bunlardan ğayr-i verasem yoktur min ba'di vech üzere şahidim şehadet ederim ve bayrak-zade âlemdar dahi fil vakiî Deli Mehmed Ali İsmail'in oğludur işbu Abdulmemnan Paşa'nın karındaşı Mehmed Paşa'nın emmi-zadesidir varisim bunun ikisidir be şehadet ederim dediği kaydıdır.

Belge No:203/C

Defter budur ki 1178 senesine mahsul olmak üzere ba ferman-ı âli Keban madenine Harput kasabasının iktiza eden kömür akçesi marifet-i şer'î ve cüml-e marifetleri ile tevzi' ve defter olunduk da nefsi-i şehir esnafına isabet eden meblağdır ki cem ve tahsil ve mahalle teslim için halen Harput serdarı izzetlu Hacı Ahmet Ağa yedine verilen defter ber-vech-i atiyi'z-zikr olunur taharruren fî 15 Recebü'l-ved sene sebine ve mieteyn ve elf.

Esnaf:	Akçe:
Atar:	179
Bakkal:	179
Kasap:	118
Serrac:	16
Neccar:	19
Hamamcı:	15
Semerci:	8

Demirci:	5	Vech ve rubbi
Nalbant:	22	ve rub'i 3
Nalcanc:	29	rub'î 3
Âlâf:	23	rub'î 7
Manav:	5	rub'î 1
Debbağ:	95	
Ağaççı:	79	
Mapuscu:	75	
Eskici:	51	
Berber:	23	yekün 896.

Belge No:203/D

Hüseyinik karyesinin nahiyesi Ali ibni Cebail evde bağlarının içinde meyip bulunup bundan akdem tevşih için üzerine nail muris hatip Hacı Mustafa Efendi tayin olunduk da göğsünde eseri cerahet ve sağ elinin bileğinde ve dirseğinde ve boynunun ekserisinde yarâlârı olduğu keşf olunup bulunduğu mahalle karib ve baid mahallerde ihtilaf olmakla sevb-i şer'îden bi'n-nefs

Bu fakir ve halen serdar Mehmed Ağa ve Çöteli-zade İsmail Ağa ve Hacı Ağa-zade Ali Bey vesair müslimin ile meyüp bulunduğu mahele varıldık da evde bağları içinde cevanib-i rub'ası tekik bağları kimi huban ve kimi ma'mur sevt ve ibras ve yahut mesahe itibarı ile etrafından olan şenlik lere nazar olunduk da hasili evde bağları şehirlinin olup evde bağlarının taşrasında kabdecî tertürü Ali'nin oğlu Mulla Mehmed'in ve taşve'li-zadenin hazen bağları beraber ve bir taraftan duman Ali oğlunun bağı ve alt yanında Hacı Ağa'nın bağı ve Çöteli-zadelerin bahçesi olup muayene olundu eâzallahu şerre fî 22 Rebiü'l-ahir sene 1180.

Şuhudu'l hal:Kara Ahmet Paşa. Hüseyinikli Mustafa Paşa. Katırboğan Mehmed Paşa. Sarı sakallı udi Ömer oğlu Abdullah Paşa.

Belge No:204/A

Defter oldur ki işbu yüz yetmiş seksen senesine mahsub olmak üzere

Perçenç karyesinden Veli Efendi ve Abdurrahman Ağa ve Mustafa Ağa ve meskuzade Âli hâlîfe ve Selim oğlu ve kürî Hâlîl oğlu Âli Paşa köle Hasan oğlu mulla Ahmet ve Hasan Ağa ibni Hacı Mustafa ve Derviş Ağa. Eskici oğlu İsmail Paşa. Berber

Hüseyin Paşa ve Hacı Süleyman oğlu Mehmed Paşa ve kerik Ferik Veli oğlu Âli Paşa. Aşık kulu oğlu tahrir Mehmed. Gül Ahmet oğlu Mulla Ahmet ve Süleyman Ağa ve Zübeyir oğlu Hacı Mehmed ve Kaya oğlu Hacı İsmail ve kerasin oğlu Ahmet Paşa ve Hasan oğlu Mehmed Paşa ve Hasan Paşa ve Hacı oğlu Mulla Hüseyin ve imam oğlu Mustafa ve imam Züfer Efendi ve Ömer ibni Hoca ve Hacı Âli oğlu İbrahim Hasan Ağa oğlu Mulla İbrahim ve karaman oğlu Mulla Mustafa. Veli oğlu Âli Paşa. Vesairleri ba hucettim meclis-i şer-i' de şöyle takrir-i kelâm edip karyemiz ahâlisinden Tahir oğlu âbid Hacı Memiş için dava zımnında ihdar için zabitleri ve Hacı Ahmet Ağa'ya hitaben taraf-i şer-i' den mürasele ile zabit mumi ileyhi adamlar ta'yin ettikte mezbûr ber takriyatla fîrar edip husu' i mezkûr halen vâli-i memleketimiz vezir ruten demir devletlü El-Hac Mustafa Paşa Efendimiz hazretlerine aks ve arz-ı hal olunduk da buyruldu-i şer' if ile mubaşir seccade Hacı Paşa yumağı ta'yin olunmağla bir vecihle ele girmeyüp fîrar ve âniyet etmekle bundan sonra kuramıza gelirse tutup zabit'e verelim eğer hazında haciz olursa gelip zabit'e haber verelim ve vecih üzere tehutları kayt olunsun dedikleri kaydıdır. Fî 19 sefer 1182.

Belge No:204/B

Kürk karyesinde koca Hâlil oğlu Mahmut ve kardaşı Yusuf'tan zer oğlu Hacı Ahmet Ağa doksan altı gurus bit-temessük âlâcak iddiâ mezbûrlar bit-tev' i ikrar ve itiraf edip edasına tebniye birle Serdar Hacı Ahmet Ağa'ya tahsili için murasele-i şer-i' ye verildi.

Ve mezbûr Ahmet Ağa zevcesi hatun tarafından vekaleten yine koca Hâlil oğlu Osman ve karındaşı Hasan'dan bi't-temessük yüz dokuz gurus dava-i mezbûran-ı ikrar ve itiraf edip lakin merkûm Hacı Ahmet Ağa bize cebr edip bu temessük-i yedimizden kerhen almadığına yemin eylesün dediklerinde mezbûr Hacı Ahmet Ağa tahlif olunup meblağ-i mezkûrun tahsili içüm Serdar Hacı Ahmet Ağa'ya murasele veridiği kaydıdır. Fî 7 Rebiü'l-ahir sene 1182

Şuhud'ul-hal:Hakkı Hüseyin tabi' Serdar Ağa. Seyyid Bekir tabi' Serdar Ağa. Piriçli-zade Mehmed Ağa. Mehder Âli

Belge No:205/A

Ve mecmuhu tecemmulat-i haneye ve kapu önünde vakiî bağ ve bahçe olan vechen minel vucuh kat'en âlâka ve mudahâlem kalmayup zevce-i mezbûreye makbul

muteveffiyenin verasalerinin mülkleri olmuştur keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarıf olsunlar dedik de ma vakea bi't-taleb ketb olundu. Taharuren fi'l yevmi'l-hadi ve'l-îşrin şehr-i Zi'l-kade-i şer'î sene seman ve seb'in ve mieteyn ve elf.

Şuhudu'l-hal:yegen Mulla Mustafa ibni Ali. Lale-zade Ali Paşa. Murahas Mulla Ebu Bekir. Küçük Hacı Ömer.

Belge No:205/B

1179 menzil hücceti

Harput şehriyarında menzil umuru ehem muhrattan olduğuna binaen 1179 senesi Harput kasabasının menzil muakit-i şer'î ve cüml-e ayan ve mubaşir marifeti ile gar kiza ve hizmeti mezkru-u kemal-i mertebe evlerde ve ruiyete cehti iktidar kimseler ahdesine tavhis olunmak mustahcele-i muhimmeden olmağla kaza-i mezbûrun ma'lumu'l-esami-i ayan zevil ihtiramları husus-i mezkûr bi'l-muhacehe birbirleriyle muzakere ve iştişare edip bu ma'kule mezbûrun ahseni vech üzere ruiyet olunduk misillu tevarut eden oğlakları ber fani âli defter haneye vurudlarında bila ta'hir ve bila te'vik tevanen bargirlere bindirüp ve bir kadem ekdem sevb-i me'muresine irsal eylemek üzere ba ferman-ı âli vilayete bindirilmek üzere 70, 80 bergirle rical-i devlet ebedüyenden tavarrud eden ağratı ve kendileri bindirip vilayetten gelip olunmayup o makule kisret üzere bergir tedarikinde ayan-i vilayet menzilci ağâlâra hicablarınımenzilci ağâlâr vere ve'l-hasıl gerek devlet-i âliyeden ve gerek Diyârbekir tarafından ve Bağdat caniplerinden ve ale'l-husus madenlerden tevarut edenleri bir saat akdem sevb-i maksutlerine irsal edip te'hir ve te'vik ile hakim-i şer'î ve gerek ayan-i vilayet ve gerek a'meli kasaba-i Harput mezilinde oğlaklara eziyet ediyor diye söz götürmek üzere sene-i sabık üzere beher haneye iki taksitte otuz dört gurus olmak üzere tasnifine dört ay mürûrunda ve nıfsini dahi onuncu ay duhulunda yerlerinde verilen imza-i defter mucibince cem ve tahsil edeler ber mu'tadi kadir devlet-i âliyeden verilegiden 4 re'si bergir bahası dahil kendilerün olmak üzere işbu sahibü'l-küttab me'mur kimseleri işbu 1179 sene muharremü'l-haram gurrelerinden bir sene tamamına veriü's sene-i sabık.

Belge No:205/C

Harput mahallesinden Hoca mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan görgör Ahmet Paşa oğlu Mehmed Paşa asaleten ve karındaşı Ömer tarafından

serenci Seyyid Hâilil Ağa ibni âlemdara ve Tolunlu-zade Mehmed Paşa ibni İsmail Paşa şehadetleriyle merkûm Mehmed Paşa kardaşına dahi vekaleten meclî-i şer'îde katırcı Seyyid hatı Ahmet'e hoca mahlesinde vakiî ve bir tarafı terzi Veli ve bir tarafı merkûm Hacı Ahmet ve bir tarafı terik-i nam ile ma'dut fevkeni bir oda ve tahti ahur ve eyvan ve karşısında yine bir küçük oda ve tahti ahır ve bir merak ve havlu ve kenif-î müştemil mulk evlerin cevanib-i erbaasından birerrez ayunu merkûm El-Hac Ahmet'e hiybeyi sahih ile hiybe derununu doksan beş guraşa beg ve kabzı semam ve âlâkam kalmayıp egruzlizade Seyyid Osman Paşa dahi eğer bey'ilerden ve gerek sairiden bir dava zûhur eder ise zamin ve diyerek edamil olduğu hicetul şer'îye olunduğu kayıdır. Fî 22 Zi'l-hicce 1179.

Şuhudu'l-hal:ekrup ibni-zade Mehmed Paşa gürci hacı Mehmed. Bakkal Mustafa Paşa. Muhsir Ali Paşa. Hacı Ali Ebu Tahirli ve ğayrihum.

Belge No:205/D

Zikrolunan evlerin nisf-i görgör Ahmet'in kardaşı Hacı Abdullah Alemdar'ın olup ve yarı mutasarrıf olmakla tarafından bey'â kör Ahmet oğlu Seyyid Mustafa Paşa'yı vekil edip vekaletine hüccet-i şer'îye natık olduk üzere hersenkli Veli Ali oğlu Hacı Yusuf şehadetleriyle şer'en vekalet-i sabit olup merkûm Mustafa Paşa'ya nisf-i evleri Abdullah Alemdar'a vekaleten cevanib-i erbaâsında birer bezri ayun merkûm Hacı Ahmet'e hiybeden sonra verisanı dahi merkûm Hacı Ahmet'e kırk yerdî buçuk guraşa bey' ve kabz hak ve âlâkam kalmayıp hüccet-i şer'îye olunduğu kayıdır. Fî 24 Muharremü'l-haram sene 1180.

Şuhudu'l-hal:Kör Hacı Mehmed. Bakkal Mustafa Paşa. Fetunlah oğlu Hüseyin Paşa Bağcı-zade Hacı Mehmed yegen Seyyid Mulla Murtaza. Berber Mustafa Mulla Yusuf ibni Mulla Hasan muhtir Ali muhtir Mehmed.

Belge No:206/A

Ya mufattihel ebva iftah lena hayr'el bab fî ğarre-i recep-il fert sene 1178

Serrac Hacı Ömer'in dükkan hüccetidir

Medine-i Harput mahallesinden Hoca mahallesi sakinlerinden kara cümük-zade ibni Seyyid İsmail ibni Hacı Mehmed meclis-i şer'if lazimü't-teşrifte işbu sahibü'l-küttab Serrac Hacı Mulla Ömer ibni sahip mus mehderinde ikrar-i takrir-i kelâm edip bey-i atii'z-zikrin sûdurunda dekakin kara cumanın olup marifet-i mezbûrenin serracları

sevkinde vakiî bir tarafı ağa cami-i şer'ifinin vakıf kahve dükkan-ı ve bir tarafı meydan cami-i şer'ifin vakıf dükkan-ı ve ekserisi Hacı canakçı oturduğu dükkanları Çakılıczade Hacı Ömer'in dükkan-ı ve bir tarafı tarik-i nâm ile mahdud beryaf cezamci dükkanımı timurzade Hüseyin Paşa oturur tevabi' ve levahiki ile tarafından icab ve kabulü havin, şurud-i mufsidde ar-i beyiyat-i sehîh-i şer'îye üzere merkûm Hacı Mulla Ömer'e 600 guruşa bey' ve temlik ve teslim ol dahi iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr-u merkûm Hacı Ömer yedinden bi't-tamam ve'l-kemâl âhz ve kabz edip ba'del-yevm dükkan-ı mehdud-i mezkûrde vechen mine'l-vucuh kat'en âlâka ve mudahâlem kalmatyup merkûm Hacı Ömer'in mülk-i müşterası olmuştur keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarrıf olsun dedik de ğab-i testik ma vakea bi't-talep ketb olundu taharuren fîl yevmi hadi işrin şebanil muazzam sene semanın ve sebîne ve mieteyn velf.

Şuhud'ul- hal:Mehmed Paşa teşebûli-zade. Hüseyin Ağa ayan-i çavuş-zade. Beg Osman âlemdar. Berber Seyyid Muhammet ibni Hacı Bekir. Timur-zade Hasan ibni Mehmed. Hacı Hüseyin kara cümük-zade. Seyyid Bekir karındaşı Seyyid Ali Paşa. Ehi bai' sağmalı-zade İsmail Paşa. Seyyid Hâlil. Cekli-zade Mehmed Ağa. Abdullah kara Mustafa âlemdar. Seyyid Mulla Veli Hasan-zade torunu Muhsir AliMuhsir Mehmed ve ğayrihum.

Belge No:206/B

Mazlum Efendi'nin aldığı bağ hücceti

Medine-i Harput mahallesinden ortak mahallesi sakinlerinden Veli ibni Ömer ibni Hasan nam kimseneler meclis-i şer'if lazımlu teşrifte Sarayhatun cami-i şer'ifi imamı fahr-ül emâ mazlum Seyyid Mehmed Efendi mehderinde takrir-i kelâm edip akt-i atiyi'z-zikrin sûduruna degin mülk-i mülkümde serencemde munselik olup mureyde mezbûre bağanı beyrinde murid-i nahiyesinde vakî bundan akdem fevt olan lalın Osman nam kimsenin mülki olup medmunen fevt olduğu halde deynini eda için Rukiye Hatun'dan ve hem zaruret nafakası için ikimiz ale'l-iştirâ-i siva iştirâ-i sevi iştirâ eylediğimiz bir tarafı Derviş-zade Hasan Ağa ve karındaşı odabaşı ve kible tarafı terik-i âmn ve iki tarafı yine merkûm Hasan Ağa ve ba'den senkur oğlu bağı ile mahdud bağ ve bahçe eşcarı muşmire ve ğayri musmiresi ile ve su kuyusu ile ve hezani ile bil cüml-e tevabi' ve levahik duatul hukuk ve'lmerafık tarafından icab ve kabulü havi, şurut-i mufsidde ar-i beyiyat-i sehîh şer'î üzere merkûm mazlum Mehmed Efendi'ye yetmiş

iki guruşa beg ve temlik ve tesim, ol dahi iştira ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul eyledikten sonrameblağ-ı mezkûru merkûm Mehmed Efendi yedinde bi't-tamam ve'l-keîâm ahz ve kabz eyleyup bağ-i mehdud ve mezkûrda tevabi' ve levahikinde vechen minel vucuh ve sebeben mine'l-esbabkat'en âlâka ve mudahâlem kalmayup Mehmed Efendi'nin mülk-i müşterası olmuştur keyfe ma yeşa ve yehtar mutasarrıf olsun dediklerinde ğabu testik ma vakea bittalep ketb olundu taharruren fîl yevmi sabi' aşar şevval-ül mükerrerem sene semanin ve sebin ve mieteyn ve elf.

Şuhudu'l-hal: Muderris Hacı Süleyman Efendi, Müderris Seyyid Ahmet Efendi. Bey İbrahim Efendi. Kurşunlu Şeyh Hasan Efendi kaymaz-zade Hacı Selman Efendi Mulla Bekir Hacı-zade Sofî Mulla Mehmed ve izade Ahmet. Nakib Seyyid İsmail Ağa. Seyyid Abdulrezzak Efendi Molla Mustafa senkur Abdulmemnan Paşa. Emin Paşa. Hacı Yakup ve ğayrehum.

Belge No:206/C

Medine-i Harput mudafatından eski nam karye sakinlerinden Hacı Ahmet Alemdar ibni nam kimsene tarafından ikrar-i atiyi'z-zikr tescil ve ita-i hüccete vekil olduğu beg Ali-zade Seyyid Mulla ve karyeyi mezbûr imamı Mulla Mustafa şهادetleriyle şer'en vekalet-i sabit ve subut vekaletine hükm-i şer'î ye lahik olan Seyyid Abdulmemnan Paşa ibni Hacı Osman vekalet-i meclis-i şer'î şer'ifte لازمü't-teşrifte muekil mezbûrun zevce-i menkuası ve diğer zevce menkuası bundan akdem fevt olan miyas binti Hacı İbrahim nam hatunu varisleri işbu hafızasında her vesika halen zevce-i mezbûresi Emine binti Hacı İbrahim ve mutteveffînin vâlidesi Züleyha Hatun ve kız kardaşlar Safiye ve Fatma ve Hatice muhacehelerinde bi'l-vekale ikrar ve takrir-i kelâm edip muakilim merkûm Hacı Mehmed Alemdar'ın halen zevcesi mezbûr Emine'nin bir muteveffîe zevcesi menasın merkûm Alemdar zimmetlerinde mutekarrir ve munkait ve makud Abdul malum-il miktar mehr-i müecceleri mukabelsinde karye-yi mezbûrde vakiî malum-ul hudu sakin olduğu mülk-i meran evlerinin mecmu' esasî beyt örtü döşek ve bakır ve edafî ve hâli vekilim işlerinde ilmi şer'î ile malum ve kapu önünde vakiî malumul hudu bahçe ve çayır olan burasını ber-vech-i muharrer ati olan zevcesi mezbûr Emine Hatun ile fevt olan zevcesi mezbûre menasım mehr-i müeccel mukabelsinde mudi' ve telim eyledik de mezbûr Emine bi'n-nefs ve mutevaffîe menasım dahi veraseleri vâlidesi mezbûr Züleyha Hatun ve kız kardaşları mezbûrat

Safîye ve Fatma ve Hatice mecmuen bi'l-verase telim ve kabz ve kabul etmelerine ba'de'l-yevm vekilim merkûm Hacı Alemdar'ın zikr-i mürûr eden bizim evlerde

Belge No:207/A

Diyârbekir'de bakkal âtar beğler mukakkik-i Süleyman b. Abdullah Harput sakinlerinden Gazi Kebir Seyyid Bekir Ağa'nın Mehmed'den yetmiş gurus bi't-temessük âlâcak hakkım vardır. Teâllul ediyor diye halen ma'âdin-i hümâyûn emini devletlü El-Hac Mustafa Bekir arz-ı hal ve seksen yedi buyruldu su vurudu bi-heseb-i şer-î hakkı tahsil olunup icra-i şer-î ola diye buyrulmağın muddeâ ile Mehmed cevâibine hizmetlu Sellah Hüseyin oğlu Hasan nam kimseden hevale ile kabul etmişti diye def' ve have'le-i ispat esnasında beynerine müslimun tevessut edip muddeide ancak benim zimmetimde havaleden ma âda on dört gurus kalmıştı. İnkâr etmem diye on dört gurus mezbûr Süleyman'a def' ve teslim etmekle husus-i mezkûre muteâllike dâ'vam kalmayıp zimmetten ibra eyledim. Dediği kayıdır. Fî 22 Rebiü'l-ahir sene 1179.

Şuhudu'l-hal:Serdar Hacı Ahmet Ağa. Dezdar Ebubekir Ağa. Mustahbir Ömer tabî' Serdar Ağa. Seyyid Mustafa Paşa. Ve'li Paşa ibni Küçük Hüseyin.

Belge No:207/B

Ehi Musa mahallesinden Himmet-zade Mehmed Ağa tarafından Ebil-zade Hasan Ağa vekil ve hemşireleri Safîye ve Hatice ve Fırdevs taraflarından Ebil-zade ebil ve tebdili âbt eden Emin Paşa şehadetleriyle hamiyet-zade Âli Efendi vekaleten ve Mustafa Ağa esaleten meclis-i şer-î'de Hacı Âli ibni İbrahim mehderinde ikrar mahle-î zeburde vakiî' yaylâlârından muntakil bir tarafı Abdulmennan menzili ve bir tarafı ordu veli oğlu Hasan Paşa ve bir tarafı Mulla şefîn gözesi El-Hac Mehmed ve üst tarafı tarik-i nâm ile mehdut bir seffe iki oda ve bir mutbah ve bir kiler ve taşrasında bir ahur ve bir merek ve sulu ve iki kenif ile ve taşrasında bir oda ve kenif enva-i tahti örtme bu tevabî' ve levahikiyle 370 gurus bey' akçesini ahz ve kabz esaleten ve vekaleten âlâkâlârımız kalmadı fî 16 Cemazi'ül-ahir sene 1179.

Şuhudu'l-hal:ferğan-zade ibni Süleyman. Mulla Hasan-zade ebil-zade Mulla Mustafa. Abdullah-zade ibni Bekir. Tarakçı-zade Mulla Mustafa. Musir ÂliPaşa. Pirinçli-zade Ömer Paşa.

Belge No:207/C

Ağa mahallesi sakinlerinde Fatma binti Hâlil nam Hatun'un zevci Fedayi nam kimsene hâli hayatında ve kemâli âk ve hüccetinde gerek mahalle-i mezbûrde vakîf' evlerde ve gerek tecemmulat-i haneden ism-i mal itlak olunur. Cüz-i ve küll-i emval ve eşyada âlâkam yoktur. Zevcem Fatma'nındır dediği şer'ân sabit ve hüccet-i şer'î'ye olunup minvâlimuharrer üzere Fedayi'nin takririne şahid asl olan Cuma'nın oğlu Veli Âli'nin oğlu Seyyid Mulla Veli Mehmed İstanbul'a gidip saninden Seyyid Ömer ibni Osman Paşa şehir önünden zade ve Mulla Mehmed ibni bakkal Hacı Eyyüb kimseneler şehadet-i şer'î'ye birle makam şehadette haber vermeleriyle hüccet-i mezkûr imza olunup itibal olunmak için bu mahalle şerh verildi fi 10 recep 1179. Bayaram-zade Mehmed Alemdar.

Belge No:207/D

Ağa mahallesinden fevt olan Ahmet ibni Eyyüb'ün sağiroğlu Bekir'e ba-hüccet-i şer'î'yesi Ayşe Hatun vasisi olmağla vasiye-i mezbûre Ayşe meclis-i şer'â gelip sağir mezbûrun âmmisi Hasan huzur-i şer'â ihdar ve seke İbrahim ve onun oğlu Hacı Âli'yi dahi ihdar edip mütevaffa-i mezbûrun hezan bağı kardaşı merkûm Hasan Paşa ile müşterek olmağla vasiye-i mezbûre marifetle mezbûr Hasan Paşa 45 guruşa bey' olup halen 45 guruş merkûm Hasan Paşa'nın zımmetinde olduğu Hasan Paşa ikrar ve itiraf etmekle işbu tarihten bir sene mukaddem bu meblağ-i mezkûrun meramcesi önü on bir buçuktan yedi guruştan bir rubu' noksan Hasan Paşa'nın zımmetinde işbu tarih gelince 45 guruşun meramcesi olmak üzere merkûm Hasan Paşa iki guruşu vasiye-i mezbûre teslim etmiş beş guruştan rubu' dahi teslim edecektir. Ve evlerini dahi vasiye-i mezbûre âlâ hüccet iştirâ etmekle zımmetinde 20 guruş peşin deyn olduğunu takrir olup anda dahi meramcesi yine bir senelik bu tarihe gelince 3 guruş meramcesi olmağla mezkûr 3 guruş ve Hasan'dan dahi 45 guruşun meramcesini Hacı Âli nazır hibe olunmaz marifetle alıp levazim ve levahikiyle mezbûre serfe muîrine tebniye fi 10 sefer 1180.

Şuhudu'l-hal:tüncü Hüseyin Paşa Mu'sir Âli Paşa Mehmed Paşa. Yelid Hüseyin

Belge No:208/A

Defter budur ki bin yüz altmış dokuz senesine mahsub ba ferman-ı âli Keban mâdeni imdad-i seferiye ve haderiye mukabil-i kömür bahasına cevaz olmak üzere Harput kasabasından iktiza eden akçeden nefis-i şehir esnafına isabet eden mablağdır ki

tahsili için halen mâden-i hümayun emini olan ûmdet'ül-ematicid ve'l-ekarim El-Hac Hasan Ağa hazretleri tarafından çevkedarlar tâ'yin buyrulan cem' ve tahsil ber mu'tad-i kadim Serdar Ağa'ya verilendeftedir ki vech-i ati zikrolunur. Fî 10 Cemazi'ül-ahir sene 1180.

Esnaf:

Âtar	179
Bakkal	179
Kasap	118
Debbağ	95
Hamamcı	85
Tabuscu	75 rüb'i 5
Eskici	51
Berber	23
Serrac	16
Neccar	16
Kalycı	16
Semerci	8
Demirci 5 rüb'i	10
Nalbent	29 pare 30
Nalçeci	29 pare 30
Âlâf	23
Manav	5 pare 10

Cemî' yekûn mal-i kömür çevkedari Harput 897+ 50 =947(akçe).

Kesruk körü kızını perişan olmağla â'yan ağâlâr mârifetiyle beş rübü' beyde vermek üzere yedlerine mürasele verildi. Fî 13 Rebi'ül-evvel sene 1188.

İbra şartıyla ki bey-zade ve kara mâlâ karye-i mezbûrî maşin ve abadan edip beş rübü' beyde üzerinedir. Eğer şen etmeyip yine harab tarlası yine dokuz rübü' beyde üzerinde.

Mulla Âli ibni İsmail bölükbaşı mucib-sekbede aldığı zimmet bize dört yüz borcaduyumdur diye bizler akladık .

Bin yüz yetmiş yedi senesine mahsub ba ferman-ı âli Keban ma'âdin-ikömür akçesinden nefis-i şehir esnafına isabet eden meblağdır ki ber-vech-i ati zikrolunur.

895 +50+48= 993 akçe Çevkadar Ağa'ya idafet yetmiş altı senesine mahsub yine kömür akçesinden esnaf zimmetinde baki kâlân:

Esnafl:

Âtar	182
Bakkal	182
Kasap	122
Debbağ	98
Ekmekçi	78. 1 rubü'
Banyocu	78. 1 rubü'
Eskici	54 1 rubü'
Berber	24
Serrac	173 rubü'
Neccar	173 rubü'
Kalaycı	173 rubü'
Semerci	173 rubü'
Demirci	173 rubü'
Nalbant	30
Nalçeci	29
Âlâf	24
Manav	5 akçe

Belge No:208/B

Defter budur ki bin yüz yetmiş senesine mahsub olmak üzere ba ferman-ı âli Keban madeninden Harput kasabasından iktiza eden kömür akçesi marifet-i şer'î ve cüml-e marifetleriyle tevzî' ve defter olunduk da nefis-i şehir esnafına meblağdır ki cem' ve tahsil için halen Harput serdarı izzetlü El-Hac Ahmet Ağa yedine verilen defterdir. Ber-vech-i ati'z-zikr olunur. Taharruren fî 15 Receb'ül-ferd sene seb'â ve seb'în ve meteyn ve elf.

Esnafl:

Âtar	179
Bakkal	179
Kasap	118 3 rubü'
Debağ	95

Ekmekçi	75 rüb'i 5
Banyocu	85 5 rubü'
Eskici	51
Berber	23
Serrac	16
Neccar	16
Kalycı	16
Semerci	8
Demirci	5 rüb'i 1
Nalbent	29 pare 30
Nalçeci	29 rubü' 3
Âlâf	23
Manav	5 rubü'

İcab mâli 897+ 50 =947(akçe). Mubaşirata.

SONUÇ

Şer'iyye sicilleri, ilmi araştırmalarda oldukça önemli bir yere sahiptir. Türk tarihi üzerinde yapılan çalışmalarda şer'iyye sicilleri birinci elden kaynaktır. Sicillerden sosyal, kültürel, askeri, iktisadi yapı hakkında bilgi edinmek mümkündür. Şehir tarihçiliği hakkında da başvurulacak önemli kaynaklardan biri şer'iyye sicilleridir. Şer'iyye sicilleri, bulunduğu bölgede yaşayan halkın günlük hayatını, yiyecek ve giyecek fiyatlarını, ödedikleri vergileri, örf ve adetlerini, vakıflarını, devlet görevlileri ile olan münasebetlerini vs. birçok değerli bilgi elde edilebilir. Şer'iyye sicilleri, idari yapı içerisinde şehir yönetimi, şehirlerdeki görevliler, bu görevliler ile halk arasındaki münasebetleri de yansıtır.

Bu çalışmamızda 1767-1774 tarihleri arasında Harput şehri hakkında bazı bilgilere ulaştık. 1767-1774 (H. 1181-1188) Tarihli Harput Şer'iyye Sicili'nden Harput'un idari, sosyal, iktisadi hayatı hakkında bilgiler edindik. O dönemde Harput' a bağlı mahalle, köy ve mezralar, Harput'ta bulunan bazı görevliler, esnaf grupları, esnaf gruplarının ödedikleri vergi miktarları vs. hakkında bilgiler edinmemiz mümkündür. Sicilde; Rus savaşı için seferberlik ilanı olan belge, Çarsancak eşkıyalarının talanlarının önlenmesi için Palu yöre hakimine gönderilen ferman, mirasçılar arasındaki ihtilafı gösteren hüccet, 1772-1773 senesi menzil ve menzil ücretlerinin ödenmesi hakkında ilam, atama tezkiresi, vergi toplama buyrulduzu, atama beratı, satış belgesi, mülk davası, nikah akdi, vakıfnâme belgesi, kilise tamir emri, tarla satış belgesi gibi belgeler bulunmaktadır.

1767-1774 (H. 1181-1188) Tarihli Harput Şer'iyye Sicili'nden tespit edebildiğimiz Harput'a bağlı mahalleler:

1. Ağa Mahallesi
2. Ahi Musa Mahallesi
3. Arslanım Mahallesi
4. Cami-i Kebir Mahallesi
5. Elaca Mahallesi
6. Eseye Mahallesi
7. Hacıbli Mahallesi
8. Hoca Mahallesi

9. Kara Sofu Mahallesi
10. Meydan Mahallesi
11. Müderris Mahallesi
12. Ortak Mahallesi
13. Sarayhatun Mahallesi
14. Zinyan Mahallesi

Köy ve Mezralar

1. Murinik
2. Kesrik
3. Hırhırık
4. Sürsürü
5. Perçenç
6. Salıbaba
7. Ertenik
8. Takım
9. Savur
10. Çulçabur
11. Halimcut
12. Mıgık
13. El-aziz
14. Yenice
15. Tatum
16. Meyados
17. Halfecik
18. Alıncık
19. Kürk
20. Günay
21. Sarbur
22. Gertemki
23. Perudek
24. Kuyulu
25. Validin

26. Şintil
27. İçme
28. Telendis
29. Şemsi
30. Telve
31. Muri
32. Huği
33. Karamezra
34. Vartatil
35. Ahur
36. Eylemil
37. Hoş
38. Künek
39. Karasaz
40. Ağın
41. Çermik
42. Retmin
43. Valdik
44. Mendin
45. Nursun
46. Pekinik
47. Caferi
48. Sâlâni
49. Hamedi
50. Karinder
51. Hersinik
52. Kurbe
53. Alaca
54. Sarani
55. Astivan
56. Helunik
57. Bremsi
58. Şehsuvar
59. Çurkeh
60. Arındık
61. Bağgülü
62. Selilhan
63. Ergur
64. Malatacık
65. Temteme
66. Göl

67. Şehabler
68. Uluabad
69. Hüseyinik
70. Genefik
71. Astara
72. Mıği
73. Tepecik
74. Sarıyakub
75. Karaman
76. Helelus
77. Genderic
78. Kür İmdat
79. Mud Gerek
80. Kehli
81. Kığil
82. Vertenig
83. Koçkale
84. Grifing
85. Zerteric
86. İnda
87. Memadun
88. Kalecik
89. Sarıyol
90. Keremli
91. Burumlik
92. Caşnik
93. Asuh
94. Nuryüz
95. Keresni
96. Pertek
97. Kabur
98. Validin
99. Mafsal
100. Tilnarin
101. Tilu
102. Eyanmil
103. Turşun
104. Hankendi
105. Göre
106. Alaca
107. Adımlı
108. Sarını
109. Asvan

110. Helunik
111. Perşembe
112. Çorkiç
113. Rendik
114. Peğengil
115. Hasıbli
116. Hade
117. Sahabler
118. Aşırbar
119. Zaferan
120. Murimeriye
121. Dulhamul
122. Elhaf

Esnaf Gurupları:

1. Attar
2. Bakkal
3. Kasap
4. Debbag
5. Ağaççı
6. Banyocu
7. Aşçı
8. Berber
9. Serrac
10. Neccar
11. Falancı
12. Fırıncı
13. Demirci
14. Nalbant
15. Âlaf
16. Yemci
17. Yüncü
18. Eskici
19. Kalaycı
20. Sucu
21. Nalcı
22. Manav
23. Kitapçı
24. Babuscu
25. Felamcur
26. Semerci

27. Âlemci
28. Atması
29. Kalaycı
30. Derici
31. Nalçeci
32. Metaf
33. Paluncu
34. Ekmekçi
35. Hamamcı
36. Boyacı
37. Mapuscu
38. Tabuscu

BİBLİYOGRAFYA

- AKDAĞ, Mustafa; Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi, İstanbul, 1979, c. 2.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet; Şer'iyye Sicilleri, İstanbul, 1988.
- AKSIN, Ahmet; 218 Numaralı Harput Şer' iyye Sicili H. 1249-1256 (M.1833-1840), Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1990.
- AKSIN, Ahmet; '218 Numaralı Harput Şer'iyye Sicilinin Tanıtımı ve Fihristi'', Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Elazığ, c. 9, S. 1, s. 117, Mayıs, 1999.
- BALTACI, Cahit; 'Şer'iyye Sicillerimizin Tarihi ve Kültürel Ehemmiyeti'', 1-2, Hergün Gazetesi, 9-10 Haziran, 1979.
- BAYINDIR, Abdulaziz; 'Osmanlı'da Yargının İşleyişi'', Osmanlı Ansiklopedisi, c. 6, Ankara, 1999.
- ERSOY, Osman; 'Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru'', A. Ü. D. T. C. F. D. , Ankara, 1964, XXI/3-4, s. 33-65.
- HALAÇOĞLU, Yusuf; 'Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru'', İ. Ü. E. F. T. D. , İstanbul, 1976, S. 30, s. 99-108.
- İLGÜLER, Mücteba; 'Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru'', İ. Ü. E. F. T. D. İstanbul, 1975, S. 28-29, s. 123-166.
- İNALCIK, Halil; 'Mahkeme Maddesi'', İ. A. , İstanbul, 1988, c. 7, s. 149.
- OĞUZOĞLU, Yusuf; 'Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru'', A. Ü. T. A. D. , Ankara, 1981-1982, c. XIV, S. 125, s. 343-360.
- ONGAN, Halit; Ankara'nın I Numaralı Şer'iyye Sicili, A. Ü. D. T. C. F. ,Yay. , Ankara, 1958.
- ÖZDEMİR, Rıfat; 170 Numaralı Ankara Şer'iyye Sicili, A. Ü. D. T. C. F. Yakınçağ Tarihi Kürsüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1979.
- ÖZDEMİR, Rıfat; XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara (Fiziki, Demografik, İdari, Sosyal, Ekonomik Yapısı) 1785-1840, Ankara, 1986.
- ÖZTÜRK, Mustafa; 243 Numaralı Ankara Şer'iyye Sicili, A. Ü. D. T. C. F. Yakınçağ Tarihi Kürsüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1979.
- ÖZTÜRK, Mustafa-KAYIRAN Mehmed; 'Tokat Şer'iyye Sicilleri'', Askeri Tarih Semineri Bildirileri I, Ankara, 1983, s. 145-158.
- TDV. İslam Ansiklopedisi; 'Şer'iyye Sicilleri'', İstanbul, 2010, c. 39, s. 9.

ULUERLER, Sıtkı;“71 Numaralı Amasya Şer’iyye Sicili”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1999.

YILMAZÇELİK, İbrahim;1840-1850 Yıllarında Harput, Türk Dünyası Araştırmaları, S 52, Şubat, 1988, s. 409-433.

YILMAZÇELİK, İbrahim;XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır(1790-1840), Ankara 1995.

ÖZGEÇMİŞ

Duygu Baca, 01. 11. 1989 yılı Elazığ doğumluyum. İlköğretim, ortaöğretim ve lise öğrenimimi Elazığ'da tamamladım. 2009'da Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldum. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Tezsiz Yüksek Lisansımı yaptım. Şuan Fırat Üniversitesi Tarih Bölümü Yakınçağ Anabilim Dalı'nda Tezli Yüksek Lisans yapmaktayım. Evli ve bir çocuk annesiyim.